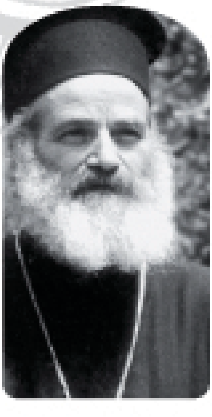
Viața DUHOVNICEASCĂ a CREȘTINULUI ORTODOX

Arhimandritul
SERAFIM
ALEXIEV

Viața DUHOVNICEASCĂ a CREȘTINULUI ORTODOX

traducere din limba bulgară de
VALENTIN - PETRE LICĂ

ediția a doua

tipărită cu binecuvântarea
PREASFINȚITULUI
PĂRINTE GALACTION
Episcopul Alexandriei și Teleormanului
București 7518 / 2010

PREDANIA

Viața DUHOVNICEASCĂ a CREȘTINULUI ORTODOX

Arhimandritul
SERAFIM
ALEXIEV

CAPITOLUL I

VIAȚA DUHOVNICEASCĂ A CREȘTINULUI ORTODOX

Cel mai însemnat sfânt din veacul al XIX-lea, Sfântul Serafim din Sarov († 1833), a spus unui ucenic din Mănăstirea Sarovului: *„Bucuria mea, dobândește duhul păcii și atunci mii se vor mântui în preajma ta."*

Ce anume a vrut să arate vestitul Sfânt din Sarov prin aceste cuvinte?

- *Pacea*, despre care el vorbește, este unul dintre semnele cele mai de seamă ale Împărăției lui Dumnezeu, care, după cuvintele Sfântului Apostol Pavel, „nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie întru Duhul Sfânt." /Rom. 14:17/

În dorința sa de a arăta mai deslușit adevărul despre Împărăția lui Dumnezeu, marele Apostol al neamurilor a pus față în față două lucruri: 1. *mâncarea și băutura*, prin care se înțeleg toate trebuințele și desfătările trupești ale omului și 2. *Împărăția Cerului, care este dreptatea, pacea și bucuria în Duhul Sfânt*. Sfântul din Sarov a luat cel mai firesc semn al Împărăției lui Dumnezeu, *pacea*, și l-a făcut sinonim cu fericirea raiului, către care tinde fiecare credincios ortodox adevărat. De aici se răspândesc raze peste cuvintele Sfântului Serafim: „Bucuria mea, dobândește duhul păcii și atunci mii se vor mântui în jurul tău." Aceasta înseamnă: cel ce iubește pacea duhovnicească și se adăpostește la umbra harului lui Dumnezeu de vijeliile păcătoase ale patimilor, acela va intra încă de aici în Împărăția păcii veșnice, unde va gusta bucuria cea veșnică și netrecătoare și va ajuta și altora să se facă părtași la această Împărăție a păcii și a bucuriei.

Plămădiți fiind din trup și suflet, și zidiți după chipul lui Dumnezeu, sântem chemați să avem o viață *nu doar trupească, ci și duhovnicească.*

Prin sfânta taină a Botezului, noi, în chip de neatins, ne naștem *de sus*, /In. 3:3/ anume din cer și pentru cer. Ținta acestei nașteri din nou, de sus, este de a ne învrednici să intrăm și să petrecem veșnic în Împărăția dreptății, a păcii și a bucuriei. Acestea ni le descoperă Mântuitorul prin cuvintele: „De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vază împărăția lui Dumnezeu.” /In. 3:3/ Cu alte cuvinte spus, fără naștere din apă și din Duh, /In. 3:5/ adică *fără botez, nu este mântuire*!

Mântuirea se dobândește prin supunerea trupului către duh, prin ducerea unei vieți duhovnicești, după învățătura Sfântului Apostol Pavel: „Cu duhul umblați, și pofta trupului nu o veți săvârși.” /Gal. 5:16/

Cei ce viețuiesc cu duhul și s’au pus sub cârmuirea Sfântului Duh păzesc cu supunere legământul: „De trăim cu Duhul, cu Duhul să și umblăm.” /Gal. 5:25/ Dar ce înseamnă, de fapt, să viețuim și să lucrăm cu duhul? Vom vedea în cuvântul acesta închinat vieții duhovnicești.

CE ESTE VIAȚA DUHOVNICEASCĂ?

Spre deosebire de moarte, care este neînsuflețire și nemișcare, viața se caracterizează prin mișcare și luptă. Viața duhovnicească este și ea *mișcare și luptă*.

Mișcarea în viața duhovnicească se cuvine să fie îndreptată *înainte și în sus*, spre atingerea desăvârșitei asemănări cu Dumnezeu. /Mt. 5:48/ De se oprește omul a se mai mișca înspre Dumnezeu, începe să se sfarăme lăuntric, semn al morții sufletești. De aceea apa curgătoare nu capătă miros de stătut, pentru că se află în neîncetată mișcare, iar apa stătătoare din lacuri prinde o mâzgă și capătă miros greu.

Lupta în viața duhovnicească este *nevăzută*, căci duhul care o poartă este nevăzut. *Nu se cade ca ea să fie îndreptată împotriva oamenilor văzuți*, cu care noi, adesea, din neînțelegere intrăm în relații de vrăjmășie, ci *împotriva patimilor din noi și a dracilor din afara noastră*. Acestea sânt întărite și de Sfântul Apostol Pavel, prin cuvintele sale minunate: „Căci nu este nouă lupta împrotiva cărnii și sângelui, ci împrotiva începătoriilor și a stăpâniilor, și a țiitorilor lumii întunerecului veacului acestuia, împrotiva duhurilor vicleniei întru cele cerești," /Efes. 6:12/ adică împotriva dracilor.

Dar există draci? - întreabă unii. Nu sânt oare aceștia numai întruchipări ale răului din lume? Biserica lui Hristos, întemeindu-se pe dumnezeiasca Descoperire /Iov 1:6; Mc. 1:23; Apoc. 20:10/ ș. a. și pe cercarea Sfinților Părinți, învață cu tărie că există demoni numiți

și duhuri rele, draci. Asemenea îngerilor, duhurile rele sânt ființe duhovnicești, nevăzute și dăruite cu înțelegere, care s'au abătut de la bine din pricina relei întrebuințări date voii slobode ce li s'a dăruit de Dumnezeu, punând, astfel, început răului în lume.

Cel ce crede în Dumnezeu, pe Care nu-L vede, se cade să creadă și în lumea nevăzută, unde există și îngerii și diavolii, deoarece, chiar de sânt nevăzuți, ei ființează.

Credința, acest minunat aparat dumnezeiesc, sădit întru noi în chip de neînțeles nouă, captează acestea așa cum aparatul radio captează undele electromagnetice, cu neputință de prins fără ajutorul său, unde socotite ca inexistente înainte de inventarea radioului. Dar iată că „cele inexistente" s'au dovedit a exista! Acum știm cu toții că astfel de unde ne înconjoară în chip nevăzut și împânzesc pământul întreg. Întocmai este și cu credința.

Ea captează undele din lumea cealaltă și ne convinge cu iscusință de existența îngerilor și a diavolilor. Sfântul Apostol Pavel dă o definiție clasică credinței: „Credința este dovedirea lucrurilor celor nevăzute." /Evr. 11: 1/

Un tânăr i-a mărturisit schimonahului Zosima, vestit nevoitor Rus și înțelept învățător duhovnicesc din veacul al XIX-lea, că nu împărtășește credința în existența diavolilor.

„Iertați-mă, spuse el, dar nu cred în așa mare măsură într'acele îngrozitoare arătări diavolești, despre care se scrie atât de mult în viețile sfinților și despre care am ascultat atâtea istorisiri. Ca să mă încredințez personal de asta, am dorit să văd eu însumi pe înfricoșătorul și scârbavnicul diavol. Pentru aceasta, m'am rugat mai cu seamă lui Dumnezeu, când m'am așezat să dorm, și nu m'am împrejmuit cu semnul Sfintei Cruci. Am stat întins mult timp așteptându-l și până la urmă am adormit, însă nici treaz, nici în vis, nu am văzut nimic îngrozitor."

La aceste cuvinte, Părintele Zosima i-a răspuns: „Tocmai prin aceasta, că nu ți s'a arătat, diavolul te-a întrecut în viclenie. Cugetă și singur: ce folos ar fi avut el, dacă ți se arăta? Doar ar fi tulburat și ți-ar fi speriat inima tânără. Atunci, în spaima ta, ai fi început să te rogi și să-l cauți pe Dumnezeu, iar diavolul, biruit în felul acesta de un tânăr, ar fi fost rușinat! Dar dacă nu ți s'a arătat, mult a câștigat: prin întărirea îndoielii tale, el te-a călăuzit către necredința în existența lui. Pentru nimic altceva nu se ostenește mai mult vrăjmașul acesta, decât pentru ca pretutindenea să se ascundă. Căci el niciodată nu este primejdios în război deschis, ci cu războiul său nevăzut pierde pe mulți!"[1]

Așadar, există diavoli! Să nu ne amăgim cu necredința în existența lor, căci aceasta este biruința lor asupra noastră. Însuși Domnul Iisus Hristos, Care a venit nu să ne înșele, ci să ne descopere adevărul despre lumea și viața duhovnicească, ne-a arătat că există diavol, draci pe care El îi izgonea. /Mt. 8:32/ Iar în rugăciunea Tatăl nostru, El ne învață să ne rugăm nemijlocit așa: „izbăvește-ne de cel viclean," adică de satana.

Iată împotriva cui trebuie să fie îndreptată lupta noastră: împotriva oștirilor nevăzute ale diavolului. Cel care începe să ducă război cu aproapele său face o mare greșeală, pentru că mută frontul și schimbă obiectul luptei, aducând astfel mare pagubă pentru sufletul său. Chiar și în cele mai strălucite biruințe ale sale asupra aproapelui, un astfel de războinic nechibzuit cunoaște neîncetat înfrângerea, pentru că a îngăduit patimilor sale să îl stăpânească.

„L-am ocărât! O să mă țină minte!" se laudă unul care l-a vătămat cu cruzime pe aproapele său. Dar nici nu bănuiește că, așa cum albina, atunci când își înfige acul în cineva, își pricinuiește sieși cel mai

---

1 Sfaturi stărețești ale câtorva părinți nevoitori ai evlaviei din veacurile XVIII-XIX, Moscova, 1913, p. 170-171.

mare rău, pentru că ea însăși moare, tot astfel, și acela care a ocărât pe cineva a suferit mai mult duhovnicește decât cel defăimat, pentru că s'a făcut mort pentru iubire și, de aici, pentru mântuire.
„M'am răzbunat!" rostește un altul, cu mândrie. Sărmanul, nu pricepe cât s'a păgubit, desăvârșindu-se în ură.
„I-am întins o cursă" își freacă mâinile cu o mulțumire rea un al treilea, căci nu vede că singur a căzut într'o capcană mai înfricoșătoare, cea pe care cel viclean i-a așezat-o înainte, spre a-l prinde în mrejele urii.
O astfel de luptă nu naște biruitori, ci întotdeauna învinși. Ea nu aduce cinste, ci necinste înaintea lui Dumnezeu și înaintea îngerilor Săi. Din partea Evangheliei lui Hristos nu-ți aduci cinste și nu te încununezi cu biruință dacă ești crud și răzbunător, ci dacă ești blând, iubitor, răbdător, împăciuitor.
Ai fost ocărât și ai răbdat: aceasta este biruința nevăzută! Dacă unii te-au batjocorit, iar tu te-ai rugat pentru ei, iată măreția duhovnicească! Dacă te-au blestemat, iar tu i-ai binecuvântat, iată rușinea vrăjmașilor sufletului tău! O astfel de purtare este în duhul Evangheliei, care grăiește: „Iubiți pre vrăjmașii voștri, binecuvântați pre cei ce vă blastămă, bine faceți celora ce urăsc pre voi și vă rugați pentru cei ce vatămă pre voi și vă prigonesc, ca să fiți fii ai Tatălui vostru celui din ceruri, că pre soarele său îl răsare preste cei vicleni și preste cei buni, și plouă preste cei drepți și preste cei nedrepți." /Mt. 5:44-45/
Și astfel, lupta duhovnicească nu este împotriva trupului și împotriva sângelui, ci împotriva duhurilor vicleniei de sub ceruri. Numai ura împotriva lor este virtuoasă și legiuită, îndreptățită și mântuitoare.
Dar unde le vom afla pe aceste duhuri ale vicleniei, ca să deschidem front împotriva lor? Înainte de toate, în noi înșine. Nu sântem, oare, plini peste măsură de patimi, și în spatele fiecărei patimi, după învățătura Sfinților Părinți se ascunde și un drac? Există draci ai

iubirii de argint, ai mândriei, ai lăcomiei pântecelui, ai mâniei, ai urii, ai curviei, ai pizmei, ai beției și alții.[2]

Noi trebuie să avem ca datorie să izgonim dintr'înșine aceste duhuri întunecate. Prin urmare, trebuie să începem cu noi înșine această luptă duhovnicească nevăzută, și singura binecuvântată. Pe lângă aceasta, trebuie să o purtăm cu îndârjire și fără cruțare de sine vicleană, dacă dorim să ieșim biruitori, cu ajutorul lui Dumnezeu, și dacă dorim să dobândim acea pace duhovnicească cu ajutorul căreia vom putea ajuta miile de oameni din jurul nostru să intre și ei în Împărăția lui Dumnezeu și să dobândească mântuirea veșnică.

Cine nu pornește lupta de la el însuși, ci de la ceilalți oameni, socotind că este chemat să lupte înainte de toate cu răul din ei, în loc să-l urască pe diavol, urăște pe sărmanele victime ale acestuia. Noi, însă, se cade să facem această deosebire importantă, întru care ne învață de Dumnezeu insuflații și de har înțelepțiții Sfinți Părinți: „Urăște păcatul, și nu pe păcătos! Față de păcătos se cuvine să simțim milă, ca față de un rob nenorocit al diavolului, și să-l tămăduim cu dragoste, ca pe un bolnav." (Avva Dorothei)

Cine nu se tulbură din pricina robiei, un cumplit adevăr obștesc? *Dar cine, din pricina robiei, îl urăște pe robi?* Noi, îndreptățiți, urâm robia și deplângem pe robi. Însă iată că în partea morală săvârșim această greșeală nimicitoare: urâm pe păcătoși, iar nu păcatul și pe diavol, care îi înrobește.

Din aceasta se nasc necontenite certuri și neînțelegeri, care otrăvesc legăturile dintre oameni spre biruința deplină a satanei. Ca să încetăm a ne sfădi cu aproapele nostru, spre a noastră pierzanie, se cade să ne îndreptăm toate săgețile mâniei înlăuntru, către noi înșine, și atunci nu vor mai rămâne săgeți pentru semeni.

2 Dobrotoliubie, vol. II, Moscova, 1895, p. 104.

Aceasta este lupta cea dreaptă, pentru care Dumnezeu dăruiește răsplăți bogate.

„...și cel ce face altfel, răbdând și păzind răul în lăuntrul său, dar biciuindu-l și osândindu-l în ceilalți, iar de va și lupta cineva la jocuri, nu se încununează, de nu se va lupta în chip legiuit. /II Tim. 2:5/ Dimpotrivă, acela va câștiga osândire, căci este scris: „Căci cu ce judecată veți judeca, judecați veți fi." /Mat. 7:2/

Așadar, *lupta cu noi înșine* - iată deviza celui care voiește cu adevărat să ducă o viață duhovnicească.

Propria noastră inimă, iată arena de luptă! Sufletul nostru, iată câmpul de luptă!

TEMEIURILE VIEȚII DUHOVNICEȘTI

Dată fiind cufundarea noastră în păcate, viața duhovnicească nu este ceva de la sine înțeles și lesnicios. Cel ce voiește să dobândească duhul de pace al mântuirii, pentru a ajuta și pe alții pe calea lor către Dumnezeu, se cuvine să-și pună propria sa viață duhovnicească pe o temelie sănătoasă.

Unde își are început viața duhovnicească? În credința în Dumnezeu, Care este Duh. /In. 4:24/ El ne-a zidit după chipul și spre asemănarea Sa, /Fac.1:26-27/ a sădit în noi temeiul duhovnicesc și năzuința duhovnicească de a-L căuta, și El vrea de la noi „cu Duhul să umblăm." /Gal. 5:25/ De credința în Dumnezeu sânt strâns legate nădejdea și dragostea pentru Dânsul. Și „fără de credință nu este cu putință a bineplăcea: căci cel ce se apropie de Dumnezeu trebuie să crează că este, și că acelora ce caută pre dânsul dătător de plată se face." /Evrei 11:6/ Ce te va îndemna spre viața duhovnicească, dacă tu nici nu crezi în Dumnezeu, nici nu nădăjduiești în El, nici nu-L iubești pe El?...

Dar pornind de la aceste părți alcătuitoare ale vieții duhovnicești, credința, nădejdea și dragostea, se cuvine Creștinului ortodox ca, mai departe, să se apuce de treabă spre a-și clădi prin făptuire viața duhovnicească.

Ce temelie se cuvine el să pună și din ce material trebuie să zidească mai departe?

Smerenia

Temelia vieții duhovnicești este smerenia. Puterea vrăjmașului nostru se ascunde în *mândrie*. Însă tot acolo se află și neputința lui. Luceafărul s'a înălțat călăuzit de mândrie spre înălțimi străine lui ca făptură, dar tot din *mândrie a și căzut*. Cu mândria, îi ispitește pe toți oamenii. Nu întâmplător, la căderea cea dintâi în păcat, cea mai puternică ispită pentru Adam și Eva a fost aceasta: „veți fi ca niște dumnezei." /Fac. 3:5/ Dar nu s'a întâmplat așa. Rezultatul a fost potrivnic: cei ce s'au mândrit au căzut, din pricina mândriei lor, chiar mai prejos decât dobitoacele. /Ps. 48:12-13, 21/

Dacă vrem să biruim pe vrăjmașul mântuirii noastre este de trebuință, înainte de toate, să îmbrăcăm pavăza smereniei. Aceasta ne va face de neatins înaintea diavolului, căci el este neputincios înaintea smereniei.

Domnul Iisus Hristos, Care „a desfăcut lucrurile diavolului," /I In. 3:8/ a arătat prin smerenia Sa arma cea mai puternică împotriva duhurilor vicleniei de sub ceruri. Întreaga viață pământească a Mântuitorului este o pildă minunată de smerenie nemaivăzută. Și pogorârea Sa de pe Scaunul cel ceresc pe acest pământ păcătos, și nașterea Sa într'o peșteră pentru oi, și creșterea Sa nebăgată în seamă în tainicul oraș Nazaret, și ascultarea Sa fără cârtire față de semeni, și desăvârșita slujire a celorlalți până la jertfa de sine, și spălarea picioarelor ucenicilor Săi, patimile Sale și moartea Sa pe cruce, toate dau mărturie despre desăvârșita Sa smerenie. Dar această smerenie a Mântuitorului ne îndatorează și pe noi să ne facem următori Lui. „Că pildă am dat vouă, ca precum eu am făcut vouă, și voi să faceți," /In. 13:15/ le-a spus El ucenicilor, după ce le-a spălat picioarele. Cel ce se smerește pune singura temelie dreaptă a vieții sale duhovnicești-morale. Dacă omul pornește pe calea feluritelor nevoințe duhovnicești fără

smerenie, ci împins de mândrie, atunci, mai devreme sau mai târziu, va cădea. Numai nevoințele și faptele înălțate pe temelia cea adâncă a smereniei nu se vor clătina. *Cu cât este mai înaltă clădirea pe care voim să o ridicăm, cu atât mai adânci temelii se cuvine să punem*. Astfel se întâmplă și în viața duhovnicească. Cu cât voim să ne înălțăm mai sus către Dumnezeu, cu atât mai mult trebuie să ne smerim.

Puterea diavolului se află în mândrie, dar în ea stă și pierzania lui. El e puternic prin mândria lui, dar numai în fața celor mândri, căci numai asupra acestora are el putere. Înaintea celor adânc smeriți, mândria lui se vădește o armă neputincioasă de luptă. Gheața poate fi foarte tare, dar numai pe vreme geroasă. De-o încălzește soarele, atunci gheața cea tare începe să se topească, neputincioasă. Asemenea și mândria celui viclean este neputincioasă în fața însoritei smerenii a celor cu adevărat bineplăcuți lui Dumnezeu. Prin smerenia lor, ei se vădesc a fi cei mai viteji luptători. Oare, nu este acesta cu adevărat vitejie, să fii ocărât, iar tu să nu te răzbuni, să ierți și să biruiești răul cu binele? /Rom. 12:21/

Sfântul Antonie cel Mare a văzut răspândite peste pământ toate cursele celui viclean și a strigat plin de tulburare: „Cine va putea să scape de acestea?," dar a auzit un glas care i-a răspuns: „Cei ce au smerită cugetare!"

Nu întâmplător Mântuitorul a așezat smerenia ca temelie a fericitei vieți duhovnicești: „Fericiți cei săraci cu duhul, că acelora este Împărăția Cerurilor." /Mt. 5:3/ Dacă vrem să dobândim duhul păcii, prin care să ajutăm miilor de credincioși din jurul nostru să se mântuiască, se cuvine să începem a duce o viață duhovnicească, așezând ca temelie a sa smerenia. Într'această virtute a celor săraci cu duhul stă ascunsă pacea duhovnicească, despre care vorbește Sfântul Serafim din Sarov. Către dobândirea acestei păci ne îndrumă neîncetat Mântuitorul, după cum ne povățuiește: „[să] vă învățați

de la Mine, că sânt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre.” /Mt. 11:29/

Osândirea de sine

Al doilea temei al vieții duhovnicești este osândirea de sine. Cel ce a iubit și a urmat nefățarnic smerenia se cunoaște cel mai bine după osândirea de sine. Cel mândru nu se osândește niciodată pe sine. El se socotește întotdeauna a fi drept. Numai cel smerit este pregătit să recunoască înaintea sa, înaintea semenilor și înaintea lui Dumnezeu toate greșelile sale. Cel ce se osândește pe sine, numai pentru aceasta, se află într’un război binecuvântat cu duhurile rele, căci a rupt legătura cu mândria care îi era însuflată de acestea.

Osândirea de sine se arată în lucrare *prin părerea de rău pentru păcatele săvârșite*, care, însă, își află chip văzut în *mărturisirea lor prin Sfânta Taină a Pocăinței*. Pentru a putea să-ți mărturisești sincer păcatele, e nevoie ca mai întâi să le vezi, să te îngrețoșezi de ele și să te osândești pe sineți pentru ele. Cel care în inima sa plină de patimi *izvodește îndreptățiri întru păcate*, zice Psalmul Ps. 140:4, aceluia nu îi este cu putință să-și îndrepteze nici măcar păcatele sale cele mărunte, cu atât mai puțin să pornească pe calea vieții duhovnicești statornice și orânduite.

Hotărârea de a nu mai repeta păcatele grele

Hotărârea de a nu mai repeta păcatele grele trebuie,de asemenea, să stea la temelia vieții duhovnicești. Osândirea de sine nu este îndeajuns. Ea se cuvine să fie însoțită de hotărârea neclintită de a nu mai săvârși fărădelegile din trecut. Altminteri, nu vom avea propășire în viața duhovnicească. Omul va bate pasul pe loc dacă este dezbinat, dacă

acum se ridică, acum cade, și dacă acum zidește și apoi năruiește ce a înălțat, întocmai precum trista mărturisire a poetului Dimcio Debelianov:

Eu mor, și luminos nasc iară
suflet osebit, în neorânduială,
și noaptea fără milă nimicesc
ce ziua-n chip neobosit zidesc.
(Cântec negru)

Închipuiți-vă că un om tulbură izvorul, iar un altul așteaptă ca apa să se limpezească. Care dintre aceștia va birui? Firește că cel ce vădește reaua voință de a tulbura izvorul. Aceștia doi, cel care așteaptă limpezirea și cel care tulbură, se află, împreună, în sufletul nostru. Trebuie să împiedicăm aplecările cele rele din noi să ne tulbure izvorul inimii cu pornirile păcătoase, și acesta se va limpezi... Abia atunci vom înțelege cu fapta cât de adevărate sânt cuvintele lui Hristos: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pre Dumnezeu." /Mt. 5:8/ Neîncetata osândire de sine și hotărârea neclintită de a fi credincioși Ziditorului nostru slăbesc relele deprinderi din noi și le întăresc pe cele bune. Pe calea aceasta, până la urmă, din oameni fățarnici ne vom uni în lăuntrul sufletului nostru și vom putea să ne încredințăm întreaga viață lui Hristos Dumnezeu. În acest chip vom dobândi duhul păcii, pentru mântuirea noastră și a semenilor noștri, cu care Dumnezeu ne-a pus spre împreună viețuire.

Râvna după o viață bineplăcută lui Dumnezeu

Al patrulea temei al vieții duhovnicești este râvna de a fi bineplăcuți lui Dumnezeu. Această râvnă este miezul vieții duhovnicești. Acolo unde

este lipsă de râvnă spre a bineplăcea lui Dumnezeu, acolo nu este viață duhovnicească. (*Sfântul Theofan Zăvorâtul, Ce este viața duhovnicească și cum să o dobândim*) Pentru aceasta, *cea dintâi grijă* a credinciosului ce dorește să înainteze în viața duhovnicească sau, dacă nu duce o astfel de viață, să pună din acea clipă început bun adevăratei vieți după Dumnezeu, *este de a aprinde această râvnă în inima sa*.

Dar ce fel de râvnă pentru o viață bineplăcută lui Dumnezeu putem avea în condițiile noastre grele de viață?, vor întreba unii. Ei își îndreptățesc râvna lor slabă prin împrejurările grele de viață. Dar oare aceasta să fie pricina? Oare ține râvna de împrejurări prielnice? Cum putem atunci lămuri că râvna cea mai mare - râvna Apostolilor - s'a vădit în cele mai grele situații, în necazuri, în prigoane și chinuri /II Cor. 4:8-9/ Râvna ține de credința, nădejdea și dragostea de Dumnezeu și nu de împrejurările exterioare ale vieții. Dacă nevolnică îți este credința, palidă îți este și dragostea. De-ți lipsește nădejdea, slabă îți este și râvna.

Puțina râvnă este precum o flacără mică, pe care vânturile potrivnice ale vieții cu ușurință o pot stinge. Iar râvna tare este precum focul puternic, pe care vânturile nu numai că nu-l sting, ba chiar mai mult îl întețesc.

Un adevărat credincios Creștin nu se tulbură din pricina furtunilor vieții. Prin râvnă, el gonește departe de sine toată frica și necredința, și își mărturisește cu îndrăzneală credința în Dumnezeu, luând aminte că „celor fricoși și necredincioși și spurcați și ucigași (...) partea lor în iazerul cel ce arde cu foc și cu piatră pucioasă.” /Apoc. 21:8/ Adevăratul Creștin este neînfricat. El știe că Dumnezeu, Ajutorul și Ocrotitorul Său, este Atotputernic, și pentru aceasta grăiește împreună cu Sfântul Proroc David: „Nu mă voiu teme de mii de noroade, carile împrejur mă împresoară.” /Ps. 3:6/ „Spre Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voiu teme ce va face mie omul.” /Ps. 55:12/

El nu se teme de nimic altceva decât de a nu-l afla moartea stins duhovnicește. El nu trăiește pentru pământ și pentru desfătările sale păcătoase, ci pentru cer și pentru veșnicele lui bucurii duhovnicești.
Toți sfinții mucenici și oameni bineplăcuți lui Dumnezeu s'au osebit printr'o astfel de râvnă pentru o viață bineplăcută lui Dumnezeu. Mulțumită acesteia, au săvârșit nevoințele lor cele minunate, care și astăzi stârnesc uimire. Din râvnă după Dumnezeu, părintele Ioan din Kronstadt dormea adeseori numai trei - patru ceasuri pe noapte, ducea o înaltă viață duhovnicească și era întotdeauna gata, plin de jertfă, să își dea și ultimele sale puteri în slujba fraților celor mici ai lui Hristos.

Rugăciunea

Al cincilea temei al vieții duhovnicești este rugăciunea. Râvna și rugăciunea sânt atât de strâns legate între ele încât una fără cealaltă nu poate ființa. De este râvnă, este și rugăciune. Acolo unde nu este râvnă, lipsește și rugăciunea. Și dimpotrivă, dacă în inimă arde dorința de rugăciune, dintr'aceasta se aprinde neîntârziat și o râvnă fierbinte. Dacă, însă, rugăciunea s'a stins, se va stinge și râvna de a duce o viață duhovnicească, bineplăcută lui Dumnezeu.
De aici înțelegem că, de vrem să ardem de râvnă pentru Dumnezeu, este de trebuință să ne rugăm des! Ce-ar fi dacă fiecare Creștin ortodox, în fiecare zi, o dată cu rugăciunea sa, și-ar aprinde și inima de la flacăra candelei ce arde înaintea icoanelor din casă?! Atunci ar străluci tot în acea râvnă plină de har, și cu dragoste ar plini înalta sa datorie Creștinească.
După ce a vorbit cu Dumnezeu pe muntele Sinai, Moisi a coborât de acolo cu totul arzând de strălucirea harului lui Dumnezeu. Dacă și noi ne suim des pe Sinaiul cel duhovnicesc, prin unirea în rugăciune

cu Dumnezeu, atunci vom arde de râvnă asemenea prorocilor din vechime, și ne vom mântui și noi, și miile de semeni ai noștri, și cunoscuții din jurul nostru.

Nevoința rugăciunii este barometrul duhovnicesc care arată cum este vremea sufletului nostru. Dacă însetăm după rugăciune, este un semn bun. El arată că sufletul nostru este viu și însetează după Dumnezeu. De va pieri, însă, această sete sfântă pentru vorbire în rugăciune cu Dumnezeu, este un semn rău, anume că păcatul a umplut sufletul cu întunericul său și că sântem aproape de acea stare vrednică de plâns, care se numește moarte duhovnicească. Dintr'o astfel de moarte duhovnicească ne poate învia doar Dumnezeu, prin minunea pocăinței noastre, a fiecăruia dintre noi. El ne întoarce iarăși la rugăciune și la râvnă.

Așadar, *râvna se păstrează prin rugăciune*, la fel cum focul se întreține prin adăugirea de combustibil. *Din rugăciunea sinceră se naște un simțământ cald față de Domnul*, care se arată rar la început, apoi mai des și tot mai des, până ce la cei întăriți acesta se preschimbă în simțirea neîncetată a lui Dumnezeu. Acest simțământ este dulce și fericit, și prima sa ivire te îndeamnă să-l dorești și să-l cauți, încât să nu mai părăsească inima ta, căci *în el este raiul (Sfântul Theofan Zăvorâtul)*. Cel ce voiește să intre într'acest rai se cuvine, după sfaturile Episcopului Theofan Zăvorâtul, să urmeze această pravilă: Când te rogi, să nu încetezi rugăciunea până ce nu se va trezi în inima ta vreun simțământ față de Dumnezeu: fie *evlavie*, fie *credincioșie*, fie *mulțumire…*, fie *smerenie*, fie *nădejde*. Dacă o lumânare stă foarte mult în razele Soarelui, se încălzește peste măsură. Așa se întâmplă și aici. Când cel ce se roagă stă foarte mult sub razele unirii voite cu Dumnezeu, inima lui se încălzește din ce în ce mai mult de căldura nepământească a harului și râvna lui se va înteți. Adevărata viață duhovnicească începe atunci când omul primește

această căldură, acest foc binecuvântat. *(Sfântul Theofan Zăvorâtul*)

Dar râvna poate scădea și în locul ei să-și facă loc *răceala*. Însă întotdeauna este această răceală aducătoare de pierzanie? vor întreba unii. Episcopul Theofan Zăvorâtul răspunde că există o răcire vremelnică, pricinuită de oboseală sau de boală. Aceasta nu este foarte primejdioasă, deoarece trece repede, o dată cu încetarea pricinei. *Cumplită este însă răceala pricinuită prin depărtarea de bună-voie de la voia lui Dumnezeu, ca urmare a unei viețuiri păcătoase. Această răceală ucide duhul și taie viața duhovnicească.*

Trebuie să ne temem ca de moarte de această răcire. Ea apare ca urmare a nepăsării în viața duhovnicească. Această nepăsare, la rândul ei, este legată de biruirea noastră de desfătări nebineplăcute lui Dumnezeu, de căderea noastră în păcate și mai cu seamă de nemărturisirea acestora. Fiecare păcat rupe legătura noastră cu Dumnezeu. Numai prin pocăință și prin Sfânta Taină a Spovedaniei, care ne dăruiește iertare de păcate, putem reface unirea cu Cerul. Din scânteia acestei împăcări de bunăvoie cu Dumnezeu se poate aprinde iarăși focul râvnei stinse după Dumnezeu!

CONDIȚIILE DE ÎNTREȚINERE A VIEȚII DUHOVNICEȘTI

Așa cum pentru viața trupească a omului este nevoie de aer, hrană și adăpost, tot așa și viața duhovnicească are trebuință de *aerul*, *hrana* și *adăpostul* potrivite.

Pomenirea neîncetată a lui Dumnezeu

Aerul care întreține viața duhovnicească este *pomenirea neîncetată a lui Dumnezeu*. Se cuvine omului să se deprindă cu aceasta, să nu-l uite pe Ziditorul său nici măcar o clipă a vieții sale.
Dumnezeu este pretutindenea, iar noi sântem totdeauna într'însul, și nu în afara Lui, cum greșit cred unii. Nimic nu poate viețui în afara lui Dumnezeu. El este Atotțiitor, iar El de nimic nu este cuprins. „Întru dânsul viem și ne mișcăm și sântem." /F. Ap. 17:28/ Dar dacă noi sântem totdeauna în Dumnezeu, El nu este întotdeauna în noi. Prin puterea voii slobode dată nouă de Dumnezeu și libertatea de a ne face voia, avem această putere, nemaiauzită, de a ne închide inimile în fața Ziditorului nostru. Și astfel, sântem în Dumnezeu, dar Dumnezeu nu poate fi în noi, din vina noastră. Stăm precum pietrele în apă. Ele sânt într'aceasta, căci ea le cuprinde de pretutindeni, dar aceasta nu este în ele, deoarece sânt tari și de nepătruns. Dacă voim ca Dumnezeu să fie în noi și noi întru Dânsul, trebuie ca, prin pocăință, să ne prefacem din pietre tari în ciuperci moi. Ciupercile sânt în apă,

și apa este în ele. *Pomenirea neîncetată a lui Dumnezeu* ne va face să fim moi precum ciupercile și supuși harului lui Dumnezeu. Dar cum se poate ca în mijlocul numeroaselor noastre îndatoriri lumești și în frământarea zilnică să-l pomenim neîncetat pe Dumnezeu? Este cu putință! Așa cum în timp ce muncim sau chiar în timp ce ne rugăm, ne putem gândi la lucruri păcătoase, de ce nu ar fi cu putință să cugetăm la Dumnezeu? Trebuie numai să schimbăm ținta gândurilor noastre. *Sfântul Ioan Cassian* spune: „Lucrarea minții noastre poate fi asemuită unei pietre de moară, care se învârte iute, în cerc, mișcată de curgerea năvalnică a stihiei apei. Ea nu poate a nu se învârti, pentru că este mișcată de apă. Dar de morar ține ce macină piatra de moară - grâu sau pleavă. Astfel, și mintea noastră, în cursul vieții noastre de aici nu poate să rămână goală (nelucrătoare) la mișcarea gândurilor, deoarece neîncetat este pusă în mișcare de șuvoaie năvalnice de impresii, ce se revarsă către ea de pretutindenea. Dar pe care dintre acestea îl primim și îl însușim, ține doar de voia și dorința noastră."
Priviți la Sfântul Apostol Pavel! Orice săvârșea, totul era legat de Dumnezeu. El a dobândit aceasta deoarece cugeta numai la ceruri, și nu la cele pământești. /Col. 3:2/ Chiar și când mânca și bea, dorea să o facă întru slava lui Dumnezeu, /I Cor. 10:31/ cu atât mai mult rugăciunea, despre care a spus: „Rugați-vă neîncetat!" /I Thes. 5:17/
Multe lucruri în viața noastră de zi cu zi sânt *obiceiuri*. Dacă nu vom dobândi obiceiuri bune, negreșit vom dobândi din cele rele. De ce, atunci, să nu ne îngrijim să dobândim obiceiuri bune?... Trebuie să ne dăm osteneala de a ne obișnui încă de la trezirea din somn să cugetăm la Dumnezeu toată ziua. Nimic deosebit nu ni se cere aici, fără numai buna dorire ca, în timpul împlinirii datoriilor noastre, să cugetăm la Dumnezeu, să ne deprindem a ne întoarce gândurile cele împrăștiate către Părintele nostru Cel ceresc.

Trebuie să ne amintim totdeauna că Domnul este aproape, că El este în preajma noastră, lângă noi, că nu ne lasă din ochi, că vede faptele noastre, că ia aminte și la cele mai anevoie de prins mișcări ale inimii noastre. Sfântul Împărat David astfel a făcut. El a simțit totdeauna apropierea lui Dumnezeu și de aceea a putut spune: „Am văzut pre Domnul înaintea mea pururea." /Ps. 15:8/ Noi, credincioșii Noului Legământ, care ne bucurăm de vrednicia deosebită de a primi în inimi pe Mântuitorul nostru prin Împărtășirea cu nestricăciosul Său Trup și cu preacinstitul Său Sânge, avem un temei cu mult mai de seamă de a simți apropierea lui Dumnezeu. Oare nu a spus Mântuitorul Însuși: „Cela ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu, întru Mine rămâne și Eu întru el?" /In. 6:56/ Iar în Apocalipsă citim cuvintele Sale: „Iată stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul meu și va deschide ușa, voiu intra la el și voiu cina cu el și el cu mine." /Apoc. 3:20/

Cei deprinși să viețuiască neîncetat cu cugetul la Dumnezeu văd singuri ce urmări mântuitoare apar în sufletele lor din aceasta. Desigur, pomenirea lui Dumnezeu se cade a fi însoțită de frica lui Dumnezeu și de simțământul cucerniciei. Numai astfel se nasc stări mântuitoare care suie către Dumnezeu.

Pentru a dobândi obiceiul de a cugeta la Dumnezeu, după sfatul Sfinților Părinți, trebuie ca în fiecare zi să citim măcar puțin din cuvântul lui Dumnezeu, mai cu seamă din Noul Legământ și din Psaltire, precum și să ne deprindem zi de zi în așa-numita rugăciune a lui Iisus. Să spunem măcar de 100 de ori: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește pre mine păcătosul!" Firește, această rugăciune ne va aduce bucurie, cu roade ale harului, dacă o rostim nu mecanic, ci cu evlavie și stare de rugăciune.

Faptele săvârșite în numele lui Dumnezeu

Hrana care întreține viața duhovnicească sânt *faptele săvârșite în numele lui Dumnezeu, cu adâncă smerenie*, nu pentru a fi văzuți. Hrana sufletului este chiar smerenia. Ea înlocuiește și faptele, după învățătura Sfinților Părinți, cea ridicată pe cuvântul lui Dumnezeu.
Spre zidirea noastră, Mântuitorul ne-a istorisit pilda plină de înaltă învățătură a Vameșului și a Fariseului, care ne învață smerenia. Vameșul nu avea fapte bune, dar se căia sincer înaintea lui Dumnezeu pentru multele sale păcate și a plinit lipsa de fapte bune cu smerenia. Astfel, el s'a mântuit. /Lc. 18:10-14/ Și Fariseul ar fi putut să se mântuiască prin faptele sale bune, dacă le-ar fi înveșmântat în smerenie. Dar el s'a trufit și tocmai din această pricină faptele sale bune nu i-au slujit spre mântuire.
Din cele spuse desprindem două învățăminte: 1. Faptele bune săvârșite cu mândrie nu sânt aducătoare de mântuire și 2. Pocăința smerită pentru prilejurile pierdute de a săvârși fapte bune duce la mântuire.
Dar există și o a treia situație: săvârșirea de fapte rele. Care este soarta celui ce săvârșește răul în locul binelui și nici nu se gândește să se pocăiască pentru aceasta?
Cel ce săvârșește fapte rele în locul faptelor bune este asemenea unui om care bagă otravă în organismul său duhovnicesc. Nimic altceva nu slăbește mai mult viața duhovnicească decât urmarea căii răului și împlinirea poftelor firii cu care am fost dăruiți. Calea aceasta duce spre greaua îmbolnăvire duhovnicească. Ea slăbește voința, împătimește mintea și pervertește inima. Omul acesta, continuând să trăiască trupește, moare pentru viața duhovnicească și pe bună dreptate poate fi numit un „mort viu." Firește, Dumnezeu poate să-l învieze și pe el, prin taina pocăinței. Dumnezeu dă chip de pocăință

fiecărui om și mai cu seamă fiecărui Creștin ortodox, care a primit harul înnoitor (dătător de viață nouă) al Sfintelor Taine ale Botezului și Mirungerii.

Odată primit, harul nu se mai ia de la om până la sfârșitul vieții lui, astfel încât orice păcătos poate, dacă vrea, să se folosească de harul ceresc primit în dar spre a se pocăi și a fi viu. /Iez. 18:23; 33:11/ Dacă omul alege, însă, să meargă pe calea coborâtoare a păcatului, Domnul îi dă libertatea să facă ce voiește. Și, cu toate acestea, în dragostea Sa părintească îi trimite, la felurite prilejuri din viață, îndeosebi prin boli, necazuri și nenorociri, pricină de amintire și îl cheamă la pocăință. Chiar și celui mai îndârjit păcătos, potrivnic Lui, Ziditorul nu îi ia harul Său. Doar la Înfricoșata Judecată îi va lipsi cu totul de harul Său pe păcătoșii ce nu s'au pocăit, poruncind slujitorilor Săi, îngerii, să îi taie înaintea Lui. /Lc. 19:27/ Într'un înțeles duhovnicesc, această tăiere, după tâlcuirea Sfântului Vasilie cel Mare, este despărțirea pentru totdeauna și luarea harului de la cei ce nu l-au folosit spre mântuirea lor. *De aceea, pentru ca omul să nu ajungă la o astfel de moarte duhovnicească, trebuie a se păzi să nu săvârșească ceva oprit de conștiință și să nu lase ceva pe care i-l încredințează ca datorie legea lui Dumnezeu.*

Răbdarea

A treia condiție însemnată pentru hrănirea vieții duhovnicești este răbdarea. Aceasta este *adăpostul în care îi este dat sufletului să viețuiască*. În multe locuri din Sfânta Scriptură ni se arată că Dumnezeu vrea de la noi să fim răbdători, deoarece întru răbdare omul se călește pentru viața duhovnicească, și prin răbdare el izbutește să crească cu duhul în mijlocul celor mai neprielnice împrejurări ale acestei lumi, care „întru cel viclean zace." /I In. 5:19/ „Întru răbdarea voastră veți

dobândi sufletele voastre!" /Lc. 21:19/ - ne poruncește Mântuitorul, înfățișându-ne în răbdare calea către Dumnezeu. Iar Sfântul Apostol Pavel ne învață: „cu răbdare să alergăm la lupta carea este pusă înaintea noastră," /Evr. 12:1/ pe calea către veșnicie. Adeseori se aude printre oameni o vorbă ca aceasta: „Și-a ieșit din răbdări." Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că omul, înfuriat sau supărat, a ieșit din binecuvântatul său adăpost duhovnicesc, în care Dumnezeu l-a rânduit să locuiască. O dată ce a ieșit din adăpostul sufletului său, adică din răbdări, acest om și-a pierdut pacea lăuntrică, dulcea sa liniște și așezarea sa tăcută cea plină de har. Dintr'o dată, s'a trezit în mijlocul vânturilor vijelioase ale ispitelor și s'a văzut înaintea prăpastiei, către care l-a purtat izbucnirea și nerăbdarea sa. Ce se cade să facă acest om? Trebuie să se întoarcă de îndată întru sine, să intre în locuința sa, pe care în chip nechibzuit a părăsit-o, și să redobândească pacea pierdută prin starea de pocăință cu rugăciune.
Dacă punem întrebarea: Când își iese, de obicei, omul din răbdări, adică când părăsește casa sufletului său?, vom răspunde: Atunci când nu mai poate să stea înlăuntru. Fiecare locuință este plăcută atunci când este primenită, aerisită și când într'însa se găsește ceva cu care omul să se hrănească. Altminteri, dacă aceste condiții nu se împlinesc, locuința devine nesuferită, chiar urâcioasă, și omul caută să iasă afară.
Astfel este și în viața duhovnicească. Omul trăiește în răbdare dacă îl pomenește neîncetat pe Dumnezeu, aerul cel mai curat pentru suflet, și dacă își hrănește inima cu harul faptelor bune și cu simțământul dulce al smereniei. Dar dacă nu-l pomenește pe Dumnezeu, dacă nu îngrijește flacăra rugăciunii înlăuntrul său și dacă slăbește duhovnicește din pricină că nu face nimic bun, ci săvârșește neîntrerupt fapte rele - un astfel de om, la orice prilej neplăcut și la orice ispită de dinafară își va ieși din răbdări, adică va

izbucni, se va mânia, își va ieși din fire, părăsind răbdarea, această locuință a sufletului binecuvântată de Dumnezeu.

Luând aminte la toate acestea, minunatul stareț de la Optina, Ieroschimonahul Ambrosie spune: „Casa sufletului este răbdarea, iar hrana lui este smerenia. Dacă nu este hrană în casă, cel care viețuiește acolo iese afară - adică dacă omul nu are smerenie, el își iese din răbdări."

Cât de ușor și limpede este deslușită, în aceste câteva cuvinte, taina păcatului! Multe amărăciuni va întâlni omul duhovnicesc pe calea sa! Dacă nu are răbdare să aștepte sfârșitul oricărei încercări și oricărui necaz cu nădejde în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, niciodată nu va aștepta până la capăt roadele trudei sale duhovnicești.

Răbdarea trebuie să se întindă peste tot ceea ce pronia lui Dumnezeu ne trimite în viața noastră duhovnicească. Prin răbdare, omul devine bun luptător și nevoitor, și dobândește adeseori mai multe izbânzi duhovnicești decât altul, prin nevoința sa de bunăvoie. *Iov a fost un nevoitor de bunăvoie* atunci când trăia în cucernicie și se bucura de copiii săi; el nu uita să se roage lui Dumnezeu pentru ei în fiecare zi, pentru a abate judecata dreaptă a lui Dumnezeu de la greșelile lor fără de voie. El săvârșea fapte bune, era tată al tuturor orfanilor și ocrotitor al văduvelor. Îl cinstea pe Dumnezeu în zilele îmbelșugării sale și, prin aceasta, a bineplăcut foarte Ziditorului Său. Dar el a ajuns și *nevoitor fără de voie*, atunci când, sub loviturile încercărilor trimise asupră-i de Dumnezeu, a pierdut totul: țarini, averi, dobitoace, slugi, copii, chiar și sănătatea, și cu toate acestea nu a cârtit, ci a rostit neuitatele cuvinte: „Gol am ieșit din pântecele maicii mele, gol mă voiu și întoarce acolo. Domnul au dat, Domnul au luat, cum au plăcut Domnului, așa s'au și făcut: fie numele Domnului binecuvântat." /Iov 1:21/

Nevoința de bunăvoie l-a arătat pe Iov a fi un bărbat mult-cucernic,

dar nevoința fără de voie, stăruitoare, în îndurarea celor mai grele lovituri care se abăteau asupra lui, *i-a înveșnicit numele și a proslăvit în lumea întreagă virtutea lui*. Și astfel, dacă voim să ne ținem viața duhovnicească la înălțimea cuvenită pentru a ne mântui și noi, și semenii noștri, se cade, neîntârziat, să sporim în cea mai grabnică aducătoare de biruință virtute: *răbdarea*.

PRIMEJDII PENTRU VIAȚA DUHOVNICEASCĂ

Deoarece viața duhovnicească este un război cu vrăjmași foarte puternici și foarte vicleni, cu diavolul în afara noastră și cu patimile în lăuntrul nostru, niciodată nu trebuie să ne slăbim puterile duhovnicești, să nu lăsăm niciodată privegherea, să nu ne amăgim pe noi înșine că am izbândit în luptă și l-am biruit pe vrăjmașul. „Privegheați și vă rugați!" ne previne Mântuitorul. /Mt. 26:41, Mar. 13:33, Mar. 14:38/

Întreaga viață pământească este o luptă, în care omul poate uneori să dobândească oarecari biruințe, iar alteori să fie rănit și înfrânt. Tocmai de aceea, luptătorii înțelepți împotriva păcatului nu și-au îngăduit să se arate biruitori înainte de vreme pentru izbânzile lor.

Slava deșartă

Cea dintâi și cea mai mare primejdie pentru viața duhovnicească se ascunde în *slava deșartă*. Aici avem de luptat cu un vrăjmaș peste măsură de iscusit. Atacurile lui sânt foarte chinuitoare și viclene. Acolo unde îi este cu putință, îi biruie pe oameni cu ajutorul propriilor lor patimi și păcate. Iar acolo unde întâlnește împotrivire și luptă împotriva patimilor și păcatelor, însuflă gânduri deșarte de felul acestora: „Iată, am biruit și slăbiciunea asta a mea, și pe cealaltă! Cât de mult m'am ridicat duhovnicește!" Cel ce se iubește

pe sine într'acest chip, din pricina reușitelor mărunte, lesne poate să se piardă.
Slava deșartă risipește comorile duhovnicești adunate. Ea nimicește lucrările bune câștigate. Îl întoarce înapoi, de năprasnă, pe omul care s'a ridicat cu mari osteneli la o oarecare înălțime duhovnicească. De aceea, cel ce voiește să ducă o viață duhovnicească dreaptă e dator, mai înainte de toate, să stăruie a alunga din inima sa simțământul slavei deșarte. În acest scop, de fiecare dată când săvârșește un bine, el trebuie să-și spună: „Nu nouă Doamne, nu nouă, ci numelui tău dă slavă!" /Ps. 113:9/

Negrija și trândăvia

A doua primejdie mare pentru viața duhovnicească o reprezintă *delăsarea* și *lenea noastră*. Ele pot fi stări firești, izvorâte din firea noastră care lesne se istovește, dar foarte adesea sânt pricinuite și de înrâurirea diavolească asupra noastră. După ce te-ai ostenit o vreme asupră-ți, săvârșind voia lui Dumnezeu cu silire de sine către nevoință, pentru curățirea sufletului nostru de păcate, de tine se poate apropia în chip nevăzut ispititorul și începe, cu viclenie, să adune în cugetul tău astfel de gânduri: „Îndeajuns te-ai chinuit! Îngăduie-ți acum puțină odihnă!" Acest cuget este atât de ademenitor, spune Sfântul Theofan Zăvorâtul, încât nici nu te vei gândi că trebuie să i te împotrivești. Și, pe lângă aceasta, este atât de ticălos, că de i te vei încredința numai pentru puțină vreme, toate din lăuntrul tău se vor tulbura. Delăsarea este asemenea unei spărturi mici într'un stăvilar. De îndată ce s'a ivit doar o astfel de spărtură mică, stăvilarul nu va mai rezista; apa îl va lua negreșit. Ceva asemănător lucrează în noi și delăsarea: va lua totul, încât va trebui să o iei de la capăt, să începi să te reclădești pe sineți. *(Sfântul Theofan Zăvorâtul)*

Adeseori ne îngăduim a ne delăsa, dar deosebit de pierzătoare este negrijania noastră după Postul Mare, care se nimerește odată cu venirea primăverii. În timpul Sfintelor Păresimi, ascultând cântările pline de pocăință și umilință (*Suflete al meu, suflete al meu, scoală! Pentru ce dormi?..., Ușile pocăinței deschide-mi, Dătătorule de viață..* și altele) poate că ne-am ostenit să fim treji, cu trezvie, veghetori. Dar după Înviere, dacă ne îngăduim să mâncăm fără măsură, dacă vom petrece în desfătări ale simțurilor către care ne îndeamnă natura ce se trezește primăvara, putem pierde dintr'odată tot ce am agonisit în Postul Mare.

Primăvara aprinde cu osebire simțurile. Simțământul plăcut dătător de viață încă nu este greșit; bucuria vieții, care cuprinde toate cele vii și le supune puterilor fremătătoare ale firii, poate fi folosită de sufletul credincios spre a mulțumi lui Dumnezeu pentru că a lăsat pe pământ, alături de necazuri, și atât de multe bucurii. Dar dacă această bucurie se preschimbă în visări la fărădelegi și în desfătări ale simțurilor neîngăduite de Dumnezeu, atunci omul, pe nesimțite, pornește pe calea patimilor și rupe legătura cu viața duhovnicească. De aceea, nu trebuie niciodată să ne lăsăm pradă delăsării și trândăviei duhovnicești, nici să nesocotim pravila noastră duhovnicească. Sarcina noastră este a ne aminti că în întreaga noastră viață duhovnicească sântem înconjurați de aprigi vrăjmași nevăzuți, cu care trebuie să ne luptăm până la moarte, ca niște ostași ai lui Hristos, ce poartă război pentru dreptatea lui Dumnezeu și pentru mântuirea sufletelor noastre nepieritoare. Pe câmpul nostru de luptă, pe linia de foc a frontului, nu este potrivit să stai în lenevire și delăsare, în trândăvie. De vrei să-l biruiești pe vrăjmașul care neîncetat veghează și pândește, trebuie ca și tu să veghezi la venirea lui, și atunci Hristos îți va ajuta să-l zdrobești.

Mulțumirea patimilor

A treia primejdie pentru viața duhovnicească este *mulțumirea patimilor*. În scrierile duhovnicești, patimi sânt socotite *nu numai aplecările trupești, ci și mânia, lăcomia pântecelui, iubirea de argint, mândria, lenea* și altele.

Lupta cu patimile este de neocolit în viața duhovnicească. Ea este cea mai chinuitoare și mai înverșunată luptă, deoarece patimile nu dau înapoi niciodată, până ce omul, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu le biruiește. Omul nu a fost zidit cu înclinații păcătoase, dar, în urma căderii în păcat, darurile cele bune sădite în sufletul lui s'au prefăcut în patimi. Nevoia de a mânca s'a prefăcut în lăcomie a pântecelui, nevoia de a bea în beție, simțământul firesc de dezgust față de rău în cruda osândire a semenilor, înclinația către înmulțirea neamului omenesc în adulter și desfrânare, iar darul de a ne mânia împotriva diavolilor, cei ce seamănă rău în sufletele noastre, s'a prefăcut în mânie împotriva semenilor noștri.

Fiind ceva neînsemnat și după fire străin sufletului omenesc, patimile pot fi îndepărtate prin împreună-lucrarea Ziditorului, Care ne-a făcut de la început buni. /Facere 1:31/ Episcopul Theofan Zăvorâtul vorbește foarte lămuritor: „Patimile sânt întru noi, dar nu sânt neatârnate în noi. Mintea, de pildă, este o parte însemnată a sufletului și nu poate fi îndepărtată fără a nimici sufletul, dar patimile nu sânt așa. Ele au pătruns în ființa noastră și pot fi alungate dintr'însa fără ca aceasta să împiedice omul a mai fi om. Dimpotrivă, atunci când sânt gonite, lasă omul să fie om cu adevărat, pe când prin prezența lor ele îl stricau și făceau din el o ființă în multe privințe mai rea decât dobitoacele."

Toate patimile își au obârșia în „facerea voii proprii, iubirea de câștig, iubirea de sine, adică din pofta trupului și pofta ochilor,

și trufia vieții.” /I In. 2:16/ Pe acestea se și sprijină ele (patimile). Pentru ca cineva să poată începe a duce o viață duhovnicească în Hristos, trebuie să se lepede de sine, /Mc. 8:34/ adică de patimile cele păcătoase din sufletul său. Dacă omul se biruie pe sine și se însuflețește prin hotărârea de a fi bineplăcut numai lui Dumnezeu, patimile încep să și piardă reazemul în acest om. Și o dată ce și-au pierdut sprijinul, ele nu mai au puterea dinainte, când omul se târa după ele ca un dobitoc supus. /I Cor. 12:2/

Să-ți plinești patimile înseamnă să rupi legătura cu viața duhovnicească sau, măcar, să te abați cu voie proprie de la calea ei mântuitoare și să-ți cauți singur pierzania.

Cel ce își împlinește patimile îl poftește pe diavol în sufletul său. Vrăjmașul vine în preajma omului și trăiește din lucrările lui cele rele, așa cum câinele, când adulmecă o măcelărie, se tot învârtește în preajma ei, așteptând să îi arunce cineva vreun os sau vreo bucată de carne. Dacă, însă, măcelăria este golită și preschimbată, bunăoară, într’o florărie, câinele va veni, după obicei, încă de câteva ori, dar când va vedea că nu mai este carne acolo pentru el, ci miroase frumos a flori, va pleca dezamăgit cu coada între picioare și nu se va mai întoarce altă dată.

LUPTA CU PATIMILE

Biruirea voii de sine

Pentru ca omul să-și izgonească patimile din suflet, se cuvine, cu strădanii osârduitoare ale voinței, *să își biruie voia de sine și să își sădească lucrarea voii lui Dumnezeu în inimă*. Spre atingerea acestei meniri, el trebuie să se deprindă, înainte de toate, să-și urmărească gândurile și simțirile și să recunoască către ce înclină ele: către a bineplăcea lui Dumnezeu sau a bineplăcea sieși. De cum va înțelege aceasta, omul nu va mai greși dacă va porni să le săvârșească pe toate împotriva plinirii voii de sine și mai ales dacă se va hotărî să nu mai fie înrobit patimilor sale păcătoase. Un Bătrân spunea adesea ucenicului său: „Ia aminte, să nu ții în sinea ta pe acel trădător!" „Cine este acela?," a întrebat odată ucenicul. „Voia de sine," i-a răspuns lui starețul. Și, într'adevăr, ea este vinovată pentru toate nenorocirile omului, după cum deslușește Episcopul Theofan. De aceea, trebuie ca omul duhovnicesc să îi stea împotrivă, cu stăruință hotărâtă, până la sânge. /Evr. 12:4/

Oricât de slabe ni s'ar părea patimile care se ivesc în noi, în chip neînsemnat, trebuie să ne împotrivim lor ca unora dintre cele mai mari și puternice ispite. Altminteri, de le îngăduim să apară slobode în noi, ele repede vor crește, se vor întări și vor deveni *cumpliții noștri tirani*. De nu vom smulge neghina cât este încă mică, aceasta degrabă se va înmulți și

își va întinde atât de larg rădăcinile, încât îți va fi peste putință să o mai stârpești. De nu te lepezi de țigări sau de alcool la începutul împătimirii de ele, curând după aceea vei deveni un jalnic rob al lor. Când bem apă, scoatem din ea și cea mai mică musculiță căzută în pahar. Dacă ni se înfige în deget cel mai mic spin, ne dăm mare osteneală să scăpăm de acesta. Dacă în ochiul nostru intră un fir de praf, nu avem liniște până ce nu îl scoatem. La fel trebuie să facă omul duhovnicesc cu patimile sale. El are nevoie să le izgonească din sufletul său chiar și pe cele mai neînsemnate dintre ele, căci greșelile mici cresc în patimi mari.

Dar cum să alungăm patimile din noi? Cu osebire, sânt trei feluri:

1. Episcopul Theofan ne sfătuiește să arătăm *vrăjmășie și mânie față de ele*. De te mânii împotriva patimii tale de cum ai simțit ivirea ei, deja ai biruit-o pe jumătate, deoarece patimile se reazemă pe mila noastră față de ele. Iată, *numai mânia aceasta este îngăduită și chiar poruncită*. Sfinții Părinți învață că mânia pentru aceasta a fost dată ca să ne înarmăm cu ea împotriva patimilor și mișcărilor păcătoase ale inimii și, astfel, să le izgonim. „Mâniați-vă, și nu greșiți," /Ps. 4:4/ citim în Psaltire. „Mâniați-vă împotriva patimilor și nu veți mai greși," ne povățuiește Episcopul Theofan, „căci de îndată ce patima este alungată de mânie, prin aceasta se taie orice prilej de păcat."

2. *Chemarea ajutorului lui Dumnezeu în rugăciune.* Dar experiența arată că nu orice cuget pătimaș se risipește atunci când ne mâniem și îl alungăm. În dese rânduri, el rămâne și, stăruitor, cere ale sale. „Aceasta se întâmplă," lămurește Episcopul Theofan, „deoarece *în trezirea acestor cugete adeseori participă diavolii, iar ei sânt nerușinați*. Oricât de mult te-ai mânia pe ei, tot vor stărui în cugetul lor. Este neîndoielnic că după mâniere trebuie să alergăm la încă un alt mijloc." *Aceasta este chemarea ajutorului lui Dumnezeu în rugăciune.* „Doamne, ajută! Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!," „Doamne, ca să ajuți mie grăbește!" /Ps. 69:1/

Vrăjmașii, arși de numele Domnului, vor fugi. Sfântul Isihie, preot în Ierusalim, spune: „Cu numele Domnului Iisus bate-i pe potrivnici," adică pe draci. Omul este slab, dar cu ajutorul lui Dumnezeu se întărește. /Filip. 4:13/

Deslușind ucenicilor săi cum să se lupte cu diavolul, *Sfântul Ioan Colov* spune: „Eu lucrez ca un om, care stă sub un copac și privește împrejur cu grijă. Omul acesta, de cum vede că se apropie de el fiare ca să-l sfâșie, de îndată se urcă în copac și fiarele, venind, dau târcoale copacului, iar apoi pleacă. Asemenea și eu, de cum zăresc fiarele cele duhovnicești că se apropie de mine prin cugetele pătimașe, de îndată îmi înalț mintea către Domnul."

Episcopul Theofan asemuiește stăpânirea sufletului omenesc de către patimi cu o desfrânată frumoasă, pe care cârmuitorul unei țări o plăcea și a luat-o de soție. Vechii ei prieteni au început să o caute și, aflându-o în casa cârmuitorului, au început să o fluiere. Dar ea, de cum a auzit fluieratul cunoscut, a alergat în încăperile dinăuntru și a venit înaintea binefăcătorului ei, cârmuitorul, unde a aflat liniște. Așa trebuie să facă și sufletul cu patimile și diavolii de care s'a lepădat. Când aceștia îl strigă, sufletul trebuie să alerge în rugăciune la Domnul, și acolo va afla pace.

După *Sfântul Isihie al Ierusalimului*, cel ce duce o viață duhovnicească trebuie să țină toate cele patru lucruri care urmează: 1. *smerenie*, pentru ca prin ea să lupte cu dracii cei mândri, 2. *luare-aminte ascuțită*, spre a nu îngădui cugetelor însuflate de patimi să intre în inimă, 3. *împotrivirea la gânduri*, ca să le alunge cu mânie, și 4. *rugăciunea*, pentru a cere ajutorul lui Dumnezeu.

3. *Deasa spovedire și primire a Sfintei Împărtășanii.* Acestea sânt, la rândul lor, mijloace foarte lucrătoare de luptă împotriva diavolilor și pentru biruirea patimilor. Ce este spovedirea curată a păcatelor, dacă nu rupere a legăturii cu diavolul și pornire pe o cale nouă,

a virtuții! Păcatele noastre sânt agoniseală a satanei, pe care noi o adunăm în sufletele noastre și cu care ne îmbogățim. Această agoniseală se păstrează în noi ca niște comori diavolești. Cei ce îngrămădesc în sufletele lor păcate se află sub stăpânirea diavolului, după cuvintele Sfântului Apostol Petru: „căci ceea ce te biruiește, aceea te și robește." /II Pet. 2:19/ Diavolul poate avea, pe drept, pretenția că cei păcătoși sânt ai lui, pentru că lucrează ca robi ai săi.

Dacă păcătosul însă azvârle toate păcatele din sufletul său prin *spovedanie deschisă*, dacă se pocăiește de fărădelegile sale și pornește pe o cale nouă și dreaptă, care duce la Hristos, el se smulge de sub stăpânirea diavolului. Iar atunci când acesta, cerându-și drepturile asupra jertfei aduse lui odinioară, pătrunde în sufletul omului și vede că nu mai are nimic al lui într'însul, nici o agoniseală, îl părăsește rușinat.

Cu astfel de suflete curățite de patimi și păcate se unește Domnul Iisus Hristos mai ales în taina cea cu neputință de cuprins cu mintea a Sfintei Împărtășanii. Prin ea, Dumnezeiescul Sânge se revarsă în sufletele noastre bolnave și slăbite, și noi devenim iarăși buni și destoinici vieții duhovnicești! Sufletul unit cu Mântuitorul dobândește putere și se poate împotrivi cu bine diavolilor și patimilor sădite de aceștia.

Pentru întărirea simțământului mântuitor al pocăinței, cel ce viețuiește duhovnicește trebuie ca măcar o dată pe zi să rostească *Psalmul 50* și de multe ori *rugăciunea lui Iisus*. Iar seara, când a rămas singur cu sine, Creștinul trebuie să socotească cum a petrecut ziua ce s'a scurs și, după ce și-a amintit păcatele, să le însemneze în carnețelul său de preț,[3] și neîncetat să se pocăiască pentru ele. Cu cel dintâi prilej la îndemână, el trebuie să meargă la duhovnicul său

3 Părintele Serafim se referă aici la înseamnarea pe hârtie a păcatelor, spre a fi citite la spovedanie. *(n.tr.)*

și astfel, spălat în harul Sfintei Taine a Pocăinței, *în fiecare zi să pună început bun* și după fiecare cădere de îndată să se ridice și să reia lupta cu păcatul - și, tot așa, până la sfârșitul vieții sale. Prin curățirea necontenită a inimii în felul înfățișat mai sus, omul, în chip nevăzut, va ajunge la acea pace despre care Sfântul Serafim din Sarov a spus: „Bucuria mea, dobândește duhul păcii și atunci mii se vor mântui împrejurul tău!"

Ziditorului, Purtătorului de grijă, Răscumpărătorului, Sfințitorului
și Mântuitorului nostru, slavă în vecii vecilor.
Amin!

CAPITOLUL II

DOAMNE, DĂ-MI SĂ PUN ÎNCEPUT BUN!

PREDICI ALESE

DESPRE PACEA SUFLETULUI[4]

Iubiți frați, astăzi vom vorbi despre pacea dătătoare de har a sufletului, de care, după cuvântul lui Dumnezeu, atârnă mântuirea sufletului nostru.

Vom lua ca punct de plecare două gânduri din Psaltire, pe care le vom cita după traducerea slavonă a Sfintei Scripturi.

Întâiul gând grăiește astfel: „Cu cei ce urau pacea eram făcător de pace." /Ps. 119:7/ Aceasta înseamnă că blândul împărat David nu a vrăjmășuit pe semenii săi, ba nici chiar pe cei care erau peste măsură de potrivnici lui.

Al doilea gând cuprinde una dintre cele mai înalte descoperiri făcute de cuvântul lui Dumnezeu. El ne spune că Dumnezeu se află acolo unde este pace și dragoste între oameni, iar nu acolo unde clocotesc patimi, dezbinări și gâlcevi. El grăiește: „și s'a făcut în pace locul lui." /Ps. 75:2/

Este vreo legătură între aceste două gânduri ale Psalmistului? Este, și una temeinică. Primul gând grăiește despre pacea noastră cu oamenii, iar al doilea, despre pacea noastră cu Dumnezeu. Dacă sântem în pace în relațiile cu oamenii, atunci și Dumnezeu se va sălășlui întru noi, deoarece El se află acolo unde este pace și dragoste între oameni: *și s'a făcut în pace locul lui*.

---

4 Rostită la Mănăstirea Kniajevo, purtând hramul „Acoperământul Maicii Domnului," pe 3/16 Martie 1986.

Când citim din viețile sfinților și urmărim felul în care aceștia, după o luptă îndelungată cu păcatul din ei, cu acest cel mai mare vrăjmaș și răzvrătitor al nostru, au aflat în cele din urmă pace în Dumnezeu, îi fericim pentru că și-au biruit patimile cu ajutorul lui Dumnezeu și au câștigat raiul încă de aici, de pe pământ. Înțelegem că fericirea noastră veșnică și trainică se află în petrecerea întru Dumnezeu. Dar când cei ce ne vor binele ne sfătuiesc să pornim și noi pe calea sfințeniei, ca să ajungem la această fericire, de îndată dăm înapoi. De ce? Pentru că ne temem că, legându-ne cu Dumnezeu, vom pierde legătura „plăcută" cu păcatul ademenitor ce viețuiește în noi. În chip părelnic, însetăm după *mântuire*, dar ne închipuim că o putem dobândi fără să plinim cele două condiții de căpătâi: 1. să viețuim în pace cu oamenii și 2. să înălțăm Scaun de pace lui Dumnezeu în sufletele noastre. Vrem să avem pace cu Dumnezeu, dar fără să mergem pe calea luptei cu păcatele noastre. Așa facem noi. Așa lucrează și toți păcătoșii.

Unul ține minte răul și nu vrea să ierte răul ce i s'a făcut. Parcă dacă iartă, pierde ceva de mare preț - când, de fapt, se va slobozi de tirania chinuitoare a păcatului.

Altul, însă, este groaznic de trufaș și socotește ca umilitor să ceară iertare de la cel pe care l-a ocărât sau pe care chiar el l-a jignit. Parcă a cere iertare înjosește vrednicia omenească și aplecarea înaintea fratelui îl face pe cel ce se smerește un om nevrednic, mic, aproape caraghios în ochii celorlalți. Dar acest simțământ este înșelător. De fapt, înaintea ochilor atotvăzători ai lui Dumnezeu, caraghios este trufașul plin de sine, în chip nebunesc. Iar omul care se pocăiește și își cunoaște păcatele îi va îndupleca prin smerenia sa pe oamenii înțelepți, și mare biruință face în ceruri, după cuvintele Mântuitorului: mare bucurie va fi în cer, printre îngerii lui Dumnezeu, pentru un păcătos ce se pocăiește. /Lc. 15:7/

Un al treilea este necioplit, rău, osândește pe toți și toate. Poate oare un astfel de Creștin să spună: „Cu cei ce urau pacea, eram făcător de pace?" /Ps. 119, 7/ Dar cum să spună așa ceva cel ce osândește, dacă el face tocmai dimpotrivă - prin osândirea sa îi tulbură chiar și pe oamenii cu fire pașnică! Prin purtarea sa potrivnică lui Dumnezeu, el arată, în chip întors, că în sufletul necinstitor, care îi osândește pe cei dimprejur, nu împărățește Dumnezeu! Cel ce osândește își otrăvește singur sufletul. Până ce nu se leapădă de acest păcat al său, urât înaintea lui Dumnezeu, nu va gusta din pacea cea dulce a Sfântului Duh.

Iubiții mei! Noi sântem chemați să moștenim împărăția păcii, care se numește împărăția lui Dumnezeu, împărăția dreptății, împărăția bucuriei veșnice. /Rom. 14:17/ Această împărăție nu este de neatins. Sfinții, în viața lor, au câștigat-o, lucrând cu osteneală necurmată, cu ajutorul lui Dumnezeu, spre biruirea păcatelor proprii. Și ei au fost ca noi, păcătoși, oameni cu slăbiciuni. Dar cu rugăciune neîncetată și cu trude ale voii slobode, cu care i-a dăruit pe ei Dumnezeu, au primit har din preaplin și, cu ajutorul lui, au ajuns încă de aici părtași ai Împărăției harului, prin care au intrat întru Împărăția veșnică a slavei.

Și dacă unii dintre cei ce ne doresc binele, văzând viața noastră duhovnicească aflată în neorânduială, ne sfătuiesc să pornim odată la împlinirea făgăduințelor noastre monahale și de la Sfântul Botez, și să apucăm pe calea mântuirii cu hotărâre (iar aceasta este calea pe care au mers Sfinții), ce răspuns am putea da? Mulți dintre noi ar cârti cu ușurință: „Noi nu sântem sfinți și nu putem fi astfel." Adevărat este că nu sântem sfinți; dar, iubiții mei, să nu uităm că, deși nu sântem sfinți, cu toții sântem chemați să devenim sfinți, /I Thes. 4:7/ să ne învrednicim de milosârdia intrării în unirea veșnică cu Dumnezeu, așa cum ne învață Sfântul Apostol Pavel:

„Pacea să urmați cu toții și sfințenia, fără de carile nimenea va vedea pre Dumnezeu." /Evr. 12:14/

Care este folosul nostru din cele spuse până acum?

Este limpede! De ne-a adus vătămare cineva, să ne ostenim a asupri simțământul ocării și să păstrăm pacea în inima noastră, după pilda Sfântului Împărat David, care a spus: *Cu cei ce urau pacea eram făcător de pace.* Atunci vom face un pas, chiar dacă mic, către sfințenie, și Dumnezeu va împărăți în sufletele noastre. „Căci s'a făcut în pace locul lui." /Ps. 75:2/ Dacă însă cel ce ne-a ocărât (adeseori acesta este un om apropiat de noi) ne cere ajutorul, să alergăm degrabă în ajutor, fără să spunem: „M'a jignit. S'a purtat rău cu mine. Ia să-l las acum să se chinuie, ca să înțeleagă că nu a făcut bine." Să nu uităm că de la sufletele fără pace ale celor ce țin minte răul s'a depărtat harul lui Dumnezeu și Dumnezeu nu petrece în ei, căci *s'a făcut în pace locul lui*.

Dacă îți este anevoie, iar un semen al tău te-a rugat să îl ajuți cu ceva care îți stă în putință, sârguiește-te să-i faci voia! Nu îngădui diavolului să tulbure sufletul tău cu cârtire lăuntrică, că toți se folosesc de tine, ci dimpotrivă, tu însuți să te folosești de întâmplarea aceasta, pentru a face bine. Așa vei păzi pacea lui Dumnezeu în sufletul tău. Căci *s'a făcut în pace locul lui.* Ai credință că Dumnezeu poate rândui lucrurile astfel încât să rămână vreme îndestulătoare și pentru îndatoririle tale. Prin îngăduința lui Dumnezeu, se poate uneori ca oamenii să se poarte nedrept cu tine și să te nesocotească. În această împrejurare, în loc să cârtești, bucură-te lăuntric, căci prin aceasta primești putința să te smerești. Astfel, Dumnezeu arată că nu te-a uitat, nu te-a nesocotit, ci se îngrijește de buna creștere și zidirea ta duhovnicească.

Iubiții mei, fie ca prin aceste gânduri și altele asemenea lor, să punem începutul stăruinței noastre spre dobândirea păcii lui Dumnezeu

înlăuntrul nostru. Să plinim prilejurile de nevoință, de smerenie, de silire a sinelui spre bine, pierdute până acum! Să începem, în cele din urmă, să creștem cu duhul și ne vom încredința prin trăire „că nu este împărăția lui Dumnezeu mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie întru Duhul Sfânt.” /Rom. 14:17/ Atunci vom înțelege cât de mare, cât de adânc este tâlcul cuvintelor din psalmi, rostite pentru Domnul: *s'a făcut în pace locul lui* și vom înțelege că pacea cu Dumnezeu este, de fapt, raiul sufletului. Amin!

VRAJMAȘI NOUĂ ÎNȘINE[5]

Iubiții mei! Tema cuvântului către voi de astăzi este „Vrăjmași nouă înșine." Ce înseamnă aceasta?

Printre oamenii păcătoși este larg răspândită astăzi părerea că în lumea aceasta, a răului și a vrajbelor, omul trebuie să se lupte cu vrăjmașii săi, care i-au pricinuit atât de multe necazuri, și că, dacă se poartă blând și smerit cu cei din preajma sa, aceștia îl vor strivi. Din păcate, această judecată o împărtășesc și mulți dintre Creștinii ortodocși. Ei îi privesc pe cei din jurul lor ca pe niște dușmani. Nici unul dintre ei nu gândește, după cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, că el însuși își este cel mai mare vrăjmaș, prin patimile sale, prin mândrie, iubire de sine și egoism fără de rușine. În certuri, fiecare îl învinuiește pe celălalt, fiecare se socotește îndreptățit înaintea cugetului său ca să se mânie pe aproapele său care l-a ocărât și i-a adus vătămare, fie materială, fie duhovnicească.

Ca duhovnic, am auzit un Creștin spunând: „Acesta m'a rănit rău! Nu mai vreau să-l văd înaintea ochilor!" La întâmpinarea mea: „Dar dumneavoastră trebuie să îl iertați! Dacă nu veți face acesta, nici Dumnezeu nu vă va ierta!," mi se răspunde de obicei: „Bine, îl voi ierta în inima mea, dar nu vreau să-l întâlnesc și să mai vorbesc cu el. Mi-a rănit sufletul!"

---

5 Rostită la Mănăstirea Kniajevo, cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului" la 4/17 Iulie 1984.

Să ne punem însă întrebarea: cât de adevărată este părerea atât de răspândită că omul se vatămă sufletește de cei ce vrăjmășesc împotriva sa?
Ca să dăm un răspuns la întrebarea aceasta, mai întâi de toate, trebuie să ne lămurim: Ce înseamnă pentru noi vătămare? Cu adevărat păgubitor pentru noi este numai acel lucru care ne face să greșim înaintea lui Dumnezeu și care ne pătează sufletul cel zidit după chipul lui Dumnezeu. După cum se întrevede din Sfânta Evanghelie, întreaga vrednicie a omului nu se află în cele pe care le are ca semne lumești văzute: bogăția, slava, știința, talentul ș.a., „ci în viața sa lăuntrică și curată întru Hristos, în care se arată omul cel ascuns al inimii, întru nestricăciunea celui blând și liniștit duh, carele este înaintea lui Dumnezeu de mult preț.” /I Pet. 3:4/
Virtutea, iată, aceasta este adevărata vrednicie a Creștinului ortodox! și dacă ne-am trudit foarte să agonisim această virtute, nici unui om nu îi este cu putință să ne lipsească de ea, nici chiar diavolului! De ea ne putem lipsi numai noi singuri, dacă sântem necredincioși lui Hristos, dacă dăm rea folosință voii noastre slobode. Dumnezeu a dat omului suflet nemuritor, menit să fie lăcaș al Sfintei Treimi. /In. 14:23/ Sufletul acesta este ca o cetate de necucerit pentru vrăjmași! Nici un vrăjmaș nu poate să o cucerească cu sila și să intre cu biruință în ea. De vedem zi de zi, ceas de ceas cum multe suflete omenești cad în mâinile diavolului ispititor, aceasta se întâmplă pentru că omul singur se face propriul său trădător, deschizând diavolului porțile sufletului, prin împlinirea patimilor - mândria, răzbunarea, răutatea ș.a. - și dă cheile (sufletului) în mâinile lui! De nu ar deschide singur porțile sufletului său înaintea vrăjmașului, nimeni nu ar putea pătrunde să îi aducă pagubă! Iată și adeverirea acestui lucru:
Să spunem că cineva te-a ocărât greu și te-a rănit prin cuvinte. Dacă rabzi cu credință în Dumnezeu, cu nădejde și dragoste pentru El,

sufletul tău nu numai că nu va suferi nici o vătămare din răutatea străină, ci dimpotrivă, chiar mai mult se va întări în virtute și va străluci în lumina virtuților lui Hristos, răbdarea, blândețea și smerenia. /Mt. 11:29/ Cu aceste virtuți vei vedea înaintea ta deschise porțile raiului!

Altfel stau lucrurile pentru cel care te-a ocărât. El singur se face vinovat împotriva sa când vădește răutate și singur își pricinuiește mare pagubă prin vrajba sa. Da, îți pricinuiește un rău mare, pe care nici cel mai neîmpăcat dintre diavoli, cu toată ura sa față de noi, nu ni-l poate pricinui. Firește, dacă cel ce ne-a vătămat se pocăiește și își mărturisește păcatul, îl va izgoni din sufletul său pe diavolul cu care s'a întovărășit spre a sa pierzanie. Iar dacă rupe legătura cu diavolul, se va slobozi din robia întunecată a păcatului /In. 8:34/ și va primi iarăși în mâini cheile sufletului său. Dar de nu aduce pocăință, singur își va pricinui pierzanie veșnică.

Și astfel, și ocărâtorul, de nu se pocăiește, și ocărâtul, dacă nu rabdă bărbătește vătămarea, ci hotărăște să se răzbune, împreună vor primi mare vătămare de la vrăjmășia pe care o au unul față de altul. Dar, luați aminte! Ei primesc această rănire nu unul de la celălalt, ci fiecare de la sine însuși. De aceea, se poate spune că cel care greșește este cel mai mare dușman al său.

După cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, cel păgubit, de îndată ce începe să se mânie de răul care i-a fost făcut și să hulească pe Dumnezeu, primește mare vătămare sufletească, însă nu de la pricinuitorul răului, adică de la vrăjmașul său, ci de la propria lui nerăbdare și slăbănogire duhovnicească. Dacă ar fi răbdat, ar fi putut, prin părelnica vătămare pe care i-o pricinuiește vrăjmașul închipuit, să agonisească uriaș folos duhovnicesc. Iar folosul acesta este mântuirea veșnică a sufletului!

Bineînțeles, când te vatămă, vrăjmașul nu are scopul de a-ți mântui

sufletul. Dar Dumnezeu întoarce lucrurile în așa fel încât acest vrăjmaș, împotriva propriei voi, se face pentru tine binefăcător și părtaș în marea lucrare a mântuirii sufletului tău, căci îți dă prilejul să rabzi, să te rogi și să ierți.

Fericit cel ce rabdă relele, deoarece prin răbdare își adaugă noi agoniseli în vistieria sufletească de virtuți. Cel ce, însă, face rău aproapelui său fără a se căi după aceea, este tare năpăstuit, pentru că va moșteni după moartea sa aceeași soartă cu cel mai mare pricinuitor al răului, diavolul.

Slavă lui Dumnezeu, Care a rânduit să ne putem folosi și de răul străin spre binele nostru! Se cere numai să nu pricinuim rău nimănui, să nu osândim pe nimeni, să credem tare în Dumnezeu și să ne purtăm cu dragoste unii cu alții, după cum Însuși Iisus Hristos ne-a poruncit: „Poruncă nouă dau vouă, ca să vă iubiți unul pre altul." /In. 13:34-35/ Să știm că așa precum noi sântem neputincioși după suflet și că așa cum nu putem totdeauna să purtăm obida cu mărime de suflet și să ne folosim de ea spre mântuirea noastră, așa și sufletele semenilor noștri sânt slabe și neputincioase. Dacă dorim să plinim porunca evanghelică a iubirii celorlalți ca pe noi înșine, /Mt. 22:39/ sântem datori să nu le punem piedici în calea către mântuire. Marele Apostol Pavel ne învață: „să nu puneți poticnire fratelui sau sminteală;" /Rom. 14:13/ „Iubirea de frați să rămâie;" /Evr. 13:1/ „Pacea să urmați cu toții și sfințenia, fără de carile nimenea va vedea pre Domnul." /Evr. 12:14/ Pe lângă aceasta, trebuie să ne amintim neîncetat cuvintele adânci ale Sfântului Ioan Gură de Aur: „Pe cel ce se păzește a nu-și aduce vătămare sieși, nimeni altcineva nu va putea a-l vătăma. Și dimprotivă, celui ce nu voiește să fie veghetor și să plinească cele ce este dator a le face (adică poruncile lui Dumnezeu), aceluia nimeni nu o să-i poată aduce folos."

Iubiții mei! Ce învățături să tragem din toate cele spuse până aici?

Mântuirea noastră nu este legată de purtarea bună a semenilor noștri față de noi, ci de noi înșine. Semenii noștri pot fi foarte buni și foarte lingușitori cu noi. Dacă sântem însă nelucrători la mântuirea noastră și aplecați către păcat (de pildă, spre îngâmfare, osândire, curvie, lăcomia pântecelui ș.a.m.d.), plinătatea dragostei lor nu ne va fi de folos nouă, ci lor înșile - deoarece, în ciuda bunătății lor, noi vom pieri. Și dimpotrivă: dacă hotărâm să ne luptăm bărbătește cu patimile înlăuntrul nostru, orice obidă ar fi, orice răzbunare, orice altă răutate ne-ar face cei din preajma noastră, vrăjmășia lor nu va atinge începutul nemuritor din noi, nu va pricinui nici o pagubă duhovnicească sufletului, ci dimpotrivă, îl va îmbogăți, dacă ne arătăm viteji și răbdători. În înțelesul acesta ne învață și Mântuitorul: „Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre." /Lc. 21:19/ Răul îl va pierde pe acela care îl săvârșește, dar nu și pe acela care îl rabdă. Cel ce săvârșește rău piere, iar cel ce rabdă răul se mântuiește. Cea mai puternică dovadă a acestui lucru o vedem în viețile sfinților mucenici. Îndurând multe rele și chinuri, ei acum strălucesc ca soarele întru Împărăția Cerurilor! /Mt. 13:43/

Și astfel, fie ca începând de astăzi să luăm hotărârea de a nu mai pricinui rău nimănui, ci să răbdăm vitejește răul care ni se aduce. Și să înțelegem adevărul mântuitor că nimeni nu va fi vinovat de pierzania noastră decât numai noi singuri, prin împătimirea noastră, prin șovăiala noastră, și puțina noastră credință... Și, înțelegând aceasta, să ne spunem: „Îndeajuns ne-am fost vrăjmași nouă înșine! Îndeajuns ne-am împiedicat singuri mântuirea! Să începem a trage folos duhovnicesc și din binele pentru care trebuie să aducem mulțumire, și din răul pe care sântem datori să-l îndurăm cu răbdare."

Și atunci Dumnezeu ne va milui și ne va mântui. Amin!

DREPTATEA NOASTRĂ ȘI DREPTATEA LUI DUMNEZEU

Despre îndreptățirea de sine

Iubiților! Negreșit, vi s'a întâmplat să vedeți cum cineva, apropiat al vostru, învinuit pe nedrept, se aprinde dintr'odată de mânie și începe să se apere pe sine cu înflăcărare, atacându-i înverșunat pe învinuitorii săi. Cel ce răspunde astfel se poate socoti pe sine Creștin, poate chiar să dorească a duce o viață duhovnicească, dar încă nu s'a înălțat la acea treaptă a răbdării prin care se mântuiesc sufletele. /Lc. 21:19/ Îndreptățirea de sine năvalnică grăiește despre lipsa smereniei la acel om și despre prezența mândriei, a unor patimi puternice și a unor simțăminte neplăcute lui Dumnezeu, ce așteaptă numai un prilej din afară ca să izbucnească.

În păraiele de munte sânt ochiuri de apă unde, pe fund, se găsește nisip curat, argintiu. Dacă zvârlim o piatră într'un astfel de loc, apa va rămâne limpede. Dar în câmpii există și bălți care par limpezi, pe al căror fund s'a depus mult mâl. De veți arunca o piatră într'o astfel de baltă, mult se va tulbura. Asemenea se întâmplă și cu oamenii. Cei drepți sânt precum iazurile de munte, nu se tulbură chiar dacă sânt învinuiți pe nedrept. Sufletul lor rămâne curat și liniștit atunci când piatra este aruncată asupra lor. Iar cei păcătoși sânt asemenea iazurilor părelnic limpezi, răspund mânios și își vădesc în felul acesta mocirla patimilor, așezată pe fundul sufletelor

lor. Când sânt învinuiți în chip nedrept, drepții fie spun adevărul - că în împrejurarea aceea nu sânt vinovați, lucru prin care îi ajută pe învinuitorii lor să nu cadă în păcatul defăimării și al osândirii, sau, dacă nu sânt crezuți - tac și își pun nădejdea în Dumnezeu că îi va ocroti și îndreptăți. Drepții nu nădăjduiesc în vreo dreptate a lor de vreun fel și nu caută să o apere cu toate mijloacele, și îngăduite și neîngăduite, ci nădăjduiesc în dreptatea lui Dumnezeu. *Ei de aceea se și numesc drepți, deoarece au ales dreptatea lui Dumnezeu* în locul celei omenești. Ei nu au dreptatea lor personală, ci flămânzesc și însetează după dreptatea lui Dumnezeu, potrivit învățăturii lui Hristos despre fericiri. /Mt. 5:6/

Păcătoșii, dimpotrivă, necunoscători și călcători ai dreptății mari a lui Dumnezeu, apără în chip înflăcărat fiecare „dreptate" jalnică a lor. De aceea, când sânt învinuiți, mai cu seamă atunci când este în chip neîntemeiat, ei ies furtunos și trufaș în apărarea dreptății lor.

Încercați să dați unui păcătos care se îndreptățește pe sine sfatul: „Rabdă, frate, chiar de ești învinovățit pe nedrept! Poartă fără de cârtire nedreptatea săvârșită asupra ta și Dumnezeu te va milui pentru răbdarea ta." El de îndată îți va răspunde: „Cum!? Să rabd? De aș fi fost vinovat, nu m'aș fi zbuciumat atât de mult. Dar cum să rabd, când văd că îmi sânt puse pe seamă fapte pe care nu le-am săvârșit! Nu, nu pot să îndur învinuiri nedrepte!" Un astfel de „iubitor de dreptate" este de fapt nu iubitor de Dumnezeu, ci iubitor de sine.

Astfel de scene întâlnim destul de des în viață. Băgăm de seamă că ele se întâmplă nu numai în rândul mirenilor, ci, din păcate, și printre preoți și în mănăstiri. Fiecare se îndreptățește pe sine. Fiecare își îndreptățește întărâtarea sufletului său cu o vină străină. Și aproape nimeni nu înclină să se mustre pe sine.

De unde izvorăște aceasta? Din căderea noastră în păcat, al cărui început l-au pus strămoșii noștri în rai. După călcarea poruncii

de a se înfrâna de la rodul oprit, Dumnezeu l-a întrebat pe Adam: „Ce ai făcut?" Adam i-a răspuns: „Nu eu, ci femeia!" După aceea Dumnezeu a întrebat-o pe Eva: „Ce ai făcut?" Ea i-a răspuns: „Nu eu, ci șarpele." De atunci până astăzi se răspândește în lume *îndreptățirea de sine*, care caută vina numai în ceilalți.

În ciuda educației Creștine, noi, de fapt, ne cufundăm în nepăsare duhovnicească și, de aceea, după cuvintele Sfântului Marcu Ascetul, „ducem război cu oamenii, război pentru ceva ce ne este vătămător, ca și cum ar fi ceva de folos."

Deprinzând duhovnicia adevărată, acest Sfânt Părinte vorbește despre *trei stări în care se află mintea omenească: cea după fire, cea mai presus de fire și cea potrivnică firii.*

Atunci când mintea se află în starea ei firească, omul caută neîncetat vina în sine însuși și își spovedește smerit păcatele. Atunci când însă este o împrejurare împotriva firii, omul uită de dreptatea lui Dumnezeu și poartă război cu oamenii, precum cei ce ocărăsc pe nedrept. Iar atunci când mintea se ridică la o nouă stare, mai presus de fire, află în sine roadele Sfântului Duh, arătate de Apostol: „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare ș.a." /Gal. 5:22/

De-a lungul vieții se vorbește mult despre dreptate. Dar dreptate nu are, deoarece fiecare socotește că are dreptate. Dreptatea nu este în noi, păcătoșii cei ce osândim, ci la Dumnezeu, Judecătorul Nepărtinitor, fără de greșeală, despre Care vorbește Psalmistul: „Drept ești, Doamne, și drepte sânt judecățile tale." /Ps. 118:137/ Despre „dreptatea noastră" cea omenească, însă, găsim scris într'una din rugăciunile de la Taina Sfântului Maslu: „Toată dreptatea noastră este înaintea ta ca o cârpă lepădată." Iar cu o astfel de cârpă nu se intră în rai. Într'una dintre pildele lui Hristos citim următoarele: La o nuntă, a intrat Împăratul să vadă pe oaspeții ce ședeau la masă și „văzut-a acolo pre un om care nu era îmbrăcat în haină de nuntă

(adică dreptatea harului). Prietene, cum ai intrat aici neavând haină de nuntă? și a zis slujitorilor: Legând lui mâinile și picioarele, luați-l și-l aruncați întru întunerecul cel mai dinafară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților." /Mt. 22:11-13/
Iubiții mei! Dumnezeu nu vrea să ne vadă în zdrențele sărmanei noastre „dreptăți." El nu încuviințează când ne vede că ne lăudăm cu cinstea și păruta noastră virtute, căci cu asemenea „dreptate" nimeni nu poate sta înaintea judecății lui Dumnezeu. /Ps. 142:2/
Cunoscând aceasta, Sfinții au căutat nu să arate dreptatea lor, ci smerindu-se, repetau, rugându-se, cuvintele Psalmistului: „să te îndreptățești întru cuvintele Tale și să biruiești când te vei judeca Tu." /Ps. 50:5/
În viața Sfântului Maxim Mărturisitorul citim: Când s'a pornit furtuna eresului monotelit, când împărați și patriarhi, cler și norod au fost târâți într'însa, Sfântul Maxim, în ciuda amenințărilor, neclătit a rămas în Sfânta Ortodoxie. Nici îngrozirile, nici dosădirile n'au putut să-l zdruncine. Și în loc să vădească cu aprindere nedreptatea pătimirilor la care era supus, el a rostit înaintea chinuitorilor aceste minunate graiuri: „Mulțumesc Dumnezeului meu că sânt în mâinile voastre și cu niște pricini nedrepte ca acestea sânt cercetat, ca prin acestea greșalele mele cele de voie (greșelile de voie sânt cele pe care omul le săvârșește cu știință, cu participarea voii sale libere) și prihana vieții mele să se curățească." *(Sfântul Dimitrie al Rostovului, Viețile Sfinților pe luna Ianuarie, ziua 21)*
Prin aceste cuvinte de neuitat, Sfântul Maxim ne-a descoperit un adevăr din cale afară de însemnat: prin răbdarea pătimirilor fără vină și a învinuirilor nedrepte se acoperă greșelile noastre cu voie și se lecuiesc patimile îmbătrânite din viața noastră. Dacă am ști și am ține minte neîncetat acest adevăr, și dacă l-am urma în faptă necurmat, ar fi îndeajuns pentru mântuirea sufletelor noastre.

Practic, în condițiile noastre, aceasta înseamnă următoarele: să spunem că o soră rănește pe alta, care este fără vină. Aceasta trebuie, de îndată, să cugete astfel: „Dumnezeu a îngăduit să sufăr fără vină pentru păcate săvârșite de mine. Mulțumesc Ziditorului meu că atât de mult se îngrijește de curățirea sufletului meu de toate relele și fărădelegile cu care nu voi putea intra în Împărăția Cerurilor!" Dacă cea vătămată va gândi astfel, aprinderea ei împotriva celei ce a rănit-o va trece de îndată, și o va da uitării. Și lucrul mai de seamă este că cea care nu și-a apărat dreptatea va primi de la Dumnezeu cununa dreptății Sale.

Iubiților, dacă dorim cu adevărat să ne curățim de păcatele noastre și să ne tămăduim de patimile noastre, să încercăm, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu învinuim pe nimeni și nimic, pentru mânia și firea noastră supărăcioasă, în afară de iubirea noastră de sine, iubirea de cinstire și mândria. De pătimim „nevinovați," de sântem învinuiți fără pricină, să mulțumim lui Dumnezeu, așa cum a mulțumit Sfântul Maxim Mărturisitorul, și să luăm aminte că învinuirile îndreptățite și mustrările neîndreptățite, îndurate răbdător și fără cârtire, ne sânt nespus de folositoare, după cele zise de Apostolul Pavel: „...că celora ce iubesc pre Dumnezeu toate împreună-lucrează spre bine." /Rom. 8:28/ Prin învinuirile întemeiate, dacă le îndurăm fără cârtire, biruim mândria și ne răscumpărăm vina. Iar prin mustrările nedrepte primim atât iertare pentru păcatele cele fără voie, pentru care nu ne-am pocăit, cât și tămăduire de patimile noastre, care nu pot fi dezrădăcinate în alt chip.

Și astfel, când sântem învinuiți pe nedrept și osândiți, să nu avem îndreptățire de sine, ci cu pocăință să tăcem și în taină să ne rugăm lui Dumnezeu ca să ne ierte păcatele pe care le-am uitat. Și, abia atunci, din învinuirile împotriva noastră se va naște nevinovăția; din păcătoși, fără să știm cum, ne vom preface în drepți. Astfel, prin

pătimirile nemeritate ne vom face bineplăcuți lui Dumnezeu, după cuvintele Sfântului Apostol Petru: „Că aceasta har este, de rabdă cineva întristăciune pentru cugetul lui Dumnezeu, pătimind pre nedrept." /I Pet. 2:19/ Amin!

PIEDICI PĂRELNICE ÎN CALEA MÂNTUIRII[6]

Iubiților, un cunoscut vine adesea la mine și mă întreabă: „Cum să fiu smerit?" „Citește Sfinții Părinți!," l-am sfătuit eu. „Ei arată și prin pilda lor, și prin învățătura lor cum se dobândește smerenia." „Îi citesc," îmi răspunde el, „dar cele pe care le citesc parcă nu îmi intră în inimă. Și simt că întreaga taină a vieții duhovnicești se ascunde tocmai în smerenie. Știu că aceasta este temelia virtuților și a mântuirii. Dar cum să o dobândesc pe aceasta, nu pot înțelege!" Eu iarăși îi amintesc prietenului meu unele învățături ale Sfinților Părinți despre smerenie, care îi sânt bine cunoscute. Dar fiindcă omul acesta doar citește, și nu se ostenește să plinească cele citite - deoarece ascultă, dar nu se face ascultător - rămâne străin de smerenia dorită. Ceva îl tot împiedică să o dobândească.

Poate și cu noi, iubiții mei, se întâmplă asemenea! Cu toții știm câte ceva despre smerenie. Toți o iubim și ne este plăcută. Citim la Sfinții Părinții că ea aduce mântuirea și fără alte virtuți; tânjim și noi să ne mântuim prin ea; dar când vine clipa hotărâtoare să arătăm smerenie, ceva parcă ne împiedică. Se pune întrebarea: ce este ceea ce ne împiedică?

Avva al nostru, vrednicul de pomenire Arhiepiscop Serafim (Sobolev) ne istorisea despre un monah căruia i s'a dat să aibă în

---

6 Rostită la Mănăstirea Kniajevo, cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului," la 31 Iulie/13 August 1983.

grijă porcii mănăstirii. Și el auzise multe lucruri despre smerenie, dar tot nu știa cum să o dobândească. Și suspina neîntrerupt după ea, spunând: „Până acum aș fi ajuns sfânt, dar mă împiedică porcii!" Iată, noi râdem de acest monah! Dar oare știți că aproape toți cugetăm ca el? Unul se simte împiedicat de porci, altul de vaci și de găini, al treilea de ascultarea la trapeza mănăstirii, al patrulea de caracterele rele ale celor din jur, iar al cincelea de egoismul celorlalți și de ocările cu care îl copleșesc... Dar sânt, oare, toate aceste înrâuriri din afară o piedică în calea dobândirii smereniei? Fără îndoială că nu! Piedicile zac adânc în noi, și nu în împrejurările din afara noastră. Piedică în calea dobândirii smereniei sântem noi înșine, și nu semenii noștri. Sfinții Părinți adeveresc că nici oamenii din jurul nostru, nici ascultările grele, nici atitudinea rea față de noi nu ne pot împiedica să dobândim smerenia cea mântuitoare. Singurele oprelişti sânt mândria noastră, iubirea noastră de cinstire, lenevirea noastră duhovnicească de a îndura răbdători necazurile, îndreptățirea noastră neîntreruptă și lipsa noastră de hotărâre în a folosi „părelnicele" piedici pomenite, spre zidirea duhovnicească și mântuirea noastră - deoarece aceste „oprelişti" îi împiedică pe cei nelucrători, dar îi ajută pe cei puternici în hotărârea lor de a trăi după Dumnezeu, drept și sfânt. Aceste „piedici" îi doboară pe cei slabi în credință, dar îi ridică de la pământ pe luptătorii cinstiți, căzuți pentru scurtă vreme, ca să dobândească o viață virtuoasă încă și mai înaltă. Nu există piedici pentru cei ce îl iubesc pe Domnul din toată inima și se ostenesc sincer să fie în luptă neîncetată cu patimile lor și în unire a credinței cu Cel Preaînalt. Nici diavolul nu poate pune oprelişti în calea celor ce luptă împotriva lui. Dimpotrivă, el se face pricină a izbânzii lor, împotriva voii lui. Acest lucru a fost arătat în chip minunat de Sfântul Apostol Pavel, prin cuvintele: „celora ce iubesc pre Dumnezeu toate împreună-

lucrează spre bine." /Rom. 8:28/ Cuvântul *toate* înseamnă aici și binele și răul.

În zadar dă cineva vina pe atitudinea grosolană față de el pentru mânia sa. Dacă el se luptă cu sine, prin grosolănia celor din jur poate dobândi inima cea mai blândă și virtuoasă. Cu ce l-au împiedicat pe Sfântul Serafim din Sarov tâlharii care l-au atacat în pădure? Aceștia l-au bătut crunt. I-au pricinuit mulțime de răni și l-au lăsat pe jumătate mort, căzut la pământ. Cu toate acestea, însă, ei nu numai că nu l-au dus în păcat, ba l-au înălțat la înălțimea nerăutății îngerești și a atotiertăciunii.

Mai toți se plâng: „De mă rănesc, sufăr și eu, căci sânt om, nu înger! De mă nesocotesc, mă simt și eu jignit. De mă ocărăsc, am și eu simțăminte rele față de cei ce m'au ocărât. De mă păgubesc, mă umplu de mânie și de ură. Dacă mă provoacă, mă răzbun și eu. Dacă nu m'ar fi stârnit, aș fi rămas liniștit. Ei! de nu ar fi astfel de opreliști, și eu aș trăi sfânt și în virtute."

Astfel de oameni nu știu ce spun. Ei nu înțeleg că prin cuvintele lor tăgăduiesc Sfânta Evanghelie. Iisus Hristos nu a spus nicăieri: „Fericiți veți fi, când veți trăi liniștiți în chilia voastră, și nimeni nu vă va stânjeni." Dimpotrivă, El învață: „Fericiți veți fi când vor ocărî pre voi, și vă vor prigoni, și vor zice tot ce este viclean împrotiva voastră, mințind pentru mine. /Mt. 5:11/ Iubiți pre vrăjmașii voștri, binecuvântați pre cei ce vă blastămă, bine faceți celor ce urăsc pre voi și vă rugați pentru cei ce vatămă pre voi și vă prigonesc." /Mt. 5:44/

Sfințenia nu se dobândește fără luptă. Fără necazuri nu există sporire în viața duhovnicească. Sfântul Ioan Gură de Aur învață minunat: „Dumnezeu îngăduie necinstirea și rabdă pe cei nelegiuiți ca ei să slujească nevoirii celor binecredincioși." Iar Sfântul Ioan Scărarul învață că egumenul este dator neîncetat să mustre sufletele încredințate lui, ca să le dea prilej să se smerească.

Așadar, de ne fac mustrare, să o primim cu tăcere! Așa ne vom învăța blândețea. De ne spun cuvânt rău, să îl primim ca fiind vinovați, și astfel vom spori în smerenie. De se poartă cu noi cu mândrie și nesocotire, să nu îngăduim simțămintelor rele și răzbunătoare să intre înlăuntrul sufletului nostru, și astfel să ne învățăm răbdarea. De ne cer să ostenim la vreo muncă, să o săvârșim cu conștiință curată, și Dumnezeu ne va ajuta să creștem în smerenie. De ne pun la bucătărie, să nu ne încruntăm din pricina grelei ascultări ce ne-a fost încredințată, ci să ne amintim că, pregătind hrana pentru surori,[7] slujim Domnului Iisus Hristos.

Cel ce este mare în smerenie, acela este mare și în har, căci s'a spus: „Domnul, celor mândri le stă împrotivă, iar celor smeriți dă dar." /Iacov 4:6/ Iar să fii mare în har înseamnă să dobândești sfințenia!

Iubiții mei, după ce am auzit cele spuse aici, să nu ne mai întrebăm de-acum cum se dobândește smerenia, ci să ne folosim de fiecare mustrare, de fiecare ocară, de fiecare ascultare, silindu-ne să purtăm totul cu răbdare. Răbdarea ne va duce la smerenie. Smerenia va atrage asupra noastră harul lui Dumnezeu, iar harul ne va duce în rai! Amin!

---

7 Mănăstirea în care s'a rostit acest cuvânt este una de maici. *(n. ed.)*

DESPRE POCĂINȚA MÂNTUITOARE[8]

„Doamne, Dumnezeul meu, măcar de nu am făcut nici un bine înaintea ta, ci dă mie dupre milosârdia ta să pun început bun.”

Iubiților! Sfântul Ioan Gură de Aur ne-a învățat să ne rugăm cu aceste cuvinte în fiecare seară, înainte de a merge la odihna de noapte.[9] Minunatul plăcut al lui Dumnezeu a înțeles foarte bine sufletul omenesc și a văzut nestatornicia inimii omenești. A știut că noi, credincioșii, chiar dacă am primit harul lui Dumnezeu la Sfântul Botez, nu sântem slobozi de slăbiciunile proprii firii omenești. El a înțeles că noi, Creștini fiind, însetăm după Dumnezeu, tânjim să viețuim în pace cu El și cu semenii noștri, dar din pricina nestatorniciei noastre, ba luăm hotărâri bune să ducem o viață duhovnicească, ba le călcăm; ba dorim binele, ba ne abatem către rău.

Sfântul cu Gură de Aur din Constantinopole cunoștea bine slăbiciunile oamenilor. Dar ceea ce este important pentru noi în această situație este ce învățătură a tras el din trezvitoarele și adâncile sale cercetări asupra nestatorniciei omenești. A tras oare învățătura că nu are rost să se propovăduiască unui neam omenesc „necredincios și îndărătnic?” /Mt. 17:17/ Nu! Acest mare propovăduitor al pocăinței nu a ostenit

---

8 Rostită la Mănăstirea Knieajevo, cu hramul „Acoperământul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu” la 31 Iulie/13 August 1985.

9 În tipicul românesc, se găsesc în Ceaslov, la Rugăciunile Dimineții, Rugăciunea a 8-a, a Sfântului Ioan Gură de Aur - Dupre numărul Ceasurilor nopții, și ale zilei. *(n. ed.)*

niciodată să urmeze pilda și povețele Sfântului Apostol Pavel, care scrie ucenicului său Timothei: „Propoveduiește cuvântul, stăi asupră cu bună-vreme și fără de vreme, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga-răbdare și cu învățătură.” /II Tim. 4:2/

Astfel a făcut Sfântul Ioan Gură de Aur, îndemnat de pilda dumnezeiescului Învățător Iisus Hristos, Care a semănat și continuă să semene cuvântul lui Dumnezeu nu numai în pământ bun, dar și lângă cale, unde semințele au fost călcate în picioare și păsările cerului le-au mâncat, și pe pietriș, unde nu aveau pământ mult, și în spini, care le-au înnecat pe ele. /Mt. 13:4-8/ Dumnezeu este neobosit în îndelunga Sa răbdare. El îi îndeamnă și pe slujitorii Săi credincioși să aibă îndelungă-răbdare precum Dânsul. Iată, și Sfântul cu Gură de Aur, care ardea de credință în milostivirea lui Dumnezeu față de noi, cei neîndreptați și nestatornici, nu ne lasă în necazuri și deznădejde, neluând în seamă căderile noastre în păcat, repetate în fiecare zi, ci ne învață ca în fiecare seară, cu stăruință tare și neclătinată, să îndreptăm către Dumnezeu rugăciunea: „Doamne, Dumnezeul meu, măcar de nu am făcut nici un bine înaintea ta, ci dă mie dupre milosârdia ta să pun început bun.”

Unii pot privi cu scepticism această rugăciune și să spună: „Să punem început bun? Deșartă nădejde! Câtă apă poate fi vărsată într’un urcior spart, atâta bun început se poate aștepta de la un om ce s’a obișnuit cu păcatul!”

Dar, iubiții mei, luați aminte la următoarele: Sfântul Ioan Gură de Aur nu hrănește în noi nădejdea deșartă că omul păcătos poate *singur* să pună început bun. Nu, dimpotrivă, după cuvintele Sfântului, păcătosul trebuie să se roage lui Dumnezeu ca să îi dea harul Său, și *cu ajutorul Lui să pună început bun*. Asta-i cu totul alt lucru! Aceasta presupune *credință în Dumnezeu, pocăință și nădejde în atotputernicul ajutor al lui Dumnezeu.* Omul nu se poate schimba de unul singur.

Dar Dumnezeu este atotputernic! Cu harul Său, Dumnezeu poate să facă și cele cu neputință pentru noi, poate să ne facă din păcătoși drepți!

Aceasta mărturisește Psalmistul, când se roagă lui Dumnezeu cu următoarele cuvinte: „Stropi-mă-vei cu issop, și mă voiu curăți; spăla-mă-vei, și mai vârtos decât zăpada mă voiu albi. (...) Întoarce fața ta de către păcatele mele și toate fărădelegile mele șterge.” /Ps. 50:8;10/ Păcătosul trebuie să aștepte, cu mare credință și cu pocăință neîntreruptă și înnoită, ca Dumnezeu să zidească *inimă curată* în pieptul său și să-l întărească „cu duh stăpânitor.” /Ps. 50:11;13/ De la noi, nevrednicii și necredincioșii înaintea lui Dumnezeu, se cere numai un lucru: să ne zdrobim inima cu pocăință și să ne smerim duhul nostru trufaș, după ce ne vom vedea cât sântem de păcătoși. Restul îl va săvârși El! Sfinții Părinți ne învață că în lucrarea mântuirii noastre trebuie să facem cele ce sânt în puterea noastră. Și atunci Dumnezeu va face, din partea Sa, cele cu neputință nouă, căci El Însuși spune: „Cele cu neputință la oameni sânt cu putință la Dumnezeu.” /Lc. 18:27/

Dar ce putem face noi? Iată ce: de îndată ce-am greșit, cu zdrobire neprefăcută să ne întoarcem cu rugăciune către Dumnezeu, și să ne pocăim cu adâncime! Aceasta măcar ne-a fost dată, aceasta stă în puterile noastre. Prin rugăciune, credința noastră se va întări, inima se va înmuia tot mai mult și duhul nostru se va smeri. Atunci Dumnezeu ne va da puterile harului ca să rupem legătura cu deprinderile noastre păcătoase și cu adevărat să punem început bun.

Dar dacă nu ne rugăm, dacă nu ne pocăim și nu ne silim pe noi înșine spre zdrobirea inimii, niciodată nu vom ajunge la acel bun început, bineplăcut lui Dumnezeu, ci vom merge spre mai rău și mai rău, vom cădea tot mai jos și mai jos, până ce, într'un sfârșit, nepocăința noastră ne va azvârli în cel iadul cel veșnic.

Odată, a mers la Sfântul Sisoe un monah tânăr și i-a spus: „Părinte, ce să fac? Am căzut în păcat!” „Ridică-te!,” i-a răspuns bătrânul, „și te vei mântui.” „M’am ridicat, dar iarăși am căzut,” a zis cu zdrobire tânărul nevoitor. „De ai căzut, iarăși te ridică! Pune început bun!” „Dar până când voi cădea și mă voi ridica așa?” „Până la sfârșitul vieții tale!”

Câtă dreptate are Sfântul Sisoe! Dacă ne obișnuim ca după fiecare cădere a noastră în păcat să ne ridicăm cu pocăință sinceră, moartea poate să ne găsească îndreptați. Atunci vom fi mântuiți! „În ce te voiu găsi, în aceea te voi judeca!,” ne grăiește Domnul prin Sfânta Scriptură. De nu ne ostenim însă să ne ridicăm de îndată după fiecare cădere a noastră, adică de vom amâna să punem început bun, atunci ne vom deprinde să zăcem în noroi și nu ne vom curăța de el. În cazul acesta, pierzania noastră este sigură!

Iubiții mei! Să ne amintim cuvintele rugăciunii de la Sfânta Taină a Maslului: „De câte ori vei cădea, scoală-te, și te vei mântui!” Și fie ca, după făgăduința Sfântului Ioan Gură de Aur, să ne ostenim a săvârși măcar acestea: să ne pocăim, adânc să ne pocăim, și cu ajutorul harului ceresc să punem început bun mântuirii sufletului nostru, în fiecare zi. Și Dumnezeu nu ne va lepăda, văzând că iarăși ne întoarcem la El cu inimă zdrobită, ca fii păcătoși, dar credincioși Lui. Amin!

PRAVILĂ PENTRU O VIAȚĂ CUCERNICĂ[10]

Silește-te pe sineți întotdeauna să te trezești devreme și la un ceas anume. Fără o pricină deosebită, să nu dormi mai mult de șapte ceasuri. Dimineața, de îndată ce te-ai trezit din somn, înalță cugetul tău către Dumnezeu și te închină cu evlavie, cugetând la Domnul Iisus Hristos, Care a fost răstignit și a murit pe Cruce pentru a noastră mântuire. Apoi, fără de zăbavă, ridică-te, îmbracă-te și nu-ți îngădui să te odihnești și să stai întins în pat vreme îndelungată. Îmbracă-te, ia aminte că te afli în prezența Domnului Dumnezeu și a îngerului tău păzitor. Amintește-ți de căderea în păcat a lui Adam, care prin păcat s'a lipsit pe sine de veșmântul neprihănirii și roagă-te Domnului Iisus să-ți dăruiască har ca să te îmbraci în el. După aceasta, grăbește de citește rugăciunile de dimineață. Îngenunchind, roagă-te cu grijă, cu evlavie, după cuviință, când te afli sub privirea Atotputernicului. Roagă-L să-ți dăruiască nădejde și dragoste, binecuvântare pentru ziua care începe și puteri să le întâmpini cu suflet bun pe toate cele pe care va găsi de cuviință să le trimită sau să le îngăduie, și să porți toate poverile, necazurile, tulburările, nenorocirile, scârbele și bolile sufletului și ale trupului din dragoste pentru Iisus Hristos. Hotărăște neabătut ca toate să le săvârșești pentru Dumnezeu, toate să le primești din mâna Lui părintească. În fiecare dimineață, închină măcar un sfert de ceas unei scurte cugetări la adevărurile de credință,

10 A Arhiepiscopului Platon Kostromski.

mai cu seamă la neatinsa taină a Întrupării Fiului lui Dumnezeu și la Înfricoșata a doua Sa venire, la iad și la rai. Gândește: „Poate aceasta este ultima zi din viața mea” și pe toate le fă așa cum le-ai face dacă ar trebui să te înfățișezi înaintea judecății lui Dumnezeu. Mulțumește Domnului că te-a păzit în noaptea ce a trecut, că ești încă viu și nu ai murit în păcatele tale. Câți oameni nu s’au înfățișat în noaptea aceasta înaintea înfricoșatei judecăți a lui Dumnezeu!

Mulțumește lui Dumnezeu că mai este vreme pentru tine, că mai este har, milosârdie și chipuri de pocăință și de agonisire a Împărăției Cerurilor. Cugetă în fiecare zi la sineți, că abia acum începi și vrei să devii Creștin, iar vremea de până acum pierdută a fost. După rugăciune și cugetare, dacă timpul îți îngăduie, citește vreo carte duhovnicească, de pildă *Abecedarul duhovnicesc* al Sfântului Dimitrie al Rostovului sau *Comoară duhovnicească adunată din lume* a Sfântului Tihon al Zadonskului, și citește până ce inima ta se va umple de blândețe. De te oprești la un loc și cugeți la el, citește mai departe și cu grijă ascultă cele pe care Domnul le grăiește în inima ta.

După aceea, începe să faci lucrurile cele de fiecare zi și fie ca toată lucrarea ta să fie spre slava lui Dumnezeu. Ia aminte că Dumnezeu pretutindenea te vede, vede faptele tale, ocupațiile, simțirile, gândurile și dorințele tale, și că îți va da răsplată pentru toate faptele tale cele bune. Nu începe nimic fără a te ruga înaintea lui Dumnezeu, căci ceea ce grăim sau săvârșim fără rugăciune se vădește mai apoi fie nedrept, fie vătămător, și în chip nevăzut ne dojenește. Însuși Domnul a spus: „Fără de mine nu puteți face nimic.” /In. 15:5/ Întotdeauna fii binevoitor în munca ta și reușita muncii tale pune-o pe seama binecuvântării lui Dumnezeu. Împlinește tot ceea ce este anevoie pentru tine ca o pedeapsă pentru păcatele tale, cu duh de ascultare și smerenie. Ostenindu-te, repetă rugăciuni scurte, mai

cu seamă rugăciunea lui Iisus, și închipuiește-ți-L pe Hristos, Care cu sudoarea feței Sale s’a trudit împreună cu Iosif.
Dacă treburile tale se încheie cu bine, mulțumește Domnului după cum îți dorește inima. Dacă se încheie în chip nereușit, amintește-ți că Dumnezeu îngăduie aceasta, iar Dumnezeu le face toate spre bine.
La vremea amiezii, închipuiește-ți că Părintele tău Cel Ceresc și-a deschis mâna Sa ca să te hrănească. Să nu uiți niciodată să te rogi înainte de masa de prânz. Închină o parte din hrana ta pentru cei săraci. După masa de prânz, socotește-te a fi unul dintre cei cinci mii pe care în chip minunat i-a hrănit Iisus Hristos, adu mulțumire Lui din inimă și Îl roagă să nu te lipsească de hrana cea cerească, cuvântul Său și de Preacinstitul Său Trup și Sânge. Dacă vrei ca viața ta să fie în pace, încredințează-te deplin voii lui Dumnezeu. Nu vei afla pacea sufletească până ce te vei odihni în Unul Dumnezeu și Îl vei iubi numai pe El. Totdeauna și în toate să-ți aduci aminte de Domnul și de iubirea Lui sfântă pentru noi, păcătoșii. Ostenește-te în toate să plinești voia lui Dumnezeu, să fii bineplăcut numai lui Dumnezeu Cel Unul, pe toate lucrează-le și le rabdă pentru Dumnezeu. Nu te îngriji dacă oamenii din lumea aceasta te cinstesc și te iubesc, ci doar să fii bineplăcut lui Dumnezeu și să nu te mustre cugetul în păcate. Fii cu purtare de grijă asupra ta, asupra simțurilor, gândurilor, mișcărilor inimii tale și asupra patimilor. Nu socoti neînsemnat nimic din cele ce sânt legate de mântuirea ta veșnică. Când cugeți la Dumnezeu, roagă-te stăruitor, ca Domnul să-și amintească de tine când Îl vei uita pe El. Fie ca în toate să-ți fie învățător Iisus Hristos. Privește la El cu ochii minții tale și te întreabă des: cum ar socoti, cum ar face în această privință Iisus Hristos? Fii blând, liniștit, smerit, taci și rabdă, după pilda lui Iisus. El nu-ți va da o Cruce pe care tu să nu o poți duce. Chiar El te va ajuta să-ți porți Crucea. Nu gândi că poți dobândi vreo virtute fără scârbe și

suferințe sufletești. Cere de la Domnul har ca să împlinești cât mai bine sfintele Sale porunci, chiar de ți se vor părea foarte anevoioase. De plinești vreo poruncă a lui Dumnezeu, să te aștepți la ispite, căci iubirea pentru Hristos se cearcă prin împotriviri. Să nu rămâi nici măcar pentru scurtă vreme fără să lucrezi ceva, ci totdeauna petrece în osteneli și lucrări, căci cel ce nu trudește nu este vrednic a se numi om. Însingurează-te în singurătate ca Iisus, Care s'a îndepărtat de ceilalți oameni spre a se ruga Părintelui Ceresc. Dacă ești încercat cu necaz sufletesc sau răceală pentru rugăciune și pentru deprinderi ale evlaviei, nu lăsa lucrările bunei-cinstiri, precum Domnul Iisus Hristos, Care în trei rânduri S'a rugat când sufletul Său era îndurerat până la moarte. Fă totul în numele Domnului Iisus Hristos și, astfel, fiecare lucrare a ta va fi lucrare a evlaviei. Ostenește-te a te păzi și de cele mai mici păcate, căci cel ce nu fuge de cele mici, negreșit va cădea în păcate mari și grele. Dacă vrei să nu fii tulburat de gânduri rele, primește cu smerenie umilințele sufletești și necazurile trupești, nu numai într'o vreme anume, ci necontenit, în tot locul și în orice lucrare. Fiecare gând care te depărtează de Dumnezeu, mai cu seamă cugetele trupești necurate, izgonește-l din inima ta cât mai grabnic cu putință, așa cum te-ai grăbi să scuturi de pe haina ta o scânteie care a căzut pe ea. Când vine un astfel de gând, roagă-te cu stăruință: Doamne, miluiește! Doamne, miluiește! Ajută-mă, Doamne! Nu mă lăsa! Izbăvește-mă din ispită! sau în alt fel, asemenea cu acesta. Dar în toiul ispitei nu te tulbura. Cel Care ți-a trimis prilej de luptă, Acela îți va da și puteri de biruință. Fii cu duhul în pace, ai nădejde în Dumnezeu. Dacă El e cu tine, cine se va ridica împotriva ta? Roagă-te lui Dumnezeu să ia de la tine tot ceea ce hrănește iubirea de sine, chiar dacă este foarte amar pentru tine. Să dorești a viețui și a muri pentru Dumnezeu și întrutotul să fii al Lui. De se va întâmpla să ți se facă necinste de la oameni, gândește

că ea ți-a fost trimisă de Dumnezeu spre slava ta și, în felul acesta, vei fi fără tristețe și în slavă întru necinste. Dacă ai apă, hrană și îmbrăcăminte, fii mulțumit de ele, după pilda lui Iisus, Care pentru noi a sărăcit. Nu te certa niciodată și nu te strădui mult să te aperi și să te îndreptățești. Nu grăi nimic împotriva întâistătătorilor sau semenilor tăi, fără nevoie și îndatorire. Fii sincer și simplu la inimă, primește cu dragoste învățături, povețe și mustrări de la ceilalți, chiar de ești foarte iscusit.

Nu fi urâtor, pizmuitor, peste măsură de aspru în faptele și cuvintele tale. Ceea ce nu vrei să-ți facă alții, nu face nici tu lor, și ceea ce vrei să-ți facă ceilalți, fă-le tu mai întâi. Dacă cineva te cercetează, ridică inima ta către Domnul și roagă-te să îți dea duh blând, smerit și adunat, iar după aceea fii mângâietor, simplu, grijuliu, cu mărime de suflet, orb și surd, după împrejurări. Gândește că Însuși Iisus Hristos se află printre cei cu care vorbești. Nu spune nimic nechibzuit, amintește-ți întotdeauna că vremea scurtă este și că fiecare va trebui să dea socoteală despre fiecare cuvânt deșart. Fie ca fiecare vorbă a ta să aibă o noimă anume, ostenește-te să o îndrepți spre mântuirea sufletului. Ascultă mai mult decât să vorbești: de vei vorbi peste măsură, nu te vei putea feri de păcat. Cere de la Dumnezeu har ca să poți vorbi la vremea cuvenită și să taci la vremea potrivită. Nu fi curios, și nu căuta să afli noutăți, ele împrăștie duhul. Dacă aduci folos cuiva prin cuvintele tale, să știi că aceasta este lucrarea harului lui Dumnezeu. Când rămâi singur, cercetează-te pe tine însuți să nu fi devenit mai rău decât erai înainte, dacă cumva nu ai căzut în păcate pe care nu le-ai mai săvârșit. Când greșești, cere de îndată iertare de la Dumnezeu, cu smerenie, zdrobire și nădejde în bunătatea Lui și grăbește-te să te spovedești înaintea părintelui tău duhovnic, căci fiecare păcat rămas fără pocăință este păcat de moarte. În plus, dacă nu te zdrobești și nu ai părere de rău adevărată pentru

păcatul săvârșit, în scurtă vreme vei cădea în el. Sârguiește-te să faci tot binele, cât și când poți, și nu socoti de va fi prețuit binele tău, dacă îți va fi cineva recunoscător. Nu te bucura atunci când ai făcut bine cuiva, ci când fără ținere de minte rabzi vătămarea adusă ție de aproapele tău, mai cu seamă de acela căruia i-ai făcut binefacere. Dacă cineva nu te ascultă de la întâiul cuvânt, nu îl sili cu ceartă, ci te folosește tu singur de binele pe care el l-a pierdut, căci nerăutatea îți va aduce cel mai mult folos. Dar când stricăciunea de la un om se răspândește la mai mulți, aceasta să nu rabzi, și nu căuta folosul tău, ci folosința celor mulți. Binele obștesc este mai bun decât cel personal.

La vremea mesei de seară, amintește-ți de cea de pe urmă Cină a lui Iisus Hristos și roagă-L să te învrednicească cu Cina Sa cerească. Înainte de a te culca ca să adormi, întreabă-ți cugetul, roagă-te să primești cunoașterea păcatelor tale, gândește-te la ele, cere iertare și făgăduiește că te vei îndrepta. Apoi predă-te pe sineți lui Dumnezeu ca și când în noaptea aceasta va trebuie să te înfățișezi înaintea Lui. Încredințează-te Preasfintei de Dumnezeu Născătoare, îngerului tău păzitor, sfântului al cărui nume îl porți. Închipuiește-ți că patul îți este groapă, iar acoperământul giulgiu. După ce îți faci semnul Crucii și săruți crucea pe care o porți cu tine, adormi sub acoperământul Păstorului lui Israil, Cel Ce te păzește și nu va dormita, nici nu va adormi. /Ps. 120:4/ Dacă nu poți să adormi sau să veghezi în timpul nopții, amintește-ți cuvintele: „Iar la miezul nopții s'a făcut strigare: Iată mirele vine, ieșiți în întâmpinarea lui!" /Mt. 25:6/ sau amintește-ți de acea zi din urmă, în care Iisus S'a rugat Părintelui Său cu sudoare de sânge. Roagă-te pentru cei ce se află în boli grele și în chinuri de moarte, pentru cei ce suferă și pentru cei adormiți. Roagă-te Domnului să nu te acopere întunericul cel veșnic. Ridică-te la miezul nopții și roagă-te cât îți îngăduie puterile.

Când ești bolnav, înainte de toate, pune-ți nădejdea în Dumnezeu și în dese rânduri amintește-ți și cugetă la patimile și moartea lui Iisus Hristos, spre a te întări cu duhul înaintea suferințelor bolii tale. Roagă-te neîncetat, cum știi și cum poți. Cere de la Domnul iertare pentru păcate și răbdare în vreme de boală. Să te înfrânezi în tot chipul de la cârtire și năduf, atât de obișnuite în timp de boală. Domnul Iisus Hristos a îndurat cele mai grele chinuri și suferințe pentru mântuirea noastră, și noi ce am făcut sau am îndurat pentru mântuirea noastră?

Mergi la slujbele de la biserică, cât poți de des, și te ostenește mai cu seamă, cât poți de des, să fii acolo la Sfânta Liturghie. Zilele de Duminică și de praznic să le închini, neapărat, faptelor bunei-cinstiri. Când ești în biserică, amintește-ți totdeauna că te afli în prezența lui Dumnezeu, a îngerilor și a tuturor sfinților. Cealaltă vreme a zilei, după Sfânta Liturghie, închină-o lucrării faptelor evlavioase. În fiecare an și fiecare lună cercetează-ți aspru cugetul. Mărturisește-te și te împărtășește cu Sfintele Taine, cât poți de des. Cât privește cuminecarea cu Sfintele Taine, să te apropii întotdeauna cu adevărată foame și sete sufletească, cu inimă zdrobită, cu evlavie, smerenie, credință, nădejde și dragoste. Cugetă, pe cât de des poți, la patimile și moartea lui Iisus Hristos, rugându-I-te să-ți acopere toate păcatele cu acoperământul milostivirii Sale și să te primească în Împărăția Sa. Să ai totdeauna numele lui Iisus Hristos pe buzele tale, în mintea ta și în inima ta. Cugetă, pe cât de des îți este cu putință, la marea dragoste a Domnului Dumnezeu pentru tine, Cel slăvit și închinat în Sfânta Treime, și să-L iubești și tu din toată inima, cu tot sufletul și toate puterile tale. Făcând astfel, vei avea viață cu pace aici pe pământ, și viață veșnică și fericită în ceruri.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu tine. Amin.

CAPITOLUL III

LEACUL UITAT

SFÂNTA TAINĂ
A SPOVEDANIEI

CĂLĂTORUL CEL BOGAT

Într-un sătuc lăturalnic și cu mireasmă balcanică sosi într'o vară, la odihnă, un tainic călător. Era un om foarte bogat. Călătorea de unul singur, era foarte ostenit și dorea cât mai grabnic să afle un loc unde să poposească pentru a se odihni. Era gata să-i facă fără grijă pe cei ce i-ar fi pus la îndemână un adăpost plăcut și liniștit. Bogățiile fiindu-i nemăsurate, voia să aducă gazdelor primitoare un dar la care acestea nici nu visaseră vreodată.

Mergând el pe uliță, văzu deodată o căsuță îmbietoare la înfățișare, așezată într-un loc minunat și se hotărî să caute aici găzduire. Bătu la ușă, dar de-ndată ce i se deschise și fu poftit să intre, se trase, fără voie, îndărăt. Dinlăuntru venea un miros greu. De la ce putea fi? - și oamenii și porcii trăiau laolaltă, sub același acoperiș. Fără să mai spună ce căuta, călătorul își ceru iertare și ieși în curte afară. Merse apoi de-a lungul pârâului limpede, care curgea prin mijlocul satului. În apropiere, îi atrase privirea o altă casă frumoasă, de curând ridicată. Se hotărî să bată și la ușa acesteia, însă stăpânul casei era un om foarte rău. Văzând că se apropie un străin de porți, slobozi asupra lui câinii, nelăsându-l nici măcar să intre în ogradă.

Văzând acestea, călătorul căută adăpost la o altă casă. Aici l-au poftit cu drag iar el a intrat. Văzând însă că toate cele ale casei acesteia zăceau în neorânduială, împrăștiate, acoperite cu praf și funingine, afundate în gunoi și păienjeniș, își dădu seama că nici aici nu va

putea afla mult-dorita liniște. Ajuns la a patra casă, din pricina marii osteneli, se hotărî să poposească acolo, orice-ar fi fost. Însă aici, pe lângă neorânduială și murdărie, mai află și altceva: pe pereți se vedeau urme de ploșnițe, iar el nu putea suferi paraziții. Mai mult, puricii săreau pe el, așa că se grăbi să iasă și de aici. Astfel cutreieră străinul tot satul, fără să găsească undeva vreun colțișor curat, unde să se poată odihni în tihnă. Se mira: Oare cum pot oamenii aceștia, locuind într'un ținut muntos atât de minunat, să își lase în paragină casele într'o asemenea măsură? Satul era străbătut de un pârâu. În multe locuri, pe ulițele strâmte și întortocheate, susurau pârâiașe. În piață și mai peste tot se găseau cișmele și fântâni din care izvora apă din belșug. Călătorului îi era limpede că murdăria ce domnea în casele satului nu se datora lipsei apei, ci doar nepăsării stăpânilor lor.

În cele din urmă, frânt de oboseală, se abătu într'un bordei de la marginea satului, al cărui stăpân era un bun gospodar. Aici fu întâmpinat cu multă bucurie sufletească de oameni cu chipuri plăcute și zâmbitoare. Încă de la intrare, băgă de seamă că în această casă totul, deși simplu, era curat și în bună-rânduială. Geamurile ferestrelor luminau. Nu se vedeau nicăieri, prin colțuri, pânze de păianjen. Dușumeaua era proaspăt spălată și odaia aerisită. Era neîndoios că miresmele plăcute ale câmpiilor și pădurilor din apropiere pătrundeau adesea în această casă, prin ferestrele deschise.

Călătorul răsuflă ușurat și rămase în casa aceasta. Află astfel, în cele din urmă, un colț plăcut și liniștit unde să se odihnească. Aici el își lăsă marele său dar.

Dragi cititori, v-ați pus vreodată întrebarea: Dacă Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cel ce aduce cel mai mare dar - Cerescul său Har, prin care ne umple de fericire și aduce mântuire sufletelor noastre - vine și caută adăpost pentru Sine în sufletele noastre, unde ar putea găsi loc potrivit de odihnă?

Sfântul Macarie Egipteanul spune: „Așa cum Dumnezeu a zidit cerul și pământul, pentru ca omul să viețuiască într'însele, așa a zidit și trupul și sufletul omului, ca lăcaș al său..."
De aceea spune Apostolul: „A căruia Casă sântem noi." /Evr. 3:6/
Iisus Hristos, acest minunat Oaspete Ceresc, adesea se pogoară printre noi, pentru a intra sub acoperământul sufletului nostru. El se înfățișează în mijlocul nostru *în negrăita Taină a Sfintei Împărtășanii*. Bate la fiecare ușă, tânjește să intre în fiecare casă, dorește să vorbească cu fiecare inimă, voiește să bucure tot sufletul credincios și să îi dea darul Său ceresc. Dar cum îl întâmpinăm noi? Poate El, oare, să poposească în fiecare dintre noi, după cum și-ar dori?
Iată, unul pășește către Sfânta Împărtășanie și-l cheamă pe Domnul în cămara tainică a inimii sale: „Vino, Doamne Iisuse, și locuiește întru mine!"- șoptește el în rugăciunile de pregătire pentru Dumnezeiasca Împărtășanie. „Pogoară-te sub acoperământul meu, intră în casa sufletului meu! Deschide-voi porțile întinatelor mele buze! Sălășluiește-te întru mine!"
Iisus Hristos se depărtează însă scârbit de această primitoare ușă deschisă, căci din lăuntru răzbate o duhoare duhovnicească de neîndurat! Acolo duhnește a desfrâu și-a ură, a iubire de arginți și-a pizmă, a mândrie și-a iubire de sine… Iar Oaspetele Ceresc se depărtează. Nu poate intra într'o astfel de casă, în care omul și diavolii, porcii duhovnicești, viețuiesc împreună, sub același acoperiș.
Iată, un altul este povățuit să postească și să se împărtășească, este rugat să-l primească în inima sa pe Iisus Hristos, care îi aduce marele și atotmântuitorul har dumnezeiesc, cel mai înalt dar pe care omenirea l-a primit vreodată! Însă el nici măcar nu vrea să audă de așa ceva. Lui nu-i sânt pe plac sfinții cei cerești!... Aceștia îl împiedică să trăiască după cum voiește. La ce să-i folosească Împărtășania?

În sufletul său, el slobozește câinii asupra Oaspetelui Ceresc și nu-l lasă să se apropie de porțile lui.

Al treilea a postit, s'a rugat, s'a pregătit pentru Dumnezeiasca Împărtășanie, însă nu a iertat ocările pe care semenii săi i le-au adus, nu s'a împăcat cu vrăjmașii săi și nu și-a împăciuit sufletul. Toate în el sânt în neorânduială. Păcatele, asemenea prafului și funinginii, acoperă părelnica sa evlavie. Gunoiul și păienjenișul i-au desfigurat credința. Stările rele i-au tulburat simțămintele, iar el, într'o astfel de așezare fiind, cutează a-l chema în cămara inimii sale pe Oaspetele Ceresc! Nu se teme oare că-l va întrista, în loc să-l bucure prin această ospeție necugetată a sa?

Al patrulea aude pe cineva bătând la ușa conștiinței sale, însă nu s'a gândit niciodată să o curățească, până în acea clipă. Acolo atâtea pete ale păcatului au întunecat ferestrele cândva curate ale sufletului! Atâtea obiceiuri păcătoase au adunat gunoi în cotloanele tainice ale inimii! Săracul om! Paraziții răutății, duhurile viclene l-au năpădit și sug vlaga vieții sale duhovnicești. Dacă el va deschide ușile și, într'o astfel de stare de necurăție și neorânduială îl va pofti pe cel mai înalt Oaspete, crede oare că-i va putea da acestuia un adăpost curat și plin de bucurie?

Însă cine ar putea spune despre casa lui duhovnicească, că se află în deplină rânduială și că este gata a-l întâmpina pe Oaspetele Ceresc?

Noi toți sântem nevrednici, unii mai mult, alții mai puțin, de Răscumpărătorul venit la noi din ceruri. Iată, însă, El bate la ușa noastră. /Apoc. 3:20/ El însuși însetoșează a intra la noi, căci pentru El am fost zidiți și fără de El veșnic sântem nefericiți. El vine să aducă tuturor cerescul său dar.

Este oare vreo cale prin care să fim din nou vrednici de El? Cu mare bucurie, trebuie să recunoaștem, mai este! Această cale este pocăința și spovedania. Prin mărturisire, atunci când este

neprefăcută, adâncă și împreunată cu scârba de omul cel vechi și cu dorința de a începe o viață nouă, cămara inimii se curățește din temelie de toată întinăciunea păcatului. Prin mărturisire, sânt goniți dracii, acești paraziți ai pierzaniei. De asemenea, prin mărturisire sânt puse în rânduială toate gândurile și închipuirile învălmășite, toate simțămintele și poftele amestecate ale inimii, în așa fel încât ea se învrednicește a-l primi pe cel mai minunat Oaspete - Mântuitorul Iisus Hristos.

PĂCATUL

Iubiți cititori, noi am fost făcuți pentru Dumnezeu și numai într'însul aflăm desăvârșita fericire după care neîncetat tânjește inima noastră.
Nimeni altcineva în afară de Dumnezeu nu ne poate face sufletul fericit! Dați-i omului tot ce-și dorește. Se va bucura pentru o vreme, însă mai apoi va ajunge nepăsător față de toate, simțind că îi lipsește altceva, mult mai adânc. Nu se bucură, oare, la fel și copilul pentru fiecare jucărie nouă, până ce i se face foame? Atunci aruncă jucăria și caută pâine. O foame înrădăcinată în lăuntrul nostru, de „dreptate și pace și bucurie întru Duhul Sfânt" /Rom. 14:17/ ne roade sufletul și nu ne dă pace, nici chiar în toiul celor mai mari realizări ale lumii!
Această blagoslovită foame este foamea de Dumnezeu. Fericitul Augustin are dreptate atunci când spune în „Mărturisirile" sale, înaintea lui Dumnezeu: „Ziditu-ne-ai pentru tine, iar inima noastră cea zbuciumată, neliniștită este până ce întru tine va găsi odihna."
Singurul Oaspete care ne poate face sufletele fericite este Dumnezeu. Iar dacă Dumnezeu este fericirea noastră deplină și cel mai mare bun al nostru, este limpede că ceea ce ne stă în cale, în drumul

nostru către El, întruchipează pentru noi cel mai mare rău. Iar un astfel de rău este păcatul.

Zadarnic caută unii oameni învățați să afle cel mai mare rău pentru oameni în altă parte, în afară de păcat. Unii văd bolile ca fiind cel mai mare rău, alții sărăcia, iar alții moartea. Însă nici bolile, nici sărăcia, nici moartea, nici vreun alt necaz lumesc nu poate fi pentru noi un rău atât de mare precum este păcatul. Căci aceste necazuri pământești nu ne despart de Dumnezeu, dacă îl căutăm cu adevărat, ci, dimpotrivă, ne apropie de El.

Sfinții Apostoli erau săraci, dar pe mulți îmbogățeau. /2 Cor. 6:10/ Chiar și săraci fiind, ei erau bogați, pentru că aveau minunatul dar al lui Dumnezeu - Dumnezeiescul Har, care încă din această viață i-a făcut negrăit de fericiți! Putea fi, oare, sărăcia - rău mare pentru cei ce aflaseră comoara vieții celei veșnice?!

Nu bolile sânt cel mai mare rău pentru om, căci bolile trupești, îndurate cu smerenie, cu credință și cu răbdare, pot tămădui sufletul bolnav de păcat și-l pot aduce mai aproape de Dumnezeu - de bunul cel mai de preț al omului.

Pentru cel credincios nici moartea nu este înspăimântătoare, căci printr'însa, ca printr'o poartă, mergem către Dumnezeul nostru cel mult dorit și iubitor, care „au gătit… celor ce iubesc pre dânsul" „cele ce ochiul nu a văzut, nici urechea a auzit, nici la inima omului s'au suit!" /I Cor. 2:9/

Păcatul însă este cea mai vrednică de plâns sărăcie a inimii - lipsa comorii harului. Păcatul este o boală ucigătoare de suflet, boala care ne lipsește de bucuriile pământești și de cele cerești. Păcatul este înspăimântătoarea și nedorita moarte a sufletului, care ne desparte pentru totdeauna de bucuria cereștilor locuitori ai Raiului și ne îngroapă în întunecimea iadului!

Nu este pentru om, nu este rău mai mare decât păcatul! El ucide atât

trupul, cât și sufletul. El umple de amărăciune atât viața aceasta, cât și pe cea veșnică; el este pricina dezbinării din sânul familiilor, a certurilor între vecini, a neînțelegerilor între rude. El aprinde focul urii dintre oameni. El semețește sufletul și îl împietrește. Otrăvește inima cu zavistia. Gonește din piept simțămintele sfinte și poftește dracii să se sălășluiască acolo. El ne rupe de Dumnezeu și stinge tot ceea ce este luminos în inimile noastre, ne învață minciuna, pofta pântecelui, iubirea de sine și iubirea de arginți. El ne silește să-i clevetim pe semenii noștri și să-i osândim. El ne împinge mâna la furt, ne umple de mânie și pornire și ne șoptește să ne răzbunăm. El lucrează toate necurățiile, fărădelegile și nelegiuirile, este pricina tuturor bolilor, suferințelor, nedreptăților, asupririlor, vărsărilor de sânge și războaielor. El ne-a umplut sufletele noastre, ale tuturor, de o nesuferită miasmă, pe care o varsă în legăturile dintre noi.

V-ați pus vreodată întrebarea de ce este atât de înăbușitor în lume, de ce este viața atât de chinuitoare? De ce nu ne putem răbda unii pe ceilalți?

Răspunsul este următorul: pentru că păcatul a otrăvit atmosfera vieții. Cu toții sântem bolnavi de păcat. Și dacă rănile nevindecate ale trupului răspândesc o duhoare greu de îndurat, cu atât mai grea este miasma păcatului!

Așa cum bolile trupului pot fi în afară (văzute) și în lăuntru (ascunse), așa și păcatele, ca boli ale sufletului, pot fi văzute și nevăzute. Adesea ne amăgim cu gândul că putem ascunde de ochii celor din preajmă rănile păcatului din sufletul nostru. Trecem drept oameni buni și cumsecade, însă de Dumnezeu nimic nu putem ține ascuns. Ochii Săi sânt mai strălucitori decât Soarele și pătrund pretutindenea. Dacă, cu ajutorul a ceva asemănător razelor Roëntgen, am putea cumva vedea tainica stare sufletească a fiecăruia dintre noi sau a întregului neam omenesc - căci Dumnezeu vede acestea,- ne-am îngrozi!

Păcatul este un rău veșnic, căci este o defăimare adusă Dumnezeului celui Veșnic.[11] Dumnezeu ne-a poruncit să nu păcătuim, însă noi o facem, întinând veșnica slavă a Ziditorului. Cuvântul lui Dumnezeu spune: „Păcatul este fărădelegea.” /I In. 3:4/ Aceasta înseamnă că păcatul este călcarea legii dumnezeiești. Orice încălcare a unei legi, fie ea a statului sau a firii, atrage după sine pedeapsa. Păcatul, fiind călcarea celei mai înalte legi - sfânta voie a lui Dumnezeu - trage după sine cele mai grele pedepse. Însă de vom rămâne învârtoșați în păcate, de nu vom voi să ne pocăim pentru ele, de vom rămâne împietriți într'o stare potrivnică lui Dumnezeu, El ne va lăsa să ne ducem încotro voim.

Păcatul sfârșește cu despărțirea întru totul de Dumnezeu - și fiindcă Domnul este fericirea inimii noastre, despărțirea de Dumnezeu înseamnă lipsirea de această fericire - chinul cel veșnic. Însă dacă păcatul este un rău atât de cumplit în esența sa și atât de ucigător prin urmări, de ce păcătuim cu atâta ușurătate? Cum am ajuns, oare, să ne împrietenim în cel mai apropiat chip cu putință cu propriile noastre păcate? Cum am ajuns, oare, să ne obișnuim cu ele în așa măsură, încât astăzi, mulți, dacă nu aproape toți, socotesc păcatul ca fiind ceva de neocolit în viață? Oare cum am putut și mai putem încă răbda murdăria, praful și păienjenii din cămările inimilor noastre, trăind într'o oarbă nepăsare, în această neorânduială, în miasma fărădelegilor noastre?! Toate acestea sânt cu totul de neînțeles, însă adevărate. Nesimțitori, orbiți duhovnicește, toți am devenit nepăsători la strigătele cugetului nostru și la grija față de propria mântuire…

Iar această nepăsare a ajuns atât de mare, încât micșorăm și

11 Arhimandritul Serafim folosește această afirmație într'un context ortodox. Astfel, păcatul nu trebuie înțeles juridic ca o „ofensă adusă lui Dumnezeu,” așa cum zic unele învățături străine Ortodoxiei, ci ca defăimarea, necinstirea chipului zidit de Dumnezeu în om atunci când l-a plăsmuit, ca nesocotire a menirii și a celor pe care ni le-a dăruit Dumnezeu spre a ajunge asemenea Lui. /Fac. 1:26/ *(n. ed.)*

însemnătatea relelor pe care le săvârșim. Socotim că nu săvârșim nimic neobișnuit atunci când păcătuim. O, de-am putea cântări greutatea păcatelor noastre, de-am putea simți deslușit cum ne trage această greutate spre fundul iadului! Poate atunci am primi ca mai curând să ne înghită pământul și să se prăvălească peste noi stâncile, decât să păcătuim și să-l mâniem pe Dumnezeu! Dacă ne-am putea închipui o balanță cu două talere, într'unul fiind puse păcatele omenești, iar în celălalt sfințenia luminoaselor duhuri cerești și a tuturor drepților ce au viețuit pe pământ, atunci întreaga sfințenie cerească și pământească nu ar putea ridica talerul păcătoșeniei omenești! Numai puterea lui Dumnezeu o poate face. Pentru aceasta l-a trimis Dumnezeu în lume pe Fiul său cel Unul-Născut, ca să răscumpere păcatul omenesc prin jertfa sa de pe Golgotha. De atunci, păcatele tuturor oamenilor sânt iertate, numai ca aceștia să se pocăiască pentru ele. Astfel, nu mai este vreun păcat care să cântărească mai mult decât milostivirea dumnezeiască. „Că așa au iubit Dumnezeu lumea, cât și pre Fiul său cel unul născut au dat, ca tot cela ce crede întru El să nu piară, ci să aibă viață vecinică." /Io. 3:16/ „Iată Mielul lui Dumnezeu, cela ce ridică păcatul lumii." /Io. 1:29/

Îndrăzniți, cei ce ați păcătuit! Este și pentru noi izbăvire! Iisus Hristos, care a purtat pe umerii săi păcatele întregii lumi și care a plătit cu moartea sa pe Cruce datoriile noastre față de Dumnezeu, poate duce pe umerii săi și păcatele noastre.

Pentru aceasta se și roagă Andrei Criteanul, în numele nostru, al tuturor celor ce greu păcătuim înaintea lui: „Ridică dela mine lanțul cel greu al păcatului și, ca un milostiv, dă-mi lacrămi de umilință"[12] - și chiar trebuie să vărsăm lacrimi de umilință! Căci numai două feluri de apă spală necurăția păcatelor: apa Botezului și lacrimile

12 Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul, Cântarea 1.

pocăinței. Mai mult, așa cum zice Sfântul Ioan Scărarul, „după Botez, mai mare este izvorul lacrămilor, chiar de par îndrăznețe aceste cuvinte. Că Botezul de relele cele vechi ne curățește, însă lacrămile - și de păcatele după Botez săvârșite.
Noi toți am întinat Botezul ce l-am primit la vârsta prunciei, iar prin lacrămi ne curățim din nou. Și dacă Dumnezeu, în dragostea sa de oameni, nu ni le-ar fi dat pe acestea (lacrămile și pocăința), cu greu s'ar mai fi găsit cine să se mântuiască."

LEACUL UITAT

Sfânta Taină a Spovedaniei poate fi numită pe drept cuvânt un „leac uitat." Lumea întreagă zace cufundată în viclenie. Fiecare dintre noi s'a molipsit de ucigătoarea boală numită păcat. Poate, oare, fi tămăduită această boală? Se găsește un leac, și este unul minunat! Dacă îl primești, te însănătoșești! Însă noi nu ne întindem mâinile după el, ca să ne vindecăm și să ne împăciuim cugetul. De ce, oare? Pentru că l-am uitat și l-am nesocotit. „Pentru ce muriți, casa lui Israil?" - strigă cu durere Sfântul Proroc Iezechiil. /Iez. 18:31; 33:11/ Pentru ce muriți, Creștini, în păcatele voastre? - strigă cu durere și mai mare către noi Răscumpărătorul Iisus Hristos. Oare nu se găsește pentru noi izbăvire din moarte? De ce aduceți bucurie vrăjmașului mântuirii voastre - satana? Oare nu am pus eu în Biserica mea pocăința cea mult-lucrătoare? „Nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul de la calea sa și să fie viu. Cu întoarcere întoarceți-vă de la calea voastră cea rea!" /Iez. 33:11/ Aveți în dar Pocăința, acest bun veșnic, iar ea lucrează cu aceeași putere în toată vremea vieții, împotriva tuturor păcatelor: curățește orice păcat, mântuiește pe toți cei ce aleargă la Dumnezeu, chiar de o fac în cele din urmă clipe dinaintea morții.

Pentru bolile pământești se găsesc doctorii pământești. Pentru cea mai cumplită dintre boli, păcatul, există Atotputernicul Doctor Ceresc și leacuri cerești. Acest Doctor este Hristos. Pentru că fiecare păcat este o călcare a sfintei legi a lui Dumnezeu, numai acesta, în minunata sa Atotputernicie poate ierta păcatele.
El poate face ca toate păcatele să se șteargă ca și cum nici n'ar fi fost. „Și de vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voiu albi; iar de vor fi ca roșeala, ca lâna le voiu albi," /Isa. 1:18/ ne făgăduiește El. Însă, pentru ca toate acestea să se poată împlini, ni se cere un singur lucru - să ne pocăim cu adevărat.
„Nimeni nu este atât de bun și milostiv" - spune Sfântul Marcu Ascetul - „precum Domnul, însă El nu iartă păcatele celora ce nu se pocăiesc" și „vom fi judecați nu pentru mulțimea fărădelegilor, ci pentru că nu voim să ne pocăim."
Astfel, Domnul, în atotputernicia sa, poate ierta păcatele omenești. Însă luați aminte cât de greu este a dobândi milostivirea dumnezeiască! Dumnezeu a încredințat unor oameni - Apostolii și urmașii acestora, episcopii și preoții - puterea de a ierta păcatele! De ce a făcut Dumnezeu astfel? Pentru a face pocăința, prin urmare și iertarea păcatelor, mult mai apropiată, mai ușoară și mai neîndoielnică! „Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, ierta-se-vor lor; cărora veți ținea, ținute vor fi." /Io. 20:22-23/ „Oricâte veți lega pre pământ, vor fi legate în cer; și oricâte veți dezlega pre pământ, vor fi dezlegate și în cer." /Mat. 18:18/
Cum sânt iertate păcatele? - prin Taina Pocăinței sau a Spovedaniei. Creștinul, împovărat de păcate, merge la preot, cu pocăință adâncă în suflet și își mărturisește pe deplin tainele inimii și ale cugetului său. Preotul, încredințat de pocăința neprefăcută a Creștinului, după cuvenitele rugăciuni începătoare, îi citește rugăciunea săvârșitoare a tainei: „Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul și

îndurările iubirii sale de oameni, să te ierte pre tine, fiule (fiică) (N), și să-ți lase toate păcatele. Și eu, nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert și te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Amin."

În clipa aceea, cele pe care preotul le iartă pe pământ sânt iertate și în ceruri! Este, oare, o milă mai mare decât aceasta? Nici noi nu am crede că acestea sânt cu putință, dacă nu ni s'ar fi zis de către cel ce nici un „păcat n'a făcut, nici s'a aflat vicleșug în gura Lui." /I Pet. 2:22/

Păcatul este un mare rău, cu urmări adânci, greu de socotit - muncile veșnice ale iadului! Iar leacul lui, rânduit de Iisus Hristos, este atât de simplu! Pare de neînchipuit!...

Așa cum Iisus Hristos le-a zis celor zece leproși: „Mergeți și vă arătați preoților," /Lc. 17:14/ iar ei, mergând, s'au curățit, așa și nouă păcătoșilor ne spune, parcă: și voi sânteți bolnavi de lepră duhovnicească. Nu vă temeți! Împliniți numai aceasta: Mergeți și vă arătați preoților.

De vom nesocoti dumnezeiasca milă, spuneți-mi, oare, cât de grele vor fi pedepsele pe care le vom suferi pentru că nu am lucrat, pentru mântuirea noastră, puținul care ne-a fost încredințat și este atât de ușor de săvârșit?

Sfânta Scriptură ne istorisește cum Neeman, căpetenia oștirii Siriene, suferea de lepră. Auzind el că în ținutul lui Israil se află un proroc al lui Dumnezeu, Elisei, care îl poate tămădui, a venit la acesta, însoțit de slugi și cu daruri multe, oprindu-se în fața ușilor lui. Prorocul cel sfânt nu i-a ieșit în întâmpinare, ci și-a trimis slujitorul să-i zică: „Mergi de te spală în Iordan de șapte ori, și se va însănătoșa trupul tău, și se va curăți." Neeman, însă, auzind cuvintele acestea, s'a mâniat, spunând: „Iată, ziceam că prorocul acesta va ieși la mine și va sta, și va chema numele Domnului Dumnezeului său, și va

pune mâna sa preste loc, și va vindeca lepra. Iar el mă trimite să mă scald în apa Iordanului! Au doar nu sânt ape mai bune în Siria?" și s'a dus mânios. Dar slugile lui, apropiindu-se, i-au zis: „Stăpâne, de ți-ar fi grăit ție prorocul un cuvânt mare, au doar nu l'ai fi făcut? Iar acum ți-a zis doar să te speli. Oare nu vei putea plini un lucru atât de lesnicios?" /IV Împ. 5:1-14/

Neeman și-a ascultat slugile, s'a afundat de șapte ori în Iordan - și trupul i s'a curățit și i s'a înnoit precum cel al unui prunc. Ce boală grea este lepra! și cât de ușor a tămăduit-o prorocul lui Dumnezeu! Oare nu tot la fel de ușor se vindecă și cea mai grea dintre boli - păcatul? Afundă-te în valurile cele adânci ale pocăinței și harul lui Dumnezeu te va curăți de toate păcatele! Vei ieși din baia duhovnicească a Tainei Sfintei Spovedanii cu sufletul curat și înnoit precum cel al unui prunc!

Păcatul l-a făcut pe cel dintâi dintre arhangheli, Lucifer, să cadă din ceruri! Păcatul i-a gonit pe Adam și Eva din Rai! Păcatul a adus peste lume potopul! Acest păcat se pregătește să ne despartă și pe noi de Dumnezeu, pentru veșnicie, și să ne arunce în bezna iadului.

Dacă Dumnezeu ne-ar cere să împărțim toată averea noastră săracilor, dacă El ne-ar cere să postim toată viața noastră sau să ne lepădăm o dată pentru totdeauna de lucrurile și mângâierile pământești, pentru a ne răscumpăra păcatele și pentru a ne izbăvi de cumplitele lor urmări - chiar și în aceste împrejurări ar trebui să le împlinim pe toate, numai ca să scăpăm de muncile cele veșnice ale iadului, către care ne împinge păcatul. Iar acum priviți ce mântuire ușoară ne-a gătit Dumnezeu: „Duceți-vă, și vă arătați preoților! Mărturisiți-vă păcatele înaintea lor! Pocăiți-vă din tot sufletul și vă veți slobozi din lanțurile păcatului!"

Ce om cu mintea întreagă ar mai nesocoti, după toate acestea, Spovedania? Ne putem mântui sufletele doar în două feluri: fie fără

să păcătuim deloc, fie pocăindu-ne pentru păcate. Cum însă între oameni nu este nici unul fără de păcat, dacă vrem să ne împăcăm cu Dumnezeu, cu cel pe care-l nesocotim prin încălcarea în fiecare zi a voii sale celei sfinte, nu ne rămâne decât să ne pocăim neprefăcut și curat. Altfel nu vom putea vedea chipul lui Dumnezeu, căci în luminata Cetate cerească nu va intra nimic necurat.

PRICINI ÎMPOTRIVA SPOVEDANIEI

Cât de mare este necurăția noastră?! Căci nu alergăm la spovedanie ca la un leac minunat nu numai din pricină că o dăm uitării, ci nu o înfăptuim nici măcar atunci când știm de ea! Ce ar putea fi, oare, mai necugetat?!

Spovedania ne este atât de folositoare nouă, păcătoșilor, încât trebuie să spunem cu bărbăție: Fără Spovedanie, nu este pentru noi mântuire! Avva Isaia mărturisește același cuget, atunci când zice: „De nu ar fi pocăință, nimenea s'ar mântui. După cum Botezul ne spală de păcatul cel de la începuturi și de toate păcatele săvârșite până la el, tot astfel și Pocăința, împreunată cu mărturisirea păcatelor, ne curăță de toate fărădelegile săvârșite după Botez!"

Noi, însă, nu ne mărturisim, deoarece avem unele împotriviri față de Spovedanie. Care sânt, de obicei, aceste pricini? Iată-le pe cele mai de seamă:

1. Unul spune: „Sânt atât de păcătos! Oare poate Dumnezeu să-mi ierte păcatele?! Nu cred! De aceea nu-mi folosește la nimic dacă mă spovedesc." Dacă însă omul se pocăiește cu adevărat, i se pot ierta toate păcatele.

„Puterea pocăinței se întemeiază pe puterea lui Dumnezeu. Doctorul este Atotputernic, iar doctoria pe care ne-o dă este la fel de puternică." *(Sfântul Ignatie Briancianinov)*

Sfântul Ioan Gură de Aur, cugetând la minunatele urmări ale pocăinței nefățarnice, spune: „Pocăința este un leac ce nimicește păcatul. Ea este dar ceresc, putere minunată, care prin harul lui Dumnezeu înfrânge asprimea și tăria legilor. Ea pe toți îi primește și-i schimbă. Nu gonește pe risipitor, nici pe curvă, nu se îngrețoșează de cel bețiv, nici de idololatru, nu nesocotește pe clevetitor, nu asuprește pe hulitor, nici pe cel mândru - ci pe toți îi înnoiește, căci foc mistuitor este pentru curățirea păcatelor."

Rana și leacul sânt păcatul și pocăința.

Să nu-mi spui: mult am păcătuit, cum putea-voi, oare, a mă mântui? Tu nu poți, dar Dumnezeul tău poate, și poate astfel, încât va pierde toate păcatele tale. Ascultă cu grijă cuvintele mele: Dumnezeul tău așa îți curăță păcatele, încât nici o pată nu rămâne din ele, și, făcându-te iarăși sănătos, îți dăruiește chipul cel bun, și, izbăvindu-te din pedeapsa de moarte, El îndreaptă, făcându-l pe cel ce a greșit asemenea cu cel drept, fără de păcat. Căci el pierde păcatul și face ca păcatul să piară, ca și cum niciodată n'ar fi fost.

Dar este oare cu putință, vei spune, să se mântuiască cel ce se pocăiește? De bună seamă! Dar eu mi-am petrecut viața întreagă în păcat: de mă voi pocăi, mântui-mă-voi, oare? Negreșit! Cum se întâmplă aceasta? Prin iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Să nădăjduiesc eu, oare, ca pentru pocăința mea să-mi ierte Dumnezeu păcatele cele grele? De-ar fi numai pocăința ta, cu adevărat ar trebui să te cutremuri; dar pocăința se unește cu milostivirea lui Dumnezeu. Iar milostivirea lui Dumnezeu nu are margini și cuvintele nu pot grăi bunătatea sa. Fărădelegea ta are hotar, leacul împotriva ei, însă, biruie orice hotar. Fărădelegea ta este greșeală omenească - milostivirea lui Dumnezeu este de negrăit. Pentru aceea, nădăjduiește că va covârși păcatele tale.

De ar cădea în mare o scânteie, se va aprinde, oare, aceasta? Se va

înălța ea, oare, din mare? Iată, precum este scânteia pentru mare, așa este păcatul pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu - ba chiar nici atât, ci mult mai puțin. Marea, oricât de întinsă ar fi, are un capăt, pe când iubirea de oameni a lui Dumnezeu nu are margini.

2. Un altul spune: „De ce să mă spovedesc? Eu nu am nici un păcat mare. Să se mărturisească cei ce au ucis, au jefuit, au săvârșit nelegiuiri sau vreun altfel de păcat."

Această pricină împotriva spovedaniei este cu totul potrivnic celui dintâi. În cea dintâi împrejurare, omul nu crede că va fi iertat din pricina apăsătoarei conștiințe a păcătoșeniei sale, iar aici lipsește orice conștiință a păcătoșeniei.

„Nu am păcate mari..." Dar este, oare, cu adevărat așa? Dacă un om stă mai multă vreme închis într'o cămăruță, se obișnuiește cu aerul stricat și nici nu simte cât este de neplăcut. Însă de va intra cineva de afară, nu va putea răbda duhoarea adunată în cameră și va ieși îndată.

Să răspundă cei ce spun „Nu am păcate mari" dacă îl au pe Hristos în inima lor? Acestuia îi place să locuiască în inimi curate. Sânt, însă, inimile lor curate? Greu de zis! Ei se închipuie curați, însă închipuirile nu pot fi luate drept adevăr. „De vom zice că păcat nu avem, pre noi înșine înșelăm și adevăr nu este întru noi." /I In. 1:8/ Și acolo unde este minciuna, nu se află Hristos!

Ce este, atunci, de făcut? Să ne spovedim. „De vom mărturisi păcatele noastre, credincios este și drept (Domnul), ca să ierte nouă păcatele și să ne curățească de toată nedreptatea." /I In. 1:9/

Sfinții Părinți ne învață că anevoie lucru este pentru om să-și vadă păcatele. Acest lucru se tâlcuiește prin orbirea pe care-o pricinuiește diavolul. Avva Isaia spune: „Când omul se desparte de cel ce se află de-a stânga sa, adică de părtășia cu dracii și de ascultarea sfaturilor lor, atunci își va vedea păcatele, înaintea lui Dumnezeu, în toată

amănunțimea lor; atunci îl va cunoaște pe Hristos. Însă omul nu-și poate vedea păcatele dacă nu se rupe de ele, printr'o despărțire plină de trudă și întristare. Cei ce au ajuns la această stare, au aflat lacrămile și rugăciunea. Amintindu-și de prietenia lor vicleană cu patimile, ei nu îndrăznesc să-și îndrepte privirea către Dumnezeu și neîncetat petrec în zdrobirea sufletului."

Dacă vederea păcatelor proprii ar fi fost ceva ușor, atunci Sfântul Efrem Sirul nu s'ar mai fi rugat cu aceste cuvinte: „Așa, Doamne Împărate, dăruiește mie, ca să văz păcatele mele." Nici Sfântul Ioan din Kronstadt nu ar fi spus: „Este, cu adevărat, un dar de la Dumnezeu să-ți vezi păcatele în mulțimea și josnicia lor." Astfel, cei ce socotesc că nu au păcate mari sânt, de fapt, orbi. Ei ar trebui să se roage lui Dumnezeu ca să le dăruiască vederea păcatelor lor și ca să-i izbăvească de această pierzătoare neștiință ce i-a cuprins, cum că n'ar avea păcate mari. Chiar de le-ar fi păcatele precum firele de praf, dacă nu se vor curăți prin spovedanie neîncetată, acestea se vor aduna și vor murdări cămara inimii, încât Înaltul Oaspete Ceresc nu va mai putea intra în ea.

Păcatele mărunte sânt adesea mult mai primejdioase decât cele mai mari nelegiuiri, căci cele din urmă apasă greu cugetul și vor fi în cele din urmă răscumpărate, mărturisite, îndreptate și șterse, pe când păcatele mărunte nu apasă sufletul în chip anume, însă au o însușire ucigătoare - îl fac nesimțitor față de harul lui Dumnezeu și față de mântuire. Mai puțini oameni au pierit răpuși de fiarele sălbatice, decât de microbii cei mici și nevăzuți cu ochiul liber. Păcatele mărunte, fiind socotite neînsemnate, sânt adeseori, din nebăgare de seamă, trecute cu vederea. Ele sânt lesne uitate și, pe deasupra, slăbesc cugetul moral și nasc în om cel mai cumplit obicei - deprinderea de a păcătui. Astfel, păcătosul cel vrednic de milă ajunge la înșelarea de sine cum că nu este păcătos, că în el totul

se află în rânduială, pe când, de fapt, nu este altceva decât un jalnic și vrednic de milă rob al păcatelor. Păcatele mărunte nasc în viața duhovnicească a omului un adevărat pustiu. Așa după cum pendula de pe perete se oprește din pricina depunerii prafului mărunt, la fel și pulsul duhovnicesc al omului se stinge treptat sub stratul gros de păcate mărunte, lăsate să se adune. Pentru ca să pornească din nou ceasul, trebuie curățat praful. Pentru ca omul să se însuflețească spre o viață duhovnicească, trebuie să-și spovedească și cele mai mici păcate.

3. Al treilea zice: Toate acestea sânt adevărate. Dar de ce să mă mărturisesc, când știu că voi păcătui din nou? Are, oare, vreun rost o astfel de spovedanie? Sânt de părere că trebuie să te mărturisești, dar după aceea trebuie să nu mai greșești defel!"Această pricină împotriva spovedaniei cuprinde un lucru foarte adevărat, dar și unul neadevărat. Adevărată, aici, este dorința de a nu mai greși după spovedanie. Toți sântem, însă, niște oameni slabi și nu putem ajunge dintr'odată la o astfel de statornicie, care face cu neputință căderea în păcate voite. Ce vom zice, atunci? Dacă nu putem ajunge dintr'odată la o asemenea tărie în virtute, să ne supunem, oare, patimii? Să încetăm, oare, să ne mai spovedim? Cum este mai bine - să zaci în noroiul mlaștinii duhovnicești sau să te ridici după fiecare cădere și să-ți urmezi drumul înainte, cu nădejdea că poate, odată, vei ajunge la limanul cel neclintit și preafrumos al virtuții? Dacă nu te spovedești, rămâi în noroi. Dacă, însă, te spovedești, te ridici din noroi și te cureți de el. „Dar de ce să mă mai ridic, dacă mâine voi cădea iarăși?," spui tu. Numaidecât ce-ai căzut, ridică-te! Ia-o de la capăt în fiecare zi! Este mult mai bine așa, decât să uiți să te mai ridici.

„Un tânăr călugăr l-a întrebat pe marele nevoitor Avva Sisoe, zicând: «Ce voi face, avvo, că am căzut?» A răspuns lui bătrânul: «Scoală-te iarăși.» Zis-a fratele: «M'am sculat, și iarăși am căzut.» Și a zis

bătrânul: «Scoală-te iarăși și iarăși.» Deci a zis fratele: «Până când?» Zis-a bătrânul: «Până la sfârșitul vieții.»"[13]

Noi toți, cei ce vrem să ne îndreptăm, dar cădem necontenit în vechile păcate, înșelați fiind de diavolul, trebuie să ne întipărim în minte acest sfat înțelept. De fiecare dată când cădem în vreun păcat, să ne sculăm. „Scularea" noastră este Sfânta Spovedanie.

„Dar de ce să ne jucăm de-a căzutul și de-a ridicatul?" se întreabă unii. O, însă acesta nu este un joc, ci o luptă, cu un rost foarte însemnat! Dacă cădem, oameni neputincioși fiind, dar mereu ne ridicăm, este cu putință ca moartea să ne afle îndreptați - și, astfel, ne vom mântui. Dar dacă nu vrem să ne ridicăm, atunci neîndoielnic moartea ne va afla zăcând în noroi. Atunci vom fi pierduți, pentru vecie!

Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Pocăința deschide calea omului către cer, îl poartă în Rai, îl înfrânge pe diavol. Ești păcătos? Nu deznădăjdui! Dacă păcătuiești zi de zi, adu pocăință! Atunci când aflăm într'o casă veche locuri putrede, le primenim, fără să încetăm însă de a ne îngriji de ele. Astfel trebuie să cugeți și despre sine: dacă te-ai scârbit astăzi cu păcatul, curățește-te degrab prin pocăință."

Pentru spălarea necurățiilor trupești, Dumnezeu ne-a dat apa. Iar pentru spălarea necurățiilor sufletești, Dumnezeu ne-a dăruit harul Sfintei Taine a Spovedaniei. Orice om care-și murdărește mâinile se spală. Nimeni nu spune: „Nu mă voi mai spăla pe mâini, căci oricum mă voi murdări!" Pentru ce, atunci, mulți oameni zic: „Nu mă voi mărturisi, căci mâine iarăși voi păcătui." Este limpede că vrăjmașul mântuirii noastre ne îndeamnă să nu ne curățim sufletele, pentru a putea pune stăpânire pe ele.

Noi, însă, nu ar trebui să plecăm urechea la astfel de îndemnuri

13 „Începutul slovei S, Pentru Avva Sisoe," cap. 38, p. 230, în *Patericul*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe a Alba-Iuliei, 2003. *(n. ed.)*

diavolești, ci să ne spovedim des, căci deasa spălare va naște în noi gustul pentru curăție.

Încercați să vă lăsați casa nemăturată, necurățată, neaerisită vreme de un an! Oare nu va ajunge o adevărată cocină? Iar acum gândiți-vă ce a ajuns sufletul celui ce nu un an, ci de douăzeci, de patruzeci, de șaizeci sau de șaptezeci de ani nu și-a mai curățit sufletul, prin spovedanie!...

4. Un al patrulea zice: „Eu mă mărturisesc înaintea lui Dumnezeu. Ce nevoie am să mă duc la preot?"

Dar dacă nu este nevoie să mergi la preot, nu te duce! Caută, atunci, spre Dumnezeu să te boteze El de sus, nemijlocit. El să te mirungă, El să te cunune, El să-ți săvârșească Sfântul Maslu, El să te împărtășească într'o liturghie cerească, în chip nemijlocit. Însă tu nu te aștepți la așa ceva. De ce ești, așadar, nestatornic? De ce pentru toate celelalte taine te duci la preot, iar numai când este vorba de Taina Spovedaniei spui: „N'am nevoie de preot; eu mă mărturisesc direct lui Dumnezeu?" Nu-ți dai seama, oare, că așa te înșală vrăjmașul? Dumnezeu a rânduit preoții ca să săvârșească Sfintele Taine, și prin ele să primim harul cel ceresc și atotmântuitor. Și mântuirea este taină. Dacă te mărturisești înaintea lui Dumnezeu, bine faci, căci îți pui în mișcare cugetul, pomenești păcatele și poate chiar verși lacrimi pentru ele. Însă, cu toate acestea, nu primești încă harul cel dumnezeiesc al iertării. Să stai și să te gândești la cum, în ziua cea neînserată a Împărăției cerești, cei bineplăcuți lui Dumnezeu se împărtășesc din cerească Împărtășanie, însă tu nu te împărtășești cu adevărat, oricât de mult ți-ai smeri gândurile, până când nu vei primi Sfânta Împărtășanie văzută. Așa și aici, pe lumea aceasta, dacă nu vei merge la preot, căruia Însuși Iisus Hristos i-a dat puterea să lege și să dezlege păcatele, oricât te-ai mărturisi înaintea lui Dumnezeu, nu vei primi iertare. Căci Dumnezeu însuși a binevoit să spună

preoților: „Cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi.” Pe lângă aceasta, mărturisirea înaintea preotului are o uriașă însemnătate pedagogică. Ne smerește. Ne tămăduiește de mândrie, ne face să ne rușinăm pentru păcate spre mântuirea noastră, ne însuflă rușine și teamă, ne ferește de păcatele viitoare. Atunci când păcătuim înaintea Atotputernicului Dumnezeu, nu ne rușinăm de El, căci nu-l vedem. La fel, atunci când ne mărturisim înaintea lui Dumnezeu, o facem cu ușurință, căci nu-l vedem pe Dumnezeu și este ca și cum am vorbi cu noi înșine. Dar cât de mare este stânjeneala ce ne cuprinde când ne mărturisim preotului!

Cel ce s’a supus rânduielii Bisericii și s’a mărturisit preotului duhovnic, cu greu se va învoi să repete păcatele, când se va gândi că din nou va trebui să le mărturisească la spovedanie (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*). Mântuitorul Iisus Hristos a rânduit cu dumnezeiască înțelepciune ca pocăința noastră să se facă înaintea unui preot, care este martor al lui Dumnezeu.

„Dar cum poate preotul să ierte păcatele?,” mă întrebi. Poate, căci așa a rânduit Dumnezeu. „Dar nu este și preotul un om păcătos?” Dacă este păcătos, ce ai de tu de pierdut? El este păcătos pentru sine și va da socoteală înaintea lui Dumnezeu pentru păcatele sale. Sfintele Taine pe care el le săvârșește nu încetează să lucreze asupra ta din pricina păcătoșeniei sale, dacă le primești cu credință și smerenie. Oare se întinează raza de soare când luminează noroiul? La fel, nici harul lui Dumnezeu nu pierde nimic dacă este înmânat chiar și printr’un slujitor întinat de păcate. El se va lipsi de har în ziua judecății, din pricina nevredniciei lui, însă, tu, primind prin el harul dumnezeiesc, nu te vei lipsi de el - dacă te arăți vrednic.

„Dar, oare, preotul nu va vinde taina păcatelor mărturisite de mine?” Nu! Nici un preot nu are dreptul să descopere ce a auzit la spovedanie. El este dator să ducă taina spovedaniei cu el în

mormânt. De aceea, să nu te temi că rușinea păcătoșeniei tale va fi făcută cunoscută lumii.
Ține minte, însă, că de vei fugi de spovedanie temându-te pentru cinstea ta, te vei acoperi de rușine de unul singur. Dacă îți este rușine să-ți recunoști slăbiciunile înaintea unui om, toți vor vorbi despre ele! Aceasta este o lege duhovnicească. Oamenii ne simt neajunsurile, oricât de mult ne-am strădui noi să le tăinuim. Dacă le mărturisești înaintea unuia, Dumnezeu, pentru smerenia ta în fața acestui singur martor, te va păzi în fața celor mulți cu harul său! Dacă, însă, îți vei feri renumele în fața duhovnicului, cinstea ți se va zdruncina înaintea tuturor! Pocăiește-te doar înaintea unuia singur! Spovedania ta te va învăța cum să lupți cu patimile. Iar de vei lupta cu adevărat cu ele, cei mulți nu le vor afla. Și tu, cu ajutorul lui Dumnezeu, te vei tămădui înainte de a te fi acoperit de rușine. Însă dacă nu vrei să te tămăduiești prin spovedanie, îți vei supune aici renumele batjocurei, iar la înfricoșata judecată te vei rușina înaintea întregului cosmos!
5. Un al cincilea zice: „Eu merg la preot doar ca să-mi citească rugăciunea de dezlegare."
Aceasta este cea mai obișnuită nesocotire a Sfintei Spovedanii! Ce înseamnă „rugăciune de dezlegare?" Este o rugăciune pentru iertarea păcatelor. Creștinul merge la preot și, fără să-și mărturisească păcatele, îl roagă pe acesta: „Părinte, citiți-mi, vă rog, molitva de dezlegare!" sau „rugăciunea de iertare!," iar preotul pune epitrahilul pe capul celui ce se căiește și îi dezleagă fărădelegile pe care nu și le-a mărturisit, ci le-a tăinuit.
Încetează, slujitor al lui Dumnezeu! Ce faci? știi tu oare ce păcate ascunde acest suflet, ca tu să le ierți cu atâta ușurință? Mare este răspunderea pe care o porți înaintea lui Dumnezeu! Dacă ți se ascunde un păcat de moarte, iar tu îngădui Creștinului cu ușurătate să ia Sfânta Împărtășanie, oare, nu vei grăbi, astfel, pierzania sufletului său? Oare

nu știi cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Drept aceea, oricarele va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi trupului și sângelui Domnului.” /I Cor. 11:27/

De ce nu-l cercetezi pe credincios? De ce dai cele sfinte păcătosului ce nu s'a pocăit? Și Iuda, la Cina cea de Taină, s'a împărtășit împreună cu ceilalți Apostoli, dar nepocăit fiind, în locul harului lui Dumnezeu, s'a sălășluit în el satana. Vrei să faci un al doilea Iuda din Creștinul cel necugetat, care pășește spre a-l primi pe Hristos fără mărturisire, ci numai cu o rugăciune de dezlegare? Mai curând oprește-l de la Dumnezeiasca Împărtășanie pe cel nepregătit, până ce se va pocăi și se va mărturisi, decât să-i dai foc și osândă!

Citirea doar a rugăciunii de dezlegare este cea mai mare greșeală! Înseamnă înșelarea lui Dumnezeu și înșelarea sinelui. Anania și Safira au plătit necinstita lor încercare de a minți Duhul Sfânt cu viața. /F. Ap. 5:1-10/ Nu te amăgi, Creștine! Preotul nu-ți poate ierta păcatele până ce nu le spovedești! El nu-ți poate dezlega legăturile cugetului până ce nu le va atinge. În acest caz, nici o rugăciune „de dezlegare,” care adoarme cugetul, nu-ți va fi de folos. Ori ți-ai spovedit păcatele și ai primit iertare pentru ele, ori nu le-ai spovedit - și ele ți-au rămas în suflet. Dacă te-ai putea spăla fără să te atingi de apă, atunci te-ai putea curăți și de fărădelegi fără să le mărturisești.

Citirea unei simple rugăciuni de dezlegare, pentru a-ți odihni cugetul, este un păcat atât pentru preot, cât și pentru mirean - căci la temelia ei stă înșelăciunea și minciuna. Acest obicei nu duce la însănătoșire duhovnicească, ci la o păcătoșenie și mai mare.

Cineva suferă de o boală fără leac. Se știe fără îndoială care este boala, se știe și care este doctoria care-i poate veni de hac. Însă, deoarece este amară, bolnavul cere s-o ia cu ceva bun la gust. Așa că doctorul îi dă bolnavului morfină pentru liniștirea durerilor ori vreun sirop dulce, dar nefolositor. Se va înzdrăveni, oare, în felul

acesta, cel bolnav? Nicicând! Atunci cine va purta răspunderea pentru moartea lui? Însuși bolnavul, de unul singur, căci a vrut siropuri dulci, amăgindu-se astfel, iar doctorul, care ar fi știut ce trebuie să-i dea, pentru a-i fi pe plac, nu i-a dat.

De curând, o bună Creștină, cu educație aleasă, mi-a adeverit cele ce urmează: „Mă pregătisem pentru Sfânta Împărtășanie. Am mers la biserică și l-am căutat pe preotul paroh ca să mă spovedesc, însă acesta era foarte ocupat; iar, după cum se părea, nici starea lui nu era una foarte bună. M'a întâmpinat cu o oarecare tulburare: „Pentru ce-ai venit? Să-ți spovedești câteva păcate mărunte, mereu aceleași? Tu n'ai greșeli foarte mari în fața lui Dumnezeu. Vino să-ți citesc molitva de dezlegare!" - „Dar eu vreau să mă spovedesc, mă apasă ceva!" - „Nu'i nevoie! Îngenunchează!" Eu m'am supus, iar el mi-a citit rugăciunea de dezlegare. M-am ridicat și am plecat. În suflet, însă, nu am simțit nici o ușurare! Greutatea rămăsese acolo și, parcă, mă chinuia și mai rău. Ajunsă în mijlocul bisericii, am vrut să mă întorc la preot, dar el era ocupat cu alți credincioși. A sosit vremea de Împărtășanie, dar eu n'am îndrăznit să mă cuminec, fiindcă nu-mi simțeam cugetul împăcat.

În Duminica următoare, m'am dus la o altă biserică. Acolo m'am spovedit și m'am împărtășit. Mare a fost bucuria pe care am simțit-o după spovedanie. Abia atunci m'am simțit în pace."

PRAVILE PENTRU O SPOVEDANIE MÂNTUITOARE

Toți Creștinii, fără osebire, dacă vor să se mântuiască, trebuie să-și mărturisească greșelile. Dar cum trebuie făcută spovedania curată, după rânduială? Mulți nu știu. Iată de ce este nevoie a vorbi în amănunt despre această chestiune. Ne vom opri aici asupra următoarelor trei momente ale spovedaniei:

Ce trebuie să facem înainte de a merge la duhovnic.
Ce trebuie să facem când am ajuns la duhovnic.
Ce trebuie să facem când ieșim de la duhovnic.

CE TREBUIE SĂ FACEM ÎNAINTE DE A MERGE LA DUHOVNIC?

Dintre Apostolii lui Hristos, cel dintâi și cel din urmă au păcătuit greu. Petru s'a lepădat de Hristos, Iuda l-a vândut. Însă Petru a fost iertat, iar Iuda a pierit. Petru a primit din nou vrednicia de Apostol, iar asupra lui Iuda apasă și astăzi osânda veacurilor. Ce l-a mântuit pe Petru și ce l-a pierdut pe Iuda? Ce trebuia să facă acest nefericit? Era nevoie, oare, ca după ce a săvârșit păcatul să-l mărturisească? Dar iată că, la prima vedere, el se spovedește arhiereilor și bătrânilor, spunând: „Păcătuit-am vânzând sânge nevinovat" /Mt. 27:4/ - și, o dată cu mărturisirea, înapoiază și cei treizeci de arginți. Nu ajunge aceasta? Din nefericire, nu! O spovedanie deșartă nu mântuiește! Alături de inima zdrobită, mai este nevoie și de credința vie în mila lui Dumnezeu. Iar Iuda a deznădăjduit de mântuirea sa. De aceea, după mărturisire s'a dus și s'a spânzurat. Trupul lui a rămas atârnat de un copac, iar sufletul i s'a dus la muncile iadului. Sfântul Petru n'a făcut așa. El s'a lepădat de trei ori de Hristos, de Învățătorul și Făcătorul său de bine, în curtea lui Caiafa: „Nu știu pre omul acesta." /Mt. 26:74/ Însă, după a treia lepădare, auzind cântecul cocoșului, și-a adus aminte de zisele de mai-nainte ale lui Hristos, și-a cunoscut păcatul, și-a zdrobit inima, a ieșit din curtea aceea, s'a depărtat degrabă de slugile mai-marelui preoților și - lucrul cel mai însemnat! - a început să verse cu amar lacrimi, lacrimi de pocăință neprefăcută, vie și adâncă. După o predanie a Bisericii, toată viața sa, atunci când auzea cântecul cocoșului, Sfântul Apostol Petru își amintea

de păcatul său cel greu și ochii i se preschimbau în două izvoare de lacrimi ale celei mai adânci pocăințe. El n'a deznădăjduit, s'a încrezut în milostivirea lui Dumnezeu și, astfel, s'a mântuit.

Prin aceasta, Sfântul Petru ne-a lăsat o învățătură vie despre condiția cea mai însemnată pe care trebuie să o plinim dacă vrem să ne întoarcem iarăși la Dumnezeu, după ce am căzut în păcat. Aceasta este credința în milosârdia lui Dumnezeu, care risipește toată deznădejdea. Dumnezeu este dragoste. Oricât de greu ar fi păcatul nostru, El ni-l va ierta, numai de vom avea inimă zdrobită.

Chiar de ar fi păcatele noastre înalte cât munții, se vor scufunda în marea cea mare a milei lui Dumnezeu. Cel ce deznădăjduiește, însă, este pierdut. Deznădejdea este biruința diavolului. Să ne păzim, așadar, îndeosebi de deznădejde, căci dacă ne pierdem nădejdea, nimeni nu ne mai poate mântui.

Să ne facem următori Sfântului Apostol Petru și în alt chip. Când și-a cunoscut păcatul, el a ieșit din acea curte blestemată a mai-marelui preoților, în care s'a lepădat de Hristos. Și tu, frate sau soră, de vrei să te spovedești și să te întorci la Dumnezeu, ieși din acea curte blestemată a păcatului, în care te-ai aflat până acum și în care, din pricina a tot felul de îmboldiri, nu de trei ori, ci de treizeci și trei de ori pe zi te-ai lepădat de Hristos! Ieși de acolo și cu trupul, și cu inima, și cu mintea ta! Petru s'a depărtat de slugile mai-marelui preoților. Lipsește-te și tu de tovărășia cu acei oameni care te învață păcate sau, fără să vrea, ți se fac sminteală.

Dar învățătura cea mai de seamă pe care o tragem din purtarea Apostolului ce s'a pocăit este aceasta: rămânând singur, Sfântul Apostol Petru a cugetat întru sine, a trăit din nou groaza păcatului său și, din adâncă pătimire lăuntrică, a început să plângă cu amar. Și tu, când te pregătești să mergi la duhovnicul tău, nu te duce fără a te pregăti mai-nainte. Îndepărtează-te, mai întâi, și tu de tumultul

vieții de zi cu zi, lasă-ți toate celelalte griji, adună-ți gândurile, fă o rugăciune scurtă, dar din inimă, și adă-ți aminte de toate păcatele - chiar să le scrii pe o foaie de hârtie, ca nu cumva când vei merge să le mărturisești, în tulburarea ta, să uiți din ele și să rămâi necurățit. Amintește-ți cele zece porunci dumnezeiești, cercetează-te dacă nu cumva le-ai călcat, ia aminte dacă nu cumva ai săvârșit vreun păcat de moarte, scrutează-ți cugetul, osândește-te pe tine însuți, plângi pentru căderea ta - și, în această stare, mergi la preot! Să fii atunci încredințat că vei primi iertare adevărată, căci „inima zdrobită și smerită, Dumnezeu nu va defăima." /Ps. 50:18/

Întristarea pricinuită de păcatele pe care le-am săvârșit este cu totul de trebuință, dacă vrem să primim iertare de la Dumnezeu. Și tocmai aceasta înseamnă pocăința - a vărsa lacrimi, a cerca o durere adâncă pentru căderile tale. După mărturia Sfântului Isaac Sirul, Dumnezeu primește pătimirea noastră întru pocăință ca pe o nevoință. Iată, așadar, ce trebuie să facem înainte de a merge la duhovnic.

CE TREBUIE SĂ FACEM CÂND MERGEM LA DUHOVNIC?

Aici este nevoie să facem următoarele:

Să luăm aminte că am venit în spitalul lui Hristos, unde doctorul văzut este preotul, iar cel nevăzut este Însuși Hristos.

Să ne mărturisim păcatele fără rușine mincinoasă.

Să nu căutăm îndreptățiri pentru ele.

Să nu ascundem, în chip voit, absolut nimic.

Să nu ne mărturisim folosind expresii generale, care nu înseamnă nimic.

Să spunem fără amănunte, dar întocmai, felul fiecărui păcat săvârșit.

Să nu descoperim păcatele altora și să trecem sub tăcere, pe cât ne

este cu putință, numele celor care ne-au împins spre păcat sau pe ale celor care, din vina noastră, au păcătuit împreună cu noi.

Să nu ne lăudăm înaintea duhovnicului cu vreo virtute pe care o avem.

Să nu aruncăm vina pe ceilalți, ci să o luăm numai asupra noastră.

Să avem dorința adevărată ca să nu mai păcătuim de acum înainte.

Când mergem la spovedanie, intrăm în bolnița lui Hristos. Aici însuși Dumnezeu este Doctorul, căci numai El poate să dea și să ia viața, să judece și să mângâie, să pedepsească și să ierte. Preotul este numai un martor și un împuternicit al lui Dumnezeu. De aceea, drepți stând înaintea preotului, în chip văzut, și înaintea lui Însuși Hristos, în chip nevăzut, se cuvine să ne apropiem cu cutremur de taina cea mare a curățirii duhovnicești! Preotul ascultă spovedania, iar Dumnezeu o primește. Preotul va cerceta sufletul, iar Dumnezeu îl va tămădui. Preotul va arăta leacurile, iar Dumnezeu va săvârși minunea înnoirii duhovnicești.

Ia aminte, Creștine, la ce spital ai venit, ca nu cumva din ușurătatea cugetului sau din nesocotință, din necunoaștere sau din frică necuvenită să pleci nevindecat!

Dacă cu adevărat ai frica lui Dumnezeu, fii neînfricat când îți spovedești păcatele tale! Nu te teme! Judecătorul înaintea căruia te afli este nemăsurat de milostiv! El este înfricoșat doar pentru cei ce nu se tem de El și în ușurătatea cugetului lor nu vor să se pocăiască.

Spovedania ta trebuie să fie lipsită de rușinea cea mincinoasă. În această lume, aproape fiecare dintre noi trăiește într'o fățărnicie fariseică. Noi sântem într'un fel, dar vrem să trecem drept altcineva înaintea celorlalți. Nu ne arătăm în afară așa cum sântem în lăuntru. Vrem ca oamenii să aibă despre noi o părere bună, de aceea ne ascundem cele rele și ne arătăm cele bune. Și dacă nu avem calități,

ne lăudăm cu virtuți închipuite. De aceea, adesea veți întâlni în viață oameni care au bunătatea întipărită pe chip, dar nu și în inimă. Oare nu așa ne înșelăm în viață aproape toți - unii pe alții? Dar se cade să mai mințim și atunci când ne găsim la spovedanie? Este adevărat, nu-i ușor să te înfățișezi duhovnicului tău ca un păcătos, când înaintea oamenilor pari bun. Este rușinos să-ți descoperi neajunsurile. Dar cum te vei vindeca, dacă-ți tăinuiești boala? Când te duci la doctor să te consulte, îți învingi rușinea și astfel îți tămăduiești trupul. De ce te rușinezi atunci când mergi la preot, ca să-ți vindeci sufletul? Nu vezi, oare, că rușinea este o piedică în calea mântuirii tale? De aceea, alungă-ți rușinea și ține-te de hotărârea luată! Trebuie să te rușinezi când păcătuiești, nu când îți mărturisești păcatul! Dumnezeu a legat rușinea de păcat, iar curajul de spovedanie. Nu-l asculta pe diavol, care răstoarnă rânduiala lui Dumnezeu și-ți insuflă rușine atunci când vrei să spovedești păcatele și curaj atunci când le săvârșești. El le-a întors pe toate cu susul în jos, spre a te duce la pierzanie! Odată, vestitul Socrate, trecând pe o uliță din Athena, și-a zărit unul dintre ucenici ieșind din casa unei desfrânate. Tânărul s'a rușinat la vederea învățătorului său și s'a tras iute înapoi, ca să se ascundă. „Tinere," i-a zis atunci Socrate, „nu este rușine atât de mare să ieși dintr'o casă ca aceasta, cât este rușinea să stai într'o astfel de casă!" O, Creștine! voi spune eu, nu este o rușine atât de mare să-ți vădești păcatul la spovedanie, cât este rușinea să rămâi în el, adică să-l tăinuiești de duhovnicul tău. Sfântul Vasilie cel Mare grăiește: „Păcatul tăinuit este o boală netămăduită a sufletului." Cum vei putea să te vindeci de boala ta, dacă o ascunzi de doctor?

Unii se rușinează să se spovedească, deoarece se află în slujiri și sânt persoane de vază. Luați aminte, însă, la pilda Episcopului Potamie! „El avea o vârstă vrednică de cinstire, era vestit pentru virtuțile sale, pildă de înțelepciune. Dar s'a întâmplat să cadă în păcat. Însă

s'a ridicat de îndată și s'a gândit să se pocăiască în fața sinodului episcopilor ce urma să se adune curând în orașul său. Când a început soborul, prea-cinstitul Episcop Potamie a fost ales întâi-stătător al acestuia. El a început să simtă în inima sa o cumplită luptă între rușine și zdrobirea sinceră. „Potamie," îi grăia de o parte rușinea, „oare te vei spovedi public?" „Potamie," îi striga de cealaltă parte inima zdrobită, „pentru ce mai zăbovești și nu săvârșești ceea ce ai în cuget?" „Nu îți este rușine de oameni?" îi șoptea rușinea. „De Dumnezeu să te rușinezi!" îl povățuia zdrobirea inimii. „Dar tu ești arhiereu! Vei face sminteală! îi insufla rușinea. „Tocmai de aceea, fiindcă ești arhiereu, trebuie să dai lumii o pildă de seamă!" îi striga zdrobirea inimii. La sfârșit aceasta a câștigat, iar rușinea s'a dat la o parte. Potamie s'a sculat de pe scaun și și-a mărturisit înaintea tuturor păcatul. Chiar și îngerii din ceruri s'au minunat de această mărturisire!"

Dacă un arhiereu nu s'a rușinat să-și spovedească păcatul înaintea unui întreg sobor, pentru ce ne vom rușina noi să ne spunem păcatele, în chip tainic, înaintea unui slujitor al lui Dumnezeu? Atunci când le-ai mărturisit, ele au încetat să mai fie păcate. Când David și-a mărturisit păcatele înaintea lui Nathan, a auzit de îndată mângâierea: „Și Domnul au iertat păcatul tău, nu vei muri." /II Împ. 12:13/ Iar păcatul nemărturisit rămâne o rană nevindecată și a sufletului. De aceea, să ne mărturisim cu îndrăzneală!

Când ne aflăm de bunăvoie la judecata spovedaniei, nu trebuie să căutăm îndreptățiri pentru păcatele noastre. Să ne muncim de bunăvoie cu mustrarea de sine! Acest chin este răscumpărător! Să roșim de strâmtorare! Aruncate în flăcările mustrării de sine, păcatele noastre vor arde. Dar dacă vom căuta să ne dezvinovățim, să ne îndreptățim, mărturisirea noastră nu mai este mântuitoare. Ce înseamnă spovedania? Pocăință! Și, cu adevărat, cel ce se pocăiește

știe un singur lucru - să plângă și să ceară milă. Dacă caută să se îndreptățească, să viclenească, toată așezarea lui spre pocăință va pieri. Starea de pocăință este ceva temeinic în Taina Spovedaniei! Trebuie să amintim toate acestea deoarece sânt mulți Creștini care se mărturisesc și caută să se îndreptățească cu ceva pe sine. Chiar dacă-și spun păcatul, tot mai caută să îi micșoreze însemnătatea și să-l ușureze, tot mai caută circumstanțe atenuante pentru vina lor, ca să pară mai puțin vinovați! Ei trebuie să știe că judecata cerească nu se aseamănă celei pământești. Înaintea judecătorului lumesc, învinuitul caută să se arate cât mai nevinovat, pentru a se îndreptăți. Înaintea judecății lui Dumnezeu lucrurile stau dimpotrivă: cel ce se osândește mai mult pe sine, mai mult se va îndreptăți.[14]

Iar Iisus Hristos nu de aceea ne cheamă la Sine, ca să ne ierte păcatele cele de voie și cele fără voie? Nici o credință nu propovăduiește un Dumnezeu atât de plin de dragoste pentru oameni precum credința noastră!

Se istorisește despre Fericitul Ieronim că pe când viețuia în Palestina și se nevoia în peștera Vithleemului, unde s'a născut Mântuitorul nostru, a avut o vedenie minunată de praznicul Nașterii Domnului. I s'a înfățișat Iisus Hristos în chip de prunc și l-a întrebat: „Ieronime, acum, când toți îmi dăruiesc ceva, tu ce-mi vei da?" „Bunele-săvârșiri și rugăciunile mele!" i-a răspuns Fericitul Ieronim. „Bun lucru, și altceva?" „Inima mea, sufletul meu și pe mine întreg!" „Și pe acestea le primesc, dar mai voiesc ceva de la tine!" „Dar ce altceva îți mai pot aduce, Doamne?" rosti, plin de nedumerire, pustnicul. „Dă-mi păcatele tale!"

Fericitul Ieronim, cu inima zdrobită, începu să plângă. El întrebă, printre lacrimi: „Dar la ce-ți folosesc, Doamne, păcatele mele?" „Voiesc a le lua asupra Mea!"

---

14 „Ție unuia am greșit și ce este viclean înaintea Ta am făcut, ca să te îndreptățești întru cuvintele tale și să biruiești când te vei judeca tu." /Ps. 50:4/

Ascultați aici! „Dă-mi păcatele tale!" Iisus Hristos vrea de la noi păcatele noastre! Să i le dăm în Sfânta Taină a Spovedaniei, și El le va ierta!
Înaintea preotului nu trebuie să ascundem nici măcar un lucru cu bunăștiință. Dacă uităm fără să vrem vreun păcat, trebuie să-l mărturisim data viitoare. Dar să ascundem un lucru pentru care cugetul ne mustră limpede, înseamnă să îndoim păcatul - o dată că l-am săvârșit și a doua oară că l-am ascuns! Nu-ți dosi păcatul în suflet! El este o boală aducătoare de moarte. Este un ulcer care, dacă nu este operat, te poate duce în mormânt. Prin ascunderea păcatelor facem celui ce ne îndeamnă să săvârșim nelegiuirile, diavolului, cel mai însemnat hatâr, păstrându-le în sufletul nostru ca pe o vistierie a sa, care să îi slujească drept material de învinuire împotriva noastră.
Mărturisește tot ceea ce-ți întinează cugetul! Cu cât scoatem afară mai mult gunoi din suflet, cu atât mai mult ne va șterge harul lui Dumnezeu. Cel ce păcătuiește intră în tovărășie cu diavolul, iar cel ce se spovedește rupe prieteșugul său cu diavolul. Spovedania este o trădare a diavolului. Este singura trădare bună.
Episcopul Ignatie Briancianinov ne învață într'un chip minunat: „Prin mărturisirea păcatelor se strică prietenia cu dracii. Ura față de păcate este zălogul adevăratei pocăințe și a hotărârii omului de a trăi o viață în virtute. Dacă ai deprins obișnuința de a păcătui, spovedește-ți mai des păcatele și, în scurtă vreme, te vei slobozi din robia păcatului. Cu ușurință și cu bucurie îi vei urma Domnului Iisus Hristos!
Celui ce-și trădează neîncetat prietenii, aceștia îi ajung vrăjmași, se depărtează de el ca de un vânzător care neîncetat le caută neabătut pierzania, iar celui ce-și mărturisește păcatele, acestea pleacă de la el, căci păcatele se întemeiază și se sprijină pe trufia firii căzute, și nu suferă mustrarea și rușinarea."

Nu trebuie să folosim la spovedanie fraze generale, care nu deslușesc păcatele săvârșite. Mulți, îndeosebi cei ce se spovedesc pentru întâia dată, învață ce să spună abia când ajung înaintea preotului. Fie din timiditate, fie din neștiință, ei mărturisesc adesea lucruri care nu sânt potrivite și pleacă de la spovedanie fără vreun folos.

„O Creștină a hotărât să se spovedească, dar nu știa cum să o facă. A cerut sfat de la o altă femeie și aceasta a învățat-o: „Spune așa: De toate sânt vinovată! - și gata." „A, dar asta-i foarte ușor!" și-a spus Creștina cea dintâi și, îmbărbătată, s'a dus înaintea slujitorului lui Dumnezeu.

Atunci când preotul a întrebat-o de păcate, B. i-a răspuns liniștită: „Părinte, sânt vinovată de toate!" - și a crezut că și-a încheiat spovedania. „Ai furat și cai?," o întrebă atunci preotul, în chip neașteptat. „Cum să fur un cal?" se miră ea. „Nici prin gând nu mi-a trecut să săvârșesc așa lucru!" „A, prin urmare nu ești vinovată de toate!" i-a răspuns cu înțelepciune preotul. „Sânt oameni care fură cai, iar tu, după cum se vede, n'ai săvârșit acest păcat. Atunci, hai să vedem, în parte, cu ce ai păcătuit!" și astfel a adus-o la adevărata spovedanie."

Când ne spovedim, trebuie să spunem simplu și întocmai felul fiecărui păcat al nostru. Am văzut că frazele generale nu folosesc celui ce se mărturisește. El trebuie să aducă fiecare păcat al său, în parte, înaintea lui Dumnezeu. Firește, nu înseamnă că trebuie să înceapă a povesti istorii lungi și amănunțite. Preotul este de obicei un om foarte ocupat. În timpul posturilor, mai cu seamă înaintea Dumnezeieștii Împărtășanii, stau mulți la rând ca să se spovedească. De aceea este nevoie de limpezime și scurtime. Pentru aceasta, este potrivit să trecem de mai devreme păcatele în scris, pe o foaie, și să le citim la vremea spovedaniei. Nu aștepta ca preotul să-ți pună întrebări! Mult mai mare este folosul când îți descoperi tu păcatele.

Dacă duhovnicul te întrerupe și-ți pune vreo întrebare, ca să-ți lămurească starea ta duhovnicească, ești dator să răspunzi lămurit, fără ocolișuri.

Unii viclenesc la spovedanie și, socotind că-l pot minți pe Dumnezeu, în loc să deslușească pe scurt cu ce au păcătuit, de pildă „Îmi urăsc vecinul," dintr'o dorință nepotrivită încep să povestească istorii lungi și nefolositoare, cum îi urăște vecinul, cum i-a păgubit și așa mai departe; în loc să spună „Am furat asta sau ailaltă," se pornesc să explice cum s'a făcut că a rămas la ei un lucru străin. Aceasta nu este spovedanie, ci o viclenire nesocotită înaintea lui Dumnezeu.

La spovedanie nu trebuie să mărturisim păcate străine, săvârșite de alții, ci numai pe cele ale noastre - trecând sub tăcere, pe cât se poate, numele persoanelor care ne-au dus în păcat sau pe care i-am ademenit să păcătuiască împreună cu noi.

Mulți oameni nu țin seamă de această condiție atât de firească, și ajung în următoarea situație fără noimă: deși au venit să-și spovedească păcatele, vorbesc tot timpul numai de cele ale altora: „Ea, nora mea, a făcut așa și pe dincolo!," „Bărbatul meu este un bădăran nesuferit!" sau „Nevasta mea nu este supusă, are un caracter foarte rău și se ceartă neîncetat cu mine și cu cei din casă," „Un prieten al meu, pe care îl cheamă așa și așa, îl cunoști, părinte! mă necăjește mult, iar cutare, părinte, face asta și asta!"Învinuirea adusă celorlalți, în locul celei a sinelui, nu este spovedanie, ci mai curând osândirea celorlalți. Cei ce fac așa vin păcătoși la preot, și pleacă de la el și mai păcătoși!

Alții însă, venind la spovedanie, în loc să se mustre pe sine - lucru firesc și de trebuință, și folositor la spovedanie - încep, în chipul cel mai neașteptat, să se laude: „Eu, părinte, nici nu am ucis, nici nu am furat! Nici bețiv nu sânt! Trăiesc în cea mai curată rânduială. Mă bucur de cinstirea vecinilor și-a prietenilor mei. Eh, poate că am

păcătuit uneori, că oameni sântem! -, dar acum nu-mi mai amintesc nimic. Cugetul mi-e împăcat!" Această înspăimântătoare mulțumire de sine este un păcat mai mare decât acele păcate despre care acest om se laudă că nu le-a săvârșit, căci e cufundat în bezna păcatului mândriei prostești și pline de sine. Multor oameni ajunge să li se tocească simțul moral și să se socotească fără de păcat din pricina șederii îndelungate departe de harul lui Dumnezeu, care se dă prin Tainele Bisericii lui Hristos. Despre un astfel de om mi-a povestit un slujitor plin de râvnă din satul Cepelare, răposatul Protoiereu Evstatie Iankov: „Un enoriaș de-al meu, Bocio, era bețiv. El se rupsese de Biserică și-și tot pierdea vremea prin cârciumi. Multă vreme nu a venit nici să se spovedească, nici să se împărtășească. Într'o seară m'a chemat sora lui, o Creștină foarte evlavioasă: „Veniți, părinte, să-l spovediți și să-l împărtășiți pe Bocio! Nu este bolnav, dar fiindcă știu că nu va veni la sfinția voastră, mai bine veniți la el!" și am mers. I-am arătat cât de folositor este să se spovedească, însă el tăcea întruna. Îl întreb:

- Ce ai pe conștiință? Te apasă ceva?
- Nu am nimic. Conștiința mi-e liniștită, spune el.
- Dar cum așa, nu ai nimic? Oare nu ai păcătuit?
- Nu am făcut nici un lucru rău !
- Dar vrei să te împărtășești?
- De ce nu... - răspunse el cu nepăsare.
- Bine! Mâine voi veni cu Sfânta Împărtășanie.

M'am întors acasă, dar pe suflet mă apăsa ceva! Sora lui Bocio l-a pregătit pentru Sfânta Împărtășanie, l-a ajutat să se spele, i-a dat să poarte haine curate. A doua zi vin la Bocio, purtând Sfintele Daruri. Dar pe drum, mă întâlnesc cu niște cunoscuți care-mi spun: „Bocio a murit în seara asta, dintr'odată!" M'am cutremurat, plin de spaimă. Vădit lucru, Dumnezeu nu i-a îngăduit să ia Sfânta Împărtășanie,

pentru că nu vroia să se spovedească și să se smerească înaintea lui Dumnezeu, mărturisind că este păcătos.”

Când ne spovedim trebuie să dăm vina pe noi, nu pe ceilalți. În Rai, strămoșii noștri Adam și Eva au greșit: au mâncat din pomul cu roadă oprită. Dumnezeu i-a chemat să se mărturisească, pregătit să îi ierte: „Adame, unde ești?,” „Evo, ce ai făcut?” O, dacă și-ar fi mărturisit ei păcatul cu bărbăție! Dacă și-ar fi recunoscut vina! Dacă nu și-ar fi aruncat răspunderea fiecare asupra celuilalt! De-ar fi spus Adam în privința sa: „Iartă-mă, Doamne! Greșit-am!,” - de-ar fi alergat Eva să mărturisească: „Nu, Doamne, nu Adam e de vină, eu i-am dat să mănânce din rodul oprit!” De ar fi făcut așa, nu ar fi fost izgoniți din Rai. Dar în loc de acestea, ce-au făcut ei? Când le-a vorbit Dumnezeu, au început să se îndreptățească și să arunce vina unul asupra celuilalt. „Adame, ce-ai făcut?” „Nu eu, Doamne, ci femeia, ea e vinovată!” „Eva, ce ai făcut?” „Nu eu, Doamne, șarpele, el m'a amăgit.” Și astfel, amândoi și-au tăinuit vina. Pentru aceasta au fost goniți din Rai. Și oare nu fac mulți dintre noi precum Adam și Eva? Când mergem la spovedanie, duhovnicul ne întreabă: „Adam, în ce stare ești?” „Eva, ce-ai făcut?” Noi ne îndreptățim pe sine, ne ascundem păcatele, aruncăm vina unii asupra altora - nu aceasta este spovedania, adevărata spovedanie înseamnă darea în vileag a sinelui, de bunăvoie, înaintea duhovnicului, înseamnă neînfricata învinuire de sine, adânca zdrobire a inimii, nefățarnica părere de rău pentru păcatele săvârșite și dorința neprefăcută de îndreptare cu ajutorul lui Dumnezeu.

Cununa adevăratei pocăințe este puternica dorință ca de acum înainte să nu mai păcătuim. Sânt oameni care se mărturisesc numai pentru a se putea cumineca. Ei se poartă după gândul că primirea Împărtășaniei fără spovedanie este un păcat greu al sufletului. Dar nu hotărăsc în inima lor să înceapă o viață nouă. Ei cugetă astfel: „Voi

păcătui până la următoarea spovedanie, iar atunci o să mă pocăiesc. Dacă există spovedanie, nu e chiar atât de cumplit păcatul!" Alții chiar se grăbesc să săvârșească păcatele la care poftesc, la care cugetă, ca apoi să le înșire la spovedania ce va urma. Toate aceste fapte sânt ticăloase și mârșave înaintea Domnului! Spovedania nu este de folos celui ce, în chip conștient, își ascultă toanele cele păcătoase ale stricatei sale vreri și calcă în chip voit poruncile lui Dumnezeu. Un astfel de om, care plămădește întru sine obiceiuri păcătoase, zadarnic se miră - căci nu se poate îndrepta spovedindu-se! Nu se poate îndrepta pentru că el însuși nu dorește acest lucru. Sfântul Vasilie cel Mare zice: „Mărturisire de păcate nu face cel ce spune „Am greșit" și apoi stăruiește să rămână în păcat, ci cel ce, după cuvintele psalmului, păcatul său și-a cunoscut și l-a disprețuit. La ce-i va folosi celui bolnav grija doctorului, dacă cel ce suferă de boli se ține cu neclătire de ce este nimicitor vieții? La fel, de nici un folos este iertarea nelegiuirilor celui ce urmează în a le săvârși, așa cum nici un folos nu dobândește din iertarea păcatului curviei cel ce urmează să viețuiască desfrânat... Preaînțeleptul purtător de grijă al vieții noastre voiește ca acela care a viețuit în păcate și apoi a făgăduit să înceapă o viață nouă, să o rupă cu trecutul și, după păcatele săvârșite, să pună bun-început, înnoit spre o viață nouă de pocăință."

Pentru a ne folosi cu adevărat de spovedanie, trebuie să luăm hotărârea nestrămutată ca de acum înainte să nu mai păcătuim. Adevărata pocăință, spun Sfinții Părinți, stă tocmai în a nu repeta păcatul! „Cel ce cu nădejdea că se va pocăi își îngăduie să păcătuiască, cunoscând păcătoșenia celor săvârșite," spune Sfântul Isaac Sirul, „acela calcă viclenește înaintea lui Dumnezeu. Pe acela îl zdrobește pe neașteptate moartea, și nu mai poate petrece vremea pe care și-a închipuit că o va dărui bunelor-săvârșiri." Ca să nu mai săvârșim din nou aceleași păcate, sântem datori să ne dorim la spovedanie, din

toată inima, să începem o viață nouă. De vom avea această dorință mântuitoare, să fim încredințați că negreșit ne va ajuta Dumnezeu.

CE TREBUIE SĂ FACEM CÂND IEȘIM DE LA DUHOVNIC

După ce ne-am mărturisit așa cum trebuie, e de folos să ne împlinim canonul care ni s'a dat: închinăciuni, rugăciune stăruitoare, post, citire deasă din cuvântul lui Dumnezeu (Sfânta Scriptură), milostenie, cercetarea bolnavilor, îngrijirea orfanilor ș. a. Trebuie să ne preocupăm în chip deosebit de următoarele trei cazuri:

1. Dacă ești certat cu cineva, iartă-l din inimă, ca să te ierte și pe tine Dumnezeu, /Mt. 6:14:15/ altfel spovedania ta va fi zadarnică!

„Themistocle și Aristide, oameni de vază ai Athenei, se certau neîncetat. Dar patria lor i-a însărcinat să săvârșească împreună o însemnată afacere de stat. Însă cum să lase cearta la o parte? Aristide a spus, atunci: „Themistocle, nu voiești a lăsa deoparte vrajba, aici, la hotare? Vom merge să ne împlinim sarcina și, dacă vrei, când ne vom întoarce, o să luăm vrajba de la capăt!" și așa au și făcut. După ce și-au împlinit în chip reușit treburile de stat, s'au întors acasă și și-au continuat din nou cearta."

Oare așa nu se întâmplă și cu noi, Creștinii, atunci când ne aflăm în relații neprietenești? Ne spovedim, ne împărtășim din acelați potir, lăsăm vrajba la poarta bisericii, dar când ieșim din biserică, reînnoim cearta! și atunci, este aceasta spovedanie? Mare păcat săvârșesc cei ce se spovedesc și se împărtășesc fără a vrea să se lepede de ura lor pentru vrăjmași. De aceea, să punem capăt certurilor!

2. Alții, care au recunoscut la spovedanie că și-au călcat curăția trupească sau cinstea familiei, trebuie să se lepede o dată pentru totdeauna de obiceiul lor cel rău. Nu pot iubi și păcatul, și pe Dumnezeu!

„Odată, un filosof a ieșit să se plimbe pe mare cu barca. Dintr'o dată, a izbucnit o furtună puternică ce mai că nu i-a răsturnat barca. A scăpat ca prin minune. După ce s'a întors acasă, fiindcă una din ferestrele casei sale avea vedere către mare, a zidit de îndată această fereastră ca să nu mai privească marea prin ea, să n'o mai vadă și să nu mai cadă în ispita de a-și dori din nou să se plimbe cu barca!"

O, Creștine, de câte ori puțin a mai lipsit să-ți pierzi și viața, și sufletul pe marea iubirii desfrânate! Te-ai izbăvit ca prin minune, ocolește de acum prilejurile! Nu mai călca de acum pe calea aceasta, nu mai intra de acum în casa aceea, nu mai privi de acum pe fereastra aceea, închide-ți ochii ca să nu intre ispita la inima ta - altminteri vei pieri!

3. În cele din urmă, dacă ți-ai însușit un lucru străin, dacă ai jefuit pe cineva, dă înapoi cele străine, altfel nu există iertare. Dacă hulești numele lui Dumnezeu, dacă te lepezi de Ortodoxie, dacă te mânii, dacă te mândrești, dacă pizmuiești sau săvârșești alte păcate grele, de îndată ce te-ai pocăit, totul ți se iartă. De ce? Deoarece prin toate celelalte păcate, l-ai rănit, l-ai ocărât, l-ai defăimat pe Dumnezeu, iar Dumnezeu l-a lăsat pe duhovnic, pe preot, ca împuternicit al său pentru acele păcate cu care se hrănesc oamenii.

Ca împuternicit a lui Dumnezeu, preotul îți poate ierta păcatele împotriva lui Dumnezeu, dacă te pocăiești. Dar dacă tu păstrezi un lucru străin și mărturisești aceasta, dar nu-l dai înapoi, preotul nu te poate ierta. Dacă păstrezi în mâinile tale averea orfanului și a celui sărac, cum îți va putea ierta preotul acest păcat? Săracul nu l-a lăsat pe preot ca împuternicit, nu i-a dat puterea să-ți ierte în locul lui păcatul răpirii averii sale. Și de vei spune: „Eu dau milostenie mânăstirilor și celor săraci," să taci! Nici o lege, nici a lui Dumnezeu, nici cea omenească, nu îngăduie nimănui să dea în dar lucruri străine. Prin urmare, ca să poți primi iertare de la Dumnezeu, dă înapoi cele ce nu sânt ale tale. Cel ce nu-și îndreaptă

purtarea după spovedanie, nu se spovedește, ci grăiește în deșert - după cuvintele Marelui Vasilie.

ROADELE ADEVĂRATEI SPOVEDANII

Avva Isaia ne povățuiește să împlinim după puterile noastre cele de trebuință și marea putere a Domnului nostru Iisus Hristos ne va ajuta… El știe că omul deznădăjduiește și de aceea i-a dăruit pocăința, în răstimpul întregii sale vieți pământești. Pocăința puternică și mântuitoare lucrează în noi până la ultima suflare. Minunate sânt roadele adevăratei pocăințe!

Cel ce se pocăiește cu adevărat primește iertare de păcatele sale, se împacă cu Dumnezeu, cu Biserica și cu propria sa conștiință - și, astfel, își redobândește îndrăzneala de fiu pe care o avea mai înainte față de Dumnezeu, ca față de tatăl său, și se folosește de toate darurile dragostei sale părintești și bunătății sale.

Roadele adevăratei spovedanii se răsfrâng nu numai în sufletul celui ce se pocăiește - și în cer se face mare bucurie pentru un păcătos ce se pocăiește. /Lc. 15:10/ Îngerii se bucură, sfinții se veselesc și însuși Dumnezeu se bucură, căci s'a aflat oaia cea pierdută, s'a aflat în preajma lui Dumnezeu, cea în care stă întipărit chipul împărătesc al lui Dumnezeu.

Prin spovedanie se șterg toate păcatele și se dă păcătosului ce se pocăiește izbânda dreptății.

„La un episcop sfânt a ajuns zvonul despre două femei că trăiau în necurăție. El s'a întors cu rugăciune spre Dumnezeu, ca să-i descopere adevărul despre ele. Dorea să le ajute spre mântuire, iar Dumnezeu i-a auzit rugăciunea.

La o Sfântă Liturghie, atunci când credincioșii se apropiau să se împărtășească cu Sfintele Taine, episcopului i s'au deschis ochii duhov-

nicești, prin lucrarea harului lui Dumnezeu, și a început să vadă pe chipurilor oamenilor cum le sânt sufletele. Unele erau întunecate și înspăimântătoare, altele luminoase și frumoase. Când s'au apropiat de Sfântul Potir acele două femei de care se zicea că aveau o purtare necuviincioasă, episcopul le-a văzut cu chipuri luminoase și înveșmântate în haine albe. După ce s'au împărtășit, au început să strălucească și mai puternic. S'a minunat episcopul, întrebându-se ce înseamnă acesta și s'a îndreptat spre Dumnezeu, pentru lămurire. I s'a arătat pe loc îngerul Domnului. Întrebând episcopul dacă zvonul împotriva celor două femei era adevărat, îngerul i-a încuviințat acest lucru.

„Dar atunci cum de s'au arătat la primirea Sfintelor Taine cu chipuri luminoase, și cum, după aceea, străluceau încă și mai mult?" a întrebat episcopul. Îngerul i-a răspuns: „De aceasta te minunezi? Pe drept te nedumerești, căci ești om, iar stăpânul nostru și al vostru este Dumnezeu, iubitor de oameni și bun după fire. Pe cei ce se leapădă de păcatele lor și se întorc la El nu numai că nu-i trimite la munci, ci mânia sa încetează și-i învrednicește de cinste."

„Că așa au iubit Dumnezeu lumea, cât și pre Fiul său cel unul născut au dat." /Io. 3:16/ Dacă Fiul lui Dumnezeu a primit să moară pentru vrăjmașii săi, oare nu cu atât mai mult va da iertare de păcate și veșnică desfătare celor ce s'au făcut fii ai lui Dumnezeu și se pocăiesc de păcatele lor? Să fii încredințat că nici un păcat omenesc nu poate birui iubirea de oameni a lui Dumnezeu - ajunge numai ca omul să spele prin pocăință răul săvârșit mai înainte. Căci iubitor de oameni fiind, Dumnezeu cunoaște neputința neamului nostru, și puterea patimilor, și viclenia diavolului. De aceea, când oamenii cad în păcat, Dumnezeu îndelung-rabdă, așteptându-i să se pocăiască. Față de cei ce i se mărturisesc și față de cei ce bunătatea sa o cer, El arată compătimire, ca pentru niște neputincioși, și într'o clipă

îi slobozește din pedeapsa lor și le dăruiește lucrurile bune gătite drepților. Multe sânt pildele ce ne încredințează că toți păcătoșii care își mărturisesc păcatele cu pocăință adâncă și sinceră primesc de la Dumnezeu iertare deplină și mântuire.

Sfântul Nifon avea darul de a vedea lumea duhovnicească la fel de simplu și de deslușit precum vedem noi lucrurile materiale. Într'o zi, a mers în biserică, pentru rugăciune. Și iată - cerurile s'au deschis deasupra lui, acoperișul bisericii s'a ridicat și a văzut o scară ce urca de la pământ la Ceruri. Pe această scară, îngerii purtau sufletul unui răposat, iar în urma lor o mulțime de draci strigau îngrozitor: „De ce ne luați sufletul acesta? Oare nu știți că toată viața sa pe pământ a săvârșit tot felul de păcate și s'a făcut vinovat de curvie, tâlhărie și iubire de arginți? Vinovat este de tot soiul de păcate!"

„Știm!" au răspuns îngerii, „știm că sufletul acesta este foarte păcătos, dar știm și că mult a plâns pentru păcatele sale, și le-a spovedit înaintea morții. De aceea, Domnul cel milostiv și milosârd i-a iertat toate păcatele." „Dar dacă și sufletul acesta a primit iertare de la Dumnezeu," strigau dracii, „atunci îi veți lua cu voi pe toți păcătoșii! Noi atunci pentru ce ne ostenim?" „Luați aminte," au răspuns îngerii, „că toți păcătoșii care își spovedesc păcatele cu inimă zdrobită primesc iertare de la Dumnezeu. Iar cine moare fără să se pocăiască, acela se va osândi de către Dumnezeu la veșnicele munci, împreună cu voi!

Despre puterea și roadele adevăratei spovedanii, vestitul scriitor duhovnicesc Rus Episcopul Ignatie Briancianinov istorisește o întâmplare din vremea lui: „În împrejurimile Vologdei, în Rusia, se afla un sat mare pe nume Kubenskoie, care are câteva parohii. Unul dintre preoții parohiei s'a îmbolnăvit și, apropiindu-i-se sfârșitul, și-a văzut patul înconjurat de diavoli ce se pregăteau să-i răpească sufletul și să-l ducă în iad. Atunci s'au arătat trei îngeri. Unul dintre

ei a stat lângă pat și a început să se certe pentru sufletul preotului cu cel mai înfricoșat dintre diavoli, ce ținea deschisă o carte în care erau trecute toate păcatele preotului.

Între timp, a sosit și celălalt preot din parohie spre a-l spovedi și împărtăși pe confratele său. Și a început spovedania. Cel bolnav, îndreptându-și înspăimântat ochii către carte, și-a mărturisit cu zdrobire de sine păcatele, ca și cum le-ar fi azvârlit de la sine. Și ce văzu? Vedea limpede cum, de îndată ce spovedea un păcat, acesta dispărea din carte - cele scrise se ștergeau și acolo rămânea loc gol. În felul acesta, prin spovedania sa, și-a șters toate păcatele din răvașul diavolului și, în curând, s'a tămăduit. Restul zilelor și le-a petrecut în pocăință adâncă, istorisindu-le apropiaților vedenia sa, spre zidirea lor duhovnicească - dând mărturie și minunata sa însănătoșire."

Unii, citind aceste pilde, vor clătina neîncrezător din cap și vor spune: „Minunate sânt toate acestea, dar sânt scrise numai în carte. De ce nu simt măcar o dată în viață puterea curățitoare a spovedaniei? Nu o dată m-am spovedit, dar văd că sânt tot același. Mă fac chiar mai rău. De ce nu am astfel de daruri, astfel de trăiri ale harului care să mă încredințeze de folosul tainei pocăinței?" La această întrebare aflăm cel mai bun răspuns în următoarea istorisire de la Sfinții Părinți: „Doi monahi s'au dus amândoi împreună la marele Avvă Zinon. Și luându-i acesta pe fiecare în parte, și-au mărturisit gândurile lor, și unul spunându-le, a căzut înaintea bătrânului, rugându-l cu multe lacrimi ca să se roage lui Dumnezeu pentru dânsul. Și bătrânul a zis lui: «Mergi, nu te slăbi, și nu grăi de rău pre cineva, și nu te lenevi de rugăciunea ta.» Și ducându-se fratele, s'a vindecat. Iar celălalt, spunând gândul său către bătrân, a adăugat moale și cu nebăgare de seamă: «Roagă-te pentru mine!» Dar n'a cerut cu deadinsul. Iar după o vreme s'a întâmplat de s'au întâlnit unul cu altul. Și a zis unul dintr'înșii: «Când am mers către bătrânul,

ai spus lui gândul care ziceai că voiești să spui lui?» Iar acela i-a zis: «Da, i-am spus.» A întrebat acela: «Oare te'ai folosit dupre ce i-ai spus?» Răspuns-a fratele: «Da, m'am folosit, că pentru rugăciunile bătrânului m'a vindecat Dumnezeu.» Iar celălalt a zis: «Eu, măcar de i-am mărturisit gândurile mele, nu am simțit vreo ușurare.» Zis-a lui cel ce s'a folosit: «Și cum te-ai rugat bătrânului?» Răspuns-a acela: «I-am zis lui: Roagă-te pentru mine, că am acest gând.» Iar el a zis: «Eu mărturisindu-mă lui, am udat picioarele lui cu lacrămile mele, rugându-l ca să se roage lui Dumnezeu pentru mine. Și prin rugăciunea lui m'a vindecat Dumnezeu.»"

Nu dobândesc folos din spovedanie cei ce se mărturisesc fără simțire, rece, de formă. Spovedania de suprafață, rece și fără vlagă nu este mântuitoare. Este nevoie de zdrobirea inimii, de plâns, de fierbinte părere de rău pentru că am făcut prieteșug cu diavolii și ne-am certat cu Dumnezeu.

Atunci când Prorocul David a păcătuit greu înaintea lui Dumnezeu, a căutat o jertfă vrednică pentru răscumpărare, după ce a săvârșit marele său păcat. Și nu a aflat altă jertfă mai bună decât smerenia, „inima zdrobită și smerită." /Ps. 50:19/ Dacă și noi ne vom smeri, ne vom zdrobi inima și ne vom spovedi neprefăcut, va fi cu neputință să nu simțim minunatele urmări ale pocăinței, dintre care cea mai vădită este dulcea pace a cugetului și dragostea fierbinte, înnoită, către Dumnezeu, ce încălzește inima de fericire.

ÎNTREBĂRI DE ÎNCHEIERE

Unii întreabă: la care preot se pot spovedi?

Răspunsul este: la orice preot care este ortodox și a primit harul de a săvârși Sfintele Taine prin hirotonire legiuită. Poate fi ori tânăr, ori bătrân. Firește, e mai bine să căutăm un duhovnic încercat, un slujitor

în vârstă, care fie datorită anilor săi, fie datorită cercării sale, fie datorită autorității personale ar putea avea o înrâurire binefăcătoare asupra celui ce se spovedește. Dar dacă nu putem afla un astfel de preot, nu trebuie ca doar din această pricină să ne lipsim de bunurile duhovnicești pe care le aduce spovedania. Harul lucrează și prin cel tânăr în aceeași măsură ca și prin cel bătrân.

Alții întreabă: când trebuie să ne spovedim?

La această întrebare, unii răspund grăbit: în timpul Postului Mare, atunci este vreme pentru spovedanie. Dar este drept acest răspuns? Dacă cineva se îmbolnăvește grav și se sfătuiește cu tine când să cheme doctorul, îi vei spune: „Așteaptă Postul Mare?" Nu, vei chema doctorul de îndată. Dacă astfel te îngrijești de trup, cu atât mai mult trebuie să te îngrijești de suflet.

Cel mai bine este să nu amâni sub nici un chip spovedania. Dacă a pătruns astăzi vreo rază a lui Dumnezeu în cămara sufletului tău și ți-a arătat, prin ivirea ei, cât de mult praf plutește acolo și cât de multă murdărie zace prin unghere, nu amâna spovedania prin care îți poți curăța casa duhovnicească. Dacă vreun cuvânt al lui Dumnezeu ți-a mișcat astăzi inima și te-a făcut să te scârbești de necurăția ta, neîntârziat te spală în baia pocăinței. Dacă Dumnezeu a bătut astăzi la ușa cugetului tău, grăbește-te să mergi la duhovnicul tău și să te împaci cu Dumnezeu. Nu lăsa pe mâine! Cine știe ce planuri neașteptate se vor abate asupra ta mâine? și vei mai avea, oare, aceeași dispoziție de pocăință și mâine? Dumnezeu ți-a făgăduit că te va ierta dacă te pocăiești astăzi, dar nu a făgăduit nicicând că vei trăi până mâine. Dimpotrivă, El îți spune că nu știi nici ziua, nici ceasul morții tale. De aceea, spovedește-te de îndată ce ai simțit nevoia să o faci. Sânt oameni care spun: „Mă voi pocăi la bătrânețe." Dar își dau ei oare seama pe ce nădejde se reazemă? Câți sânt cei ce trăiesc până la bătrânețe? Marea parte a oamenilor părăsesc destul de tineri viața aceasta. Mulți

sânt și cei ce, în chip neașteptat, sânt chemați în lumea de dincolo. Psalmistul, văzând soarta oamenilor de la înălțimile cerești, ne spune că toți oamenii în țărână se pogoară și viața a-și păzi nu pot. Dacă nu ne putem păstra viața, oricât de pătimaș ne-am încleșta de ea, trebuie să ne îngrijim, cât este încă vreme, să ne împăcăm cu Dumnezeu, prin spovedanie - căci „înfricoșat lucru este a cădea în mâinile Dumnezeului celui viu!" /Evr. 10:31/

Nu încuviința, frate, cuvintele prietenilor care îți grăiesc liniștitor: „Lasă spovedania pentru când te vei îmbolnăvi. Atunci va veni preotul să te spovedească și să te împărtășească." Tu răspunde-le: „De multe ori preotul este chemat la cel bolnav când limba îi este amorțită și cugetul i s'a întunecat. Atunci este prea târziu. Cel bolnav, chiar dacă vrea atunci să se spovedească, nu mai poate. Dacă mi se întâmplă și mie la fel? Dacă îmi paralizează și mie gura? Dacă, la bătrânețe, scleroza creierului sau altă boală îmi va răpi memoria? Nu voi mai putea să-mi amintesc și să-mi mărturisesc păcatele! Atunci nici unul dintre prietenii mei nu mă va putea ajuta. De aceea mă voi spovedi acum, cât am putere și îmi amintesc totul!"

O astfel de hotărâre este mântuitoare. Așadar, nu amâna spovedania! Firește, sânt și prilejuri anume de pocăință și spovedanie, rânduite de Sfânta Biserică. Acestea sânt cele patru posturi de peste an, în timpul cărora Creștinul este dator să postească și să se pregătească pentru a primi Sfânta Împărtășanie.[15] Dacă este potrivit să pășim la Sfânta Taină a Pocăinței de fiecare dată când este nevoie, cu atât mai mult aceasta este de trebuință înaintea primirii Sfintei Împărtășanii. Ce este Sfânta Împărtășanie? Primirea a Însuși Domnului și Mântuitorului nostru în lăuntrul nostru. Atunci când așteptăm

15 Biserica a rânduit Spovedania și Împărtășania în cele patru mari posturi ca un minim necesar, nu ca o normă. Creștinul trebuie să caute cât mai des a se spovedi și (dacă duhovnicul îi dă dezlegare) a se împărtăși. *(n.ed.)*

un oaspete de seamă, curățim odăile și le aerisim, le punem în rânduială - și apoi, cu bucurie, chemăm oaspetele. Cu atât mai mult trebuie să ne îngrijim a ne găti sufletele atunci când ne pregătim să-l întâmpinăm pe Oaspetele cel mai de seamă din ceruri, Iisus Hristos!
Cel ce se spovedește înainte de a primi Sfânta Împărtășanie îl poftește pe Domnul într'un ungher liniștit, plăcut și plin de bucurie al inimii sale. Însă cel ce nu se spovedește înainte de Împărtășanie îl poftește pe Oaspetele ceresc în cămara necurățită și murdară a sufletului său, făcându-l să se mâhnească. Din pricina acestei nepăsări față de Înaltul Oaspete, omul îl îndepărtează pe acesta de la sine. Și atunci vin și se sălășluiesc în mijlocul păianjenilor și gunoiului diavolii.
Sfânta Împărtășanie este o sabie cu două tăișuri. Ea sfințește și arde, îndreptățește și osândește, dăruiește viață și ucide. Numai cei ce se spovedesc înainte de ea se folosesc. Cei ce o primesc fără purtare de grijă își pricinuiesc mare vătămare. Ei mănâncă și beau judecata lor. Unii dintre ei, după cuvintele Sfântului Apostol Pavel, cad în felurite slăbiciuni și boli, iar alții mor pe neașteptate, ducându-se spre osânda veșnică. Și toate acestea, fiindcă nu s'au cercetat pe sine mai înainte, adică nu s'au spovedit. /I Cor. 11:27-31/
Sfânta Împărtășanie este de vină pentru toate acestea?
Nu ea este vinovată, ci nesocotința și ușurătatea noastră de cuget. Dați unui stomac bolnav cea mai bună mâncare - și se va strica și mai mult. În acest caz, nu mâncărurile sânt de vină, ci cel ce le mănâncă mai înainte de a se tămădui.
Dacă cineva are o rană și o unge cu balsam înainte să o curețe și dezinfecteze, o va irita și mai mult. Asemenea este și cel ce nu se spovedește înainte de Împărtășanie, cu atât mai mult își agonisește judecată. Spovedania spală rana făcută de păcat în suflet, iar Sfânta Împărtășanie pune balsam pe rană.
Creștinul cel înțelept, ascultând îndemnul Sfintei Biserici: „Cu

frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați!," nu îndrăznește să-și vădească cu îndrăzneală credința în Sfânta Împărtășanie și dragostea sa față de Hristos înainte de a se umple cu frica lui Dumnezeu cea mântuitoare și înainte de a o lucra în Sfânta Taină a Pocăinței.

Țelul din urmă al spovedaniei este să curățească sufletul cu temeinicie, să-l împodobească și să-l pună în rânduială ca pe o mireasă, încât să-l poată întâmpina cu vrednicie pe Mirele cel Ceresc, pentru care a fost plăsmuit. Sufletul care se spovedește des se aseamănă unei case necontenit dereticate. Înaintea unei case atât de curate stă neîncetat, ca un străjer neadormit, cugetul, pentru a nu lăsa nimic nelalocul lui să se strecoare înlăuntru. Și dacă duhul cel necurat, odată ieșit de acolo, pizmuiește curăția virtuoasă a unui astfel de suflet înnoit și dorește să intre iarăși în el, văzându-l gol, măturat și pus în rânduială, /Mat. 12:44/ cugetul nu îl lasă să intre! El îndepărtează tot ce este străin, josnic, păcătos, murdar - și atunci vine Însuși Iisus Hristos, și bate la ușă! „Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul meu și va deschide ușa, voiu intra la el." /Apoc. 3:20/ „De mă iubește cineva, cuvântul meu va păzi, și Tatăl meu va iubi pre el, și la el vom veni, și lăcaș la dânsul ne vom face." /Io. 14:23/

Cugetul treaz al celui ce se spovedește neîncetat aude bătaia la ușă a lui Hristos, deschide ușa și spune: „«Vino, Doamne Iisuse!» /Apoc. 22:20/ După tine tânjește sufletul meu! Pe tine te așteaptă de atâta vreme! Vino și te sălășluiește în mine…" și Oaspetele Ceresc intră într'un astfel de suflet, și rămâne acolo să petreacă în veci!

„Fericiți cărora s'au iertat fărădelegile și cărora s'au acoperit păcatele..." /Ps. 31:1/ Zidul dintre ei și Dumnezeu s'a năruit, și acum se află într'o deplină, fericită și veșnică unire cu Domnul lor! Amin!

CAPITOLUL IV

DESPRE VRAJBĂ ȘI ÎMPĂCARE

Că de veți lăsa oamenilor greșalele lor,
lăsa-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc;
iar de nu veți lăsa oamenilor greșalele lor,
nici Tatăl vostru nu va lăsa vouă
greșalele voastre."/Mt. 6:14-15/

CUVÂNT DE ÎNCEPUT

Un mare rău în viață este vrăjmășia dintre oameni. Aceasta nimicește relațiile frățești dintre oameni și preschimbă prietenii în vrăjmași. Întrebați pe cineva: „De ce acești vecini nu-și vorbesc?” Veți auzi: „S’au certat!” Veți întreba: „De ce rudele acestea nu se vizitează?” Va urma același răspuns: „S’au certat!” Cunoașteți două familii bune. Și una și cealaltă, fiecare persoană din familie, în parte, este un om foarte bun. Dar nici măcar nu vor să se vadă sau să audă unii de ceilalți. Fiara vrajbei a intrat între ei și nu îi lasă să se împace și să viețuiască în pace. Cearta sub înrâurirea satanei este cea dintâi pricină a vrajbelor. Oare câți oameni nu rătăcesc astăzi prin tribunale, pierd timp, nervi și bani ca să se răzbune unul pe celălalt? Întrebați-i de ce se judecă? și veți auzi: S’au jignit, și-au aruncat unul altuia cuvinte grele și nu vor să se mai ierte.

Și toate aceste lucruri se întâmplă între Creștini ortodocși, între frați de credință, pe care însuși Iisus Hristos, prin dumnezeiasca Sa învățătură, i-a unit și pentru care s’a spânzurat pe Cruce, pentru a ne răscumpăra și a ne mântui! Aceste lucruri se întâmplă între ucenicii lui Hristos, care au primit de la Învățătorul Ceresc, ca pe o moștenire de preț, testamentul: „Poruncă nouă dau vouă, ca să vă iubiți unul pre altul. Precum eu am iubit pe voi, ca și voi să iubiți unul pre altul. Întru aceasta vor cunoaște toți că ai mei ucenici sânteți, de veți avea dragoste întru voi.” /In. 13:34-35/

Unde este astăzi dragostea aceasta între noi?
Noi avem un vrăjmaș neîmpăcat - diavolul. Nu ne este el îndeajuns, încât ne mai facem vrăjmași și din frații de credință și sânge? Când ne câștigă spre vrajbă, diavolul ne face parcă mai răi chiar decât el. Niciodată un diavol nu va vrăjmăși alt diavol. Iar aici - sub apăsarea urii diavolești - om cu om se vrăjmășesc, Creștin cu Creștin, frate cu frate.
Tâlharii, de îndată ce s'au aliat, ajung tovarăși. Țelurile și interesele lor comune îi leagă. Împart aceeași masă, de aceea se respectă unii pe alții ca frații. Iar noi, Creștinii, chipurile, urmărim cel mai înalt țel comun - mântuirea sufletelor noastre - și părelnic ne așezăm la una și aceeași masă duhovnicească - ne împărtășim din același potir cu Trupul și Sângele Domnului, chipurile sântem frați întru Hristos, când de fapt ne mâncăm unii pe alții precum fiarele sălbatice, și sântem mult mai răi decât tâlharii. Lucrurile stau astfel deoarece ne-am întovărășit cu diavolul. Când diavolul ni se face prieten, începem să ne certăm cu oamenii. Dacă vrem însă să ne împăcăm cu vrăjmașii noștri, trebuie să ne certăm cu diavolul.
În viață, așa complicată cum este ea, nu putem, bineînțeles, să avem pace deplină și trainică. Din pricina păcătoșeniei noastre, este firesc să se ivească neînțelegeri și certuri între oameni. Dar aceasta nu înseamnă ca o dată ce ne-am certat cu cineva să rămânem dușmani pentru totdeauna. Am greșit! Ne-am certat! Acum să ne împăcăm!...
Din păcate, puțini oameni se mai împacă după ce s'au certat, puțini trăiesc mai departe ca frații. Și mai puțini sânt aceia care îi iartă, în inima lor, pe dușmanii lor neîmpăcați și îi rabdă. Cel mai adesea, vrăjmășia rămâne între oameni, ca să crească și să se întăreească spre veșnica lor pierzanie. De aici putem vedea că între oameni sânt cu putință trei feluri de relații: 1. vrăjmășia, 2. împăcarea și 3. răbdarea și iertarea vrăjmașului, în situația în care el este neîmpăcat.

VRAJBA

Să privim mai întâi de toate starea de vrajbă reciprocă.

Pentru ce se ceartă de obicei oamenii? Pentru că au fost răniți cu o vorbă de ocară; se ceartă pentru bârfe și pâre, se ceartă pentru poziții și funcții, pentru bani și averi, pentru întâietate și onoruri. Oricare este pricina certei, ura care se naște în urma acesteia începe să otrăvească necruțător sufletul. Sărmanul om, o dată cuprins de ură, își pierde dulcea pace sufletească și începe să se chinuiască de ură și mânie neputincioasă. Devine neliniștit, nervos și mocnește tot de simțăminte drăcești. Fericirea a fugit din inima lui. El caută să se răzbune și crede că doar atunci când își va vedea potrivnicul zdrobit se va putea liniști. Dar aici diavolul îl minte în chip nerușinat: îl îndeamnă spre noi și noi nelegiuiri, nu spre a-i da pace, ci pentru a-l face și mai nefericit. Paharul mâniei arată pe dinafară plin cu licoare: care făgăduiește desfătarea. Dar de o bem, amețitoarea băutură ne năucește vreme de o clipă, până ce-am săvârșit răzbunarea nebunească, pentru a ne împinge, mai apoi, la deznădejde pierzătoare și vlăguire morală.

Astfel, o dată înșelat de diavol, omul ajunge parcă neputincios în a-și învinge mânia și caută din nou să se îmbete din năuceala sa, găsind o desfătare satanică în chinul diavolesc pe care aceasta îl aduce. Dacă furia nu este dezrădăcinată la timp, atunci când este doar o mlădiță cu rădăcini slab înfipte în pământ, nu poate fi lesne biruită mai târziu, când crește un copac mare cu rădăcini puternice. Atunci

ea se preface în ură satanică de netămăduit. De aceea ne sfătuiește Cuvântul lui Dumnezeu: „Mâniați-vă, și nu păcătuiți; soarele să nu apuie preste întărâtarea voastră. Nici dați loc diavolului.” /Efes. 4:26-27/ Altminteri, de scapi din vedere focul, nu-l mai poți stinge. Sfântul Tihon din Zadonsk spune, cu mare înțelepciune: „Așa cum focul, de nu este stins de îndată, va cuprinde multe case, tot astfel și mânia, dacă nu este tăiată de îndată, va pricinui mult rău și se va face pricină a multe necazuri.”

Sub apăsarea mâniei sale, cel ce urăște își poate ucide vrăjmașul, îl poate schilodi, poate să-i răpească averea, sănătatea, să aducă stricăciuni vitelor acestuia, să le pricinuiască rău copiilor și apropiaților lui, să-l cleveteească și să-l acopere de rușine ș.a., dacă nu se abate la timp din calea spre pierzanie pe care a apucat. Și în toate aceste fapte drăcești el caută liniștire pentru sine, dar, de fapt, află numai noi chinuri și neliniști. Acolo unde este ură, nu este pace. Câți vecini de la nimic încep să se certe; împinși odată de diavol să se urască, nu mai pot după aceea să se ierte. Astfel certurile le otrăvesc întreaga viață. Precum scânteia poate aprinde păduri întregi, tot astfel și cearta cea mai neînsemnată poate fi pricină pentru nenorociri de neîndreptat. Nu rare sânt împrejurările în care două familii vecine încep să se certe pentru o palmă de pământ, de la câmp sau pentru un ou ouat de găină în curtea vecină. Ei continuă certurile, la pricinile de la început adăugând și altele, mai mari, toarnă gaz pe foc și, în loc să-l stingă cât este slab, îl ațâță și mai tare, se aruncă în certuri încrâncenate, ocări nemiloase, se urăsc cu o ură satanică și încep să lovească cum pot - fie vătămându-și unul altuia averea sau dobitoacele, fie rătăcind prin tribunale. Adesea, astfel de oameni sfârșesc în ruină financiară. Dar cea mai groaznică, în astfel de cazuri, este pierzania morală pe care cei ce se dușmănesc o abat asupra sufletelor lor. De merg atât de departe, împăcarea între ei ajunge aproape de neînchipuit.

Și cât de frumos ar fi dacă cearta ar fi ocolită la vreme! Câte păcate nu ar fi ocolite! Câți nervi nu ar fi cruțați! Eu știu, dragi cititori, cum s'ar fi sfârșit cândva o ceartă cumplită dintre două vecine, dacă chibzuința nu ar fi biruit într'una dintre ele. Pricina a fost, ca întotdeauna, una măruntă. Una dintre femei avea o cloșcă cu zece puișori mici, galbeni, iar cealaltă avea o grădină cu flori pe care mult o păzea. Odată, cloșca cu puișorii s'a strecurat în grădina cu flori și a început să scurme printre ele. Văzând aceasta, stăpâna grădinii înfuriindu-se, a ieșit din casă și a început să gonească cu pietre cloșca cu puișorii, care s'au împrăștiat. Cloșca nu a putut să treacă pe sub gard cu aceeași ușurință ca și puișorii, ce erau mici, ci numai zbura încoace și-ncolo, căutându-și speriată odraslele împrăștiate. Aceasta au durat mult. Cloșca, vlăguită de puteri, aproape că s'a prăbușit la pământ de istovire. În acest timp, stăpâna puilor a ieșit din casă, a înțeles ce se întâmplă și mocnea de mânie. Era gata să se certe cu nemiloasa prigonitoare a puilor, dar alții au împiedicat-o. Cloșca s'a întors acasă. Puii s'au strâns în jurul ei... Totul s'a terminat cu bine... Au trecut mulți ani de atunci. Puii au crescut și au umplut, împreună cu cloșca, oalele... Femeia cu grădina a murit... Numai pe stăpâna cloștii o mai aud spunând încă, amintindu-și de întâmplarea aceea: „Slavă Domnului că m'au împiedicat atunci să mă cert cu ea! Căci, altfel, până astăzi m'ar fi apăsat cearta cu răposata mea vecină. Acum totul a fost dat uitării. Totul a pierit. Dar păcatul ar fi rămas. Slavă lui Dumnezeu, slavă Domnului că nu ne-am certat!"

Dragi cititori, oare nu sânt toate certurile noastre, de fapt, asemenea acestei întâmplări prostești și mărunte pe care tocmai v'am înfățișat-o? Câți oameni care au trăit înaintea noastră pe acest pământ păcătos nu s'au certat din pricina unor lucruri lumești și trecătoare: pentru case și averi, bani și cinstiri, pentru ocări și

pâre? De ce s’au întâmplat toate acestea? Ce folos au avut că au dat dovadă de vitejie și stăruință în certurile lor?... Acei oameni au murit demult. Și certurile lor au fost uitate de generații. Numai păcatul din aceste certuri a rămas, pentru a-i mustra la înfricoșata judecată pe nefericiții răposați care au murit fără să se fi pocăit de vrajba lor, pentru a-i lipsi de bucuriile veșnice ale Raiului făgăduit celor milostivi, celor blânzi, făcătorilor de pace și celor buni.

Păcatul vrajbei ne otrăvește și viața de aici, și pe cea de dincolo. El este atât vrăjmașul trupului, cât și al sufletului nostru. De ce, atunci, unii oameni caută mângâiere în certuri și-n răzbunare, după cum spun: „Nu voi avea liniște până ce nu mă voi răzbuna?”

Poate, omule, să se liniștească cugetul tău și să-ți dea pace sufletească câtă vreme tu te acoperi cu păcate noi și grele ? Poate barca să se facă mai ușoară dacă o încarci cu și mai multă greutate? Cauți liniște și pace sufletească? Le vei afla, nu în răzbunare, ci în încetarea vrajbei. Cauți răcorire de arțița patimilor tale? De ce, atunci, stârnești focul urii și arunci peste el alte lemne? Cauți să-ți ostoiești inima însetată de liniște? De ce, atunci, o otrăvești cu apa amară a nelegiuirilor? Dacă îl iubești pe aproapele tău, se va stinge și focul urii din sufletul tău și te va învălui și te va răcori adierea plină de har a liniștii. Dacă uiți greșelile aproapelui tău, și Dumnezeu le va uita pe ale tale, ștergându-ți-le din conștiință. Iartă și iertat vei fi! Pune capăt vrăjmășiei și soarele bucuriei va străluci în inima ta! Nu vei găsi în ură și răzbunare mulțumirea căutată, așa cum nici cel însetat nu-ți poate potoli setea cu apa sărată a mării. Cu cât vrăjmășești și te îndârjești mai mult, cu atât te cufunzi mai adânc în iad. Și ce fericire cauți tu în iad? Sărmane rob al urii, ia seama cui slujești prin vrăjmășia ta! Diavolul te duce de nas, pentru a te prăvăli în cele mai de jos ale pământului. Dumnezeu va osândi la chinuri veșnice pe cei ce, asemenea ție, vrăjmășesc neîmpăcat cu semenii lor. Pentru aceasta,

Mântuitorul te povățuiește: „Împacă-te cu pârâșul tău degrab, până ești pre cale cu dânsul, ca nu cumva pârâșul să te dea judecătorului și judecătorul te va da slugii și în temniță te va arunca.” /Mt. 5:25/
Mult înfricoșătoare este starea sufletească a celuia ce îmbătrânește în ură și vrăjmășie. El ajunge la înverșunare, care înseamnă moarte sufletească. Un astfel de om este neînduplecat și de neîndreptat. Fiarele sălbatice cele mai sângeroase mai lesne se lasă îmblânzite și domesticite decât acesta. Dacă un astfel de om stăruiește până la capăt în învârtoșarea lui, Dumnezeu își ia de la el harul și, neîndreptat fiind, îl trimite în iad, care loc el singur, omul, și l-a ales. A fost neomenos cu ceilalți și astfel s'a făcut nevrednic de blândețea lui Dumnezeu. El nu a iertat. De aceea nici lui nu i se poate ierta. Sfântul Apostol Iacov spune: „Că judecata e fără milă celuia ce nu a făcut milă.” /Iac. 2:13/

Pedepsirea neîmpăcării

Cum pedepsește Dumnezeu împietrirea, se vede din pilda următoare. „La Lavra Pecerska trăia un ieromonah pe nume Tit. El avea dragoste mare și se înțelegea foarte bine cu un ierodiacon pe nume Evagrie, încât toți se minunau de prietenia lor cea curată. Dar diavolul a semănat vrajbă între ei și atât de mult i-a întunecat cu mânia și cu ura, încât nici să se vadă, nici să se audă nu voiau. Când unul cădea în biserică, celălalt fugea de tămâie, iar dacă nu izbutea să fugă primul nu îl cădea. Și au viețuit multă vreme întru acest întuneric al păcatului și neîmpăcați între ei au îndrăznit chiar a se împărtăși. Frații îi rugau să se împace între ei, dar ei nici să audă de aceasta nu voiau.
După rânduiala lui Dumnezeu, s'a întâmplat acestui fericit preot Tit de s'a îmbolnăvit rău, de moarte. Atunci el a început a plânge cu

amar pentru păcatul său și a trimis la diaconul Evagrie, să-l roage, în numele lui, să-l ierte. Diaconul nu numai că nu l-a iertat, dar l-a și blestemat cu grele cuvinte.

Frații, văzând însă pe Tit murind, cu sila l-au adus pe Evagrie ca să se împace cu fratele său. Bolnavul, cu mari sforțări s'a ridicat, a căzut la picioarele diaconului, rugându-l cu lacrămi: „Iartă-mă, părinte!" Dar Evagrie, fără de omenie, și'a întors fața și a zis: „Niciodată nu voiesc să am iertare cu el, nici în veacul acesta, nici în veacul ce va să vie!" Aceste grele cuvinte zicând, s'a smuls din mâinile fraților și a căzut. Vrând să-l ridice frații, l-au găsit mort. Iar fericitul Tit îndată s'a sculat și s'a însănătoșit. Cu toții s'au spăimântat de cele întâmplate și începură a întreba pe Tit ce înseamnă aceasta? Atunci el le-a mărturisit cele ce a văzut cu ochii săi duhovnicești: „Când boleam, grăia, și nu încetam a mă mânia împotriva fratelui meu, am văzut cum îngerii se depărtează de la mine și plâng pierderea sufletului meu, iar dracii iarăși se bucurau de mânia mea. Pentru aceea am început a vă ruga pe voi ca, mergând la fratele, să cereți iertare pentru mine. Iar când l-ați adus la mine și eu m'am închinat lui, iar el s'a întors de la mine, atunci am văzut un înger nemilostiv, ținând o suliță de foc cu care a lovit pe acela care nu m'a iertat și îndată a căzut mort; iar mie, același înger mi-a dat mîna, m'a sculat și acum sânt sănătos." *(Viețile Sfinților, 27 Februarie)*

De câte ori nu se întâmplă în viață ca niște Creștini plini de răutate și neîmpăcați cu semenii lor să plece în chip neașteptat din lumea aceasta și să pornească cu mânie în suflet pe calea spre împărăția cea veșnică! Ce iertare vor aștepta ei de la Dumnezeu, dacă înșiși nu au iertat celor ce i-au jignit?! Înfricoșat lucru este să trăiești neîmpăcat! Dar și mai înfricoșat lucru este să mori neîmpăcat! Împietrirea împotriva celorlalți îndrăcește sufletul și îl face neputincios să poarte harul dumnezeiesc. Astfel, împietrirea duce la pierzanie.

Iată încă o pildă grăitoare în această privință, tot din viețile sfinților. În cele dintâi veacuri ale Creștinismului, când cei ce urmau lui Hristos erau prigoniți crunt de către stăpânire, în cetatea cea mare a Antiohiei trăiau un prezbiter (preot), pe nume Saprichie și un cetățean, mirean, pe nume Nichifor. Aceștia aveau între ei mare dragoste, încât oamenii îi socoteau că sânt frați de sânge. Au petrecut ei multă vreme într'o dragoste neprefăcută ca aceasta, până ce diavolul, care puternic zavistuia viețuirea lor întru prietenie, a izbutit să semene între dânșii neghina vrajbei. Sub insuflarea vrăjmașului s'au certat, despărțit și într'atît s'au urât încât după aceea, nu voiau nici pe cale să se întâlnească. Nu se mai puteau suporta unul pe celălalt.

După ce au viețuit vreme îndelungată în această vrajbă diavolească, Nichifor, venindu-și în sine și cunoscând că răutatea dintre ei vine de la diavol, a rugat pe niște prieteni și vecini ca, mergând la preotul Saprichie, să-l roage ca să-l ierte. Dar Saprichie nu l-a iertat. Nichifor și-a înnoit încercarea de împăcare. Și a treia oară a trimis oameni să ceară iertare, dar în zadar. Saprichie și-a învârtoșat inima și a rămas neînduplecat.

În cele din urmă Nichifor a mers singur la Saprichie, a căzut la picioarele lui, și smerit a început a se ruga: „Iartă-mă, părinte, iartă-mă pentru Domnul!” Dar Saprichie nici nu s'a uitat la dânsul. Nichifor s'a dus de la dânsul rușinat și alungat.

În această vreme a izbucnit, în Antiohia, prigonire mare împotriva Creștinilor. I-au prins mai întâi pe Creștinii de seamă, printre care se afla și Saprichie, preotul. Și l-au dus la întrebare înaintea ighemonului, zicându-i: „Cum îți este numele tău?” El a răspuns: „Saprichie mă numesc.” Zis-a ighemonul: „De ce neam ești?” Saprichie a răspuns hotărât: „Sânt Creștin.” Zis-a ighemonul: „Ești cleric?” Saprichie a răspuns: „Da, sânt preot.” Zis-a ighemonul, auzind acestea: „Împărații noștri, stăpânii acestei țări, au poruncit

ca toți Creștinii să aducă jertfe zeilor, iar dacă cineva nu va împlini porunca împărătească, să știe că unul ca acela, după multe munci, va fi osîndit la cea mai grea moarte."

Saprichie, stând înaintea ighemonului, neșovăielnic a răspuns: „Noi Creștinii, o, ighemonule, avem Împărat pe Hristos, căci El Unul este adevăratul Dumnezeu, Ziditorul cerului, al pământului, al mării și al tuturor celor ce sânt într'însele; iar toți dumnezeii păgânilor sânt draci..." La auzul acestor cuvinte, ighemonul s'a mâniat tare și a poruncit să înceapă cumplit să-l chinuiască. Cel muncit, toate chinurile cu bărbăție le-a răbdat și grăia ighemonului: „Putere ai asupra trupului meu, dar asupra sufletului meu nu ai, fără numai Domnul meu, Iisus Hristos, Care l-a zidit."

Văzându-i neînduplecarea lui Saprichie, judecătorul a dat asupra lui osândă de moarte, prin tăierea capului. Fiind dus Saprichie la tăiere, a auzit despre aceasta Nichifor, care a alergat și i-a ieșit în cale, rugându-l: „Mucenice al lui Hristos, iartă-mă că ți-am greșit!" Saprichie nu i-a răspuns, căci inima lui era cuprinsă de răutate diavolească. Smeritul Nichifor, alergând pe altă uliță, l-a întîmpinat și iarăși, căzându-i înainte, îl ruga, zicând: „Mucenice al lui Hristos, iartă-mă că ți-am greșit ca un om, căci, iată, ți se dă din cer cunună de la Hristos, pentru că ai mărturisit numele lui cel sfânt, înaintea a mulți martori." Dar Saprichie, orbit de ură rămânea neînduplecat. Ba chiar și prigonitorii se mirau de împietrirea lui Saprichie și ziceau lui Nichifor: „Om nebun ca tine niciodată n'am văzut. Iată acesta merge la moarte, iar tu cu tot dinadinsul ceri de la el iertare. Oare după moarte va putea să te vatăme cu ceva? Ce trebuință îți este să te împaci cu el?" Nichifor le-a răspuns: „Voi nu știți ceea ce cer eu de la mărturisitorul lui Hristos, ci numai Dumnezeu știe."

Sosind Saprichie la locul în care avea să fie tăiat, Nichifor iarăși a zis către dânsul: „Te rog, mucenice al lui Hristos, iartă-mă!" Mult s'a

rugat Nichifor, dar Saprichie nu s'a îndurat. Atunci, Dumnezeu a luat harul Său de la Saprichie - și îndată el a căzut de la Hristos.

Când i-au zis prigonitorii să-și plece genunchii ca să îi taie capul, Saprichie dintr'odată tare s'a spăimântat și a început a-i ruga: „Nu mă ucideți! Voi face tot ceea ce poruncesc împărații. Mă voi închina zeilor și voi aduce jertfă." Așa a pierdut harul Saprichie din pricina urii și odată cu acesta și mântuirea. Nici chinurile îndurate, nici stăruințele bunului Nichifor de a nu se lepăda de Hristos, la sfârșitul nevoinței, la nimic nu i'au folosit.

Atunci fericitul Nichifor a mărturisit înaintea călăilor că este Creștin și că și el asemenea celorlalți credincioși în Hristos nu va aduce jertfă zeilor și i-a rugat să-l ucidă pe el în locul lui Saprichie. După ce l-au întrebat pe ighemon ce să facă, chinuitorii l-au slobozit pe Saprichie, iar pe fericitul Nichifor l-au ucis. Așa s'a lepădat Saprichie de Hristos și a murit în ura sa, iar Nichifor s'a învrednicit de mucenicie și s'a mântuit. *(Viețile Sfinților, 9 Februarie)*

Când auzim despre purtarea neîmpăcatului Saprichie, fără să vrem, ne amintim de cuvintele minunate ale Sfântului Apostol Pavel: „Și de aș împărți toată averea mea, și dacă trupul meu aș da să-l arză, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește." /I Cor. 13:3/ Nici chiar mucenicia, fără dragoste, nu mântuiește. Chiar și cele mai mari nevoințe de vei săvârși, dacă ești neîmpăcat cu vrăjmașii tăi, este ca și cum ți-ai arunca în aer cu o bombă toate celelalte fapte bune ale tale și te osândești la pierzanie.

Despre cei ce se laudă cu ura lor

Cum poate fi atunci înțeles faptul înfricoșător că mulți oameni care îi vrăjmășesc pe semenii lor, atunci când se răzbună, nu numai că nu se rușinează din pricina acestei robii a diavolului în care se găsesc, ci

chiar se laudă cu ea?! Acest lucru poate fi tălmăcit într'un singur fel: prin orbirea morală lipsită de nădejde a celor înrăiți. „Mare nebunie este," spune de Dumnezeu înțeleptitul Sfânt Tihon din Zadonsk, „să se laude omul cu cele de care trebuie să se întristeze!" Aceasta arată cât de denaturate sânt legile morale dumnezeiești în cugetul celor ce se vrăjmășesc. Să te bucuri de lucrul de care numai diavolii își freacă mâinile cu mulțumire, să te lauzi cu lucrul din pricina căruia îngerii plâng, să te veselești pentru faptul că ai îngropat dragostea frățească, să găsești mângâiere în faptul că ai împlinit dorința satanei, oare toate acestea nu arată în tine învoiala satanică a sufletului? O, adânc ar trebui să se căiască cei ce au alunecat în groapa vrajbelor și sfadelor, nu să se laude cu acestea! Zugrăvind stricarea sufletească a celor stăpâniți de vrajbă, Sfântul Tihon din Zadonsk spune, cu un glas plin de tristețe: „Ei au adus vătămare aproapelui lor; legea sfântă a lui Dumnezeu o au călcat în picioare; pe Dumnezeu, pe Marele și Puternicul Atotțiitor, l-au mâniat; pe ei înșiși în cartea satanei s'au trecut și la chinuri veșnice s'au osândit: și cu această faptă nelegiuită se laudă!... Așa răul întunecă ochiul sufletesc, încât sărmanul om nu-și mai vede limpede propria pierzanie și greșește îndoit: păcătuiește și se mărește cu păcatul: „Așa, i-am arătat lui! Să știe cine sânt eu!..." Foarte bine, te-a cunoscut cine ești cu adevărat, cunoaște și răutatea ta, știe că tu i-ai făcut rău, dar tu te cunoști pe tine, unde ești și în ce stare te afli? știi tu că mai mult pe tine te-ai vătămat decât pe el? Lui i-ai vătămat trupul, ție sufletul. De el oamenii sânt scârbiți și îl osândesc din pricina clevetirii tale, dar pe tine te osândește Însuși Dumnezeu. Pe acela (pe aproapele tău) l-ai aruncat în necinste și-n umilință vremelnică, dar pe tine în cea veșnică! Ascultă ce cântă despre tine Psalmistul: „Ce te lauzi întru răutate, puternice?" și iată ce adaugă mai departe: „Pentru aceasta Dumnezeu te va sfărâma până în sfârțit, smulge-te-va și te va muta

din lăcașul tău și rădăcina ta din pământul celor vii." /Ps. 51:1,4/ De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Când ne mâniem și viclenim împotriva celorlalți, atunci împotriva nouă înșine ascuțim sabia și ne pricinuim răni și mai mari nouă înșine, decât celorlalți." Mulți oameni ajung din ură la așa nebunie și orbire, încât preferă să se ducă ei înșiși la pierzanie decât să renunțe la răzbunare. „Eu," spune, „voi pieri, dar am să-l distrug!.." Ce spui tu, în mânia ta, sărmană făptură orbită? Vrei să te duci singur la pierzanie, numai să piară fratele tău pentru care Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a murit? Vino-ți în fire, ce duh și al cui lucrează în tine? Nu duhul celui care s'a dus pe sine la pierzanie și pe părinții noștri Adam și Eva, și pe noi împreună cu ei? El întotdeauna răsuflă răutate, ca să ne piardă. Hristos vrea să te mântuiască și pe tine, și pe el (fratele tău), iar tu vrei să te pierzi și pe tine, și pe el. Dar privește, împotriva cui te-ai ridicat și te înarmezi? El spune: „Cela ce nu este cu mine, împrotiva mea este!" /Mt. 12:30/ Prin pierzania ta, tu cauți pierzania aproapelui tău; de aceea nu ești în Hristos, ci împotriva lui Hristos, cel ce atât de mult dorește să te mântuiești și tu și aproapele tău, încât pentru aceasta și-a vărsat și sângele; iar prin aceasta arăți că gândești întocmai acelui duh viclean care și pe tine, și pe aproapele, și pe toți oamenii caută în fel și chip să ducă la pierzanie... Și, în focul mâniei tale, tu strigi: „Chiar de voi ajunge la pierzanie, tot îl voi distruge!"... Bineînțeles, te poți duce singur la pierzanie, dacă asta dorești, dar nu și pe aproapele tău, dacă el trăiește cu harul și ajutorul celui Preaînalt. Oare nu-ți dai seama ce înseamnă pierzania acesta, pe care o dorești ție și aproapelui tău? Pune-ți mâna în foc și vei cunoaște în parte ce înseamnă pierzania. Dacă nu poți să înduri acest foc mic, cum vei putea răbda focul cel veșnic, care arde, dar nu luminează, care este aprins, dar nu încălzește, chinuie, dar nu ucide? În acest foc vor fi încinși precum fierul până se face roșu cei plini de

ură, dacă nu se pocăiesc, și vor fi arși și chinuiți pe dinăuntru, și pe dinafară, veșnic. Dar cel orbit de ură nu vede asta și strigă în furia lui: „Voi pieri, dar tot n'am să-l las!...”

O, ură, fiică a diavolului - ură, cum îl orbești tu pe săracul om! Cel plin de ură vrea să se piardă pe sine însuși, numai să piară și aproapele lui. Nu poate fi nebunie mai mare decât să cauți prin pierzania ta pierzania aproapelui tău. Mulți dintre cei stăpâniți de ură se înfrânează de la pește, lapte, ouă, carne, lucruri pe care Dumnezeu nu le-a oprit, ci chiar a îngăduit să fie folosite cu mulțumire și rugăciune. Aceiași oameni aflați sub domnia urii vor să-i înghită de vii pe oamenii lui Dumnezeu! Mulți nu mănâncă nimic Miercurea și Vinerea, dar nu voiesc să postească de ură nici măcar un minut, fapt pentru care Dumnezeu îi amenință cu chinul veșnic. Atât de mare și groaznic rău este ura! Atât de cumplit încătușează ea inima și orbește mintea! Este tocmai patima care îi este proprie diavolului, cel ce se pierde și pe sine și caută și pe ceilalți să-i ducă la aceeași pierzanie.

ÎMPĂCAREA

Până aici am lămurit îndeajuns cât de pierzătoare este vrajba. Cel ce poartă ură în inima sa, hrănește un șarpe otrăvitor la sân. Voi știți, iubiți cititori, din proprie experiență, cât de greu vă este sufletul atunci când sânteți certați cu cineva. Parcă aveți un munte care vă apasă pe suflet. Nu puteți să respirați ușor și liber. Vă simțiți parcă încătușați, chiar mai rău decât un prizonier, căci acesta are trupul încătușat, dar sufletul lui e slobod. Pe când, în voi, duhul este legat în lanțurile vrajbei celei drăcești, și chiar și trupul se simte, din această pricină, nespus de vlăguit. Cel ce își vrăjmășește semenii este rob al diavolului. Și se află undeva robi fericiți? Dacă pasărea prinsă în colivie ar fi fericită, atunci și vrednicii de milă robi ai păcatului s'ar putea simți fericiți. Nu! Fericirea nu poate înflori printre buruienile păcatului, cu atât mai puțin printre spinii și mărăcinii urii și vrajbei. Atâta vreme cât voi vă vrăjmășiți cu fratele vostru, pacea nu vă poate încălzi inima!...

De aceea, cât de ușor vi se simte sufletul când iertați vrăjmașului vostru! Ați vrea, asemenea unei păsări scăpate din colivie, să vă înălțați până la ceruri de bucurie. Atunci când vă împăcați, vă bucurați mai mult decât la aflarea unei comori, căci ați aflat ceva mai de preț decât o comoară. Ați găsit dragostea, ați câștigat pe dușmanul vostru și din neprieten l-ați prefăcut în frate. Poporul simplu spune cu mult tâlc: „Vrajba este lucrul dracului.” De aceea învrăjbirea duce

atâta întuneric în suflet, îl apasă, îl chinuiește de parcă s'ar afla în iad. De la cei învrăjbiți fuge harul lui Dumnezeu, care aduce pace și bucurie inimilor. Și dacă „vrajba este lucru diavolesc," atunci împăcarea este lucru dumnezeiesc. Pacea este unul dintre cele mai de preț daruri dumnezeiești. Odată cu împăcarea, întunericul din sufletele până ieri învrăjbite piere și în ele se sălășluiește pacea lui Dumnezeu, lumina și bucuria lui Dumnezeu. Asupra celor împăcați se pogoară harul lui Dumnezeu. De aceea ei se simt ca în Rai.

Ascultați două pilde luate din viața din Rusia.

„Într'un sat slujea un preot, care se certa necontenit cu citețul lui. Acest citeț nu terminase seminarul și nu putuse să se facă preot. Idealul lui era să ajungă măcar diacon. Din nefericire, nu se putea pune temei pe sprijinul preotului, pe care îl ura și cu care se certa neîncetat în chipul cel mai grosolan. Cu un anume prilej, în vremea slujbei, preotul și citețul s'au certat iarăși rău pentru ceva, iar preotul a ridicat glasul. Citețul nu s'a lăsat nici el mai prejos și i-a răspuns preotului cu cuvinte de ocară. Preotul s'a aprins și a aruncat cu cădelnița în dascăl, iar acesta a aruncat cu câteva cărți grele în preot, până ce, în cele din urmă, au ajuns să se bată cu adevărat, spre marea amărăciune și sminteală a oamenilor... În tot satul s'a răspândit vestea despre încăierarea dintre preot și citeț din biserica lui Dumnezeu. Știrea a ajuns și la vlădică, în oraș. Acesta era un episcop dăruit cu multă înțelepciune. I-a chemat la el pe preot și pe citeț, pentru a-i cerceta și pentru a înțelege care este vinovat. L-a poftit mai întâi pe preot și l-a întrebat: „Spune-mi cum s'au întâmplat toate. Mărturisește-mi cu inimă curată doar adevărul!"

„Eu, sfințite vlădică, slujeam în biserică, începu să se îndreptățească speriat preotul, și i-am cerut dascălului să cânte mai rar, când el s'a năpustit asupra mea, rostindu-mi cuvinte de ocară, și s'a pornit să mă lovească cu cărțile de la strană, să mă bată chiar și cu pumnii.

Ca să mă apăr, am apucat cădelnița, dar nu i-am făcut nimic." „Deci el este vinovat?" - a întrebat arhiereul. „Da, sfințite vlădică, el este vinovat!" „Așadar el a pornit cearta?" „Da, sfințite vlădică, el a început cearta!" „Atunci ești un mucenic," a urmat arhiereul. „Săracul de tine, câtă vreme ai răbdat pe acest citeț rău fără să te plângi, până acum! Iată, ca să primești mulțumire m'am gândit să te răsplătesc. Chiar de mâine te voi ridica la vrednicia de protoiereu! Auzi, fiule, chiar de mâine! Pregătește-te!" Preotul s'a îngrijorat din pricina întorsăturii pe care au luat-o lucrurile și zise: „Dar sfințite vlădică, eu nu sânt vrednic de protoiereu. Și eu am vină în certuri, chiar mai mare decât dascălul. Eu am început certurile!" „Așadar, ai conștiință! Slavă Domnului, slavă Domnului!" - s'a bucurat arhiereul. „Atunci meriți pe deplin să fii protoiereu." Preotul, plin de căință, a început să plângă. Vlădica a trimis atunci după citeț.
Acesta a intrat tulburat și privea - preotul plângea, iar arhiereul nu stătea încruntat și aspru, ci zâmbea părintește.
„Tu ce ai de spus? Care dintre voi a început cearta?" a întrebat arhiereul. „Nu eu, ci preotul!" - spuse speriat dascălul, pentru a se îndreptăți. „Așa a spus și preotul, că el este vinovat. Așadar, ești nevinovat! Pentru că ai răbdat atâta vreme nevinovat, ca un mucenic, ocările preotului, m'am hotărât ca mâine să te hirotonesc diacon! Ești pregătit?" Dascălul se aștepta să fie pedepsit, și iată că i se propunea diaconia la care visase atâta vreme! Dar sufletul lui era atât de tulburat! Se simțea atât de nepregătit din pricina vrajbei cu preotul. Dintr'odată căzu la picioarele vlădicii, și cu ochii în lacrimi spuse: „Sfințite vlădică, nu sânt vrednic să fiu diacon. Sânt mai vinovat decât preotul!" Arhiereul l-a ridicat de la pământ și, îmbrățișându-l, i-a spus: „Tocmai astăzi ești vrednic, căci te-ai pocăit, precum s'a pocăit și preotul. De aceea, neîntârziat pe el îl voi face protoiereu și pe tine diacon. Împăcați-vă!"

Cu adâncă zdrobire de inimă, cei doi până nu demult potrivnici s'au îmbrățișat și s'au iertat. A doua zi, la Dumnezeiasca Liturghie, vlădica i-a răsplătit pe amândoi cu cinuri bisericești și i-a trimis cu pace în satul lor. Ei s'au întors împăcați și plini de bucurie, spre minunarea tuturor sătenilor. Din acea zi au viețuit laolaltă ca adevărați frați și nu s'au mai certat niciodată."

Iată o altă pildă, tot din Rusia.

„Într'o biserică, preotul și diaconul se urau mult și se certau neîncetat. Să nu vi se pară neobișnuit, frați și surori, că și fețele bisericești se pot certa uneori. Ei apără cetatea duhovnicească, Biserica, de aceea diavolul se năpustește asupra lor cel mai mult. Multă vreme s'au vrăjmășit în felul acesta preotul cu diaconul, până ce au ajuns la o așa ură, încât nici nu se mai puteau privi unul pe celălalt. Viața lor s'a otrăvit. În cele din urmă, preotul nu a mai răbdat să trăiască în acest iad și a mers la un pustnic sfânt, pentru a se sfătui cu el. I-a istorisit totul - despre cum se certa cu diaconul pentru cel mai mic lucru, despre cum ura lui creștea zi de zi, despre cum diaconul, deși mai tânăr, nu îl cinstea pe preot, despre cum el (preotul) nu putea să-l mai rabde și să-l vadă înaintea ochilor, despre cum s'a gândit deja să plece din parohie. „Ce sfat îmi dați?," l-a întrebat în cele din urmă preotul.

Sfântul pustnic i-a dat rețeta cea mai potrivită, dar și cel mai greu de împlinit. „Taci și rabdă! Rabdă la nesfârșit, și Dumnezeu te va ajuta să-l întorci și să-l câștigi pe dușmanul tău!" Preotul s'a hotărât să încerce și acest ultim mijloc.

După ce s'a întors acasă, la scurtă vreme s'a întâmplat să săvârșească o oarecare slujbă împreună cu diaconul. În timpul slujbei, l-a rugat pe diacon cu blândețe: „Dă-mi crucea!" „Ia-ți-o singur!," i-a răspuns mânios diaconul. „Nu sânt sluga ta!" Preotul, fără să spună un cuvânt, s'a dus și a luat-o. Diaconul s'a mirat că nu au urmat

sudălmile și ocările obișnuite în această împrejurare… Cu un alt prilej, când însă slujeau împreună, diaconul s'a apucat să-l certe pe preot pentru ceva, dar acesta a îndurat și răbdat totul cu blândețe. Lucrurile au continuat astfel multă vreme... Preotul răbda totul, până ce, în cele din urmă, diaconul a început să-și vină în fire și să se rușineze de purtarea sa. „Cât de rău sânt!" cugeta el. „Sânt diacon și îl chinui pe preot. El este mai mare decât mine și nu mă ceartă, ci mă rabdă. Am să mă duc la el și am să-mi cer iertare pentru toate!"
Cât de surprins și mișcat a fost răbdătorul preot, văzând pe diacon că vine la el acasă să i se închine până la pământ, rugându-l cu lacrimi în ochi să-l ierte. Cei doi s'au îmbrățișat și s'au iertat... și pe cât de mult se urau mai înainte, pe atât de mult s'au iubit după aceea." Iată, acestea sânt minunatele roade ale iertării deobște!

Cunoaștere și plinire

Toate acestea le știm și, cu toate acestea, nu le împlinim. Cunoașterea singură, în sine, nu ne va mântui, dacă nu vom purcede la împlinirea voii lui Dumnezeu. Cunoașterea fără împlinire ne va osândi, după puterea cuvintelor lui Hristos: „Iar robul acela ce a cunoscut voia domnului său și nu s'a gătit, nici a făcut dupre voia lui, mult se va bate. Și la tot căruia s'au dat mult, mult se va cere de la el; și căruia s'au încredințat mult, mai mult se va cere de la el." /Lc. 12: 47-48/
Am avut în viața mea o întâmplare interesantă, pe care să-mi fie îngăduit a o împărtăși cu voi, iubiți cititori.
Vine odată la mine un prieten al meu și-mi spune: „Sânt foarte mâhnit. Sufletul îmi este rănit de moarte de jignirile pe care mi le-au adus apropiații mei. Nu le pot ierta asta! Îmi voi cere dreptul. Îi voi da în judecată..." După ce l-am ascultat, am încercat să-l liniștesc și să-i schimb starea sufletească, i-am amintit cât de mult au fost

ocărâți și defăimați bineplăcuții sfinți ai lui Dumnezeu și cum ei, deși pătimeau pe nedrept, toate cu bărbăție le-au răbdat; că trebuie și noi să răbdăm, cu atât mai mult cu cât sufletele noastre sânt pline de păcate; că, dacă iertăm, și pe noi ne va ierta Dumnezeu - și altele asemenea. I-am spus că din răbdarea jignirilor nedrepte avem mare folos, și ca o întărire a acestui fapt i-am citit din „Carte de îndrumare în viața duhovnicească" [Everghetinos] următoarea pildă ziditoare: Un bătrân locuia la chiliile pustnicești, afară de Alexandria, și era bătrânul foarte iute, puțin la suflet și nerăbdător. Deci, auzind despre dânsul un călugăr mai tânăr, a făcut legământ cu Dumnezeu, zicând: „Doamne, pentru toate păcatele pe care le-am făcut în lume, voi merge și voi petrece cu bătrânul, și-i voi sluji și-l voi odihni." Deci, îl ocăra bătrânul ca pe un câine în toate zilele. Dumnezeu, văzând smerenia și răbdarea fratelui după șase ani de supunere către bătrânul, i-a arătat în somn un înger care ținea o hârtie mare, jumătate ștearsă și jumătate scrisă. Și îi arăta fratelui hârtia, zicând: „Iată, jumătate din datoriile tale le-a curățit Stăpânul Dumnezeu, silește-te și pentru celelalte!"
Și era alt bătrân, duhovnicesc după viețuire, locuind aproape de el, care știa cele despre fratele și auzea totdeauna cum îl ocăra bătrânul și-l necăjea cu nedreptate și cum acesta îi punea lui metanie, iar bătrânul nu făcea pace cu el. Întâlnindu-l pe fratele, acest duhovnic bătrân l-a întrebat: „Ce este, fiule, cum a trecut ziua de astăzi? Oare am dobândit ceva, oare am șters de pe hârtie ceva?" Fratele, cunoscând că bătrânul este om al Duhului, n'a ascuns tainele sale, ci i-a răspuns: „Da, părinte, astăzi ne-am ostenit puțin." Și dacă cândva trecea vreo zi în care nu ar fi fost ocărît, sau n'ar fi fost scuipat, sau n'ar fi fost izgonit de bătrân, se ducea seara la bătrânul cel de aproape și zicea, plângând: „Vai mie, părinte, că rea mi s'a făcut mie ziua de astăzi; căci nu am dobândit nimic, ci în odihnă am petrecut-o." După alți

șase ani, a adormit fratele, și mărturisea bătrânul cel duhovnicesc că l-a văzut pe el stând împreună cu mucenicii și rugându-se lui Dumnezeu pentru bătrânul lui, cu multă îndrăzneală, și zicând: „Doamne, precum m'ai miluit pe mine prin acela, miluiește-l și pe el pentru îndurările tale cele multe și pentru mine, robul tău!" și după patruzeci de zile l-a luat la sine și pe bătrânul în locul cel de odihnă...

Când am terminat de citit prietenului meu această povestire, am așteptat să văd cum va reacționa. A fost mișcat până la lacrimi și a zis: „Într'adevăr, cât de mari au fost Sfinții Părinți! Câtă răbdare au avut!" Iar eu i-am spus: „Iată, dragul meu, calea spre mântuire și pentru tine: iartă celor ce te-au defăimat, și Dumnezeu te va ierta și pe tine!" Atunci el dintr'odată, ca ars, și-a amintit și a strigat: „Să iert? Nu pot! M'au necinstit în chip îngrozitor! Îmi voi cere dreptul! Îi voi da în judecată!..." Cu aceste cuvinte pe buze, a plecat...

Nu facem, oare, noi toți, iubiți cititori, precum acest prieten? Câtă vreme citim în cămăruța noastră caldă și tihnită despre nevoințele marilor oameni bineplăcuți lui Dumnezeu, sântem mișcați până la lacrimi. Văzând răbdarea lor, plângem cu umilință. Când auzim predici frumoase despre ei, ni se înmoaie sufletele. Însă de îndată ce am ieșit afară în viață și ne întâlnim cu vreun dușman sau cu cineva cu care ne-am certat aseară, îi întoarcem spatele și nu-l putem ierta. Ce folos avem din toată cunoștința noastră despre cum trebuie să ne purtăm și despre cum s'au purtat sfinții în astfel de cazuri, dacă nu facem ca ei?!

Cel ce iartă va fi iertat

Încetarea vrajbei și iertarea jignirilor ne-a fost lăsată ca poruncă, nu pentru că Dumnezeu ar avea nevoie de ea, ci pentru că nouă ne

este de folos. Cel ce iartă greșelile aproapelui său, singur va primi iertare de la Dumnezeu, după făgăduința Mântuitorului. Și cât de multe păcate avem înaintea lui Dumnezeu! Când ne gândim că la judecata de apoi vom da socoteală pentru toate, ce frică mare ne cuprinde! Spre marea noastră rușinare, la înfricoșata judecată a lui Dumnezeu ni se vor descoperi toate faptele cele întunecate înaintea întregului univers. Și nu vom putea să ne răscumpărăm prin nimic. Dar, iată, acum Mântuitorul ne arată un mijloc ușor de a șterge toate păcatele noastre. „Iertați, și vi se va ierta vouă." /Lc. 6:37/ Iartă din inimă măruntele greșeli ale fratelui tău față de tine și vei primi iertare pentru nenumăratele tale păcate față de Dumnezeu! Este oare ceva mai frumos și mai ușor decât aceasta? Dacă din dragoste de Dumnezeu și de sfintele sale porunci nu iertăm, atunci s'o facem măcar pentru propriul nostru folos. Dar, vai! adeseori nici înaltele imbolduri ale virtuții fără gând de agoniseală, nici măcar chemările stăruitoare ale intereselor noastre nu sânt în stare să ne îndemne la iertarea deplină. Ura ne-a orbit într'atât, încât ne-a preschimbat în cei mai mari vrăjmași ai noștri. În vrăjmășia noastră mergem în chip deschis împotriva lui Dumnezeu, îndreptăm tăișul urii împotriva propriei noastre inimi, ne otrăvim sănătatea și ne căutăm singuri veșnica pierzanie a sufletului. Este, oare, ceva mai nebunesc decât aceasta?...

Și cât de frumos este să ierți! Sufletul devine atât de ușor și liniștit! După ce a iertat, omul cearcă o așa umilință, încât e gata să îmbrățișeze lumea întreagă, să-i iubească pe toți oamenii și să ierte toate. Și măcar nici nu este atât de greu să ierți. Pentru aceasta se cere doar puțină bărbăție a sufletului și milostivire a inimii. Taie-ți mândria și vei ierta cu ușurință aproapelui tău! Nimicește-ți ura, acest vrăjmaș al sufletului tău, și îți vei face din potrivnic prieten. De vei birui astfel vrăjmașul din tine, îl vei dezarma pe vrăjmașul cel din afară.

Nu ți se cere să-i dai nimic celui cu care te-ai certat, numai să-l ierți din inimă. Și, pentru o astfel de iertare, Dumnezeu nu numai că-ți va ierta mulțimea păcatelor, ci îți va dărui pe deasupra și comoara cea neprețuită - Împărăția Cerurilor, veșnica bucurie în Rai!
Fericit cel ce grabnic izgonește ura din inima sa! El nu-și otrăvește aici nervii și sus, în ceruri, va fi veșnic printre îngeri. Știind acestea, fie ca și noi, iubiții mei, să fim pregătiți ca întotdeauna să ne împăcăm cu dușmanii noștri. Să nu ne îndreptățim că celălalt nu vrea să se împace cu noi, căci dacă el nu vrea să ne ierte, ce ne împiedică pe noi să îl iertăm? Dacă el se sinucide sufletește prin vrajbă, este, oare, chibzuit ca și noi să ne pricinuim aceeași nenorocire? Cât de des nu auzim în viață astfel de îndreptățiri de sine: „Cum să-l iert, dacă nu vine la mine? El e mai mic. Să întindă cel dintâi mâna pentru împăcare. El m'a jignit pe mine, de aceea el trebuie să-ți ceară iertare! Eu nu am nimic împotriva lui. Dar dacă el nu vrea să ne împăcăm, nici eu nu vreau! Cine, eu să mă duc cel dintâi să-mi cer iertare? De ce să mă umilesc în fața lui? Cine e el? și eu am demnitate omenească! ș.a.m.d."
Oare n'am rostit și unii dintre noi aceste cuvinte de mai sus? Negreșit! Mai mult, aceste cuvinte mai mult îi învinuiesc decât să-i îndreptățească pe cei ce le rostesc. Nicăieri nu a spus Iisus Hristos să iertăm numai atunci când omul vine la noi să ne ceară iertare. El nu a statornicit nicăieri că trebuie ca acela mai mic să își ceară întâiul iertare. Toți, în orice clipă, sântem datori să-i iertăm pe dușmanii noștri pentru toate cele cu care ne-au vătămat cinstea. Dacă cel vinovat de ceartă își vine în fire și îi cere smerit iertare potrivnicului lui, va dobândi ștergerea vinovăției sufletului său. Dacă cel nevinovat rămâne neîmpăcat în mândria lui, tocmai prin aceasta se va face mai vinovat decât cel vinovat. Bine este ca acei mai tineri să facă cel dintâi pas către împăcare. Dar, dacă ei nu au

această conștiință, atunci nimic nu-i împiedică pe cei mai bătrâni sau mai mari să se smerească primii. O întâmplare emoționantă ce înfățișează o asemenea smerenie găsim în viața Sfântului Ioan cel Milostiv, Patriarhul Alexandriei.

„Odată, pe când Sfântul Ioan slujea Dumnezeiasca Liturghie, și-a amintit dintr'odată că un slujitor bisericesc aflat sub omoforul său, de pe o treaptă preoțească mai joasă, era supărat cu ceva pe el. Atunci Sfântul Ioan, Patriarhul, a părăsit pentru puțină vreme Sfântul Altar, l-a chemat pe slujitor la sine și i-a căzut la picioare, rugându-l să-l ierte. Slujitorul s'a spăimântat și s'a tulburat de marea smerenie a Patriarhului, căzând și el la picioarele acestuia și strigând cu ochii în lacrimi: „Iartă-mă, sfințite Vlădică!" Astfel, Sfântul Ioan a arătat prin pilda sa cum și cei mai mari pot să-și ceară primii iertare de la cei mai mici decât ei. Smerenia celor mari lucrează cu atât mai puternic asupra celor supuși lor."

Sfinții Părinți ne învață că cel ce iartă întotdeauna câștigă. Oricare ar fi pricina certei, dacă ierți, ți-ai spălat de îndată sufletul și te-ai făcut vrednic de Rai. Dacă ai iertat celui ce a cugetat să te ucidă, ai ajuns întocmai cu mucenicii. Dacă ierți ocara, te-ai liniștit și ai dobândit Împărăția cerurilor. Dacă, cu mărime de suflet, uiți bârfele și pârele împotriva ta, ai amuțit gura vrăjmașului tău. Dacă răspunzi răului cu bine, ți-ai rușinat vrăjmașul. Dacă primești vătămarea cea răutăcioasă a cinstei tale, te-ai învrednicit de cinstiri cerești. Dacă, având poziție înaltă în viață, îți ceri iertare de la cel mai mic decât tine, nu numai că nu te-ai umilit, ba mai mult ai crescut cu duhul. Dacă nu ești vinovat și ceri celui ce te-a jignit să te ierte, ajutând sufletul acestuia să iasă din iadul vrajbei, ai șters de unul singur multe dintre păcatele tale. Dacă îți umilești mândria, ți-ai proslăvit smerenia.

Să presupunem însă că te certi cu cei apropiați ai tăi pentru că au împrumutat bani de la tine sau au întrebuințat în scopuri rele banii

tăi și nu mai vor să ți-i înapoieze. Cum trebuie lucrat Creștinește? Să cercetăm mai în amănunt cazul acesta, deoarece printre Creștinii de astăzi se pornesc adesea certuri și chiar lupte pătate de sânge, pentru bani, averi și moșteniri. Patima iubirii de arginți ne împinge să ne simțim adânc jigniți atunci când cineva și-a însuțit pe nedrept banii noștri, ba nici nu recunoaște că ar fi fost ai noștri și refuză să ni-i înapoieze. Sântem, atunci, gata să-l vorbim de rău și să-l defăimăm pe un astfel de om înaintea tuturor, să-l numim tâlhar, jefuitor și chiar să-l dăm în judecată. Prin toate acestea, din pricina păcatului lui, începem și noi să greșim cu îndârjire, lucru care nu este defel bun. Vrăjmașul nostru se îndreaptă spre iad, iar noi alergăm să-l prindem din urmă ca să nu rămânem în afara focului veșnic! Ce se cuvine să facem ca să nu greșim?

Ne spune Iisus Hristos: să iertăm! Putem, desigur, să-l rugăm cu blândețe să ne înapoieze suma datorată. Dacă datornicul nostru își dă seama că este greșit să-și însușească bani străini, și ni-i înapoiază, bine va fi și pentru el, și pentru noi. Dar dacă nu vrea, cu nici un chip, să facă aceasta, atunci va trebui să încredințăm totul lui Dumnezeu și să iertăm. Iar Dumnezeu are chipuri și putințe să ne despăgubească. Trebuie să avem în vedere un singur lucru: să ne păzim de păcat! Mai bine este să rămânem jigniți decât să mergem la judecată! /I Cor. 6:7/ Este adevărat, în felul acesta vom pierde ceva important pentru trup, dar vom câștiga ceva mult mai de preț pentru suflet. Vom dovedi că prețuim mai mult iubirea frățească decât banii și vom trece drumul vrajbei pentru sufletele noastre! Tocmai pentru a ne învăța această purtare împăciuitoare, în numele păcii și al dragostei, Iisus Hristos ne-a lăsat porunca: „Celui ce voiește să se judece cu tine și să ia haina ta, lasă lui și cămașa.” /Mat. 5:40/ Astfel au făcut și sfinții cei plăcuți lui Dumnezeu. Iată o pildă. Tâlharii au atacat chilia săracă a unui pustnic în lipsa acestuia. Când schimnicul s’a întors, a văzut că hoții

îi scoseseră afară cărțile și hainele. Atunci el, fără să se mânie, i-a ajuns din urmă și a început să-i ajute la căratul lucrurilor…
Hoțul ne răpește bunurile, dar Dumnezeu pe toate le vede. Dacă noi iertăm, Dumnezeu însutit ne va întoarce în ceruri și ne va socoti fapta ca milostenie. și atunci neprietenul nostru se va preschimba, împotriva propriei voințe, în binefăcătorul nostru, cu ajutorul căruia ne vom mântui mai lesne. Dacă răbdăm și iertăm celor ce ne jefuiesc, vom părea, poate, nebuni în ochii lumii, dar vom fi înțelepți înaintea lui Dumnezeu. Din iertare și răbdare, vom dobândi mare folos pentru sufletele noastre. Atunci nici pe cele răpite nu le vom mai socoti ca pierdute, iar noi înșine vom îndura mai ușor necazurile în viață.
Ca să vă încredințați că acestea nu sânt cugetări deșarte, ci învățătura Sfintei Biserici, vă voi aduce mărturiile scrierilor Sfinților Părinți. Tocmai în această privință, Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește astfel: „Te-a lipsit cineva de bani? De vei răbda bărbătește răpirea lor, răsplată pe măsură vei primi, ca și cum i-ai fi dat în mâinile săracilor. Că și cel ce a dat bani celor săraci, și cel ce, pentru Dumnezeu, nu a dorit răul celui ce l-a jefuit, nici măcar nu i-a rostit un cuvânt rău, aceeași lucrare au săvârșit."
O mărturie minunată a acestui cuget al Sfinților Părinți întâlnim în viața Cuviosului Areta din Pecerska (24 Octombrie). Iată ce se istorisește despre el: „Areta viețuia în Mănăstirea Pecerska, având ascunsă multă bogăție în chilia sa. Și atât de mult era cuprins de zgârcenie, încât niciodată nu dădea vreun ban milostenie săracilor, nici pentru el nu cheltuia nimic. Într'o noapte, venind tâlharii, i-au furat toată averea lui. Atunci el, de mult necaz și întristare, puțin a lipsit de nu și-a pierdut singur viața și a început a asupri pe cei nevinovați și pe mulți a chinuit fără dreptate. Frații îl rugau să înceteze cu toate acestea și-l mângâiau, însă el nu asculta nicidecum și cu cuvinte aspre îi ocăra pe toți.

După câteva zile, s'a îmbolnăvit de o boală cumplită și era aproape de moarte, când nici atunci nu înceta cârtirea și hula. Dar iubitorul de oameni, Domnul, care voiește ca toți oamenii să se mântuiască, a arătat mila sa spre dânsul. Căci, zăcând în boala aceea ca mort, nemaiputând vorbi, deodată în auzul tuturor, a început a striga cu glas mare: „Doamne, miluiește-mă! Doamne, iartă-mă! Doamne, greșit-am! Căci a ta este bogăția, nu plâng eu pentru aceasta." și după aceasta, s'a sculat îndată din boală și a spus fraților că pricina strigării sale a fost această arătare: „Am văzut," zicea el, „venind la mine îngerii și mulțimea dracilor și au început a mă cerceta pentru bogăția mea cea câștigată necinstit. Dracii ziceau: „Nu a lăudat pe Domnul pentru aceasta, ci a hulit, și de aceea este al nostru și nouă ne va fi dat." Iar îngerii ziceau către mine: „O, ticălosule de om! De ai fi mulțumit lui Dumnezeu pentru averea ta cea răpită, și s'ar fi socotit aceasta ca o milostenie, precum s'a socotit lui Iov. Căci de ar face cineva milostenie, mare este înaintea lui Dumnezeu, fiindcă al său bine îl face de bunăvoie. Dar averea jefuită aduce cu sine ispita diavolească, dacă omul nu poate răbda această pagubă, căci vrând diavolul să arunce pe om în hulă, îi face lui aceasta, iar mulțumitorul, de ar fi jefuit, dacă pe toate lui Dumnezeu le socotește, pentru aceasta este întocmai cu milostenia." Acestea zicându-le îngerii către mine, eu am strigat: „Doamne, iartă-mă! Greșit-am, Doamne! A ta este avuția, nu plâng pentru aceasta!" și atunci îndată s'au făcut nevăzuți dracii, iar îngerii s'au bucurat și, socotindu-mi argintul cel furat în loc de milostenie, s'au dus."

Acestea auzindu-le frații, au proslăvit pe Dumnezeu, cel ce povățuiește la calea pocăinței pe cei ce greșesc și le arată lor o putere ca aceasta. Iar fericitul Areta, fiind povățuit de Dumnezeu, de atunci cu totul s'a schimbat spre bine, cu mintea și cu obiceiul, ajungând unul dintre marii cuvioși plăcuți Domnului din Lavra Kiev - Pecerska."

Întotdeauna Sfinții Părinți au răbdat cu recunoștință toate necazurile din viața lor. Ei știau că cel ce îndură fără cârtire orice încercare, scârbire nedreaptă sau vătămare voită a intereselor sale, cu răbdare, își mântuiește sufletul. A pierdut cele vremelnice, dar a câștigat cele veșnice. De aceea, ei nu se mâniau niciodată pe ceilalți și nu-i vrăjmășeau pe potrivnicii lor. Răbdarea lor față de vrăjmași era o virtute ziditoare și însemnată, în sfânta lor viață duhovnicească. Cât de drepți erau Sfinții Părinți! Simțiți aceasta, dragi cititori? Dacă o simțiți, bine este sufletelor voastre. Dar, dacă amintindu-vă de dușmanii și datornicii voștri, clătinați cu nemulțumire din cap, căci nu vă puteți închipui cum îl veți ierta pe înșelătorul care v'a mâncat banii și s'a folosit în chip rău de ei, și cum vă veți împăca cu scorpia care cumplit v'a jignit, atunci nu sânteți pe calea cea dreaptă. Deoarece ne-a fost dată poruncă să-i iertăm tocmai pe acești vrăjmași ai noștri pe care îi urâm. Dacă vă mai chinuie aplecările răuvoitoare, înseamnă că nu ați gustat încă din dulceața iertării depline. Interesele voastre trupești sânt, încă, mai presus de cele duhovnicești. Și voi, prinși în mrejele celor pământești, nu puteți să vă luați zborul până la lăcașurile duhului, unde Iisus Hristos le arată mare fericire celor ce-i urmează. Dar dacă ați simțit că Sfinții Părinți, deși nesocotesc într'o oarecare măsură vremelnicele noastre folosințe materiale, ne sfătuiesc drept atunci când ne învață să-i iertăm pe vrăjmașii noștri, dacă ați încercat umilință și bucurie la citirea acestor rânduri, oricât de nebunești ar părea ele lumii, fericiți sânteți! Căci ați aflat calea ce duce spre Împărăția Cerurilor.

Răbdarea înseamnă mântuire

Până aici s'a vorbit pe larg despre cele două feluri de relații posibile dintre oameni: despre vrajbă și despre împăcare. S'au spus multe,

mai cu seamă în ultimul capitol, și despre al treilea fel de relații dintre cei ce se vrăjmășesc - acela în care unul este înclinat să ierte, iar celălalt este neîmpăcat. Vom adăuga aici și vom lămuri al treilea fel de purtare.

În duhul învățăturii lui Hristos, cel ce este mai înțelept și mai duhovnicesc trebuie să ierte în inima sa, cu mărime de suflet, chiar dacă celălalt nu voiește nici măcar să audă de împăcare. Bunul Creștin trebuie să rabde și să îndure până la capăt necazurile care vin de la potrivnicul lui. „Iar cela ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui," /Mt. 24:13/ ne învață Mântuitorul; mai bine spus: răbdare = mântuire. O pildă mișcătoare de răbdare și iertare ne-a dat Domnul nostru Iisus Hristos, care a răbdat pe Golgotha fără cârtire patimi cumplite și s'a rugat de pe Cruce pentru vrăjmașii săi neîndurători: „Părinte, iartă lor, că nu știu ce fac." /Lc. 23:34/ Asemenea a făcut și Sfântul Arhidiacon Ștefan, care, lovit cu pietre fiind, s'a rugat pentru ucigașii săi: „Doamne, nu socoti lor păcatul acesta." /F. Ap. 7:60/ Întocmai au făcut și toți Sfinții Părinți, Sfinții Mucenici, Preacuvioșii și Sfinții. Toți aceștia au aflat în răbdare și în iertare calea cea îngustă către Rai. Și, pentru aceasta, ne-au lăsat legământ ca și noi să facem asemenea lor. Ne-am certat - să alergăm ca să ne împăcăm! Îndoită ne este biruința dacă ne împăcăm cu vrăjmașul nostru: și pe noi înșine, și pe acela vom slobozi din ghearele celui viclean. De nu izbutim să-l înduplecăm pe vrăjmașul nostru spre împăcare, măcar noi să nu rămânem în vrăjmășie cu el, să nu-l urâm așa cum ne urăște el, ca paguba să nu fie îndoită, ca să nu piară și sufletul nostru odată cu al lui. În astfel de împrejurări, cel mai înțelept lucru este să iertăm noi. Astfel încât, dacă el piere, nu ne-am jertfit celui viclean. Dar, de-l vom răbda și-l vom ierta, sigură este mântuirea noastră, căci răbdarea nu este o nevoință măruntă. Cei înțelepți în cercarea duhovnicească socotesc răbdarea a fi întocmai cu mucenicia. De aceea, cei răbdători

și iertători, chiar de au greșit mult mai înainte, vor fi asemenea mucenicilor, primind cunună netrecătoare. Sfinții Părinți, pentru a ne îndruma spre răbdare, ne învață că cei ce ne lingușesc ne sânt vrăjmași, iar cei ce ne ocărăsc ne sânt binefăcători. Cugetări minunate pe această temă aflăm la Sfântul Ioan Gură de Aur.
Să-l ascultăm: „Când vrăjmașul te defaimă pentru vreun păcat pe care îl cunoști înlăuntrul tău," spune Sfântul Părinte, „auzind aceasta, nu răspunde cu scârbire, ci începe să suspini cu amărăciune și să te rogi lui Dumnezeu, și de îndată vei șterge păcatul tău. Ca să nu socotești că numai te mângâiem, îți vom da mărturie din Sfânta Scriptură. Erau doi oameni: unul fariseu, iar celălalt vameș. Cel din urmă ajunsese la cea mai de jos treaptă a patimii, pe când cel dintâi se grijea cu râvnă de dreptatea lui. Amândoi s'au suit odată la biserică, să se roage. Fariseul, stând, se ruga: „Dumnezeule, mulțămescu-ți că nu sânt ca ceilalți oameni, hrăpitori, nedrepți, preacurvari, sau și ca acest vameș," /Lc. 18:11/ iar vameșul, departe stând, s'a rugat cu mare durere și întristare, nu a rostit nici un grai păcătos, cu care ne copleșim unii pe alții zi de zi, ci a zis numai, suspinând cu amar și bătându-și pieptul: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului" /Lc. 18:13/ - și a ieșit îndreptat. Vezi cât de grabnic? Sufletul s'a întinat și și-a spălat întinăciunea. Și-a cunoscut păcatele lui și s'a slobozit de ele. Învinuirea pentru păcat s'a făcut dezbrăcare de păcat și vrăjmașul, împotriva voii sale, s'a făcut lucrător de bine. Este, oare, fericire mai mare decât aceasta? Este, oare, cale mai lesnicioasă pentru slobozenia de păcate? De fapt, câtă vreme a trebuit să se ostenească vameșul, să se nevoiască prin post, priveghere, să stea pe pământ, să-și împartă averea la săraci, să stea vreme îndelungată în sac și cenușă, ca i se șteargă toate păcatele sale! Iar acum, fără să facă toate acestea, numai printr'un cuvânt a lepădat de la sine toate păcatele și toată rușinea.

și grăirea de rău a celuia care părelnic l'a ocărât fără îndelungi osteneli și munci i-a adus cununa dreptății."

Iată roadele adevăratei și Creștineștii îndurări cu răbdare a ocărilor! Cel ce nu se mânie degrabă, ci știe să rabde, acela îți este prieten sufletului și mântuirii sale. Cel ce nu se lasă vatămat degrabă, ci așteaptă cu blândețe, acela este smerit. Iar cel smerit caută întotdeauna vina pentru tot ce i se întâmplă la el, niciodată la ceilalți. De aceea, cunoscând că numai el este vinovat de ocările pe care le primește, se supără pe sine, nu pe ceilalți; se întovărășește cu oamenii ce îl atacă și astfel, aliat cu vrăjmașii săi, izgonește iute și lesne adevăratul vrăjmaș din sufletul său, adică păcatul. Cel ce stă și se sfădește cu aceia care-i aduc ocară, se pune de partea păcatului său, apărându-l, și întărindu-l astfel în sufletul său. Un astfel de om este mândru, și cu greu se poate mântui. Sfântul Ioan Gură de Aur, într'o convorbire plină de înțelepciune cu cel jignit, întreabă: „De ce nu voiești să te împaci cu vrăjmașul tău? Te-a vorbit de rău, te-a numit preacurvar? și ce-i cu asta? De spune adevărul, îndreaptă-te, iar de nu, râde în sinea ta!... Ci mai bine, nu numai să râzi, ba chiar să te bucuri, după cuvintele Domnului: „Fericiți veți fi când vor urî pre voi oamenii și când vă vor despărți și vă vor ocărî, și numele vostru ca un viclean îl vor scoate pentru Fiul Omului; bucurați-vă întru acea zi și săltați, că iată plata voastră multă este în ceruri." /Lc. 6:22-23/ Dacă a grăit adevăr, iar tu îți osândești greșelile, vei dobândi răsplată. ...Adesea vrăjmașii, prin mustrările lor drepte, izbutesc ceea ce nu pot face prietenii prin laudele și cuvintele lor plăcute." *(Lucrări, vol. XII, pag. 613)*

Dacă noi, iubiți cititori Creștini, îi răbdăm pe cei ce vrăjmășesc împotriva noastră și căutăm la noi, și nu la ei, vina pentru reaua lor purtare față de noi, ne vom mântui.

„Într'o mănăstire a venit să trăiască un monah tânăr și neîntărit

în viața duhovnicească. El socotea că va afla în sfânta mănăstire o rânduială ca în Rai: că toți acolo îl vor iubi și îl vor cinsti ca pe cel mai drag frate. Dar mare îi fu amărăciunea când își dădu seama, după o vreme, că opt îl iubeau și doi îl urau! Nu putea suferi ura celor doi, și a pornit să caute altă mănăstire unde să nu fie vrăjmășit. În cea de a doua mănăstire, toți frații l-au primit cu bucurie și se purtau foarte iubitor. Dar acest lucru n'a ținut multă vreme. La scurt timp, s'au ivit simpatii și antipatii față de fratele nou-venit. Din nefericire, aici erau numai patru care îl iubeau pe monah, iar patru îl urau - chiar mai rău decât în prima mănăstire: îl necăjeau, îl osândeau, îl luau în batjocură și nu pierdeau nici un prilej pentru a-l ocărî. Nu s'a putut împăca cu acesta, nefericitul monah! și a plecat și din această mănăstire. În a treia mănăstire în care s'a statornicit, a băgat iute de seamă că aproape nimeni nu-l iubea. Renumele lui de om certăreț și nestatornic l-a întrecut în acea mănăstire, așa încât frații l-au întâmpinat cu neîncredere. Văzând că a căzut din lac în puț, tânărul monah începu să cugete dacă nu cumva vina că nu poate câștiga dragostea celorlalți se află în el, și s'a hotărât să rămână să viețuiască în acea mănăstire, în mijlocul purtărilor vrăjmășești ale fraților, până ce, cu ajutorul lui Dumnezeu, le va câștiga dragostea. Supunându-și cercetării purtarea, a aflat că el singur era vinovat de gâlcevile cu frații, pentru că nu îndura cu răbdare încercările. Atunci i-a venit un gând fericit. A scris pe un petic de hârtie: „Voi răbda toate pentru Iisus Hristos," și l-a îndesat la brâu. De fiecare dată când frații îl batjocoreau și îl ocărau, scotea de la brâu bucata de hârtie, o citea, își amintea de făgăduința făcută înaintea lui Dumnezeu că va răbda, și se liniștea. Unii dintre frați au început a se mira de răbdarea lui și au început să-l iubească. Alții însă, în vrajba lor, spuneau: „Face vreo vrajă ca să se liniștească. Când îl necăjim, scoate o hârtie de la brâu și, de cum o privește, îi trece!

Treaba asta nu mi se pare curată. Poate e vrăjitor!”... Cu astfel de bănuieli în inimă, acești monahi vrăjmași au mers și l-au clevetit pe tânărul monah înaintea Stareţului. Stareţul a cercetat acestea, a cunoscut nevinovăţia fratelui și, pentru îndreptăţirea lui și spre folosul obștesc, a adunat toţi monahii dinaintea lui. Când clevetirile împotriva tânărului frate au urmat pe mai departe, cum că a scos de la brâu o cărţulie tainică să se liniștească, stareţul i-a poruncit să arate înaintea tuturor ce carte este aceea. Tânărul călugăr s’a supus, a scos peticul de hârtie și a citit cele scrise acolo: „Voi răbda toate pentru Iisus Hristos.” Atunci au tăcut rușinaţi cei ce-l învinuiseră, iar fratele, îndreptăţit și lăudat, a trăit cu pace în mijlocul cinstirii și iubirii obștești a monahilor.”

Iată, dacă și noi le răbdăm pe toate în același chip, pentru Iisus Hristos, ne vom mântui. În certuri și gâlcevi, ne socotim totdeauna drepţi, iar pe ceilalţi vinovaţi. Aceasta este din pricina mândriei noastre. Iar mândria este cea mai de seamă piedică pentru împăciuirea sufletului nostru. Dacă cineva ne vatămă, ne mâhnim, clocotim și socotim că celălalt este vinovat pentru mânia noastră. Nu, nu el este vinovat! Vinovate sânt patimile ce mocnesc în noi, care, până ce nu au fost zgândărite, au dormit liniștit, dar care cu primul prilej au prins glas. Cel ce ne-a jignit nu este vinovat pentru că sântem atât de mândri, iubitori de slavă deșartă și simţitori, încât nu putem îndura nici cea mai mică ocară. Faptul că cel ce ne-a vătămat poate chiar aduce folos unui suflet smerit și blând, și se face prilej de păcat numai la cei mândri, grăiește foarte limpede că nu poate fi socotit ca vinovat pentru ura și vrajba noastră. El este numai prilejul pentru ca simţămintele ascunse în sufletele noastre să iasă la iveală. Cel ce rupe pâinea mucegăită care a prins mucegai pe dinlăuntru, iar dinafară și-a păstrat înfăţișarea frumoasă este, oare, vinovat de mucegai? Noi, prin patimile ascunse în pieptul nostru,

ne asemănăm unor mormânturi frumos văruite, care din afară sânt frumoase, iar dinlăuntru urât-mirositoare. /Mat. 23:27/ Dacă vrem să ne îndreptăm, se cade, după povețele Sfinților Părinți, să ne dojenim pe noi înșine, nu să ne supărăm pe ceilalți. Trebuie mai degrabă să mulțumim acelui frate care s'a făcut prilej spre izbucnirea patimilor noastre, să-i aducem mulțumire că ne-a ajutat spre mântuitoarea cunoaștere de sine - nu să ne mâniem pe el.

Fericit cel ce a cunoscut că singur este vinovat pentru păcatele sale. Mărturisirea lui îl va duce la pocăință, pocăința la smerenie, smerenia la răbdare și răbdarea la mântuire.

ÎNCHEIERE

Încheind problema vrajbei și a împăcării, n'ar strica să amintim din nou cele trei chipuri posibile de purtare între oameni. Am văzut că oamenii nu pot trăi împreună în pace deplină din pricina păcatului, care domnește în mijlocul lor. De aceea ei trăiesc fie în vrajbă până la moarte (cea mai înspăimântătoare stare a sufletului), fie se iartă unul pe celălalt, fie, dacă unul este neîmpăcat, celălalt rabdă și iartă.
În care dintre cele trei situații ne aflăm noi și voi, dragi Creștini? Dacă iertăm, este bine, dar dacă nu iertăm, sântem vrednici de plâns, căci singuri îl poftim pe Dumnezeu să nu ne ierte. În Rugăciunea Domnească, noi înșine hotărâm ca Dumnezeu să se poarte cu noi așa cum și noi ne purtăm cu semenii noștri: Cum ne va ierta Dumnezeu, dacă noi nu iertăm? În viața Sfântului Vasilie cel Nou, se spune că cea din urmă vamă la care sânt cercetate sufletele ce trec în lumea cealaltă este vama nemilosârdiei. Acest lucru nu este întâmplător. Este în deplină înțelegere cu legea lui Dumnezeu. Dacă ai plinit toate poruncile, dacă te-ai păzit de toate păcatele, dar ai rămas neîmpăcat și încrâncenat față de vrăjmașul tău, nu vei intra în Împărăția Cerurilor. Numai cei milostivi se vor milui. Cel ce a fost îngăduitor cu ceilalți se va bucura de îngăduința lui Dumnezeu față de neputințele sale. Cei ce vrăjmășesc vor rămâne nemiluiți. Sfântul Tihon din Zadonsk spune limpede: „Pentru tâlhari, ucigași, desfrânați, vameși și tot felul de păcătoși care se pocăiesc, se des-

chid ușile milosârdiei lui Dumnezeu, dar înaintea celor ce urăsc se închid." Dumnezeu este foarte milostiv și îndelung-răbdător. Dacă vrem să ajungem la el, trebuie să ne asemănăm lui măcar în parte, trebuie să fim milostivi și îngăduitori față de semenii noștri și, cu mare răbdare, să îndurăm neputințele lor.

Dumnezeu spune: „Milă voiesc, și nu jertfă," /Osea 6:6; Mt. 9:13/ milă în inimi, dragoste față de aproapele, și nu mari jertfe care slujesc adesea la hrănirea mândriei, deșertăciunii și iubirii noastre de slavă! Milă, și nu jertfă! Smerenie, împăcare între noi, și nu înfumurare și dezbinare!

Iată, de fiecare praznic mergem la Biserică pentru Dumnezeiasca Liturghie. Vrem să-i aducem acolo lui Dumnezeu mica noastră jertfă, să aprindem lumânări, să lăsăm în cutia săracilor obolul nostru, să ne rugăm Mântuitorului. Dar, pe cale, ne întâlnim cu vecinul nostru cu care ne-am certat aseară. Și trecem pe lângă el, și cu silă ne întoarcem fața de la el. Nu ne gândim că astfel și Dumnezeu își întoarce fața de la noi? Până ce nu ne împăcăm, sau măcar - dacă celălalt nici nu vrea să audă de împăcare - până ce nu-l vom ierta, Dumnezeu nu va primi nici jertfa noastră, nici rugăciunea noastră. Dacă iertăm din inimă semenilor pentru păcatele lor, atunci, numai atunci! ne va ierta și Dumnezeu, și vom putea cu îndrăzneală să ne rugăm: „Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri!" Căci El Însuși a spus: „Iertați, și vi se va ierta vouă!" /Lc. 6:37/

RUGĂCIUNE DE ÎMPĂCARE CU VRĂJMAȘII

Doamne, Iubitoriule de oameni, Împăratul păcii, Hristoase Dumnezeul nostru! Tu ai nimicit despărțitura vrajbei și pace ai dăruit oamenilor, ca în bunăvoire să petreacă și de viața cea adevărată să se bucure. Tu ai poruncit nouă a ne iubi unii pre alții și în pace a fi cu toți oamenii, mai cu seamă cu cei ce pe adevăratul Dumnezeu cunosc, Tatăl iubirii. Tu ai spus: „Fericiți făcătorii de pace, că aceștia fiii lui Dumnezeu se vor chema."

De aceea, de bunăvoie sfintei tale voi supunându-mă, rogu-te, Stăpâne, dăruiește pace robilor Tăi (N), care întru vrajbă și în ceartă viiază.

Cu lumina ta luminează inimile lor și le încălzește cu focul dragostei, ca să nu lași viclenia a-i stăpâni și de la tine a-i depărta. Stinge întru dânții toată vrajba și păzește-i de toată ispita dezbinării. Sălășluiește întru dânșii frica ta, ca inimile lor să nu se semețească și răzbunare să caute.

Dă lor a cunoaște cele ce păcii și zidirii întreolaltă slujesc, căci bun este a locui frații împreună. Nu lăsa pre ei să istovească în vrajba și în robia neamului omenesc, ci îi cheamă la pacea ta și îi mântuiește.

Întărește și pre mine în povățuire și sârguință a stărui, pentru împăcarea celor ce se vrăjmășesc, și voia ta, cea a păcii și dragostei, în norodul tău plinind, să cunosc bucuria făcătorilor de pace, pe care fii ai lui Dumnezeu i-ai chemat.

Că Tu ești pacea noastră și pre Tine te proslăvim, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, amin!

CAPITOLUL V

DESPRE MÂNDRIE ȘI SMERENIE

Tot cela ce înalță pre sine se va smeri,
iar cela ce smerește pre sine se va înălța.
/Lc. 18:14/

Deci dacă eu, Domnul și Învățătorul,
am spălat picioarele voastre,
și voi datori sânteți unul altuia
a spăla picioarele. Că pildă am dat vouă,
ca precum eu am făcut vouă, și voi să faceți.
/In. 13:14-15/

INTRODUCERE

În viață sânt două căi. Una este largă și plăcută. Ea duce în sus și îl ispitește pe om spre înălțimi amețitoare. Dar odată pornit pe calea aceasta, nici nu vei simți cum te cufunzi în bezna adâncă a iadului. Aceasta este calea mândriei. Cealaltă cale este îngustă, anevoioasă. Ea coboară până în adâncuri, trecând prin multe necazuri și umilințe, dar dacă vei alege această cale, cu cât vei coborî mai mult, cu atât mai mult te vei înălța cu ajutorul lui Dumnezeu - până ce, pe nesimțite, te vei înălța chiar până la înălțimile Raiului. Aceasta este calea smereniei. Cât de paradoxal! Urci pe calea mândriei, cobori mai prejos decât dobitoacele! Cobori pe scara smereniei, te faci asemenea îngerilor și te înalți până la cer! Paradoxal, dar adevărat, căci chiar Domnul Iisus Hristos ne spune: „Tot cela ce înalță pre sine se va smeri, iar cela ce smerește pre sine se va înălța." /Lc. 18:14/

În veacul acesta grosolan, al culturii materialiste, când oamenii au devenit robi vrednici de milă ai betonului și oțelului, când totul se mișcă într'o goană înfrigurată către întunecatul și necunoscutul „înainte," când suflă viforul nimicirii a toate, când mările și oceanele clocotesc din pricina delfinilor uriași de oțel ce le străbat, când pământul se cutremură de tunete, când cerul vuiește de zgomotul ucigaș al monștrilor apocaliptici ce varsă flăcări și seamănă distrugere și moarte, când cumplita moarte, cu o seceră uriașă în mâini, a ieșit printre oameni la înfricoșat seceriș, când toți sânt cuprinși

de ură, unii față de alții - într'un cuvânt, astăzi, când pământul se înconvoaie sub apăsarea propriilor noastre patimi dezlănțuite, mai are, oare, rost să vorbim despre mândrie și smerenie? Mai are, oare, cine să asculte? Mai are cine să înțeleagă? Nu sânt, oare, cuvintele înțelepciunii Evangheliei în deplină potrivnicie cu părerile lumii? Mândria este prețuită de societatea modernă ca fiind cel mai puternic impuls al progresului personal și al avântului național. Omul fără cinstire de sine, o societate fără conștiința cinstei și a vredniciei, și un popor lipsit de mândrie națională sânt socotite a fi osândite la distrugere și dispariție. Într'o astfel de atmosferă, cine va mai asculta cuvintele lui Hristos: „Cine va înălța pre sine se va smeri?" Lumea de astăzi se deosebește de cea de odinioară. Povețele evanghelice pline de blândețe sânt înăbușite de vârtejul lumii înnebunite într'o activitate însuflețită. Sirenele uzinelor grăiesc într'o limbă diferită de cea a Sfinților Părinți, acești minunați înțelepți ai Bisericii. Aflată în întrecere, lumea de astăzi aleargă să atingă țeluri amețitoare, uitând de singurul țel suprem al vieții omului - întoarcerea la Dumnezeu. De aceea, în lumea de astăzi, Evanghelia este asemenea unui om fără adăpost care își caută sălaș în inimile oamenilor, dar pretutindenea vede cum i se închid ușile în față. Omul de astăzi nu dorește să primească învățăturile evanghelice. El nu iubește smerenia și o privește zeflemesitor, socotind-o a fi o resemnare. Astfel, valorile s'au amestecat, au fost răsturnate, așa încât mândria, această rădăcină ucigătoare a tuturor patimilor, este înălțată la rangul de cult, iar smerenia, maica tăcută a tuturor virtuților, este dată batjocurii. Omul de astăzi s'a îndepărtat de Hristos mai mult decât oricând. Dar nu cere, oare, acest fapt ca, astăzi, mai mult decât oricând să i se vorbească acestuia despre Dumnezeu? Evenimentele însângerate ce au loc astăzi mărturisesc limpede până unde poate merge omenirea pe drumul amețitor al mândriei și al disprețului față de smerenie.

Tocmai acestea întăresc predica Creștină adevărată. Cu toate acestea oamenii tânjesc în continuare după Dumnezeu. Sărmana inimă a omului, cu toate schimbările care s'au întâmplat în împrejurările exterioare ale vieții, rămâne neschimbată. Când cugetă la nebunia faptelor și lucrărilor ei, fără voie se cutremură, tulburată de grozăvia propriilor ei invenții, într'o năzuință nedeslușită începe să tânjească după ceva veșnic, mai înalt, bun și dumnezeiesc, care să o scoată din labirintul întunecat al contradicțiilor omenești, înspre lumina lină a molcomei și netulburatei veșnicii. Nu sânt, oare, aceste dorințe nedeslușite o năzuință nemărturisită după Dumnezeu, după adevărurile Sale veșnice, descoperite în Evanghelie? Nu sânt ele, oare, o sete după împăcarea cu propriul cuget și cu Dumnezeu?

Într'adevăr, mulți oameni s'au îndepărtat deja atât de mult de Dumnezeu, încât au ajuns vrăjmași înverșunați ai credinței, ai lui Dumnezeu și ai Cerului. Ei simt, fără îndoială, un pustiu chinuitor, o ultimă aducere-aminte a lui Dumnezeu pe care l-au uitat - dar în înverșunata lor mândrie își râd de cei credincioși și, cu învârtoșare, pier prin obraznica tăgăduire a toate. Există însă și oameni care, chiar dacă sânt departe de Dumnezeu, nu și-au pătat cugetul, nu au înăbușit glasul inimii lor, și care, conduși de setea lor, caută Adevărul veșnic. Ei ar fi bucuroși dacă, în obșteasca dezorientare de astăzi, li s'ar arăta calea cea veșnică. Și-ar găsi atunci adevărata bucurie în ascultarea dumnezeieștilor cuvinte ale Evangheliei, care dezleagă taina firii potrivnice a omului, ce sânt leac pentru păcat și dau toate îndrumările de trebuință pentru mântuire. În cele din urmă, în haosul care a cuprins lumea de astăzi, există oameni buni, care, în ciuda tuturor acestor lepădări ale omului modern, merg pe calea către cer și află mare mângâiere în a asculta cuvântul lui Dumnezeu - trebuie ca ei să se întărească în credință, să cerceteze calea pe care au pornit, ca nu cumva să fie una strâmbă, și astfel, mângâiați, înnoiți în nădejde,

să meargă în continuare pe calea pe care și-au ales-o. Cercetarea căii alese în viață este necesară pentru că inima omului, vătămată de păcat, înclină întotdeauna spre rătăcire. De câtă trudă nu este nevoie până ce aceasta se tămăduiește și luminează pe deplin? Sânt mulți Creștini care în chip părut doresc binele, dar până la urmă săvârșesc tot răul. Ei par a căuta să afle mântuirea, dar fără să știe, descoperă dintr'odată că merg pe calea mândriei și a pierzaniei. Viața duhovnicească este o călătorie pe o mare necunoscută, în care pândesc din toate părțile primejdii: aici furtuni, dincolo stânci scufundate, mai încolo vârtejuri de ape și curenți ascunși. Cât de atent și cunoscător trebuie să fie cineva pentru a nu pieri? Pentru toți acești oameni care însetează după învățătură duhovnicească și mântuire, să ne fie îngăduit a înfățișa cele două căi osebite ale vieții: cea a mândriei și cea a smereniei. Atunci când semănăm, nu toate semințele pier, nu toate sânt ciugulite de păsările cerului. Mare parte din ele cad totuși și pe pământ bun. Dacă nu am avea această încredințare, ce semănător ar mai porni la semănat? Iar în semănatul duhovnicesc deseori se întâmplă și minuni, cu ajutorul lui Dumnezeu. Cine știe? Poate chiar sămânța căzută pe piatră va afla acolo o crăpătură și va răsări! Adesea pe stâncile golașe ale munților cresc minunați pini uriași.

PRIMUL PĂCAT ȘI CEA DINTÂI VIRTUTE

Știți, oare, iubiți cititori, care este cel dintâi păcat care a apărut în lume? Înainte chiar de a fi fost furturi, minciuni, înșelăciuni, ucideri, desfrânări, lăcomie, grăire de rău, mânie, pizmă și celelalte, a fost mândria. Unul dinte primii și cei mai luminoși îngeri ai lui Dumnezeu - Lucifer - s'a mândrit înaintea lui Dumnezeu și s'a socotit asemenea Celui de Sus. Dar această mândrie nu l-a înălțat, ci l-a doborât în

cele mai de jos ale pământului. În loc să ajungă dumnezeu, a devenit satana cel întunecat. Această mândrie a pus început răului în lume. Din ea s’au născut și toate celelalte păcate. Ea a fost cea care a pierdut neamul omenesc. Ea este temelia iadului, izvorul patimilor, cheia păcatului, pricină a căderii, cale spre pierzanie. Satana a pus stăpânire pe împărăția întunericului și s’a așezat pe tronul mândriei. El i-a împins și pe oameni spre mândrie și prin aceasta a semănat în lume toate nelegiuirile.

Domnul Iisus Hristos, Care a venit pe pământ să piardă lucrurile diavolului, /I Io. 3:8/ ne-a arătat leacul împotriva mândriei: smerenia. Aceasta este cea dintâi virtute pe care El a propovăduit-o în minunata Sa predică de pe munte. Fericirile încep cu dumnezeieștile cuvinte: „Fericiți cei săraci cu duhul, că acelora este Împărăția cerurilor.” /Mt. 5:3/ După mărturia obștească a Sfinților Părinți, cei săraci cu duhul sânt cei smeriți.

MÂNDRIA

DESPRE MÂNDRIE ÎNDEOBȘTE

Să privim, mai întâi de toate, mândria. Mândria! Care dintre noi nu a întâlnit-o? Care dintre noi nu s’a înțepat în spinii ei? Cine nu a îndurat batjocura și biciuirile ei? Cu toții o cunoaștem din viața noastră, căci o întâlnim adeseori. O aflăm pretutindenea unde trăiesc oameni. Aleargă pe străzi, se arată trufașă și îngâmfată prin piețe, pășește plină de sine prin locurile publice. Tronează plină de importanță în fotoliile moi ale instituțiilor. Intră chiar și în biserică, vădește o trufie fariseică. Pătrunde până și în chiliile călugărilor. Ea răzbate din orice om de vază, se ivește aproape la fiecare fereastră. Este plină de sine, trufașă, sulemenită și fardată, și trece încrezătoare și mulțumită de sine pentru a fi văzută de toți. Firea ei nu îi îngăduie să se ascundă. Ea vrea să strălucească și să uimească. Vrea să fie obiectul atenției și al admirației tuturor. Ea singură se arată pe sine și, pentru a fi văzută de pretutindenea, caută să stea la înălțime. Mândria caută să urce tot mai sus. Uneori chiar se avântă spre culmi amețitoare.

Când diavolul l-a ispitit pe Iisus Hristos, a făcut-o pe înălțimea unui munte. Nu s’a coborât în adâncul suferințelor și umilințelor, așa cum Dumnezeu Tatăl a făcut mai târziu cu Mântuitorul, ci l-a ridicat pe loc înalt, făgăduindu-i lucruri mari: îmbelșugare, slavă omenească

și stăpânire asupra lumii întregi. Făcea multe făgăduințe, dar putea el, oare, să dea ceva? Nu, pentru că el însuși nu are nimic, decât numai răutatea, mândria și focul iadului.
Așa cum a făcut duhul cel viclean cu Iisus Hristos, ridicându-l pe muntele înalt al ispitelor, așa face și cu noi; ne ridică pe înălțimi, ne cumpără cu făgăduințe mincinoase și înșelătoare, ne prinde cu laude lingușitoare, ne trufește în ochii noștri, ne prorocește belșug, bogății și slavă, ne așază pe un loc înalt, ce nu ne este propriu, unde ni se poate face ușor rău de înălțime și de unde ne poate doborî cu ușurință în prăpastia veșnicei pierzanii. Și cu cât ne ridică mai sus pe scara mândriei, cu atât mai adânc ne va azvârli de acolo și cu atât mai îngrozitoare va fi prăbușirea.

Treptele mândriei - slava deșartă

Trei sânt treptele mândriei. Cea dintâi, nevătămătoare la prima vedere, este *slava deșartă*. Diavolul este viclean și nu-l înalță pe om dintr'odată la o înălțime amețitoare, ci caută, mai întâi, să trezească în el năzuința după dobândirea slavei. Slava deșartă înseamnă căutarea slavei omenești celei păguboase, goale, deșarte. Mare cunoscător al virtuților și patimilor omenești și fin psiholog al vieții duhovnicești, Sfântul Ioan Scărarul socotește că slava deșartă și mândria sânt momente diferite în creșterea aceleiași patimi. După cuvintele sale: „osebirea dintre aceste două patimi este aceeași ca dintre prunc și bărbat… Slava deșartă este începutul, iar mândria sfârșitul." Omul iubitor de slavă deșartă a simțit gustul dulceței otrăvitoare a slavei omenești și de aceea caută numai lingușiri și laude. Această patimă își arată întreaga sa vrăjmășie față de Dumnezeu încă din pântecele mamei. Iubitorul de slavă deșartă caută și însetează după slavă deși aceasta aparține numai Dumnezeului celui Veșnic. /Deut. 32:3;

Lc. 2:14/ Cuvântul lui Dumnezeu strigă totdeauna și pretutindenea: „Fie slava Domnului în veci!” /Ps.103:31/ Psaltirea, mai cu seamă, este plină de preamărire adusă lui Dumnezeu și de cununi de laudă pentru lucrările Lui minunate. /Ps.135,137,145 - 150/ Și iată, iubitorul de slavă deșartă uită că și el este chemat să aducă slavă Ziditorului. El, sărmanul, îndrăgostit de sine, se crede el însuși dumnezeu și caută slavă pentru sine. De aceea, Sfântul Ioan Scărarul are dreptate atunci când îl numește pe omul iubitor de slavă deșartă „slujitor de idoli credincios.” Și mai neobișnuit este faptul că slava deșartă se poate strecura chiar și în sufletul credincios și evlavios. Un astfel de om începe să se laude chiar și cu faptul că îl slăvește pe Dumnezeu. Slava deșartă nu cunoaște nici un fel de opreliști și hotare. Ea găsește pretutindeni prilej de iubire și laudă de sine. Sfântul Ioan Scărarul a dezvăluit acesta în chip deosebit în următoarele cuvinte: „Soarele cu îndestulare strălucește tuturor. Și slava deșartă se bucură de toate meșteșugirile. Cum? Eu zic: Postind, mă măresc în deșert, și dezlegându-mă ca să nu fiu cunoscut, ca un înțelept iarăși mă slăvesc în deșert. Cu haine strălucite îmbrăcându-mă, de aceasta mă biruiesc. Și în cele proaste schimbându-mă, iarăși mă slăvesc în deșert. Grăind, mă biruiesc, și tăcând, iarăși m’am biruit. Cât dacă vei arunca jos pre aceasta carea este cu trei ciulini, ea drept în sus cu ciulinul stă.”[16]

Mare nenorocire este slava deșartă, căci în toate își poate afla hrană. Cu ce nu se laudă, oare, un om? Cu bogăția sa, cu frumusețea, cu mintea, cu darurile, cu veșmintele, cu virtuțile, ba chiar și cu patimile sale - toate pot sluji ca prilej de slavă deșartă. Îndeosebi femeile au slăbiciunea de a se lăuda și a se bucura când sânt lăudate.

Atât de adânci sânt rădăcinile slavei deșarte în inima omului încât, dacă acesta nu are nimic anume cu care să se laude, începe să se

16 Sfântul Ioan Scărarul, Scara, cuvântul XXI, *Pentru slava deșartă cea în multe chipuri.*

mândrească cu funda, cu pălăria sa, sau chiar cu pana de la pălărie. Priviți-i pe cei mici! Până și în inimile lor curate începe, încă de timpuriu, să răsară floarea otrăvitoare a slavei deșarte. Fetițele se laudă cu rochițele, brățările și păpușile lor, iar dacă li se spune cumva că hăinuțele sau jucăriile lor nu sânt frumoase se simt rănite și încep să plângă. O, câtă slavă deșartă umple inima unui băiețel care a primit îngăduința de a purta puțin ceasul unchiului! El iese afară la prietenii lui de joacă și începe să se laude în fața lor. Nu îngăduie nimănui să atingă prețiosul obiect. Iar când uimirea și pizma încep să se zugrăvească pe chipurile celorlalți, atunci slava deșartă și bucuria micuțului trufaș nu mai are granițe. Dacă slava deșartă răsărită în sufletul încă nevinovat al copilului nu este grabnic înăbușită, va crește curând și va deveni boală primejdioasă pentru acel suflet.

Slava deșartă nu face deosebire de neam sau clasă socială. Așa cum o boală poate atinge pe oricine, tot astfel și slava deșartă se poate încuiba în orice om. Oamenii însemnați află în măreție prilej de slavă deșartă. Dar și simplii muritori știu să afle în sine ceva cu care să se mărească. Blaise Pascal, cu adâncimea cugetului său, exprimă acest fapt în următoarele cuvinte: „Vanitatea este atât de adânc înrădăcinată în inima omului, încât și ostașul, și slujitorul, și bucătarul, și hamalul se laudă, și fiecare vrea să aibă admiratorii săi. Și filosofii vor să îi aibă pe ai lor; și aceia care scriu împotriva acestui lucru vor să câștige slavă, pentru că au scris bine; și aceia care citesc cele scrise vor să se mărească cu aceasta, pentru că le-au citit; și eu, care scriu acestea, poate am aceeași dorință; și poate o vor avea și aceia care vor citi acestea scrise de mine…”

Aici, în ironia lui Pascal, se poate distinge durerea sa în fața situației dureroase în care se află sufletul omului căzut. Și într'adevăr, slava deșartă este rezultat al căderii. Până la căderea în păcat, cei dintâi oameni, în Rai, nu cunoșteau nici mândria, nici slava deșartă. Câtă

vreme omul a fost vrednic de fericire, nu a căutat slavă, ci dădea slavă Ziditorului său. De când a ajuns vrednic de plâns, a început să înseteze după a fi fericit și lăudat de alții.
Întâlnim slava deșartă nu numai la cei din lume, ci și la oamenii duhovnicești. Iar dacă la mireni ea este primejdioasă, la oamenii duhovnicești este aducătoare de pierzanie. Pe lângă aceasta, demn de remarcat este și faptul că slava deșartă îl poate sili pe om să se nevoiască, să se trudească, să se roage, să postească și să dea milostenie. Dar toate aceste nevoințe duhovnicești sânt la fel de nefolositoare celui stăpânit de slavă deșartă pe cât este de nebunesc a turna apă într'un urcior spart. Fariseii, despre care ne vorbește Sfânta Evanghelie, nu săvârșeau ei, oare, din dorință de slavă deșartă, toate faptele bune? Și în loc să primească răsplată de la Dumnezeu pentru nevoințele lor, ei au auzit din gura lui Hristos cuvintele pline de osândă: „Vai vouă, cărturari și Farisei fățarnici!" /Mt. 23:14/ Cel ce se slăvește pe sine, chiar de va săvârși cea mai bună faptă, nu are nici un folos din aceasta, dacă va căuta slava omenească.
Pentru aceea și Iisus Hristos îi povățuiește pe ucenicii Săi: „Luați aminte, milostenia voastră să nu o faceți înaintea oamenilor, spre a fi văzuți de dânșii; iar de nu, plată nu veți avea dela Tatăl vostru carele este în ceruri. Deci, când faci milostenie, să nu trâmbițezi înaintea ta, precum fac fățarnicii în adunări și în ulițe, ca să se slăvească de oameni: amin zic vouă că își iau plata lor. Iar tu, făcând milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta, ca să fie milostenia ta întru ascuns; și Tatăl tău, cel ce vede întru ascuns, acela va răsplăti ție întru arătare." /Mt. 6:1-4/
Mântuitorul îndeamnă la aceeași păzire cu luare aminte de slava deșartă și în rugăciune, și în post, precum și îndeobște în săvârșirea tuturor faptelor bune și bineplăcute. Nu în zadar slava deșartă este asemuită de unii Sfinți Părinți cu o mică furnică târâtoare. Oricât de

mică ar fi ea, poate distruge marile roade ale virtuților. „Furnica," spune Sfântul Ioan Scărarul, „așteaptă să se isprăvească strânsul grâului și slava deșartă să se adune bogăția." Prin bogății, aici, trebuie să se înțeleagă truda duhovnicească și virtuțile dobândite. Furnica se bucură că va avea prilejul să fure un bob, iar slava deșartă se bucură că se va putea lăuda cu nevoințele săvârșite. Dar prin puterea legilor duhovnicești, în clipa în care te lauzi cu binele pe care l-ai săvârșit, l-ai și pierdut. Pentru că dacă vei căuta slavă de la oameni, îți primești deja răsplata aici și te lipsești de răsplată în ceruri. Sfântul Episcop Theofan Zăvorâtul numește slava deșartă cel mai vătămător și lingușitor vrăjmaș.

„Acesta îl face pe om să fie asemenea unui muncitor care, oricât ar câștiga, risipește de îndată tot câștigul, fără să lase ceva și pentru ziua de mâine. Cel ce se slăvește pe sine și-a câștigat deja răsplata și nu are ce să aștepte a mai primi în viitor. El este totdeauna gol, asemenea aceluia care risipește tot ce are. Gol se va înfățișa și în lumea de dincolo. Numai păcatele sale îl vor însoți, iar faptele bune, care i-ar fi putut fi de folos pentru a covârși păcatele, nu vor avea nici o valoare. Iată cât de ucigătoare este paguba pricinuită de slava deșartă."

Nebunia slavei deșarte constă în aceea că acesta te silește să te trudești în zadar, răpindu-ți răsplata pentru trudă. „Sihastrul ce se mărește în deșert," spune plin de înțelepciune Sfântul Ioan Scărarul, „îndoit se nedreptățește pre sineși, că și trupul își topește, și plată nu dobândește." Omul stăpânit de slavă deșartă seamănă cu găina cea proastă. De cum a ouat un ou ea se laudă, cotcodăcind, astfel încât să fie auzită. Dar în felul acesta nu-și face decât sieși rău, căci de cum o aud, oamenii îi și iau oul. Tot astfel și dracii răpesc de la omul stăpânit de slavă deșartă binele săvârșit. Creștinul iubitor de slavă deșartă este întotdeauna nechibzuit, după înțelepciunea dum-

nezeiască. Din deșertăciune, el se laudă înaintea tuturor cu bogățiile pe care le-a adunat. Și cel care își arată multora comorile, acela negreșit va fi jefuit de hoți.

Lupta cu slava deșartă

Nevăzutul ațâțător al gândurilor de slavă deșartă în noi este izvoditorul mândriei, vrăjmașul nostru neîmpăcat - diavolul. El insuflă supușilor lingușitori să gâdile auzul sufletelor stăpânite de slavă deșartă cu plăcute laude, fie pentru a dobândi anumite foloase, fie pentru a păgubi pe trufașii iubitori de slavă. Dar sânt și lingușeli care izvorăsc din inimi bune și iubitoare, însă neluminate. Un adevărat Creștin învățat, care știe ce pustiire poate pricinui într'un suflet iubitor de slavă chiar și o singură laudă, nu-și va îngădui niciodată să lingușească și să ațâțe slava deșartă. Adeseori, noi ne lingușim reciproc, fie pentru că dorim să ajungem prietenii cuiva, fie din dorința trufașă de a primi (ca răspuns) înapoi laudă pentru noi, fie pentru că nu înțelegem subțirimile vieții duhovnicești și primejdiile care vin din slava deșartă.

„Domnul ascunde de la ochii noștri de multe ori și pre lucrurile bune care le avem. Iar bărbatul lăudător, iar mai vârtos înșelător, prin laudă pre ochii noștri i-a deschis, și aceștia deschizându-se, bogăția nevăzută s'a făcut de la noi."

Astfel ne grăiește Sfântul Ioan Scărarul. După cuvintele sale, „lingușitorul este slujitor al dracilor, al mândriei de mână ducător, al umilinței prăpăditor, al lucrurilor celor bune pierzător, al căii celei drepte rătăcitor. «Că cei ce vă fericesc pre voi, vă înșeală pre voi», zice Prorocul." /Is. 3:12/

Dar cum să luptăm cu această slavă deșartă care răsare atât de ușor în sufletele noastre și care aduce atâta desfătare inimilor noastre

orgolioase? Când auzim un cuvânt de laudă trebuie să ne amintim, după sfatul Sfinților Părinți, de fărădelegile noastre și de îndată ne va smeri cugetul că oamenii ne laudă pentru că nu ne cunosc în toată jalnica noastră stare sufletească. Atunci apare chiar simțământul mântuitor că nu merităm laude, ci mustrări, pedepse și rușine, împreună cu gândul la Înfricoșata Judecată a lui Dumnezeu, când se vor descoperi toate faptele noastre tainice și se vor osândi toate păcatele noastre pline de rușine. Frica lui Dumnezeu este cel mai puternic vrăjmaș al slavei deșarte.

Dacă, însă, slava deșartă se naște în noi nu în urma laudelor venite din afară, ci țâșnește singură din străfundurile stricatei noastre inimi și ne șoptește cu glasul ei lingușitor: „Vezi cât de deștept ai fost? Vezi cât de bun te-ai arătat a fi? Vezi cât de înțelept te-ai dovedit?," atunci, după sfatul Sfântului Episcop Theofan Zăvorâtul, trebuie de îndată să începem lupta împotriva simțământului slavei deșarte răsărit în sufletul nostru.

„Luptați-vă și veți birui! spune el. Cel dintâi lucru pe care trebuie să-l faceți este să înțelegeți și să simțiți că gândul acesta (adică slava deșartă) este vrăjmaș (al sufletului). De aceea, numaidecât ce acesta se ivește, alergați și chemați această înțelegere și acest simțământ. Sufletul, negreșit, va încerca ură față de acest gând și această ură îl va îndepărta. Simțământul de ură față de slava deșartă poate fi asemuit cu o lovitură dată cuiva în piept. Cel lovit cu putere în piept va cădea la pământ; așa și gândul, biruit de ură, aleargă afară din suflet."

Pe lângă aceasta, înțelegerea limpede a ceea ce sântem de fapt, a cât de puțin am făcut și a cât de mult ne-a mai rămas de făcut, ne poate smeri și ne poate aduce trezvia.

„Dacă vei face ceva bun, ne sfătuiește Sfântul Dimitrie al Rostovului, ferește-te de lauda de sine! Căci de te vei lauda, vei pierde degrabă, din pricina slavei deșarte, tot ceea ce ai agonisit prin truda ta, iar harul

lui Dumnezeu te va părăsi. Căci din laudă se naște înălțarea de sine, din aceasta - căderea, iar din cădere - despărțirea de Dumnezeu."
De aceea, este chiar mai bine să nu faci nimic vrednic de laudă pe pământ, decât, săvârșind ceva, să te înalți. „Mai bun este înaintea lui Dumnezeu un păcătos smerit decât un drept mândru." Preaînțeleptul Solomon spune: „Necurat este înaintea lui Dumnezeu tot cel cu inimă înaltă, și cel ce-și pune mâna în mână cu nedreptate nu se va îndreptăți." /Pil. 16:6/ Slava deșartă este izgonită de adevărata și adânca cunoaștere de sine. De obicei, pentru ce ne lăudăm noi? Din pricină că ne măsurăm cu cei mai mici decât noi. Dar dacă ne vom măsura cu cei mai mari decât noi, oare cât de neîndemânatici, cât de răi și cât de necugetați ne vom arăta a fi? Și atunci se va curma în noi prilejul slavei deșarte. De vom cugeta dacă săvârșim toate cele pe care sântem datori a le săvârși și dacă am săvârșit cum trebuie puținul nostru bine, ne vom încredința că nici aici nu vom găsi nici un temei pentru slavă deșartă. Sfântul Dimitrie al Rostovului ne spune, în chip minunat: „Mulți sânt cei ce au săvârșit multe virtuți, și-au împărțit averile, s'au lepădat de bogății, au făcut lucruri vrednice de laudă, au luminat lumea, i-au înțelepțit pe oameni, i-au izbăvit pe mulți și tot nu s'au mărit. Iar tu, fără să fi săvârșit ceva bun, fără să fi făcut vreun lucru bineplăcut înaintea lui Dumnezeu, pentru nimic, nebunește, te lauzi. Așadar, nu te lăuda de unul singur, ci caută dacă cumva Dumnezeu te laudă. Deoarece dacă săvârșești vreun bine, Dumnezeu îl va cunoaște și fără mărirea ta de sine. Iar dacă îi este bineplăcut, te va mări și fără să vrei… El nu va lăsa pe nimeni nerăsplătit."
În alt loc, Sfântul Dimitrie al Rostovului lămurește într'un chip minunat același gând: „De te vei lăuda singur, toți vor începe să te disprețuiască. Iar dacă nu te vei lăuda singur, Dumnezeu și toți oamenii o vor face. Dacă vei tăcea despre tine, Dumnezeu va vorbi

despre tine. Dacă, însă, singur te vei mări, Dumnezeu va tăcea despre tine și te va îndepărta.”

Sfântul Proroc și împărat David a grăit prin Sfântul Duh cuvinte minunate, pe care toți cei ce doresc să se izbăvească de slava deșartă trebuie să le țină minte și să le rostească des. El spune într’o dumnezeiască vedere, în rugăciune: „Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci numelui tău dă slavă…!” /Ps.113:9/ Însuși Mântuitorul ne-a învățat cum să ne tămăduim de boala iubirii de slavă: „Așa și voi, când veți face toate cele ce s’au poruncit vouă, ziceți că: Robi netrebnici sântem, căci ce eram datori a face am făcut.” /Lc. 17:10/ În ce chip minunat este tăiată, aici, din adânc, rădăcina slavei deșarte prin cuvintele: când veți face toate! Cine dintre noi se poate lăuda că a făcut totul? Nimeni! Se găsește în cele din urmă o privință, ba chiar mai multe, în care șchiopătăm. Iar dacă slava deșartă este oprită și osândită chiar și atunci când am făcut totul, cu atât mai mult este dacă se naște din ceva mărunt: din faptul că am zis o glumă foarte reușită, din pricină că am cântat frumos sau că haina noastră are o croială deosebită și ne stă bine cu ea!

Orice om care se va privi cu trezvie și în adâncime își poate da seama că nu are nici un motiv să se laude, pentru că nu are nimic al său; totul i-a fost dat. Numai păcatele sânt ale lui, pentru că el le-a săvârșit, fără ajutor străin. Dar nu se poate spune același lucru și despre virtuți, pentru că tot binele adevărat, bineplăcut lui Dumnezeu, se săvârșește cu ajutorul lui Dumnezeu, cu sprijinul harului ce ni se împărtășește prin Sfânta Taină a Botezului. „Fără de mine,” spune Mântuitorul, „nu puteți face nimic” /In. 15:5/ Cât de adâncă este Descoperirea Creștină! Numai ea ne învață că nu avem dreptul să ne mărim cu virtuțile noastre, deoarece toate acestea au fost dobândite, cu adevărat, și prin lucrarea voii slobode a omului, dar mai ales cu ajutorul puternic al harului lui Dumnezeu. Fără de acest har, cele

mai mari strădanii ale libertății noastre nu ar ajunge pe culmea desăvârșirii, la care s'au înălțat sfinții. Prin acest cuget Creștin al lor, rostit cu o limpezime desăvârșită de Sfântul Apostol Pavel prin cuvintele: „Cu harul lui Dumnezeu sânt ce sânt," /I Cor. 15:10/ se lămurește ciudatul paradox potrivit căruia cei ce aveau cel mai mult cu ce să se laude, cei ce au atins desăvârșirea virtuții, cei ce au săvârșit chiar și minuni, se socoteau a fi păcătoși și robi netrebnici ai lui Dumnezeu. Tot binele pe care îl vedeau la ei, pe deplin îndreptățit, îl puneau pe socoteala bunătății și ajutorului venit de la Dumnezeu.

„E rușine să se mândrească cineva cu podoabă străină, spune plin de înțelepciune Sfântul Ioan Scărarul, dar e nebunia cea mai de pe urmă să se fălească, prin închipuirea de sine, cu darurile lui Dumnezeu. Fălește-te numai cu înfăptuirile tale dinainte de naștere. Căci cele de după naștere Dumnezeu ți le-a dăruit, ca și nașterea însăși. Numai virtuțile ce le-ai înfăptuit fără minte sânt ale tale. Căci mintea ți-a dăruit-o Dumnezeu. Arată nevoințele purtate fără trup, numai din sârguința ta. Căci trupul nu e al tău, ci al lui Dumnezeu. Nu te încrede, până ce nu vei primi hotărârea, văzând pe acela care, chiar după intrarea în cămara de nuntă, a fost legat de mâini și de picioare și aruncat în întunericul cel mai din afară. /Mt. 22:13/ Nu-ți înălța grumazul, odată ce ești pământesc. Căci mulți au căzut din ceruri, măcar că erau sfinți și nematerialnici."

După mărturia Sfinților Părinți, nu au fost cruțați de slava deșartă nici marii oameni bineplăcuți lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Scărarul ne povestește despre vedenia duhovnicească a unui bărbat sfânt și văzător cu duhul, vedenie în care este zugrăvită, cu o deosebită veridicitate psihologică, atât viclenia subțire a ispitelor slavei deșarte, cât și înțeleapta trezvie a nevoitorilor care se luptă cu slava deșartă.

„A însemnat oarecarele din cei ce puteau să vadă, ne spune Sfântul

Ioan Scărarul, și văzând, mi-au povestit cum că «șezând eu,» zice, «în soborașul meu, dracii slavei deșarte și ai mândriei venind, au șezut lângă mine de amândouă părțile. Și unul adică îmi împungea coasta mea cu degetul lui cel măreț în deșert, îndemnându-mă să povestesc vreo vedere, sau vreo lucrare, pre carea o făcusem în pustie. Și după ce pre acesta l-am scuturat de la mine, zicând «Să se întoarcă înapoi și să se rușineze cei ce voiesc mie rele,» /Ps. 39:14/ îndatăși cel de-a stânga la urechea mea îmi zicea: «Bine, bine ai făcut. Și mare te-ai făcut, că pre maica mea cea fără de rușine o ai biruit.» Către carele, eu, cu dreaptă socoteală, pre stihul cel de-aci înainte iarăși luându-l, am zis: «Să-și poarte îndatăși rușinea cei ce zic mie: Bine, bine.»"

Iată cum se luptau Sfinții Părinții cu slava deșartă. Prin învățăturile și pilda lor, ei ne învață cum trebuie să ne luptăm și noi cu această slăbiciune primejdioasă a duhului nostru, ca să ne izbăvim, cât mai este vreme, de treapta de început a pierzătoarei mândrii. Pentru că dacă slava deșartă nu va fi dezrădăcinată din sufletele noastre, aceasta va crește mai repede ca pleava, va înăbuși tot ceea ce este sfânt și bun, și va trece către o treaptă mai înaltă de creștere, se va învechi, va deveni obicei și maică a tuturor roadelor pierzării, se va preface în soarta noastră veșnică și amară.

Trufia

A doua treaptă a mândriei este trufia. Satana este cel ce îl așază pe omul trufaș pe o treaptă mai înaltă decât cea pe care se află iubitorul de slavă deșartă. De aceea, aici și plăcerea este mult mai mare, dar și amețeala pricinuită de înălțime este mai puternică. Trufia se naște din slava deșartă, așa cum fluturele se naște din omidă. Dacă slava deșartă se mulțumește să se agațe, trufia zboară în înalt, asemenea

fluturelui. Omul slavei deșarte se mulțumește numai să iubească totul la propria lui persoană, pe când trufașul este atât de îndrăgostit de sine, încât nu numai că își admiră la nesfârșit propriile calități, dar chiar nu îi place aproape nimic din ceea ce vede la ceilalți. El gândește despre sine că este cel mai deștept, cel mai vrednic, cel mai desăvârșit. Iubitorul de slavă deșartă așteaptă numai laude și din ele se desfată; trufașul nu știe de ce să se mai bucure: de laudele care îi sânt aduse sau de umilințele pe care el le aruncă asupra celorlalți. Iubitorul de slavă deșartă se simte bine și în cercul restrâns, local, al prietenilor săi mincinoși și lingușitori. Dacă aceștia nu există, atunci se desfată chiar și cu laudele pe care singur și le aduce: „Vezi, cât ești de frumos! Ce ținută dreaptă ai! Ce podoabe frumoase porți! Cât de frumos cânți!" ș.a.m.d. Omul trufaș nu se mulțumește să-și știe întâietatea. El nu se satură nici cu recunoașterea venită din partea celor apropiați lui. El vrea să fie cunoscut de un cerc cât mai larg de oameni. Vrea să strălucească, să lumineze, să fie cinstit de toți. Și pentru că vede că trufia celorlalți stingherește zborul propriei sale trufii, începe să umilească și să osândească pe toți și pe toate. Dacă vede cumva o patimă la vreun rival de-al său, îl dă în vileag cu cruzime în fața tuturor, iar gândul tainic pe care-l are este următorul: „Vedeți cum e acela?! Cât de rele sânt faptele lui! Cât de josnic îi este sufletul! Eu nu sânt ca el!" Dacă vede la rivalul său virtuți, nu numai că nu se pleacă înaintea lor, dar chiar râde de ele cu un dispreț amar. Dacă vreun rival al său este dăruit cu daruri și se remarcă prin ceva, atunci îl va numi mândru și iubitor de slavă. Dacă este evlavios, îl va huli ca fiind fățarnic. Dacă este econom și modest în îmbrăcămintea pe care o poartă, îl va numi zgârcit. Și în plus va căuta ca toți ceilalți să fie de acord cu el. Slava deșartă are o vedere obtuză și se mulțumește numai să-și vadă calitățile și să culeagă laude pe seama lor. Trufia are un orizont mai larg de

cuprindere. Ea nu rabdă nimic care să o umbrească. Iubitorul de slavă deșartă trăiește mai puține clipe amare decât cel trufaș. La omul iubitor de slavă deșartă, pedeapsa se află mai mult ascunsă dincolo de mormânt. În schimb, pentru cel trufaș, chinul pricinuit de trufie începe încă de aici, de pe pământ. Cel mai adesea, și pizma este strâns legată de trufie, care poartă cu sine propria pedeapsă. Cel trufaș este și mânios. Iar cel mânios singur își ațâță focul suferinței lui. Trufia se aprinde de la focurile iadului. Ea făgăduiește victimelor sale mari desfătări, îmbătare amețitoare, mărire în ochii celorlalți, când de fapt nu duce decât la rușine înaintea oamenilor înțelepți și depărtare de Dumnezeu. Omul trufaș, oricât de deștept ar părea în ochii proprii, nu este, de fapt, decât un biet nebun. El crede că va afla o desfătare înaltă pentru sufletul său în satisfacerea propriei trufii, dar precum un drog, ca și cum ar lua opiu, se otrăvește singur pe sine prin trufie. Câte neliniști, câte griji, câte patimi înfierbântate nu vom afla în sufletul omului trufaș, iubitor de mărire! Acesta crede că are întotdeauna dreptate. Dar, oare, pot toți oamenii din lume să fie de acord întru toate cu el? Și, iată, de cum se vede contrazis, clocotește și începe să sufere. Este îndrăgostit de sine însuși și vrea ca și ceilalți să-l cinstească, să se minuneze de el. Dar poate el să-i facă din toți oamenii admiratori ai săi? Unii încep să-l critice, alții chiar să îl dea în vileag. Iar el nu poate să îndure așa ceva și începe să sufere cumplit. Numeroase sânt suferințele trufiei nebunești, încă de aici, de pe pământ, dar nespus mai grele sânt suferințele pricinuite de aceasta în lumea de dincolo. „Tot cela ce înalță pre sine, se va smeri," spune Mântuitorul. Pentru trufie, dreptatea cerească a ales cea mai cumplită pedeapsă, umilința - și anume umilința veșnică și nesfârșită.

Trufia este o trăsătură diavolească. Așa cum diavolul își află desfătarea în pricinuirea de suferințe și necazuri oamenilor, tot

astfel și cel trufaș caută ca prin acoperirea cu rușine, osândirea și necinstirea adusă celorlalți să rămână el la loc de cinste printre oameni. Trufia își aduce singură laudă.

Tot astfel se lăuda și Fariseul în biserică, osândindu-l pe Vameșul care se pocăia. Trufia nu suportă alte păreri, nu poate îndura să fie criticată... Cel trufaș își vede numai propriile calități și se supraestimează. Despre ceilalți vorbește cu mândrie, uneori cu bunăvoință, rareori cu îngăduință, dar cel mai adesea cu dispreț. Îi subapreciază pe cei egali lui. Este crud și grosolan cu cei aflați mai prejos decât el, iar pe cei mai talentați decât el sau cu cei aflați în funcții mai înalte se poartă cu respect și milă, dar dacă se prinde într'o discuție mai deschisă cu ei, veți vedea că, dintre toți aceștia, tot pe sine se va pune pe întâiul loc.

Desigur, și în trufie există felurite trepte și nuanțe. Unul este trufaș într'o măsură mai mică, altul este pârjolit de mărire de sine. Unul simte că trufia este o patimă, dar fiind neputincios sau lipsit de voința de a lupta cu ea, o ascunde cu dibăcie, pe când un altul este trufaș cu nerușinare. Aici joacă un rol însemnat și măsura de dezvoltare a minții, educația și cultura generală a celui stăpânit de această patimă. Cel neînvățat va fi un prost trufaș. Intelectualul este un trufaș rafinat, dacă putem spune așa. Cel neînvățat se va certa în chipul cel mai grosolan dacă este contrazis sau dat în vileag cu ceva. Cel cu educație va căuta să te cucerească prin anumite calități ale lui, în așa fel încât să te câștige ca slujitor al iubirii lui de mărire. Dar și intelectualul, sub înrâurirea mândriei care mocnește în el, se poate folosi de mijloacele grosolane ale celui needucat. Și la unul, și la celălalt, patima rămâne, în esența ei, una și aceeași. Ea este asemenea șarpelui - dacă o calci, te mușcă.

În societate, unde se discută unele probleme de interes obștesc, cel trufaș se va vădi prin faptul că îi place întotdeauna să-și impună

propria părere. El este dispus oricând să se contrazică cu ceilalți, găsește întotdeauna ceva de obiectat, este un mare maestru în critică și se simte nespus de jignit dacă tocmai el este cel criticat sau contrazis. Trufașul iubește batjocura. El găsește întotdeauna ceva de zeflemisit la ceilalți. Neajunsurile caracterelor acestora sânt, mai cu seamă, jucăria preferată pentru gura lui necurată. Dacă însă nu află nimic de obiectat la vreun om desăvârșit, începe să batjocorească nasul sau bărbia strâmbă a acestuia. Omul trufaș poate crește în mândria sa până acolo încât să ajungă a-i batjocori pe toți și pe toate, mai puțin propria persoană.

Trufia îi face pe oameni răi, neprietenoși, arțăgoși, ținători de minte ai răului, mânioși, neiertători și veșnic dușmănoși. Puneți doi oameni mândri să trăiască împreună. Așezați-i într'un palat mare și frumos! Prea mici li se vor părea spațioasele încăperi. Nu se vor putea suferi unul pe celălalt. Se vor certa neîncetat. Fiecare dintre ei va socoti că el are dreptate. Dacă ciocnești două pietre de cremene, vor ieși scântei, nu făină. Cel trufaș nu se va domoli niciodată. Dacă cineva îi va da un sfat bun, fiți siguri că nu-l va urma. Va face fiecare tot după voia sa, chiar dacă această nechibzuință îi va pricinui mari necazuri.

Trufia tulbură liniștea familiilor, a satelor, însângerează șezătorile, nunțile și oamenii, răzvrătește orașele, aprinde lumea întreagă și îi învrăjbește pe oameni unii cu alții.

Nimic nu nimicește viața în prietenie și rânduielile în comunitate mai mult ca trufia. Ea aduce destrămare, căci nu cunoaște nici smerenia, nici dragostea - singurele care unesc, contopesc și zidesc. Tot omul trufaș își este sieși un fel de dumnezeu. Și așa cum dumnezeirii i se acordă o grijă și o cinstire deosebită, tot astfel și el, dintre toți oamenii, vrea jertfe și cinstire, respect față de persoana proprie, fără să se simtă prin aceasta dator cuiva cu ceva. Un astfel de om, odată

ce s'a înrădăcinat definitiv în această mărire de sine, aducătoare de pierzanie, poate ajunge cu ușurință și la cea de a treia și cea mai înfricoșată treaptă a mândriei - mândria împotriva lui Dumnezeu Însuși.

Mândria împotriva lui Dumnezeu

Până la această treaptă s'a înalțat Lucifer, cel fără de măsură. Dar această înălțime a fost atât de amețitoare chiar și pentru el, încât nu a putut rămâne acolo și a căzut. Și el a „zis întru cugetul tău: În cer mă voiu sui, deasupra stelelor cerului pune-voiu scaunul meu, [...] fi-voiu asemenea celui preaînalt." /Isa. 14:13-14/ Dar această mândrie l-a pogorât în cele mai de jos ale pământului.
Prin înșelăciune i-a ispitit satana spre o astfel de mândrie și pe strămoșii noștri, în Rai. „Veți fi ca niște dumnezei!" /Fac. 3:5/ le spune el. Și cei dintâi oameni, care au pornit pe rătăcitoarea cale a mândriei, au căzut, și au căzut adânc, încât nu s'au mai putut ridica singuri și a trebuit ca Însuși Fiul lui Dumnezeu, Iubirea Întrupată, să se pogoare pe pământ spre a ne răscumpăra și mântui. *Veți fi ca niște dumnezei!* Ce ademenire mare și minunată doar în chip părelnic! Cine nu și-ar dori să fie ca Dumnezeu! Dar problema este că diavolului nu îi stă în putință să ne facă asemenea lui Dumnezeu. El este mincinos. Făgăduințele lui sânt deșarte. Ademenindu-ne către înălțimi, ne aruncă de acolo tocmai în adâncuri. Adam și Eva au vrut să fie asemenea lui Dumnezeu. Dar ce s'a întâmplat? În unele privințe ei au căzut chiar mai prejos decât dobitoacele. Se vede limpede din istoria nefericiților lor urmași întărirea acestui trist adevăr. Și iată, din clipa amarnică a Căderii din Rai, oamenii merg ca niște orbi pe calea mândriei, neîncetat însetează să se înalțe și neîncetat cad. Și cu cât se înalță mai sus, cu atât cad mai rău. Întregul

zbucium al lumii însângerate în care trăim astăzi își are obârșia în nebuneasca mândrie. Ea este pricinuitoarea tuturor marilor căderi ale omului contemporan. Câți scriitori, câți filosofi, câți politicieni, câți cuceritori au uitat, orbiți de mândrie că, totuși, și ei sânt simpli muritori și au purces la săvârșirea de fapte mărețe și peste puterile lor! Și, înălțându-se împotriva lui Dumnezeu, și-au sfârșit sărmana lor viață ori în boli îngrozitoare, ori cu totul nimiciți, ori în deplină umilință, nebuni - și toți, dimpreună, în Iad! *Domnul, celor mândri le stă împrotivă.* /Iac. 4:6/ Duhul mândriei contrazice întotdeauna și nu vrea să primească învățătură de la nimeni. El este tiranic, foarte iubitor de sine și crâncen. Cel mândru ar vrea mai degrabă să i se ia viața decât să fie dat în vileag și umilit. El dorește să conducă, și să fie competiție. Vrea să fie asemenea lui Dumnezeu.
„Chiparosul nu-și pleacă ramurile ca să se întindă pe pământ. Nici monahul cu inima mândră, ca să facă ascultare," spune Sfântul Ioan Scărarul. Cel mândru nu va recunoaște niciodată că este vinovat de ceva.
Un bătrân foarte cunoscător îl povățuia duhovnicește pe un frate ce se trufea la spovedanie. Iar acesta, orb fiind cu duhul, i-a zis: „Iartă-mă, părinte, dar nu sânt mândru." Auzind acestea, preaînțeleptul bătrân îi răspunse: „Și ce altă dovadă mai vădită a patimii acesteia mai vrei, fiule, decât cuvântul ce l-ai spus: nu sânt mândru?"
Neamul omenesc cel căzut al veacului acestuia nu vrea să recunoască mândria ca păcat, ci o socotește a fi o virtute. Atât de mult a încurcat omul înțelesul cuvintelor, încât nu batjocorește satanica mândrie, ci smerenia. El socotește a fi un lucru firesc atunci când cineva dă dovadă de mândrie. A fi mândru se impune ca o datorie și ca o pricină de laudă. Orice om, astăzi, trebuie să aibă ca țel propria sa demnitate, să-și păstreze cinstea, să-și apere propria persoană. Dar dincolo de toate aceste cuvinte - cinste, vrednicie, ambiție, se as-

cunde nebuneasca mândrie. Vădiți-l pe acest „cavaler” al „nobilului” orgoliu în păcatele sale! Nu va putea îndura o astfel de jignire cu smerenie Creștină, ci de îndată se va înfuria și va clocoti. Și în văpaia „nobilei sale mânii” va străluci chipul mândriei lui satanice. Dacă mândria este o calitate morală atât de înaltă, de ce Iisus Hristos nu spune nicăieri: „Fiți mândri asemenea Mie! Apărați-vă cinstea!,” ci poruncește tocmai dimpotrivă: „Învățați de la mine, că sânt blând și smerit cu inima,” /Mt. 11:29/ „ci de te va lovi cineva preste obrazul drept, întoarce lui și pre celălalt.” /Mt. 5:39/ Nu, mândria este întuneric, iar întunericul nu are părtășie cu lumina! După cuvintele de Dumnezeu înțelepțitului Sfânt Ioan Scărarul, cel mândru nu are nevoie să fie ispitit de diavol, „căci el s’a făcut sieși și diavol, și vrăjmaș.” Precum iubește diavolul aurul, așa și cel mândru își apără patima ce se ascunde înlăuntrul lui. Acesta nu rabdă, cum am spus, nici o mustrare. Iar după cuvintele Sfântului Ioan Scărarul „cel ce alungă mustrarea își arată dragostea pentru păcat.” Pentru aceasta omul mândru de astăzi a ajuns la o cădere atât de adâncă, din pricina faptului că prin „nobila sa mândrie” a alungat orice îndrumare și a ascuns în spatele cinstei sale toate necurățiile!

„Al celor înalți lucru este a suferi cu vitejie și cu bucurie ocărârile,” spune același sfânt părinte. Cei mândri sânt neliniștiți, au duhul pornit într’o stare războinică. Dacă totul se desfășoară în favoarea lor, ei se înalță până la ceruri. Însă dacă se abate asupra lor vreun necaz, cârtesc groaznic și îi învinovățesc pe toți. Dacă li se întâmplă vreo nenorocire se pornesc chiar a-L huli pe Dumnezeu. Cel mândru este antihrist, luptă împotriva lui Dumnezeu. Începe cu „nevinovata” slavă deșartă și poate ajunge la deplina îndrăcire. Sfântul Avvă Dorothei ne istorisește despre un frate de mănăstire din vremea sa, care, apucând pe calea mândriei, și-a sfârșit viața nebun. La început se mândrea înaintea celor asemenea lui, iar când ceilalți frați

aduceau laudă altcuiva înaintea lui, el îl defăima și spunea: „Cine este acesta? Eu nu cunosc decât pe Avva Macarie.” După o vreme însă, a început să osândească și pe sfântul Macarie: „Cine este Macarie? Nu știu decât pe Sfântul Vasile și pe Sfântul Grigorie.” Dar monahul cel mândru nu s’a oprit aici. Nu după multă vreme, el a început să grăiască de rău în inima sa și pe acești mari sfinți și să socotească ca îndreptători duhovnicești numai pe Sfinții Apostoli Petru și Pavel. Avva Dorothei, văzând cum crește mândria în acest frate, i-a spus acestuia: „Frate, în curând vei defăima și pe aceștia.” Și întocmai, așa s’a și întâmplat. Fratele cel mândru a început să spună: „Și cine sânt Petru și Pavel? Nu sânt nici aceștia nimic, afară de Sfânta Treime.” În cele din urmă s’a mândrit și asupra lui Dumnezeu - și așa s’a îndrăcit.

Adevărat grăiește Sfântul Ioan Scărarul, când spune că „mândria este lepădare de Dumnezeu, aflătură a dracilor, defăimare a oamenilor, maică a osândirii, strănepoată a laudelor, a ieșirii din minte înaintemergătoare, de căderi pricinuitoare, pricină a epilepsiei, izvor al mâniei, […] pricinuitoare a nemilostivirii, […] amară luătoare de seamă, judecător fără de omenie, împrotivă luptătoare lui Dumnezeu, rădăcină a hulei.”

Și în zilele noastre sânt mulți oameni care se înalță pe sine chiar și mai presus de Dumnezeu Însuși și îndrăznesc să hulească Preasfântul Său nume. Nu sânt oare ateii și necredincioșii astfel de oameni, care, asemenea nebunului din Psalmi, spun: „Nu este Dumnezeu”? /Ps. 13:1/ Mulți contemporani ai noștri, din mândrie oarbă și prostească nu vor să creadă. Ei socotesc o înjosire a se supune adevărurilor credinței Ortodoxe. Neputând să îndure batjocura necredincioșilor că cred în „basmele Bisericii,” ei se numesc pe sine necredincioși, oameni care s’au slobozit de orice rațiune omenească, căci credința este una dintre acele însușiri rare care îl înalță pe om mai presus

de animale. Fără credință, omul cu ușurință cade moral și se face o mlaștină a celor mai respingătoare miazme ale patimilor și păcatelor. Săraca omenire de astăzi, pornită pe calea agonisitoare de pierzanie - calea mândrei necredințe, nu face decât să ajute la venirea grozăviilor apocaliptice, care se vor abate asupra ei pentru lepădarea de credința Ortodoxă, din pricina necinstirii, a patimilor și a mândriei satanice!

Mândria pierzătoare

Mândria este rădăcina și obârșia tuturor păcatelor. „Toate marile năpaste," ne spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „care au venit asupra întregii lumi își au obârșia în mândrie." De asemenea, toate relele și grozăviile care de acum încolo se vor abate asupra pământului păcătos și care și-a avut începutul în cel de al II-lea Război Mondial își vor avea și ele începutul tot în mândrie. Orice cădere, după mărturia Sfinților Părinți, este prevestită de mândrie. Și Cuvântul lui Dumnezeu ne spune limpede: „Înainte de surpare povățuiește semeția, și înaintea căderii, gândirea cea rea." /Pil. 16:18/ Știind aceasta, binecinstitorul popor ortodox Bulgar a izvodit, în duhul Scripturii, zicala: „Cel ce sare foarte sus, cade foarte rău." Pedeapsa ce se abate asupra celui mândru este prăbușirea lui.

Mândria se poate strecura și în viața duhovnicească înaltă a Creștinului și să nimicească toate lucrurile lui bune și înaltele virtuți dobândite. Aceasta se vede limpede din următoarea pildă.

„În veacul al IX-lea, scaunul episcopal din Edessa era ocupat de marele bineplăcut lui Dumnezeu Sfântul Theodor. În apropierea orașului se nevoia în vremea aceea un stâlpnic minunat, pe nume Theodosie. Acesta era om duhovnicesc, iar pentru înaltele sale nevoințe monahicești primise de la Dumnezeu darul înainte-

vederii. Episcopul Edessei îl cerceta adesea pe stâlpnic, pentru a avea cu acesta convorbiri duhovnicești. Odată, Sfântul Theodor îl întrebă: „Duhovnicescule părinte, câți ani ai de când viețuiești pe acest stâlp? Și, care este lucrul pustnicirii tale, să nu ascunzi de mine, pentru Domnul?" Iar bătrânul, suspinând din adâncul inimii și de lacrimi cuprinzându-se, i-a răspuns: „Pentru certarea Domnului, îți voiu arăta ție, însă tu să nu spui nimănui, până ce Domnul mă va slobozi pe mine din viața aceasta. Eu, în zilele tinerețelor mele, lepădându-mă de lume, împreună cu fratele meu cel mai mare, slujind în mănăstire ca la trei ani, am dorit să fim la liniște. Și, cu sfatul duhovnicescului nostru părinte, am ieșit la pustietate și am aflat peșteri, nu departe unul de altul, și acolo pustniceam, numai cu verdețuri hrănindu-ne, iar sâmbăta și Duminica, împreună ne rugam și din verdețuri, la un loc, gustam, și iarăși ne despărțeam. Însă îngerii lui Dumnezeu ne mângâiau pe noi.
Iar într'o zi, umblând prin pustie, osebiți unul de altul, și adunându-ne verdețuri, am văzut pe fratele meu stând în uimire și cu semnul Crucii însemnându-se pe sine, apoi sărind locul acela, fugind și intrând în peștera sa. Iar eu, mirându-mă de săritura și fuga lui cea iute, m'am dus la acel loc să cunosc ce rău a văzut fratele meu, de a fugit. Și am văzut o grămadă de aur vărsată și, făcând rugăciune și dezbrăcându-mi mantia, am luat aurul și abia l-am dus pe el în peștera mea, dar fratelui meu nu i-am spus. Apoi, m'am dus în cetate și am cumpărat o casă bună și am zidit biserică și am făcut mânăstire și am adunat patruzeci de călugări și casă de îngrijire a bolnavilor am făcut. După aceea, aflând un bun gospodar, l-am pus pe el egumen și am dat toate în mâinile lui și ca la o mie de galbeni, iar o mie am împărțit-o săracilor și nu mi-am lăsat mie nici un galben. Deci, lăsând pace egumenului și sărutând pe frați, m'am dus în pustie să caut pe fratele meu.

Dar mi-a venit mie un gând de mândrie că, adică, fratele meu n'a putut să gospodărească bine bogăția ce o aflase, iar eu lucru bineprimit la Dumnezeu am făcut. Și văzând peștera fratelui meu, mă tulburam cu gândurile mândriei, socotindu-mă pe mine mai bun decât dânsul. Și iată a venit la mine îngerul cel ce umbla împreună cu mine de la început și, căutând la mine cu ochi mânios, mi-a zis: „Pentru ce te mândrești? Îți spun ție, că toată osteneala ta, de atâta vreme, la zidirea bisericii și a mânăstirii și la toate cele câte le-ai făcut, nu se aseamănă cu săritura fratelui tău, când a sărit pe deasupra grămezii celei de aur pe care o aflase. Că nu peste aur a sărit, ci peste prăpastia bogatului, din Evanghelie, a sărit, /Lc. 16:26/ ca și Lazăr cel sărac, și a venit ușor la locul unde ședea Avraam. El s'a sârguit să placă lui Dumnezeu, iar tu oamenilor. Drept aceea fără de asemănare mai înalt decât tine este, iar tu nicidecum nu vei ajunge la locul lui, măcar că te crezi adevărat pustnic. Ci, iată, nu vei vedea fața lui în toată viața ta, nici împreună-petrecerea cu mine nu o vei dobândi, până ce vei îmblânzi pe Dumnezeu cu multe lacrămi și cu sfărâmare de inimă, și atunci mă vei vedea pe mine și te vei mângâia." Acestea zicându-mi, s'a făcut nevăzut de la ochii mei. Iar eu, sârguindu-mă, am ajuns la peștera fratelui meu, însă n'am putut să-l vad pe el și am strigat, tânguindu-mă și smerindu-mă, până ce n'am mai putut plânge. Deci, șapte săptămâni am plâns în pustia aceea, rugând pe sfântul înger ca să se milostivească spre suspinarea și plânsul meu. Iar întru a șaptea zi a săptămânii a șaptea, mi-a venit un glas, zicându-mi: „Se cade ție să mergi în cetatea Edessei și să te sui pe stâlpul cel aproape de biserica Sfântului Gheorghe și acolo să te pocăiești, până ce se va milostivi spre tine Domnul." Și plângând, am venit patruzeci de zile până aici și pe acest stâlp suindu-mă, m'am liniștit. Și vreme de patruzeci și nouă de ani stând aici, cu multe gânduri m'am luptat, iar în anul

al cincizecilea, spre seară târziu, într'o sâmbătă, o lumină dulce mi-a strălucit în inimă și mi-a gonit întunerecul cel pătimaș, apoi toată noaptea cu lacrămi am privegheat. Iar în ceasul al treilea din zi, Duminica fiind, s'a făcut glas către mine de la înger: „Pace ție și mântuire!" Iar eu, mângâiat cu inima, am căzut cu lacrimi, zicând: „Pentru ce m'ai lepădat de la fața ta și de fratele meu m'ai despărțit? Și iată zac, de multe ispite fiind cuprins." Iar îngerul, apucându-mă de mână, m'a ridicat pe mine și mi-a zis: „Pentru gândul tău, m'am depărtat de la ochii tăi, de vreme ce ai defăimat pe fratele tău, dar nu te-am părăsit, păzindu-te pe tine, precum mi-a poruncit mie Dumnezeu. Iar, acum, că te-ai smerit, Și-a adus aminte de tine Dumnezeu și mi-a poruncit mie ca să fiu cu tine și în veacul acesta și în cel viitor. Încă, iată, ți-a dăruit ție Dumnezeu un dar, ca să vezi pe cei drepți și pe cei păcătoși. Viu este și fratele tău, dar numai în veacul cel de acolo te vei vedea cu dânsul."[17]

Auzind acestea, Episcopul Edessei a dat slavă lui Dumnezeu, Care cu înțelepciune îi izbăvește pe robii Săi din tot păcatul."

Din această pildă grăitoare, luată din Viețile Sfinților, se vede limpede cât de păgubitoare este mândria. Ea este ucigătoare a vieții duhovnicești. Tot ea împiedică harul lui Dumnezeu să se pogoare asupra noastră. Căci după graiurile Cuvântului lui Dumnezeu: „Dumnezeu celor mândri le stă împrotivă, iar celor smeriți dă har." /I Pet. 5:5/ Mândria îndepărtează harul de la cei ce o primesc. Ea este beznă duhovnicească. Lumina învățăturii lui Hristos nu poate avea nici o părtășie cu ea. Așa precum lumina și întunericul nu pot fi împreună în același loc, tot astfel nici harul și mândria nu pot viețui împreună în aceeași inimă. Legile omenești nu pedepsesc mândria, dar legea lui Dumnezeu o face, căci este potrivnică lui Dumnezeu și dă naștere tuturor necazurilor. Nici unui om nu îi stă în putință

---

17 *Proloagele*, luna Ianuarie în 7 zile, Mitropolia Olteniei, Craiova, 1991.

să îi îndrepteze pe cei mândri. Pe aceștia numai Dumnezeu îi poate înțelepți și supune, deoarece cel mândru nu primește nimic de la semenii lui, oamenii. Cele mai bune leacuri împotriva mândriei sânt necazurile și suferințele în viață, pe care Dumnezeu le îngăduie spre binele nostru. Astfel de încercări sânt bolile îngrozitoare, ruina neașteptată, moartea unuia dintre cei apropiați și altele. Bineînțeles, aceste însemnate leacuri nu lucrează ca prin farmec. Ele pot fie să tămăduiască, fie să otrăvească. De fapt, numai de voia slobodă a omului ține felul în care le va folosi. Dacă nu va cârti și nu va începe să hulească pe Dumnezeu, dacă va înțelege că din pricina mândriei lui și a multelor sale păcate, după vrednicie i-au fost trimise din ceruri suferințele, el se va tămădui sufletește. Fericiți cei ce în necazurile lumești văd mila lui Dumnezeu față de ei! Pe ei, Dumnezeu degrabă îi va tămădui. Dar vai celor care, în ciuda a toate, rămân mândri. Ei sânt pierduți fără putință de scăpare! Iar pentru că necazurile lumești s'au arătat a fi neputincioase în a-i înțelepți, muncile veșnice ale iadului îi vor îmblânzi în lumea de dincolo. Dar atunci totul va fi prea târziu și în zadar!...

SMERENIA

În deplină potrivnicie cu mândria stă smerenia. Așa cum mândria este izvorul tuturor patimilor, așa și smerenia este maica tuturor virtuților. Sfântul Ioan Gură de Aur numește smerenia temelia pe care „se poate înălța fără nici o primejdie orice altceva” bun și mântuitor pentru noi. „Și iarăși, dacă această temelie lipsește, chiar dacă cineva s’ar înălța, prin viața sa, până la ceruri, tot ce a zidit cu ușurință se nimicește și rău sfârșit va avea.”

Omul a fost zidit pentru smerenie, nu pentru mândrie. O cunoaștere de sine mai adâncă și mai adevărată îl poate încredința de aceasta. Dumnezeu a rânduit toate cele ce-l înconjoară pe om astfel încât să-i slujească spre smerire, nu spre mândrie. Priviți, de pildă, cât de neputincios este omul care tocmai s’a născut! De câtă trudă este nevoie pentru creșterea și educarea lui! Ce animal, întreabă Sfântul Tihon din Zadonsk, are trebuință de atâta îngrijire, până ce crește mare, precum omul?

Multe vietăți își agonisesc singure hrana de îndată după ce s’au născut, pe când omul cât de multă vreme este purtat, îmbrăcat de mâini străine, hrănit, încălzit și ferit de munci străine! În alt loc, același sfânt ne spune: „Ne naștem goi și în lacrimi; trăim în scârbe, năpaste și păcate; murim cu frică și suspine; sântem îngropați în pământ și ne prefacem în țărână.”

Iar Sfântul Simeon Noul Cuvântător de Dumnezeu, zugrăvind starea

umilă și jalnică a omului, spune că întreaga noastră viață este „luptă cu patimile, iar înlăuntrul său, încă înainte de patimi, omul poartă necurăție și duhoare”… „Poate fi oare ceva mai lipsit de chibzuință decât omul, care, văzându-se cuprins de lepră, se mândrește că poartă veșminte strălucitoare și aurite?”… Da, cunoașterea de sine duce, după mărturia tuturor Sfinților Părinți, la smerenie. „Fii la fel de smerit,” spune Sfântul Dimitrie al Rostovului, „precum te-a zidit Dumnezeu!” și ca adaos, amintesc cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Și ce ai, carea nu ai luat? Iar dacă și ai luat, ce te lauzi ca și cum n'ai fi luat?” /I Cor. 4:7/

Smerenia ce se naște din cunoașterea de sine nu chinuie, nu asuprește sufletul, ci îl îndeamnă la umilință și recunoștință față de Dumnezeu, Care este atât de bun cu noi, sărmanele Sale făpturi neputincioase. Smerenia nu este o resemnare lipsită de nădejde, o pierdere a personalității lipsite de voință, ci un avânt înflăcărat spre lumină. Ea este cale luminoasă spre Rai, izvor de bucurii fără de sfârșit, dobândire a dumnezeieștii desăvârșiri și umplerea vieții goale a omului cu frumusețe și înțeles dumnezeiesc. Cu ajutorul lui Dumnezeu, sub îndrumarea Sfinților Părinți, vom încerca în rândurile ce urmează să zugrăvim tocmai aceasta.

Nu este virtute mai încântătoare decât smerenia. Ea este izvor al tuturor binecuvântărilor, rădăcină a tot binele, maică a tuturor virtuților. Și totuți, în ciuda tuturor acestor înalte calități ale ei, smerenia se ascunde, asemenea parfumatului toporaș în tufele înflorite ale celorlalte virtuți, de parcă ea nu înseamnă nimic și nu slujește la nimic. Dacă mândria poate fi asemuită cu stâncile înalte de munte, goale și neroditoare, smerenia este ca o grădină înflorită sau o întinsă țarină roditoare, care se întinde în depărtare, printre vâlcele. Pe înălțimi nu crește nimic. Acolo domnește veșnic frigul. În văi se coc fructele dulci și grânele pentru hrană. Sfântul Ioan Gură

de Aur îi asemuiește pe cei mândri cu vârfurile înalte și neroditoare ale munților, iar harul lui Dumnezeu cu apa. Așa precum apa curge în jos, ocolește dealurile înalte și caută să se verse în locul cel mai de jos, astfel și harul lui Dumnezeu îi ocolește pe cei mândri și se revarsă asupra celor smeriți. Smerenia este rază a harului, venită din Rai. Și prin ce schimbări cerești trece sufletul când pătrunde în el raza harului! Până de curând cufundat în întunericul nopții păcatului, el se trezește dintr'odată îmbrăcat în lumină. Iar în această lumină omul smerit începe să-și vadă propriile sale păcate și pornește să se curățească de ele, pe când, înainte să fie înveșmântat de lumina harului, toate în el i se păreau a fi în orânduială deplină. Și acest lucru este firesc să fie așa; numai lumina de sus omul își poate vedea păcătoșenia. Într'o încăpere întunecată aerul nu pare plin de praf, ci întotdeauna proaspăt și curat. Dar de îndată ce pătrunde în încăpere o rază de soare, vedem dintr-odată cât praf plutește prin ea. Astfel, smerenia îl face pe om să-și vadă starea vrednică de plâns în care se află și îl împinge să pornească la îndreptarea sa. Ea curăță inima de mulțimea patimilor, împodobește sufletul cu florile dumnezeieștii virtuți și astfel, treptat, ea naște toate virtuțile, fiind singura care rămâne în umbră, căci aceasta este firea ei - să nu se arate, să nu fie slăvită de oameni. Este asemenea rădăcinilor copacilor: în afară dă roade minunate, însă ea rămâne ascunsă în adâncul pământului. Căci dacă rădăcinile vor ieși din pământ, spre a fi văzute, copacul nu va mai avea fructe și se va usca. Astfel este și smerenia. Dacă începe să se arate, virtuțile dispar, iar omul piere duhovnicește. Una din cele dintâi calități ale smereniei este blândețea. Omul cu adevărat smerit este blând nu numai atunci când toți sânt atenți și amabili cu el, ci și atunci când este hulit și defăimat. El nu se tulbură, nu se înfurie, ci pe toate le rabdă în tăcere. Cel smerit nu poate să nu fie blând, căci îl liniștește harul lui Dumnezeu ce se odihnește în el. Se spune că

marea, care este veșnic învolburată și agitată, se îmblânzește când asupra ei se lasă ceață deasă. Asemenea se întâmplă și cu sufletul neliniștit al omului, când asupra lui se pogoară harul Sfântului Duh. Și un astfel de suflet este cel smerit. Zbuciumul, furtunile, neliniștile sânt însușiri ale sufletelor mândre. Sfântul Ioan Scărarul spune: „în inimile blânde se odihnește Dumnezeu; iar sufletul neliniștit sălaș diavolului este." Dumnezeu iubește pe cei smeriți; acestora El li se descoperă și întru ei binevoiește! În Vechiul Legământ, El spune: „Spre cine voiu căuta, fără numai spre cel smerit și lin, și care tremură de cuvintele mele." /Isa. 66:2/

Omul smerit își vede neîncetat neajunsurile. El nu osândește pe nimeni, nu cercetează păcatele celorlalți, nu ia în batjocură, se socotește pe sine ca fiind cel mai rău dintre toți oamenii. Este ascultător și supus față de toți. Slujește cu bucurie tuturor. Nu se mânie atunci când ceilalți primesc onoruri, nu pizmuiește slava celuilalt, căci el pentru sine nu caută foloase lumești. Privirea sa este îndreptată către cer. El caută să fie bineplăcut lui Dumnezeu și de la El așteaptă milă în ziua Înfricoșatei Judecăți. Omul smerit rabdă cu bărbăție disprețul celorlalți și socotește sincer că acesta i se cuvine. Se poartă cu blândețe, sinceritate și plin de dragoste cu oamenii josnici, căci cei smeriți întotdeauna au o blândețe minunată. Iar sufletul smerit, după cuvintele Sfântului Ioan Scărarul, este „scaun al blândeții." Omul smerit nu are gânduri rele. Chiar dacă ar avea un astfel de gând, ar fi degrabă alungat. Cel smerit nu cunoaște viclenia. El nu se preface a fi binevoitor, căci este într'adevăr așa, nu caută să obțină foloase prin lingușiri și să fie pe placul oamenilor, căci nu are nevoie de acestea. El disprețuiește laudele și se bucură când este umilit, deoarece vrea să se facă următor Domnului Iisus, Care pentru a noastră mântuire „s'au deșertat pre sine, chip de rob luând, întru asemănarea oamenilor făcându-se; și cu înfățișarea

aflându-se ca omul, s'au smerit pre sine, ascultător făcându-se până la moarte, iar moarte de Cruce." /Fil. 2:7-8/

Omul smerit nu vrea să fie mai presus de Învățătorul său. Așa cum Fiul lui Dumnezeu, la Cina cea de Taină, S'a ridicat, S'a încins cu ștergar, Și-a suflecat mânecile și a început să spele picioarele ucenicilor Săi, întocmai și cel smerit este gata să slujească tuturor ca un rob, fără să vadă în asta vreun merit. Căci el își amintește de povața Mântuitorului: „Deci dacă eu, Domnul și Învățătorul, am spălat picioarele voastre, și voi datori sânteți unul altuia a spăla picioarele. Că pildă am dat vouă, ca precum eu am făcut vouă, și voi să faceți." /In. 13:14-15/

Omul smerit se teme de laude, în care se ascund atâtea primejdii pentru suflet! El caută adâncurile smereniei, și acolo se simte bine. Un astfel de om nu vorbește mult, nu dorește să-și arate înțelepciunea, ci tace și răspunde cu blândețe.

„Începutul neslavei deșarte, spune Sfântul Ioan Scărarul, este păzirea gurii și iubirea necinstirii; iară mijlocul este curmarea tuturor meșteșugirilor celor gândite ale slavei deșarte; iară sfârșitul (de este cu adevărat și adâncului vreun sfârșit) este ca pe cele ce ajută către necinstire să le meșteșugească fără de smintire înaintea mulțimii."

Omul smerit nu se tulbură din pricina cuvintelor bune pe care lumea le spune despre el. De este lăudat, nu socotește că lauda i se cuvine lui, căci simte că nu înseamnă nimic. De este vorbit de rău, el se socotește pe sine a fi mult mai rău și își spune în cugetul său: „Ei nu mă cunosc, căci altminteri și mai rău ar vorbi despre mine." Dacă este clevetit și osândit, nu se neliniștește și nu-și caută îndreptățire, căci se gândește la judecata lui Dumnezeu, unde vor fi cercetate după moarte nu numai faptele, ci și gândurile oamenilor. Sfinții plini de adâncă înțelepciune, care au ajuns la desăvârșire datorită

smereniei lor, nu se supărau niciodată pe cei ce le aduceau ocări. Dimpotrivă, ei vedeau în aceștia niște binefăcători ai lor și de aceea îi iubeau din suflet și se rugau pentru ei. Ei nu au urmărit atingerea vreunui țel lumesc și nu s'au temut că își vor pierde bunul-nume, și de aceea când erau huliți răbdau, așteptând ca îndreptățirea să vină de la Dumnezeu. Noi însă, de obicei, ne mâniem aprig împotriva celor care ne aduc defăimare, pentru că ținem la părerea oamenilor despre noi și legăm de ea toate foloasele de care ne bucurăm.

Sfântul Serafim din Sarov, care cu iscusință s'a pogorât în adâncurile smereniei, ne învață să nu ne tulburăm atunci când sântem ocărâți; iar dacă este cu neputință să nu ne tulburăm, atunci trebuie ca măcar să ne înfrânăm limba, după cuvintele Psalmistului: „turburatu-m'am și nu am grăit." /Ps. 76:4/ Ca pildă de înaltă smerenie și nemâniere, Sfântul Serafim ni-l zugrăvește pe Sfântul Grigorie al Neokesariei. Aflându-se odată într'un loc obștesc, o oarecare desfrânată a început a-i cere plată pentru păcatul pe care, chipurile, acesta îl săvârșise cu ea. Fără mânie, sfântul spuse cu blândețe unuia dintre însoțitorii săi: „Plătește-i degrabă prețul pe care îl cere!" De îndată ce primi plata necuvenită, femeia a fost luată în stăpânire de un duh viclean. Atunci, sfântul, răspunzând răului cu bine, a alungat prin rugăciune duhul din ea.

O pildă minunată de adâncă smerenie avem și în viața Sfântului Spiridon al Trimithundei. Deși era episcop și cinstit de toți ca om drept și făcător de minuni, Sfântul Spiridon viețuia modest și se îmbrăca foarte simplu. Odată, la chemarea împăratului, a mers la curtea acestuia. Aici, una dintre slugi, socotindu-l un călugăr simplu și sărac, a început să-l batjocorească, l-a oprit să intre și chiar l-a lovit peste obraz. Sfântul Spiridon, plin de bunătate, l-a întors și pe celălalt. Toți sfinții s'au osebit printr'o astfel de smerenie adâncă. Erau lipsiți de răutate ca porumbeii și numai într'o singură situație se

aprindeau de mânie sfântă: când se întâlneau cu oameni mândri ce nu se îndreptau și cu tovarășii lor, ereticii.

Sfântul Ioan Scărarul dă o definiție minunată: „În smerenie nu se află nici cea mai mică urmă de dispreț, nici cârtire sau împotrivire, fără numai atunci când privește credința." Și cei smeriți se pot aprinde de râvnă, însă numai atunci când trebuie să apere comoara credinței Ortodoxe. Aceasta dovedește limpede că smerenia nu este vreo nepăsare, ci o adâncime în care, asemenea apelor unui ocean, se adună forțe uriașe care luptă împotriva celor mai puternici vrăjmași ai omului și ai mântuirii acestuia, cu dracii cei nevăzuți, cu patimile dinlăuntrul nostru și cu ereticii, acești diavoli văzuți din afara noastră. Numeroasele însușiri ale smereniei se vădesc deosebit de limpede în pilda următoare.

„Într'o mănăstire viețuia un părinte sfânt cu numele Agathon, vestit prin virtuțile sale: smerenia și răbdarea. Odată, au venit la el câțiva frați hotărâți a-l ispiti. Aceștia i-au spus: «Părinte, mulți vorbesc că ești clevetitor și că neîncetat osândești pe semeni.» A cugetat bătrânul în sinea sa la acestea și și-a zis în gândul său: «Oare nu am osândit niciodată, măcar în gând, pe frații mei?» Și le-a răspuns: «Adevărat este că sânt clevetitor și osândesc!» «Mai mult decât aceasta, ești și curvar!,» au continuat frații. Avva Agathon și-a amintit atunci de cuvintele Domnului «că tot cela ce privește la femeie spre a o pofti pre ea, iată a preacurvit cu dânsa în inima lui» /Mt. 5:28/ și a recunoscut smerit: «Adevărat este, sânt curvar!» Astfel, frații au înșirat multe păcate, învinuind pe Sfântul Agathon că le-a săvârșit, și de care acesta se recunoștea deplin vinovat. În cele din urmă, frații i-au spus sfântului: «Nu vom ascunde de tine și aceasta, că mulți te socotesc a fi și eretic!» Atunci ochii smeriți ai sfântului s'au aprins de râvnă dumnezeiască, iar acesta, cu mâna ridicată, le zise: «Nu! Viu este Dumnezeu! Martor îmi este că nu sânt eretic!» S'au mirat

frații de acest răspuns hotărât și neașteptat, și l-au rugat pe bătrân să-i lămurească de ce a încredințat la toate învinuirile dintâi, iar pe ultima a respins-o atât de hotărât. Atunci, Sfântul Agathon le-a spus: «Păcatele cele dintâi de care m'ați învinuit le-am primit ca să dobândesc smerenie și ca să nu aveți o părere înaltă despre mine; pe cel din urmă însă, nu l-am primit, pentru că erezia este despărțire de Dumnezeu, iar eu păzesc sfânta credință, ca să nu pier împreună cu ereticii!»"

Toți acei Sfinți Părinți care au luptat neînfricați împotriva vrăjmașilor Ortodoxiei nu au încetat nici o clipă să fie întru totul smeriți cu inima. Și sfinții mucenici, care, plini de îndrăzneală, au mărturisit numele lui Hristos, batjocorind nebunia chinuitorilor lor idololatri, au purtat adânc în sufletele lor conștiința smerită că sânt păcătoși. Din toate acestea se vede că smerenia poate fi și este o luptă înaltă. Dar chiar și în râvna sa sfântă pentru slava lui Dumnezeu, omul smerit nu devine trufaș sau semeț, ci își păstrează smerenia pentru că știe că tot ce are este primit în dar de la Dumnezeu, și îl poate pierde dacă se mândrește cu el.

Cei mândri sfârșesc întotdeauna în chip amarnic. Cela ce s'a urcat în vârful plopului, acela negreșit va cădea și își va sparge capul. Cel smerit nu cade niciodată. Și cum ar putea să cadă? El se află mai jos decât pământul! Mândria este asemenea unui balon de săpun, se umflă și zboară în înalt, dar într'o clipită se sparge și dispare. Smerenia însă este asemenea copacului binecuvântat: cu cât rădăcinile îi sânt mai adânc înfipte în pământ, cu atât mai înalt crește. Așa cum asupra celor mândri se abate blestemul lui Dumnezeu: „Tot cela ce înălță pre sine se va smeri," tot astfel și în cei smeriți se împlinește binecuvântarea dumnezeiască: „Cel ce smerește pre sine se va înălța."

Așa precum mândria are trei trepte, tot astfel și smerenia are trei. Cele dintâi urcă ca să-l doboare pe om, pe când celelalte trei se pogoară pentru a-l înălța pe acesta. Iată cum definește minunatul Sfânt Stareț Ambrozie al Optinei aceste trei trepte: „Treapta cea dintâi a smereniei este să te supui față de mai marii tăi și să nu te înalți peste cei mai mici ca tine. Să ne oprim o clipă luarea aminte asupra acestor cuvinte! Ce regulă de aur pentru rânduiala socială sânt aceste cuvinte! Oare nu pe ele se ridică toată bunăstarea societății și orice orânduire de stat? Ele lămuresc întocmai cele spuse de Sfântul Apostol Pavel: „Tot sufletul să se supuie stăpânirilor celor mai înalte" iar „cel ce se împrotivește stăpânirii, rânduielii lui Dumnezeu se împrotivește." /Rom. 13:1-2/

Mândria este răzvrătire. Ea nu se supune nimănui, și astfel se arată a fi nimicitoare a rânduielii sociale. Smerenia, dimpotrivă, încă din cele dintâi vădiri ale ei, se arată ca temelie trainică pe care se întemeiază împreuna-viețuire a oamenilor. Dar cât de puțin sântem pătrunși noi, oamenii, de conștiința trebuinței de a urca măcar această treaptă a smereniei! Cât de mulți sânt cei care se împotrivesc stăpânirii: elevii neascultători la școală, cetățenii nedisciplinați, Creștinii ce nu ascultă de Biserică. Toți aceia care într'un fel sau altul se împotrivesc oricărei forme de autoritate sânt încă departe de adevărata smerenie.

A doua treaptă a smereniei este să fim supuși celor asemenea nouă și să nu ne înălțăm înaintea celor mai mici decât noi. Dacă treapta dintâi, chiar dacă este de neapărată trebuință, ni se pare a fi greu de atins, cea de a doua ni se înfățișează a fi cu mult mai anevoioasă. În ce chip să te supui celor egali ție? Ființa noastră, obișnuită să poruncească, să fie lăudată și cinstită, se împotrivește din toate

puterile ei unei astfel de smerenii. Mândria nu ne îngăduie să ne supunem celor asemenea nouă. Iubirea de sine ne împiedică să ne privim ca fiind asemenea celor mai mici decât noi. Simțământul demnității personale ne împinge să nu ne supunem, ci să poruncim, să conducem. Cum mă voi supune eu celor asemenea mie? Oare nu sânt eu mai deștept decât ei? Nu sânt eu mai bun, mai talentat? Iată în ce chip cugetă fiecare dintre noi. și prin aceasta arătăm cât de departe sântem de adevărata smerenie și cât de prinși sântem în mrejele mândriei.

A treia treaptă și cea mai înaltă a smereniei o urcăm atunci când ne supunem și celor mai mici decât noi și ne socotim a fi nimic, asemenea dobitoacelor, nevrednici să ne aflăm printre oameni. Aceasta, însă, ni se pare de-a dreptul cu neputință! Dar de fapt această treaptă a fost atinsă de sfinți. Ei toți s'au socotit a fi cei mai păcătoși, nevrednici de a viețui între oameni, și credeau cu adevărat în felul acesta despre ei înșiși. Iată, în Vechiul Legământ, dreptul patriarh Avraam, care se învrednicise chiar să vorbească cu Dumnezeu, se socotește pe sine „pământ și cenușă." /Fac. 18:27/ Sfântul Proroc și Împărat David, care a scris minunații psalmi și a fost dăruit cu darul proorociei, cel ce este și strămoșul după trup al Mântuitorului Iisus Hristos, a spus cu adâncă smerenie despre sine: „iar eu sânt vierme și nu om." /Ps. 21:6/ Iar Sfântul Apostol Pavel, care a trudit mai mult decât toți Sfinții Apostoli la răspândirea Cuvântului lui Dumnezeu, cu smerenie de neînțeles pentru noi se numește pe sine „născut fără de vreme, [...] mai micul apostolilor, carele nu sânt destoinic a mă chema apostol" /I Cor. 15:8-9/ și se socotește pe sine în chip neprefăcut drept cel dintâi dintre cei păcătoși. /I Tim. 1:15/ Iar sfântul nostru, Îngerul Bulgariei, mijlocitorul nostru al tuturor, care prin nevoința sa deosebită s'a proslăvit, care în post și rugăciune a îndurat arșiță

și ger în muntele Rila, care neîncetat a scăldat stâncile cu lacrimile sale, care în viețuire asemenea îngerilor a petrecut, care, încă în viață fiind, minuni a săvârșit spre ajutorul celor din neamul său, ale cărui moaște nestricăcioase se odihnesc până astăzi în Mănăstirea Rila, săvârșind minuni și dăruind ajutor tuturor celor ce cu credință i se roagă, acest înger preschimbat în trup omenesc, își începe Testamentul său lăsat fraților din obștea mănăstirii prin următoarele cuvinte: „Eu, smeritul și păcătosul Ioan, care nu am săvârșit nici o faptă bună pe pământ, nu am aflat suflet de om când am venit întâi în pustia Rilei, ci numai fiare sălbatice și păduri neumblate...”

Numai printr'o astfel de smerenie desăvârșită s'au învrednicit toți sfinții de harul desăvârșit al lui Dumnezeu. Harul se dă după măsura smereniei. Cu cât e mai adânc vasul smereniei, cu atât mai mult har adună.

La smerenia desăvârșită se ajunge prin coborârea în adâncurile umilinței. Acest fapt ni-l dezvăluie însuși Mântuitorul prin cuvintele: „care dintre voi va vrea să fie întâiu, să fie vouă rob.” /Mt. 20:27/

Dumnezeu îl iubește pe cel ce se străduiește să ajungă măcar la întâia treaptă a smereniei. De bună seamă, mai mare răsplată primește cel ce se află pe cea de a doua treaptă. Dar cel mai bineplăcut în ochii lui Dumnezeu este acela care a urcat până la cea de a treia treaptă a smereniei, adică se socotește pe sine a fi ultimul dintre oameni, și se supune chiar și celor mai mici decât el.

Minunatul Sfânt Theodosie de la Pecerska, egumen al Mănăstirii Pecerska-Kiev, care era iubit și cinstit încă din timpul vieții pământești ca bineplăcut al lui Dumnezeu, mergea des la Kiev, la Cneazul Iziaslav. Odată, plecat cu o treabă mănăstirească, l-a prins seara la curtea cneazului. Acesta dorea să-l oprească să înnopteze la el în palat, dar Sfântul Theodosie a stăruit să se întoarcă la mănăstire. Atunci, cneazul a poruncit să i se pregătească o mică trăsură, iar unul

dintre slujitorii vizitii să-l ducă pe Părintele Theodosie la Lavra Pecerska. Trăsura avea un singur loc, iar vizitiul nu avea unde să se așeze. Când obosea, încăleca pe cal, iar după ce se odihnea, continua să mâne caleașca pe jos. O astfel de trăsură fusese gătită și Sfântului Theodosie. Când Cuviosul s'a urcat în ea, vizitiul a început să mâne calul cu cârtire în suflet, nemulțumit că în loc să se odihnească va trebui să-l conducă noaptea întreagă pe acest călugăr necunoscut. Au ieșit din cetate. Tânărul vizitiu privi la Cuvios și, înșelat de îmbrăcămintea simplă a acestuia, l-a socotit a fi un călugăr simplu și îi spuse: „Părinte, coboară și mână caleașca și lasă-mă pe mine să urc în ea!" Sfântul Theodosie îi răspunse fără să se împotrivească: „Bine, fiule, așa să fie!" și s'a dat jos din trăsură. Iar tânărul s'a urcat ca un stăpân și curând a început să sforăie. Noaptea întreagă a mânat Sfântul Teodosie trăsura, ostenindu-se mult. Dimineața, toți care se întâlneau cu egumenul pe drum, atât oameni de vază cât și țărani, se închinau cu cinstire înaintea slujitorului lui Dumnezeu, pentru că îl cunoșteau. Tânărul se minuna, văzând acestea. Nu pricepea de ce oamenii se închinau înaintea acestui „simplu monah." S'au apropiat de Lavra Pecerska. Aici se auzise că egumenul sosește de la Kiev, așa că întreaga obște i-a ieșit înainte ca să-l întâmpine. Frații, după obicei, au făcut metanie înaintea întâi-stătătorului și părintelui lor duhovnicesc. Atunci, vizitiul începu să fie cuprins de spaimă: „Cine este acesta căruia toți monahii îi arată atâta cinste?!" se întreba el. Și pricepând că este egumenul, vestitul Theodosie, s'a cutremurat de frică, căci se aștepta să fie pedepsit.

Sfântul Theodosie a mers însă la el cu blândețe, l-a luat cu dragoste de mână și l-a dus la trapeză, unde a poruncit să fie bine hrănit. Iată câtă bunătate și smerenie avea Sfântul Theodosie de la Pecerska!

Mintea căzută și întunecată a omului a reușit să răstoarne totul cu susul în jos. Patima cea mai ucigătoare, în care își au obârșia toate celelalte păcate, mândria, omul a înălțat-o pe treapta unei credințe, iar virtutea mântuitoare a smereniei o batjocorește, socotind-o un lucru nedemn de spiritul liber și superior al omului.

Oamenii au dat smereniei felurite nume rele, menite a o batjocori și a o face respingătoare printre oameni. Este numită resemnare, lipsă de caracter, apatie ș. a. Toate aceste nume arată necunoașterea de care dau dovadă cei ce disprețuiesc smerenia. De fapt, în smerenie se ascunde o măreție deosebită. Sfântul Isaac Sirul o numește „veșmânt al lui Dumnezeu:" „Căci Cuvântul, carele s'au întrupat, într'însa s'au înveșmântat, și printr'însa asemenea nouă s'au făcut (luând firea noastră omenească). Cela ce se înveșmântează în smerenie, întru adevăr se face asemenea Celuia Ce din înălțimea sa pogorâtu-s'au, Celuia ce bună-săvârșirea măririi sale au acoperit și Slava sa întru smerenie o au ascuns, ca zidirea să nu piară arsă de lumina sa. Căci nici o zidire nu ar fi putut a-l vedea, dacă Dânsul nu ar fi primit o parte dintr'aceasta, ca astfel să aibă părtășie cu ea."

Așa grăiește Sfântul Isaac Sirul, pomenind măreția lui Dumnezeu, de neîndurat pentru oameni, de pe muntele Sinai, când a dat lui Moisí cele două table ale celor Zece Porunci - când muntele întreg s'a cutremurat de prezența lui Dumnezeu și nimeni nu a îndrăznit să se apropie, temându-se să nu moară. Dumnezeu este și în Noul Legământ același Dumnezeu mărit și înfricoșat, îmbrăcat însă în veșmântul smereniei. El se pune pe Sine la îndemâna tuturor. Asemenea lui Dumnezeu, și marii sfinți își ascund minunatele lor virtuți și puterile harului în smerenie, se sălășluiesc în adâncă smerenie printre frații lor și, socotindu-se cei dintâi dintre păcătoși,

vorbesc și viețuiesc împreună cu păcătoșii. Astfel, aluat bun fiind, amestecându-se cu ceilalți, le împărtășesc și acestora din virtuțile lor, îi câștigă pentru Dumnezeu și îi mântuiesc.

Cel smerit este iubit de toți și prin aceasta se vădește în el ceva deosebit, vrednic de iubire. Sfântul Isaac Sirul spune: „Nimeni nu îl urăște pe cel smerit, nu îl vatămă prin cuvânt, nu-l disprețuiește; toți îl iubesc, pentru că și Dumnezeu îl iubește. El pe toți îi iubește și toți îl iubesc pe el. Toți pretutindenea îl caută, oriunde se apropie este întâmpinat și cinstit ca un înger de lumină. Numai oamenii câștigați de satana îl disprețuiesc pe cel smerit, căci smerenia dumnezeiască este potrivnică drăceștii lor înțelegeri despre lume. În schimb, dobitoacele necuvântătoare și fiarele sălbatice ascultă și se supun cu adâncă smerenie, parcă pentru a umple golul și pentru a cinsti măreția smereniei, tăgăduită de slujitorii diavolului. Multe sânt pildele de sfinți, plini de smerenie, la care veneau lei însetați de sânge, urși și alte fiare, și se așezau înaintea lor ca niște miei blânzi. Într-un chip deosebit de interesant ne deslușește acest fapt minunat Sfântul Isaac Sirul. El spune: „Cel smerit se apropie de fiarele sălbatice, iar când privirea acestora se oprește asupra lui, cruzimea lor se îmblânzește; se apropie de el, socotindu-l stăpânul lor, scutură din cap și din coadă, și îi ling mâinile și picioarele, pentru că au simțit la el acea bună-mireasmă pe care o răspândea și Adam în Rai, înainte de căderea în păcat. Această mireasmă plăcută ne-a fost luată, dar, prin venirea sa, Mântuitorul Hristos ne-a dat-o îndărăt, a înnoit-o în noi." Aceasta este mireasma bineplăcută cu care este uns neamul omenesc."

Înălțimea smereniei se vădește în faptul că Dumnezeu o prețuiește mai presus decât orice și o răsplătește în cea mai înaltă măsură. Oamenii prețuiesc bogăția, iar Dumnezeu sufletul smerit. Dobândirea celei mai adânci smerenii înseamnă în ochii lui Dumnezeu dobândirea

desăvârșirii. Nici o nevoință nu se poate asemui cu smerenia. Fără ea, și rugăciunea, și milostenia, și postul sau înfrânarea sânt lipsite de preț. Iar smerenia singură, fără aceste nevoințe, este de mare preț. Nevoințele singure ne pot duce la mândrie și ne pot duce la pierzanie, precum l-au pierdut pe Fariseu. Smerenia însă ne poate mântui și fără alte nevoințe, așa cum l-a mântuit pe tâlharul de pe Cruce, pe săracul Lazăr și pe mulți alții, desfrânați, vameși și păcătoși, de la Hristos până astăzi. Smerenia este calea cea mai scurtă către mântuire. De bună seamă, nevoințele și faptele bune nu sânt lipsite de valoare. Ele pot grăbi dobândirea mântuirii și ne pot învrednici a dobândi milă și mai mare de la Dumnezeu - însă numai dacă sânt împletite cu smerenia. Fără de smerenie, sânt nefolositoare. Smerenia este sarea virtuților. Așa precum fără sare peștele capătă miros urât, tot astfel și faptele bune, lipsite de smerenie, devin stricăcioase.

Smerenia este un bun de mare preț, pentru că ne face fii ai lui Dumnezeu, ne duce în Împărăția cerurilor și ne deschide ușile Raiului. Sfântul Ioan Scărarul spune răspicat: „Pocăința îl trezește pe om, plânsul bate la porțile Raiului, iar sfânta smerenie le deschide!” Oare câți păcătoși nu au întrecut pe mulți păruți drepți în împărăția cerurilor? Tâlhari, curvari, hoți, mincinoși și tot felul de păcătoși au ajuns, prin smerenie, sfinți. Iată calea mântuirii pentru toți oamenii - sfânta smerenie! Ea este mijlocitoare puternică înaintea lui Dumnezeu, căci aduce iertare de multe păcate și agonisește mari bunătăți. Este de ajuns ca cel ce a greșit să se smerească, spre a fi de îndată primit în comuniune cu Dumnezeu. Mulți sânt cei ce greșesc, dar, smerindu-se, își reînnoiesc legătura lor cu cerul!

Și marele drept, sfântul proroc și împărat David a păcătuit odată greu, săvârșind preacurvie și ucidere. El a strigat înaintea Prorocului Nathan, care îi aducea mustrare: „Greșit-am Domnului!,” și de îndată a auzit: „Domnul au ridicat păcatul tău!” /II Împ. 12:12-13/

Biruit de puterea smereniei și de măreția milosteniei lui Dumnezeu, Sfântul Împărat David a scris minunatul Psalm de pocăință:[18] „Miluiește-mă, Dumnezeule, dupre mare mila ta," în care a vădit adânca cugetare că Dumnezeu nu vrea de la noi nici o altă jertfă, fără numai inimă zdrobită și smerită. „Că de ai fi voit jertfă, aș fi dat," îi spune David lui Dumnezeu, și urmează: „arderi de tot (pe care Sfântul Ioan Scărarul le tâlcuiește a fi flămânzirea, însetarea, postul și alte nevoințe) nu vei binevoi. Jertfa lui Dumnezeu: duhul zdrobit; inima zdrobită și smerită Dumnezeu nu va defăima." /Ps. 50:18-19/

Potrivit Sfântului Simeon Noul Cuvântător-de-Dumnezeu, aceasta este singura jertfă pe care Dumnezeu nu o respinge, „cunoscând că omul nimica al său are, ca jertfă să aducă." „Prin această jertfă s'au mântuit, se mântuiesc și se vor mântui toți împărații, boierii, cei de neam ales, cei proști, înțelepții, neștiutorii de carte, bogații, săracii, hoții, nelegiuiții, zgârciții, curvarii, ucigașii și tot felul de păcătoși."

Atât de puternică și înaltă este smerenia, încât îl poate milostivi pe Dumnezeu, când se mânie, ca să șteargă toate păcatele. „Numai pentru această jertfă," spune Sfântul Simeon Noul Cuvântător de Dumnezeu, „se întâmplă toate bolile, scârbele, greutățile, chiar și căderea, pătimirile sufletești și cele trupești care le însoțesc" - toate au același țel: să ne smerească înaintea lui Dumnezeu, pentru ca prin aceasta să ne mântuim.

Mărit lucru este smerenia, îndeosebi pentru că într'însa se ascunde slava lui Dumnezeu. Sfântul Isaac Sirul spune: „Smerește-te pe sineți și vei vedea întru tine Slava lui Dumnezeu." Aceasta înseamnă: „Smerește-te, și te vei înălța! Umilește-te înaintea tuturor oamenilor, și Dumnezeu te va așeza la loc de cinste în Împărăția cerurilor! Fugi de cinstiri, și cu cinste te vei încununa în Rai! Fii slugă și celor mai mici decât tine, și Dumnezeu te va proslăvi!"

---

18 Psalmul 50.

Minunate îndrumări în această privință ne dă Sfântul Isaac Sirul: „Stăruiește să fii disprețuit, și te vei umple de dumnezeiască cinste… Mustră-ți cinstea ca să ai cinstire, însă nu o iubi, căci vei fi necinstit. Când omul aleargă după cinste, aceasta se depărtează de la el, iar când omul fuge de ea, cinstea începe a-l căuta și a propovădui înaintea tuturor smerenia lui. Dacă disprețuiești cinstirea și nu vrei să primești cinste, Dumnezeu te va vădi… Fericit cel ce întru toate se smerește, căci acela se va înălța… Când cineva însetoșează și flămânzește pentru Dumnezeu, Acesta îl va hrăni din bunurile Sale. Când omul va umbla gol pentru Dumnezeu, va fi îmbrăcat de Acesta în veșmântul slavei și al nestricăciunii. Cel ce a sărăcit pentru Dumnezeu, cu bogăția Sa se va mângâia. Smerește-te pe sineți pentru Dumnezeu, și fără să cunoști în ce chip, se va înmulți slava ta!... Dacă smerenia îl înalță și pe cel prost și pe cel neînvățat, cu cât mai multă cinstire va aduce celor mari și celor ce se bucură de cinstire? Fugi de slava deșartă și te vei preamări!…”

Paradoxul smereniei

De smerenie este legat un minunat paradox: cu cât un om devine mai virtuos, cu atât se simte mai păcătos. Dar nu vedem, oare, același paradox și în cazul mândriei, numai că întors înspre păcat? Cu cât se mândrește omul mai mult, păcătuind prin aceasta, cu atât se socotește pe sine mai drept. Înțeleptul Pascal a înțeles foarte bine acest lucru și l-a exprimat astfel: „Există numai două feluri de oameni: unii drepți, care se socotesc pe sine păcătoși, și alții păcătoși, care se socotesc a fi drepți.”

Ne este totuși lesne de înțeles de ce păcătoșii cei mândri se socotesc a fi singuri drepți. Ei se amăgesc tocmai din pricină că mândria i-a orbit. Însă este de neînțeles de ce Creștinii cei virtuoși, îndeosebi sfinții, ce

au ajuns la o treaptă înaltă a desăvârșirii, care au fost învredniciți și cu darul facerii de minuni, s'au socotit mari păcătoși! Puteau ei, oare, să-și vadă propria desăvârșire? Au fost ei neprefăcuți în înțelegerea păcătoșeniei lor? Nu s'au smerit ei, cumva numai pe dinafară, din deprindere? Sau în adâncul lor, după neștiute de noi legi ale vieții duhovnicești, simțeau întru totul neprefăcut întreaga lor sărăcie cu duhul? Sfântul Tihon al Zadonskului, aruncând lumină tocmai asupra acestei probleme, scrie: „În adevărata smerenie se vădește o sete și o foame neîncetată după harul lui Dumnezeu; căci smerenia nu privește la cele pe care le are, ci cugetă și caută la cele pe care nu le are. Așa cum cei ce învață din cărți și de la dascăli, cu cât sporesc mai mult în învățătură și se deprind cu aceasta, cu atât mai mult își văd propria neștiință, deoarece mai multe sânt cele pe care nu le cunosc decât cele pe care le-au învățat, tot astfel și cei ce învață la școala înțelepciunii dumnezeiești se văd cu atât mai săraci cu duhul, cu cât se împărtășesc mai mult de darurile lui Dumnezeu; pentru că își văd multele lipsuri și, pentru aceasta, caută smerenie și suspine."

Astfel se deslușește priceperii noastre de ce se numeau sfinții pe sine păcătoși, fără vreo urmă de fățărnicie. Numai cel mândru, din pricina orbirii duhovnicești și a necunoașterii, se socotește pe sine drept. Creștinul smerit, care a dobândit înțelepciune adâncă, cu ascuțita sa străvedere duhovnicească, vede la el mulțime de păcate și neajunsuri. Toți sfinții au fost mari înțelepți duhovnicești și, de aceea, toți s'au socotit mari păcătoși.

„În mănăstirea unde se nevoia minunatul Avvă Dorothei, un pelerin a auzit spunându-se că cu cât este mai aproape un om de Dumnezeu, cu atât se simte mai păcătos - și și-a arătat îndoiala în această privință: „Cum poate un sfânt să se socotească păcătos?" Atunci Avva Dorothei l-a întrebat: „Ce ești tu în cetatea ta?" „Sânt

printre cei dintâi dintre mai-marii cetății!," răspunse acesta. „Dar dacă vei merge în marea cetate a Chesariei, cum vei fi socotit?" „Cel din urmă dintre căpeteniile cetății!." „Dar dacă vei merge în cetatea și mai mare a Antiohiei?" „Acolo voi fi numărat cu oamenii de rând!," spuse omul. „Dar dacă vei merge la Constantinopole și te vei înfățișa înaintea luminatei fețe a împăratului, cum vei fi socotit?," l-a întrebat mai departe Avva Dorothei. Pelerinul îi răspunse: „Ei, acolo voi fi de-a dreptul un nimeni!"Atunci Avva Dorothei îi spuse: „Iată, așa și cu sfinții: cu cât se apropie mai mult de Dumnezeu, cu atât se socotesc mai păcătoși."

Este ceva foarte firesc în conștiința păcătoșeniei și nevredniciei dreptului. Orice virtute omenească, fără ajutorul lui Dumnezeu, este precum o stea măruntă care clipește în noaptea întunecată a vieții. Stelele strălucesc numai noaptea, când este întuneric. Dar de îndată ce răsare Soarele, ele își pierd strălucirea și pier. Așa și cu oamenii. Atâta vreme cât se află în noaptea păcatelor, departe de Dumnezeu, ei strălucesc, se mândresc cu una sau cu alta. Dar de îndată ce Dumnezeu răsare în sufletele lor, ei se sting degrabă și văd că sânt nimic înaintea măreției lui Dumnezeu. Aceasta este, de fapt, smerenia, când omul stă nevăzut înaintea lui Dumnezeu și, în ciuda virtuții sale, se socotește a fi nimic, fuge de slavă și cinstiri, și nu rabdă laude deșarte pentru sine, îndreptând neîncetat spre Dumnezeu toată slava și lauda. Cei ce fac aceasta sânt slăviți de Dumnezeu în pofida dorinței lor, pentru că Dumnezeu spune în Vechiul Legământ: „Pre cei ce vor slăvi pre mine, voiu proslăvi." /I Împ. 2:30/

Smerenia fățarnică

Dar pe lângă adevărata smerenie există și o smerenie mincinoasă. Aceasta este „smerenia" deșartă, care își aruncă privirea de jur

împrejur ca să vadă dacă cumva a zărit-o cineva, dacă se vorbește despre ea, sau este pizmuită. Ea nu este altceva decât mândrie înveșmântată în haine smerite. Numai pe dinafară are înfățișarea smereniei, însă pe dinlăuntru clocotesc toate patimile. Cel cu adevărat smerit este întotdeauna liniștit și în pace; nu se bucură de laudele ce i se aduc, nici nu se necăjește din pricina umilințelor. Pe când smeritul cel mincinos caută, printr'o părută evlavie, slava omenească. El a văzut că smerenia aduce laude și cinstiri celor care o au - așa că și-a pus masca smereniei, spre a se mări și el într'acest chip. Un astfel de om arată că nu a înțeles nimic din esența smereniei. Lui îi place să spună despre sine: „O, eu, păcătosul! o, eu, nevrednicul!" Dar în același timp așteaptă ca ceilalți să se împotrivească și să-i spună că nu este adevărat, că nu este păcătos. Iar dacă este contrazis în acest fel, se simte bine. Dar dacă ceilalți sânt de acord cu el și îi spun: „Așadar tu însuți recunoști că ești păcătos! Sânt adevărate, deci, cele ce se spun despre tine?," de îndată se arată nemulțumit, jignit și începe a întreba: „Dar ce se spune despre mine?" O astfel de smerenie nu este mântuitoare, ci fățarnică și de aceea este socotită a fi o greșeală mai rea decât mândria. „Nu cel ce se hulește pe sine dă dovadă de smerită cugetare," spune Sfântul Ioan Scărarul „ci cel ce, văzându-se hulit de altul, nu-și micșorează dragostea față de acesta."

Smerenia fățarnică nu este primejdioasă atât pentru oamenii din lume, căci adeseori ei nu iubesc nici adevărata smerenie - cum ar putea fi atrași de măsluirea ei prin fățarnica smerire? Acest fel de smerenie este mai primejdioasă pentru oamenii duhovnicești, mai cu seamă pentru monahi, a căror cale este îndeosebi cea a smereniei. Pentru că adevărata smerenie cu anevoie se dobândește, monahii se prefac adesea a fi smeriți, din dorința de a dobândi slavă grabnică și ieftină. Adeseori, chiar și Creștinii evlavioși cad pradă acestei ispite

- păruta smerenie. Pentru a ne feri de această smerenie mincinoasă și păguboasă, Sfinții Părinți ne sfătuiesc să nu zicem nimic de la noi: nici de bine, nici de rău, ci să fim cu luare aminte la sufletul nostru și să ne luptăm lăuntric cu toate mișcările păcătoase ale acestuia. Dacă sântem dojeniți, să tăcem și să nu ne îndreptățim, căci de nu o vom face, se va ivi mândria. Dacă sântem lăudați, să păstrăm iarăși tăcerea și să nu ne împotrivim, căci altfel se va ivi fățărnicia. Trebuie să căutăm a dobândi smerenia lăuntrică, care nici nu se tulbură din pricina mustrărilor, nici nu se clatină din pricina laudelor.

Preacuviosul Ambrozie de la Optina istorisește despre un monah care neîncetat spunea despre sine: „O, eu, cel nevrednic! Odată egumenul, venind la trapeză și văzându-l, l-a întrebat: «Dar atunci ce cauți aici, cu sfințiții părinți?» Monahul, jignit, i-a răspuns: «Dar nu sânt și eu unul dintre ei?»"

Spre deosebire de aceasta, adevărata smerenie lucrează în chip cu totul osebit. Iată o pildă: „Un monah oarecare, având adâncă smerenie și viață sfântă, a sosit în vizită la o mănăstire. A intrat în biserică să se roage, iar când frații s'au așezat la cina frățească a dragostei, a luat și el loc. Unii dintre frați au început să se întrebe: «Dar acesta ce caută aici?» și i-au spus monahului: «Ridică-te și ieși afară!» El s'a ridicat și a ieșit. Alții dintre frați însă, mâhnindu-se-se din pricina izgonirii acestuia, l-au chemat înapoi. Fără a arăta în vreun fel că s'ar fi simțit jignit, el s'a întors. Apoi unul dintre frați l-a întrebat: «Spune-ne, ce ai gândit și ce ai simțit când ai fost izgonit, iar apoi chemat îndărăt?» Aceasta le-a răspuns: «Mi-am amintit că sânt asemenea unui câine care iese când este izgonit și vine când este chemat.»"

Aceasta este adevărata smerenie. Smerenia fățarnică are părtășie cu aceasta pe cât au paiele cu aurul.

Foarte frumos a zugrăvit smerenia mincinoasă Sfântul Tihon al Zadonskului. El spune: „Sânt oameni care pe dinafară se arată

smeriți, însă pe dinlăuntru nu sânt așa. Mulți renunță la feluritele trepte și titluri ale lumii acesteia, dar nu vor să renunțe la buna părere pe care o au despre ei înșiși; se leapădă de cinstirile și rangurile lumești, dar vor să adune cinstiri pentru sfințenia lor. Multora nu le este rușine să se numească pe sine păcătoși înaintea oamenilor, sau chiar cei mai păcătoși dintre toți, însă nu vor să audă aceste cuvinte de la alții - și, de aceea, se numesc astfel numai cu gura. Alții își îndoaie spatele ca o seceră, dar înlăuntrul lor se înalță cu cugetul. Alții se pleacă până la pământ înaintea fraților, dar rămân neclintiți în inimile lor. Un altul poartă rasă sfâșiată, dar nu vrea să-și sfâșie inima. Mulți vorbesc puțin și cu glas scăzut, iar alții defel nu vorbesc, dar în inimile lor îi hulesc neîncetat pe semenii lor. Unii își acoperă trupul cu rasă și cu mantie, dar inima nu doresc să și-o acopere. În același chip, ei arată și alte semne ale smereniei!... Aceștia toți, însă, nu au smerenie în inimi pentru că, deși poartă semnele smereniei, le lipsește tocmai înțelesul lor (simțământul sincer de smerenie în adâncul inimii) - ele nu sânt altceva decât fățărnicie. Astfel de oameni sânt asemenea unui burduf, umflat cu aer, care pare plin, însă când se golește de aer, se vădește că a fost gol. Sau, după cuvintele lui Hristos, aceștia se aseamănă „mormânturilor celor văruite, carile din afară se arată frumoase, iar dinlăuntru pline sânt de oasele morților și de toată necurăția." /Mt. 23:27/ De aceea trebuie ca omul să aibă în lăuntrul inimii sale smerenie, precum și toată evlavia. Pentru că Dumnezeu judecă după „sfaturile inimilor" /I Cor. 4:5/ și nu după cele părelnice, nu după cum ne arătăm noi înaintea oamenilor."

Sfinții Părinți ne dau toate aceste îndrumări ca să ne păzească de primejdia smereniei fățarnice, care nu numai că nu aduce omului mântuirea, ci îi agonisește mai mari pedepse. Singura mântuitoare este adevărata smerenie. Prin toate celelalte nevoințe, dacă nu sânt presărate cu sarea adevăratei smerenii, nu ne putem mântui. Însă,

având adevărata smerenie, ne putem mântui și fără nevoințe. Un mare nevoitor din vechime a prorocit că în vremile din urmă nu vor mai fi ostenitori aspri sau mari nevoitori, ci adevărații Creștini se vor mântui numai prin smerenia lor. Și unii dintre ei vor ajunge la mare desăvârșire doar cu aceasta.

CONCLUZIE

Iubiți cititori !

Am schițat înaintea ochilor noștri cele două căi ale vieții: mândria și smerenia. Poate că se vor găsi unii care citind cele de mai sus, vor da din mână și vor spune disprețuitor: „Prostii!...," zvârlind cartea la o parte și alungând din mintea lor toate cele citite. Astfel de oameni, prin lipsa dorinței de a fi învățați, își vădesc mândria. Calea lor duce neabătut la pierzanie. Dar poate că vor fi și dintre cei ce vor sorbi cu smerenie fiecare cuvânt, însetați de înțelepciune duhovnicească, de povață și mântuire. Ei pășesc pe calea smereniei, care îi va duce la Dumnezeu. Noi, după puterea poruncii lui Dumnezeu, ne simțim datori să spunem tuturor - și celor mândri, și celor smeriți - cuvântul lui Dumnezeu, care poate fi rezumat la următoarele: Nu există altă cale de mântuire și de înălțare duhovnicească în afară de calea smereniei. Cel ce vrea să înțeleagă aceasta, să înțeleagă! Lumea modernă, a cărei atenție este astăzi prinsă de „lucruri mult mai importante," nu mai are nici dorința, nici vremea de trebuință pentru a asculta povețele bisericești cele „plictisitoare," atât de străine năzuințelor omului zilelor noastre! Dar cel ce de la Dumnezeu este, ascultă cu bucurie orice îndrumare duhovnicească; el este străin de păgâneasca vâltoare a lumii de astăzi și știe ce o așteaptă pe aceasta și pe oameni, din pricina necredinței și a mândriei. În Apocalipsa Sfântului Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, în preafrumos chip se

spune: „Cel ce nedreptățește mai nedreptățească, și cel ce spurcă mai spurce, și cel drept mai facă dreptate, și cel sfânt mai sfințească-se. Iată viu degrab, și plata mea cu mine, ca să dau fieștecăruia dupre cum va fi lucrul lui." /Apoc. 22:11-12/ Acesta este adevărul neschimbat! Hristos va veni pentru a doua oară în această lume păcătoasă ca să facă judecata Sa cea de pe urmă, spre a-i smeri pe cei mândri și spre a-i înălța pe cei smeriți. „Fericiți cei ce fac poruncile lui" /Apoc. 22:14/ Aceștia veșnic vor fi cu El, în patria cerească după care atât au însetat, „ca să fie stăpânirea lor preste lemnul vieții și pre porți să intre în cetate." /Apoc. 22:14/

Amin!

CAPITOLUL VI
ÎNȚELESUL SUFERINȚELOR

Veniți către Mine toți cei osteniți și
împovărați, și Eu voiu odihni pre voi.
/Mt. 11:28/

Una dintre întrebările cele mai arzătoare este cea a înțelesului suferinței. Mulțime de oameni se întreabă: De ce ne-a zidit Dumnezeu ca să suferim în lumea aceasta felurite boli, scârbe, nenorociri, neplăceri și neizbândiri, de patimi în lăuntrul nostru, din pricina oamenilor răi în afară, de pizma semenilor, de ura vrăjmașilor? Pentru cei ce nu cred în Dumnezeu, lumea aceasta este o vale fără de nădejde a necazurilor. Viața, pentru ei, este o tristă simfonie de vaiete și tânguiri. Unii chiar, în deznădejdea lor, spun că nu există alt iad dincolo de mormânt, că iadul este aici pe pământ. Astfel, scârbele de pe pământ, neluminate de nădejdile Descoperirii cerești, duc la un pesimism deplin. Și cel mai înfricoșat lucru în astfel de cazuri este că suferințele nu ascund într'însele nici un înțeles care să le ușureze, de aceea ele apasă îndoit.
Ne vom osteni în cele ce urmează să cercetăm suferințele în lumina Dumnezeieștii Descoperiri.

AM FOST ZIDIȚI SPRE CHIN SAU SPRE BUCURIE?

Înainte de toate, trebuie să ne fie limpede un lucru: *Dumnezeu ne-a zidit* nu pentru durere, ci *pentru bucurie*. Unde îl vedem noi mai întâi pe om? În Rai! După mărturia Sfintei Scripturi, mai cu seamă a Noului Legământ, omul este menit pentru Rai, și nu pentru iad. Faptul că mulți pier nu înseamnă că așa au fost vrerile lui Dumnezeu pentru om. Nu! „Dumnezeu dragoste este." /I In. 4:8/

El nu vrea moartea păcătosului, /Iez. 33:11/ ci dimpotrivă, ca „toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vie.” /I Tim. 2:4/ Plină de mare însemnătate este următoarea împrejurare: la Înfricoșata Judecată, Mântuitorul va spune drepților: „Veniți binecuvântații Părintelui meu, moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii.” Iar păcătoșilor le va spune: „Duceți-vă de la mine, blestemaților, în focul cel vecinic, carele este gătit diavolului și îngerilor lui.” /Mt. 25:34,41/

De aici se vede limpede că după planul cel bun al lui Dumnezeu, Raiul a fost pregătit pentru oameni, iar iadul pentru diavoli.

ADAM

Și iată că Dumnezeu l-a așezat pe Adam în Rai. În acest minunat loc al bucuriilor, omul cel dintâi era nespus de fericit, căci se afla în preajma lui Dumnezeu. Fericirea este la Dumnezeu. În afara Sa sau departe de Dânsul nu există nici o bucurie adevărată și trainică. În Împărăția lui Dumnezeu, în care Dumnezeu singur va împărăți, nu va fi nici o scârbă.

„Va șterge Dumnezeu toată lacrăma de la ochii lor.” /Apoc. 7:17/ Adam a fost fericit în Rai atâta vreme cât s’a aflat lăuntric în legătură cu Dumnezeu, prin har. Dar de unde s’au ivit durerile? Din păcat. De cum a păcătuit Adam, a început să se chinuiască, chiar dacă încă era în Rai. Păcatul își poartă în sine pedeapsa. Diavolul îi pierde pe prietenii săi, pe cei care îi împlinesc voia. Cugetul îl mustră pe cel ce merge împotriva lui Dumnezeu și calcă poruncile Sale. Înainte ca Dumnezeu să-l izgonească pe Adam din Rai, acesta, lăuntric, l-a părăsit de unul singur, călcând legea lui Dumnezeu și pierzând harul. El a început să sufere din clipa în care a căzut. Și, astfel, nu Dumnezeu este vinovat de suferința lui Adam, ci Adam însuși! Dumnezeu l-a zidit pentru bucurie, iar el a ales suferința.

CREȘTINII

Dar unii vor spune: dacă Adam a păcătuit, de ce trebuie să suferim și noi astăzi din pricina lui? Pentru că sântem copiii lui și, astfel fiind, împărtășim soarta părintelui nostru dintâi. Acest răspuns se referă numai la o parte a problemei, cea obiectivă. Dar aici este și o altă parte, cea subiectivă. Tocmai în ea se cuprinde puterea și mângâierea credinței noastre. Noi nu suferim din pricina vreunei trebuințe care nu ține de noi. Fiecare își făurește propria soartă. În puterea acestui fapt, nu sântem datori a fi părtași la toate nenorocirile și suferințele cărora le-a căzut pradă Adam, din vreo „fatală nevoie." Putem, dacă vrem, să alegem altă cale în viață - nu calea neascultării și a mândriei, care l-a dus pe Adam la pierzanie, ci calea ascultării și a smereniei, și să fim încă de aici, de pe pământ, fericiți. Acest lucru, în parte, a fost cu putință încă din vremea Vechiului Legământ. Și atunci au fost drepți, ca de pildă Sfântul Împărat David, care au aflat în dorirea lor după Dumnezeu bucuria pierdută a vieții omenești. Cu atât mai mult este cu putință acest lucru în Noul Legământ, după venirea lui Iisus Hristos, Care pentru aceasta S'a pogorât pe pământ - să înnoiască și să renască firea omenească cea căzută în păcat, să ne întoarcă harul și fericirea cea pierdută a Raiului!
Cuvântul lui Dumnezeu dă mărturie despre Mântuitorul și despre faptele Sale cele minunate și pline de har: „Iar câți au priimit pre dânsul, dat-au lor stăpânire copii ai lui Dumnezeu să se facă, celora ce cred întru numele lui." /In. 1:12/ Să ajungi fiu al lui Dumnezeu - nu este oare aceasta întocmai cu a te întoarce în Raiul cel pierdut? Nu înseamnă aceasta chiar mai mult? Iată cât de bun este Dumnezeu cu noi, fiii lui Adam. El ne-a dat putința de a ocoli nefericita soartă a strămoșului nostru, numai să vrem aceasta. Adam a fost dăruit de Dumnezeu cu voie slobodă, dar a dat o rea folosință libertății sale,

a călcat legea lui Dumnezeu și de aceea a început să sufere. Și noi avem de la Dumnezeu acest mare dar, libertatea. Dacă îmbrățișăm legea lui Dumnezeu, dacă ne supunem voia păcătoasă voii sfinte a lui Dumnezeu, nu vom suferi ca Adam, ci vom gusta încă din viața aceasta bucuriile Raiului, iar în veacul ce va să vină vom fi veșnic fericiți împreună cu cei ce au bineplăcut lui Dumnezeu. Mărturie despre aceasta sânt sfinții. Ei încă de pe pământ au trăit ca-n Rai, căci au fost neîntrerupt în tainică unire cu Dumnezeu, niciodată nu s'au lepădat de legea Sa și prin smerenie și ascultare au stat tare în har, care i-a făcut nemăsurat de fericiți. Unul dintre cei mai luminoși sfinți, ce a murit acum mai bine de un veac, Sfântul Serafim din Sarov, ajunsese la o așa de mare bucurie pe pământ, încât aceasta se revărsa peste hotarele sufletului său și-i mângâia pe toți cei ce veneau la el cu credință. Sfântul Sarovului îi întâmpina pe toți cu care se întâlnea prin cuvintele: „Ce te aduce la sărmanul Serafim, bucuria mea?" Pe fiecare om, pe fiecare păcătos chiar, Sfântul Serafim îl numea „bucuria mea." Ardea într'o stare de fericire și bucurie atât de mare, încât se simțea mereu ca în ziua Învierii. Iată de ce adesea, chiar și în toiul iernii fiind, le spunea celor cu care se întâlnea: „Hristos a înviat, bucuria mea!" Mai mult, Sfântul Serafim din Sarov a viețuit într'o minunată pace și cu animalele. La el venea un urs uriaș din pădure, ca să mănânce pesmeți din palmă. Pe Sfânt îl întovărășeau păsările pădurii. Nu amintește aceasta de starea lui Adam în Rai? Cu atât mai minunată este starea drepților acolo sus în ceruri!

BUCURIE ÎN NECAZ

Și astfel, noi nu suferim din pricina unei trebuințe. Suferința în sine nu este nimic altceva decât îndepărtarea de Dumnezeu. Împreună cu Dumnezeu, chiar și în iad ar fi bine. Se știe că înainte de venirea

lui Iisus Hristos nici un drept nu a putut intra în Rai. Prin urmare, drepții Vechiului Legământ care au murit întru credință s'au dus în iad, unde au așteptat să fie izbăviți. Dar chin nu s'a atins de ei, căci erau cu Dumnezeu. În cartea Înțelepciunii lui Solomon se spune: „Iar sufletele drepților sânt în mâna lui Dumnezeu, și nu se va atinge de dânsele muncă. Părutu-s'au întru ochii celor fără de minte a muri […] iar ei sânt în pace." /Înț. Sol. 3:1-3/
Fără Dumnezeu, chiar și în Rai ar fi înspăimântător.
Iată, aceasta este pricina tainică a suferinței: îndepărtarea de Dumnezeu și părăsirea lui Dumnezeu. Dacă este cu Dumnezeu, omul este fericit și spune cu Psalmistul: „Că ce este mie în cer? și de la tine ce am voit pre pământ?" /Ps. 72:24/ Izvorul bucuriilor este Dumnezeu, iar izvorul suferințelor, diavolul. De aceea și suferințele, care ne vin din voia lui Dumnezeu în viața aceasta vremelnică, ascund în sine bucurie și duc spre slava cerească, numai de le vom răbda cu credință și nădejde în buna purtare de grijă a lui Dumnezeu. Și dimpotrivă, vremelnicele bucurii păcătoase, cu care ne ademenește diavolul, ascund în sine otravă, și sfârșitul lor este dezamăgirea deplină. Cel ce urmează lui Dumnezeu, și în suferință este fericit, după cum zice Sfântul Apostol Pavel: „Ca niște întristați, dar pururea bucurându-ne." /II Cor. 6:10/ Însă cel ce urmează diavolului, și în bucuriile sale pământești este nefericit. Cât de mulți necredincioși duc în lumea aceasta o părelnică viață bună. Dar pătrundeți în inimile lor! Veți vedea într'însele atâta suferință, atâta pustietate! Adevărat este că nici drepții nu sânt lipsiți de suferință în viață. Însuși Mântuitorul a spus mai înainte Apostolilor săi: „În lume necaz veți avea" /In. 16:33/ și Sfântul Apostol Pavel grăiește nemijlocit: „Toți cari voiesc cu bună-cinstire a viețui întru Hristos Iisus, prigoni-se-vor." /II Tim 3:12/ Dar cât de deosebite sânt aceste suferințe, prigoniri și pătimiri pentru

Hristos și întru Hristos de suferințele celor necredincioși! La aceștia, suferințele duc la deznădejde și disperare, iar la cei drepți la nădejde și bucurie. Suferințele celor fără credință sânt furtuni care pustiesc totul, pe când lacrimile credincioșilor sânt ca o ploaie liniștită, dătătoare de har, ce ajută să crească și să înflorească în suflet cele mai frumoase flori ale virtuților. Iată ceea ce este neobișnuit în scumpa noastră credință Creștină: *ea aduce bucurii și în suferințe. Preschimbă și necazurile în fericire.*

La Cina cea de Taină, cu puțin înainte ca Iisus Hristos să părăsească viața pământească, le-a lăsat poruncă iubiților Săi ucenici, ca un dar preascump, necazurile și lacrimile: „Amin, amin zic vouă că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura; voi vă veți întrista, ci întristarea voastră spre bucurie se va face." /In. 16:20/ Dar El a făcut aceasta nu pentru a osândi la suferințe nemângâiate pe iubiții Săi ucenici, ci pentru a zugrăvi pe fondul acesta întunecat al suferinței, încă și mai strălucitoare, bucuria negrăită ce-i așteaptă. „Întristarea voastră spre bucurie se va face," /In. 16:20/ le-a spus, „și bucuria voastră nimenea va lua de la voi." /In. 16:22/ O astfel de bucurie veșnică, pe care nimeni nu o poate lua, o poate da numai Hristos. În propovăduirea Sa de pe munte, i-a numit fericiți pe cei pe care lumea aceasta păcătoasă îi socotea ca fiind cei mai vrednici de plâns. „Fericiți cei săraci cu duhul… Fericiți cei ce plâng… Fericiți cei blânzi… cei ce flămânzesc și însetoșează de dreptate… cei prigoniți pentru dreptate…" și așa mai departe. /Mt. 5:3-11/ Tuturor acestora Mântuitorul le spune: „Bucurați-vă și vă veseliți!" /Mt. 5:12/ Ce lucru de mirare! Să te bucuri când ești nefericit, sărac, neputincios, prigonit, îndurerat, disprețuit, urât, clevetit! Lumea, până la Hristos, nu știa să se bucure de astfel de nenorociri. Dar iată, acum totul s'a prefăcut prin puterea Dumnezeului-Om. Acum și suferința după Dumnezeu naște bucurie. „Celora ce iubesc pre

Dumnezeu toate împreună-lucrează spre bine." /Rom. 8:28/ Pentru cei credincioși durerea și-a pierdut vena sa otrăvitoare. Liniștita nădejde a înlocuit amara drojdie a suferințelor. Ele nu mai sânt de acum grele, cu neputință de purtat, căci dau roade dulci. Bucurați-vă și vă veseliți, căci aceste suferințe sânt foc curățitor, în care aurul se face și mai curat! Aceste suferințe sânt ciocanul cu care sculptorul face sculptura și mai frumoasă. Aceste suferințe sânt potecile strâmte și pline cu spini care duc către vârfurile însorite și zările Raiului. Bucurați-vă și vă veseliți, căci însuși Iisus Hristos a sfințit cu nevoința Sa calea pătimirii! Bucurați-vă și vă veseliți, „căci pentru Hristos s'a dăruit vouă nu numai în El a crede, ci și pentru dânsul a pătimi." /Fil. 1:29/ Cuvântul lui Dumnezeu numește suferința pentru Dumnezeu *dar*. Ea este însemnul aleșilor lui Dumnezeu. Ea este medalie a celor iubiți ai lui Hristos. Când Sfinții Apostoli au fost întemnițați pentru că propovăduiau învățătura lui Hristos, când apoi au fost judecați de sinedriul Iudeilor, bătuți și amenințați să nu vorbească despre numele lui Hristos, și când, în cele din urmă, au fost sloboziți, ei au ieșit „bucurându-se de la fața soborului, căci pentru numele lui [Hristos] s'au învrednicit a se necinsti." /F. Ap. 5:41/ Astfel, cei dintâi Creștini au socotit suferințele pentru Hristos o mare cinste și s'au bucurat întru dânsele. În acest duh au învățat și Sfinții Apostoli pe următorii credincioși a lui Hristos. De pildă, Sfântul Apostol Iacov scrie: „Toată bucuria socotiți, frații mei, când în multe feluri de ispite cădeți." /Iac. 1:2/ După cum dă mărturie Sfântul Dimitrie al Rostovului, „prin cuvintele «feluri de ispite», se înțeleg aici orice dureri, întristări, nenorociri, prigoniri, fărădelegi, boli, sărăcire, suferințe, care se întâmplă fie din îngăduința lui Dumnezeu, fie din răutatea omenească, fie firesc, fie întâmplător, fie prin lucrare diavolească." În toate aceste împrejurări, Sfinții Apostoli îi povățuiau pe Creștini să se bucure și să încredințeze

Domnului *durerea lor*. Ce înțelegere înaltă și desăvârșită aveau cei dintâi Creștini asupra suferințelor și a înrâuririi lor harice pentru sufletul care le îndură cu răbdare!

MUCENICII

Istoria nu cunoaște nevoințe mai uimitoare decât cele ale Sfinților Mucenici, care cu bucurie și cu cântare pe buze au mers la moarte pentru Răscumpărătorul lor. Neînfricarea lor și pregătirea pentru orice chin adeseori îi dezarmau pe chinuitori, încât aceștia erau siliți să se minuneze cu glas tare: „Ce este această nouă învățătură care face muncile noastre pline de bucurie chiar și în cele mai grele dureri? Ce este această putere care-i face să iubească și pătimirile? Cine este acest Dumnezeu nou și necunoscut care le insuflă atâta bărbăție, încât nu numai că nu fug de moarte, ba chiar și-o doresc?" Într'adevăr, neobișnuite erau toate acestea în ochii păgânilor. Să fii neînfricat înaintea morții - o puteau și eroii, și ostașii lor. Dar să-ți dorești moartea ca pe un bun mai mare decât viața, ca o ușă prin care se intră la Dumnezeu, așa cum și-a dorit-o Sfântul Apostol Pavel /Fil. 1:23/ - era un lucru de neînțeles și înfricoșător pentru necreștini. Ei nu puteau să priceapă această nouă învățătură, în care mormântul nu înseamnă sfârșitul vieții, ci un adăpost de moarte. Și pe cât de neobișnuit era acest lucru pentru păgâni, cu atât mai firesc era pentru Creștini, a căror bărbăție minunată își lua puteri din această taină descoperită de Dumnezeu: „Căci de viem, Domnului viem, și de murim, Domnului murim. Deci sau de viem sau de murim, ai Domnului sântem. Că spre aceasta Hristos și au murit, și au înviat, și au viețuit, ca să stăpânească și pre cei morți și pre cei vii." /Rom.14:8-9/ „Iar Dumnezeu nu este al morților, ci al viilor, că toți lui viază." /Lc. 20:38/

Pentru păgâni, moartea era plină de beznă și deznădejde. Chiar dacă și la ei, într'un loc sau altul, a luminat gândul de nemurire, această nemurire nu a fost nici pe departe atât de adevărată și atât de plină de bucurie precum ne-o descoperă Dumnezeul-Om și Sfinții săi Apostoli. Sfântul Apostol Pavel, de pildă, grăiește: „Cele ce ochiul nu a văzut, nici urechea a auzit, nici la inima omului s'au suit, acestea au gătit Dumnezeu celor ce iubesc pre dânsul." /I Cor. 2:9/ Moartea de acum nu mai este înspăimântătoare pentru credincioșii și lucrătorii faptelor bune, căci printr'însa se intră în lumea bucuriei unde Dumnezeu a gătit bunuri negrăite aleșilor Săi. Iar aleșii lui Dumnezeu sânt cei ce singuri L-au ales, din sloboda lor voie, în viața aceasta, pe Dumnezeu. Acești aleși ai lui Dumnezeu, știind că Dumnezeu a binevoit a-i face urmași ai Cereștii Sale Împărății, au răbdat cu bucurie aici pe pământ, pentru sfântul Său nume, toate suferințele de scurtă durată, amintindu-și cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „socotesc că nu sânt vrednice pătimirile vremii de acum a se asemui cu cea viitoare slavă carea se va descoperi nouă." /Rom. 8:18/ În același duh, și Sfântul Serafim din Sarov i-a spus unuia dintre oamenii duhovnicești apropiați lui: „Bucuria mea! Dumnezeu a gătit pentru noi o slavă așa de mare și atâta fericire în ceruri, că dacă întreagă această încăpere ar fi plină cu viermi, și ei ar mânca trupul nostru, și noi de vii am putrezi, tot ar trebui să îndurăm cu bucurie aceste chinuri, pentru Împărăția Cerurilor!" Așa au răbdat toți sfinții cu bucurie, credință și nădejde în purtarea de grijă cea bună a lui Dumnezeu. Ei nu s'au spăimântat de suferințele vremelnice care îi apropiau de Dumnezeu, ci se temeau numai de păcat - care rupe sufletul de har și de bucurie, aruncându-l în bezna veșnicelor suferințe.

CREDINȚA ȘI DRAGOSTEA SFINȚILOR

Nouă, celor de astăzi, ni se pare uimitor cum toți sfinții au fost tari și de neclintit în bine, cum s'au bucurat și în suferințe, cum s'au hotărât a lupta cu păcatul, „împotrivindu-se până la sânge," /Evr. 12:4/ cum au fost gata chiar să moară - numai să nu calce poruncile lui Dumnezeu. Pentru noi, bărbăția, lepădarea de sine și înaltele virtuți ale sfinților sânt o taină nedezlegată, pentru că astăzi nici pe departe nu-l iubim pe Domnul cu atâta înflăcărare cum l-au iubit ei, pentru că am iubit păcatul în locul Domnului. Cine a *gustat că este bun Domnul,* /I Pet. 2:3/ acela pe toate le lasă, pe toate le uită și neîncetat, cu sete neostoită, aleargă la acest izvor bun al nesfârșitelor bucurii. Dragostea față de Dumnezeu este o putere uriașă. Dacă păcătoasele patimi omenești obișnuite sânt în stare să-l împingă pe om la uitarea tuturor primejdiilor și suferințelor, numai spre a-și satisface dorințele nebineplăcute lui Dumnezeu, atunci ce putere cerească îi cuprinde pe cei ce se înflăcărează cu iubire de serafimi după Dumnezeu! Iată, de pildă, cel cuprins de patima îmbogățirii, nu doarme nopți întregi, cugetând la cum să-și sporească bogăția, se tulbură, suferă, face călătorii lungi și primejdioase peste mări și munți - și pe toate acestea le îndură cu bărbăție, în numele lui Mamona. Omul rănit de iubirea de slavă deșartă se frământă cum să se răzbune, este gata, chiar cu riscul de a muri, să se înfățișeze la duel. Cel împătimit de curvie știe că va plăti cu sufletul său acest păcat de moarte, dar este pregătit chiar și pentru chinurile veșnice, numai de-și va împlini iubirea de păcat. Dacă păcătoasele desfătări pământești pot birui teama de suferințe, atunci, oare, dragostea cerească față de Dumnezeu nu va putea izgoni șovăiala în fața necazurilor vremelnice, trecătoare, de scurtă durată, în fața chinurilor și a prigoanelor prin care se dobândește fericirea cea veșnică a Raiului? Toți sfinții au așteptat să meargă în Împărăția

Cerurilor, au crezut cu tărie în Dumnezeu, și într-această credință au aflat puteri prin care s'au ridicat deasupra neputințelor lor omenești și s'au întărit în trudnica nevoință a virtuților. Slăbiciunile și înclinațiile lor păcătoase s'au veștejit la umbra harului precum iarba deasupra căreia o pădure deasă și puternică a împletit ramuri viguroase. Mângâierile pe care Dumnezeu le-a trimis lor le-au dat aripi ca să zboare ușor către cer. Prin apropierea de Dumnezeu, ei au gustat bucuriile Raiului încă din viața aceasta. Purtând, după cuvintele lui Hristos, Împărăția Cerurilor înlăuntrul lor, /Lc. 17:21/ ei au socotit a fi neînsemnate suferințele vremelnice, pricinuite lor de oamenii răi, nu au căzut în cârtire, mânie, răzbunare sau în vreo altă patimă necurată, ci în fiecare clipă au luat seama, cu ajutorul harului lui Dumnezeu care-i călăuzea, cum să făptuiască spre împlinirea voii lui Dumnezeu. Ei au păstrat și în cele mai grele încercări o cumpătare minunată și, ca niște adevărați împărați, și-au stăpânit simțurile, cugetele și dorințele; cu voia lor întărită în bine, și-au îndreptat toate puterile sufletești către bine. Sfântul Serafim din Sarov, de pildă, a fost atacat odată de tâlhari. Aceștia veniseră să-i jefuiască coliba pustnicească din pădure, socotind că vor afla într'însa mulți bani. După ce au scotocit toată chilia și nu au aflat nimic, de mânie, l-au bătut atât de crunt pe sfânt, încât acesta abia a rămas viu și întreg, iar apoi a mers gârbovit toată viața. Dar chiar și în aceste grele suferințe, Sfântul Serafim nu s'a abătut de la calea dumnezeiască. Când tâlharii au fost prinși, el, cu mare stăruință și cu lacrimi în ochi, a cerut stăpânirii să nu fie pedepsiți din pricina lui, păcătosul!

PĂCATELE NOASTRE

Dacă comparăm felul cum ne purtăm noi în împrejurări asemănătoare cu cele ale sfinților, vom vedea cât de departe sântem de

pilda lor. Mai sus am arătat că Adam a început să pătimească din pricină că a folosit rău voia slobodă dată lui de Dumnezeu, supunând-o păcatului. Sfinții nu au întrebuințat rău acest mare dar al lui Dumnezeu, voia slobodă, ci au căutat întotdeauna ca faptele lor să fie după legea lui Dumnezeu. De aceea, ei au aflat bucurie și în suferințe. Noi, astăzi, asemenea lui Adam, dăm neîncetat o rea întrebuințare voii noastre slobode, păcătuind și călcând în picioare poruncile lui Dumnezeu. De aici și toate suferințele noastre, de aici și lipsa mângâierii noastre într'însele. Dar oare cu care dar al lui Dumnezeu nu s'a deprins omul modern să păcătuiască înaintea Sa și să-i fie necredincios? Iată, Dumnezeu ne-a dăruit sănătate, ca printr'însa să putem să slujim și Lui, și semenilor noștri! Iar noi folosim rău acest dar prețios de la Dumnezeu, întrebuințându-l spre păcat și spre viclenie. Dumnezeu ne-a dăruit bogății ca printr'însele să slujim fraților Săi mai mici. Dar noi și bogățiile le folosim rău! Dumnezeu ne-a dat virtuți, ca printr'însele să-l putem preaslăvi. Dar noi, adesea, cu aceste calități, necinstim sfântul nume al lui Dumnezeu. Îndeajuns este să amintim, de pildă, pe acei scriitori care-și folosesc darul spre a-i huli pe Dumnezeu și pe sfinți. Nu este, oare, tot o folosire rea a darurilor primite de la Dumnezeu și uimitoarele realizări ale tehnicii de astăzi, prin care în loc să se zidească, să se ridice bunăstarea omenirii, au putința de a nimici din văzduh orașe întregi și de a ucide sute și mii de oameni pașnici? Adesea, toate bunurile și toate însușirile pe care le-am primit de la Dumnezeu le punem în slujba satanei. Printr'însele căutăm slavă de sine și desfătări, printr'însele ne aducem mulțumire de sine, printr'însele ne trufim, printr'însele îi vătămăm și pe semenii noștri. Mergem, astfel, pe calea cea largă și pierzătoare care duce la iad. Iar Dumnezeu, Cel Bun, Cel ce are dragoste îmbelșugată, nu vrea să pierim, ci să ne mântuim și să ajungem la cunoașterea adevărului.

/1 Tim. 2:4/ Dar cum să ne mântuiască? Binefacerile Sale către noi, darurile Sale, îndelunga Sa răbdare, nu ne înțelepțesc și nu ne îndreaptă. Atunci El caută în alt chip mântuirea noastră. Vede că folosim spre rău bunătatea și binefacerile Sale, și atunci *ne trimite dureri și pedepse*, ca măcar așa să ne trezească, să ne înțelepțească și să ne aducă către Sine.

PEDEPSELE LUI DUMNEZEU[19]

Dumnezeu este nesfârșit de înțelept, bun și luminos. Tot ceea ce face El este bine. Și durerile ni le trimite spre binele nostru. Noi nu putem întotdeauna să înțelegem acest lucru în toată adâncimea și dreptatea lui, încă din viața aceasta. Dar dacă am putea să privim din cer păcătoasele noastre cărări pământești, dacă am putea vedea de la înălțimea lui Dumnezeu și cu îndelunga lui vedere ce fel de foc al iadului ne aprindem prin faptele cele rele, singuri am încuviința că ne rămân numai două căi: fie să fim azvârliți în chinurile veșnice, fie să fim înțelepțiți, învățați prin pedepse vremelnice și suferințe în viața aceasta. Față de chinurile veșnice din iad, cele de aici par o adevărată milostivire din partea lui Dumnezeu, atât de ușoare și lesne de purtat sânt! Atât de mântuitoare! Atât de trebuincioase pentru îndreptarea noastră! Dacă într'o școală elevii sânt mereu neastâmpărați și se împotrivesc pedepselor, dacă împiedică desfășurarea cursurilor și, în felul acesta, se vatămă și pe ei și pe colegii lor - nu va dăuna, oare, înaltei lucrări a învățării și a educării copiilor, acel dascăl care ar răbda toate aceste neorânduieli din slăbiciune de caracter și bunăvoință? Și nu ar fi oare el de folos acestei lucrări dacă ar fi mai „rău" cu elevii, adică dacă i-ar pedepsi pe

19 Pedeapsa, în Greacă *pedevsis*, înseamnă o mustrare cu scop pedagogic, de îndreptare, nu o ispășire sau răzbunare împotriva unor greșeli. *(n.ed.)*

cei ce fac neorânduială, asigurând astfel rânduiala, buna învățătură și educația în școală? Toată această lume este o uriașă școală, iar noi sântem elevi în ea. Dacă vom fi sinceri, vom recunoaște că sântem niște elevi foarte răi, neliniștiți, nesupuși, care ne facem voia proprie. Cum poate Dumnezeu să ne învețe Sfânta Sa Lege dacă avem o astfel de purtare rea, decât numai prin trimiterea pedepselor? Așa cum învățătorul aspru este bun, la fel și Dumnezeu care ne pedepsește este bun. La încheierea școlii, elevul conștiincios își spune: „Slavă lui Dumnezeu că învățătorul nostru a fost atât de aspru și a cerut atât de mult de la noi. El ne pedepsea, dar măcar ne-a învățat ceva!" Încheindu-și calea pământească, sufletul credincios spune Domnului cu ușurare și recunoștință: „Bine este mie că m'ai smerit, ca să mă învăț îndreptările tale." /Ps. 118:71/ Îți mulțumesc, Doamne, că m'ai pedepsit și prin aceasta m'ai mântuit! Văzute de sus, suferințele pe care Dumnezeu ni le trimite în viață sânt o adevărată fericire. Sântem încă prea departe de culmile dumnezeiești, încă alergăm în văile de aici, încă sântem foarte încâlciți în grijile vieții vremelnice pentru a putea înțelege cu dreptate, încă de pe acum, întreaga însemnătate pedagogică și mântuitoare a suferințelor. Dar va veni, poate, și ziua în care vom binecuvânta bățul cu care Domnul ne-a bătut. Deocamdată însă, cât sântem școlari, cugetăm încă școlărește. De aceea nu este îndreptățită înțelegerea noastră cârtitoare a suferințelor vieții. Cât sântem în trup, prețuim mai mult interesele și foloasele noastre pământești, uitând de suflet și de năzuințele lui cele veșnice. Dumnezeu, însă, Care știe că întreaga noastră viață pământească va trece ca floarea câmpului și care ne învață că sufletul cel nemuritor este cel mai de preț lucru al nostru, ne trimite adesea dureri trupului ca să ne mântuiască sufletul - așa cum Sfântul Apostol Pavel a poruncit Corinthenilor ca omul curvar să fie dat satanei, „spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască." /I Cor. 5:5/ O, de-am

ști noi cât de folositoare sânt suferințele pentru mântuirea sufletelor noastre, singuri le-am alege în locul plăcerilor și desfătării lumești! Într'un loc, Iisus Hristos spune: „Eu sânt buciumul viței cel adevărat și Tatăl Meu lucrătorul este. Toată vița carea nu aduce roadă întru Mine, scoate pre ea, și toată carea aduce roadă, curățește pre ea, ca mai multă roadă să aducă." /Io. 15:1-2/

O *curățește*. Ce înseamnă aceasta? Cum se curățește via? Ea se curățește prin tăiere și altoire. Iar dacă via începe să fie tăiată, părțile tăiate încep să plângă. Plâng pentru că suferă. Dar dacă acea vie ar ști că lucrătorul o taie spre binele ei, ca s'o ferească de nerodire, ca să nu fie tăiată de la rădăcină și aruncată în foc, dacă ar putea să se vadă încărcată toamna cu ciorchini grei și dulci, ea ar striga: „Binecuvântate lacrimi, binecuvântate suferințe care m'au făcut atât de roditoare!"

CÂRTIREA ESTE DE LA DIAVOL

Iată cu ce scopuri înalte și purtătoare de grijă ne trimite Dumnezeu suferințele! Avem însă un vrăjmaș cumplit, care caută să strice tot ce e bine și să facă rău. Acesta este diavolul. El l-a mințit pe Adam în Rai că va ajunge dumnezeu dacă va gusta din roadele cele oprite ale pomului cunoștinței binelui și răului. Adam a gustat, a cunoscut răul, a pierdut binele și nu s'a făcut dumnezeu, ci a căzut mai jos decât dobitoacele, în unele privințe. Astfel, diavolul i-a insuflat neascultare față de Dumnezeu, Care îi dăduse poruncă să nu mănânce din acest pom, și astfel l-a dus la pierzanie. Iar acum, când Dumnezeu ne trimite iarăși suferințele spre binele nostru, diavolul caută să strice și acest bine, încât nici din ele să nu avem folos, ci numai vătămare sufletului nostru. Dar cum caută să facă el aceasta? Viclene și subțiri sânt mrejele Celui Viclean. Când Dumnezeu ne

trimite suferințe spre înțelepțirea noastră, ca să ne atragă către Sine și să ne despartă de Cel Viclean, diavolul ne învață să cârtim împotriva lui Dumnezeu și prin aceasta, în mijlocul suferințelor, ne ține în puterea sa. Astfel, el își atinge un îndoit țel întunecat: vom rămâne și aici în suferințe, căci nu avem putere să le îndepărtăm, vom fi și în veacul ce va să vină în chinurile iadului, căci am cârtit - și, prin cârtire, am pierdut roadele suferințelor. Cârtirea este ca bruma de toamnă care, când cade, distruge toată truda grădinarilor. Puțini înțeleg cât de pierzătoare pentru suflet este cârtirea. Aproape toți o socotesc un păcat mic. De fapt, se poate să aibă înfățișarea unui păcat mic, dar are multe urmări triste. În vremea toamnei, înainte să cadă bruma, grădinarii cei bătrâni și iscusiți, văzând semnele răcirii vremii, își cheamă tinerele ajutoare să culeagă ardeii și roșiile. Tinerii râd: „De ce să le culegem? Vremea este încă atât de frumoasă!" Dimineața următoare, însă, văd că a dat prima brumă și a prăpădit grădinile. Rup un ardei, caută să-l încerce, dar acesta este amar ca otrava, nu poate fi mâncat! Puțină nebăgare de seamă a dus la pierderea întregii lor osteneli... La fel, și cârtirea mănează toate virtuțile sufletului și face amare toate roadele pline de har ale suferințelor. Adeseori, cârtirea poate ajunge, din înrâurirea diavolului, la nemulțumire și chiar la hulă împotriva lui Dumnezeu. Nu ați văzut, oare, oameni nefericiți, aflați în suferință, căzuți la pat, care mult timp, cu îndelungă-răbdare și-au purtat crucea, dar din insuflarea diavolului, dintr'odată, încep să cârtească, să fie nemulțumiți, și chiar să-l hulească pe Dumnezeu? Sărmanii, prin aceasta nu-și ușurează soarta, ci dimpotrivă, și-o fac mai rea, căci suferă și aici, și în veacul ce va să vină se vor chinui din pricina hulelor împotriva Ziditorului, dacă nu se pocăiesc de acest păcat mare a lor. Diavolul i-a prins în mrejele sale și-i ține strâns, dacă nu se vor desprinde cu putere din ghearele lui.

EVLOGHIE ȘI SĂRACUL CEL SLĂBĂNOG

În minunata carte „Lavsaiconul” a Episcopului Paladie al Elenopolisului se istorisește o întâmplare plină de tâlc. Un oarecare monah, anume Evloghie, se întreba ce cale de nevoință călugărească să aleagă. Viața mănăstirească nu îi era pe plac, iar pentru însingurarea pustnicească nu se hotăra. Pe când șovăia el așa, a văzut un oarecare olog, care nu avea nici mâini, nici picioare, zăcând lepădat în uliță. Săracul avea numai limbă ca să ceară milostenie trecătorilor. Evloghie s'a oprit, a privit la el și s'a rugat lui Dumnezeu, făgăduindu-se lui cu acestea: „Doamne, pentru numele tău, voi lua pe acest slăbănog și-l voi odihni pe el până în ziua morții lui, ca și eu, pentru aceasta, să mă mântuiesc. Și-mi dă mie, Doamne, răbdare ca să slujesc lui.” Deci, apropiindu-se de slăbănog, i-a zis lui: „Voiești, prietene, ca să te iau în casa mea și să te odihnesc pe tine?” și i-a zis lui slăbănogul: „Adevărat, stăpâne, voiesc!.” Evloghie l-a suit pe slăbănog pe un catâr, l-a dus la sărăcăcioasa lui casă și l'a îngrijit pe el în toate trebuințele lui. Așa au petrecut cincisprezece ani. Iar Evloghie îi slujea ca unui părinte și-l iubea pe el cu totul: îl spăla, îl hrănea și-l purta cu mâinile sale. Însă după acei cincisprezece ani, din lucrarea diavolului, slăbănogul s'a răzvrătit într'atât, încât a început cumplit a se mânia și a-l defăima pe Evloghie: „Tu ești rob și de la stăpânul tău ai fugit, că avuția lui i-ai furat și acum, arătând că ești milostiv, luându-mă pe mine în casa ta, voiești, prin mine, a te mântui! Aruncă-mă iarăși pe ulițe! Eu carne vreau să mănânc!” Iar răbdătorul Evloghie i-a adus lui carne, însă, văzând-o, acesta a răcnit iarăși: „Nu mai pot să mai fiu numai cu tine singur, ci popor vreau să privesc. De ce mă ții aici ca un întemnițat? Du-mă de unde m'ai luat!” Dracul îl mânia în așa măsură, încât dacă ar fi avut mâini, și-ar fi luat viața.

Atunci Evloghie, plecând, s'a dus să ia sfat de la niște călugări nevoitori și binecinstitori, zicând: „Ce voi face, că în deznădăjduire m'a adus pe mine slăbănogul acesta? Să-l lepăd pe el iarăși în uliță? Dar m'am făgăduit lui Dumnezeu și mă tem. Iar de nu o voi face, îmi va amărî întreaga viață și mă pune în mare încercare." Și i-au zis lui aceia: „Să mergi la Marele Antonie, ia-l într'o corabie pe slăbănog și-l du la mănăstire, așteaptă până ce va ieși din peșteră și lasă-i lui hotărârea. Cere-i sfatul și fă după cum îți va spune, căci Dumnezeu îți va grăi printr'însul." Iar Evloghie, închinându-se, i-a ascultat pe dânșii, urcând cu corabia pe Nil până la mănăstire, la Marele Antonie. Acesta era în pustie, unde se nevoia, dar în scurtă vreme s'a întors în mănăstire. Era seară. Mult norod îl aștepta pe Sfântul Antonie, care a ieșit degrabă. Deși nimeni nu-l înștiințase despre numele oaspeților săi, a strigat în întunericul nopții: „Evloghie! Evloghie! Evloghie!" Călugărul din Alexandria tăcea, socotind că Sfântul Antonie pe vreun alt cunoscut lui îl strigă, tot Evloghie. Dar Antonie a rostit iarăși cu glas mare: „Ție îți vorbesc, Evloghie, cel venit din Alexandria." Evloghie s'a cutremurat și a strigat: „Rogu-te, ce poruncești?" Antonie zise: „Pentru ce ai venit?" Răspunse Evloghie: „Cel ce ți-a descoperit numele meu, ți-a descoperit și pricina." Îi zise Antonie: „știu pentru ce ai venit, dar spune înaintea tuturor fraților, ca să audă și ei!" Spuse Evloghie: „Pe acest slăbănog l-am aflat lepădat pe uliță și m'am făgăduit lui Dumnezeu să-l îngrijesc în boala lui, ca și eu să mă mântuiesc prin el și el să fie odihnit de mine. Și iată, sânt cincisprezece ani de când sântem împreună, și osteneală multă îmi face mie acum. Pentru aceasta am venit la Sfinția ta, ca să mă înveți ce să fac eu și să te rogi pentru mine, căci acum cumplit mă ostenește." Iar Antonie i-a grăit lui cu glas greu și mânios: „Oare îl vei lepăda? Dar Hristos nu se va lepăda de el. Cu adevărat vrei să faci aceasta? Tu îl vei lepăda pe el, dar Domnul îl va socoti mai

bun decât tine." Și aceasta auzind, Evloghie s'a înspăimântat. Iar lăsând pe Evloghie, Marele Antonie a început a bate prin cuvânt pe slăbănog, grăind lui: „Șchiopule și slăbănogule, nevrednic cerului și pământului! Cum îndrăznești a te împotrivi lui Dumnezeu? Au nu știi că Hristos este cel ce-ți slujește ție? Cum îndrăznești a-l huli pe Hristos? Au doară nu pentru Hristos s'a robit Evloghie pe sine a-ți sluji ție?" Iar, după ce l-a mustrat și pe acesta prin cuvinte, a mai tăcut puțin. Și, după aceasta, i-a învățat pe amândoi și le-a zis lor: „Să mergeți cu pace și să nu vă depărtați unul de altul! Că ispita v'a venit vouă de la satana, de vreme ce știu că amândoi sânteți aproape de sfârșit și vrednici de cununi veți fi de la Hristos. Deci, de acum nimic rău să nu mai gândiți, că atunci când va veni îngerul și nu vă va afla pe voi împreună la același loc, lipsiți de cununi veți fi..." Iar ei îndată s'au întors acasă, și după patruzeci de zile a murit Evloghie, iar, după acesta, la nici trei zile, a murit și slăbănogul, ducându-se amândoi la Dumnezeu.

RĂBDARE ȘI SMERENIE

Cât de multă învățătură cuprinde această istorisire vrednică de crezare! Amândoi eroii ei pătimeau în viață, schilodul suferea de greaua lui neputință, iar Evloghie de bună voie, slujind celui schilod! Pe amândoi îi aștepta mare răsplată în cer, pentru ducerea cu răbdare a crucilor lor. Dar cel viclean căuta să piardă osteneala celor doi, îndemnându-i să cârtească. De aceea Sfântul Antonie i-a mustrat cu asprime pe amândoi. Iar apoi, descoperindu-le cât de aproape le este sfârșitul, i-a sfătuit să rabde, ca să nu-și piardă cununile, din înrâurirea drăcească. Prin răbdarea lor, cei doi s'au mântuit cu adevărat. Nu cârtire, ci *răbdare în suferințe vrea Dumnezeu de la noi*. „Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre." /Lc. 21:19/

ne-a poruncit Mântuitorul, căci „prin multe necazuri se cade nouă a intra în Împărăția lui Dumnezeu." /F. Ap. 14:22/ În această Împărăție a lui Dumnezeu nu se intră cu mândria care ne învață să cârtim, ci cu smerenia care ne îndeamnă să răbdăm. Nu există învățători mai buni spre smerenie decât necazurile. De aceea, însuși Dumnezeu ne trimite suferințele, *ca să ne smerim înaintea lui*. Nimeni nu s'a mântuit prin mândrie. Căci „Dumnezeu celor mândri le stă împrotivă, iar celor smeriți dă har." /I Pet. 5:5/ Porțile Împărăției Cerurilor sânt foarte joase, încât cel mândru nu poate intra prin ele. Printr'însele poate trece slobod numai cel smerit și zdrobit în suferințele vieții. Mândria este un păcat foarte josnic înaintea lui Dumnezeu. Diavolul nici nu a ucis, nici nu a furat, nici nu a săvârșit desfrânare sau alt păcat. El doar s'a trufit - și acest singur păcat l-a făcut din înger al luminii, satană întunecat. Spre a ne izbăvi de această mândrie pierzătoare, Dumnezeu ne trimite suferințe puternice, spre a ne smeri. Cât de mult trebuie să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru necazurile pe care ni le trimite, care ne smeresc și ne mântuiesc! „Smeriți-vă subt cea tare mână a lui Dumnezeu, ca să înalțe pre voi la vreme" /I Pet. 5:6/ spune Sfântul Apostol Petru. Iar Psalmistul grăiește: „Fericit este omul, pe carele vei certa, Doamne, și din legea ta vei învăța pre el." /Ps. 93:12/ Prin necazuri, Dumnezeu ne păzește de multe și mari nenorociri. Cei care nu cunosc ce este boala, necazul, neizbândirea, se trufesc și uită de sine.

Să ne amintim de Napoleon Bonaparte. La începutul veacului al XIX-lea, el era cea mai vestită personalitate din lume. A cucerit aproape întreaga Europă. Nimic nu l-a putut opri și nu l-a putut împiedica în expedițiile sale de cucerire. Orice armată vrăjmașă se risipea înaintea puterii sale precum fulgerul. Și, iată, ajuns în fața zidurilor Moscovei, a poruncit în orbirea sa trufașă să se scrie pe un steag: „Cerul este al tău [al lui Dumnezeu], pământul este al meu!" Din acea zi au început pentru Napoleon nenorocirile. Generalul Kutuzov

l-a zdrobit și a nimicit restul jalnicei sale oștiri, izgonind-o peste hotarele Rusiei. Atunci, pe un alt steag, ofițerii ruși au poruncit să se scrie: „Spatele este al tău, iar biciul este al meu!" Steaua lui Napoleon a apus de pe bolta cerească. Marele conducător de oști și-a sfârșit viața surghiunit pe insula Sfânta Elena. Și acolo, smerit de dreapta lui Dumnezeu, el a scris vestitele cuvinte: „Alexandru, Cezar, Carol cel Mare și eu am întemeiat mari împărății, dar pe ce temelie ne-am înălțat creațiile geniului nostru? Pe putere. Numai Iisus și-a întemeiat împărăția pe iubire, încât și astăzi sânt milioane de oameni gata să moară pentru El."
Se istorisește despre un preot Rus foarte evlavios că i-a spus odată unui enoriaș, care trăia în îndestulare și nu știa ce înseamnă necazul și suferința: „Dumnezeu te-a părăsit, fericitule nefericit! Roagă-te, să vină să te cerceteze cu vreo pedeapsă ca să te izbăvești din trufia și îndestularea ta de sine!" Nu după multă vreme, casa acelui bogat a ars. Acesta a plâns mult și, cugetând la cuvintele bunului preot, a întâmpinat cu smerenie pedeapsa de la Dumnezeu, care pentru el a fost o adevărată binecuvântare dumnezeiască, căci din ziua aceea s'a făcut un bun Creștin. Astfel, prin necaz s'a mântuit omul acesta. Într'însul s'au împlinit cuvintele lui Moisí: „Întru necazul tău… te vei întoarce la Domnul." /Deut. 4:29-30/ O, câtă înțelepciune aduc în viață suferințele! Numai prin ele se înțelepțește omul, după cum grăiește Psalmistul: „Mai înainte de ce m'am smerit, eu am greșit; pentru aceasta cuvântul tău am păzit." /Ps. 118:67/

PSALMUL 72

În minunata Carte a Psalmilor, blândă mângâietoare pentru toată inima aflată în suferință și care caută pe Dumnezeu, se găsește un psalm precum balsamul pentru rănile sufletului, slăbind și

tămăduind durerile acestuia. Acesta este Psalmul 72. În el, de Dumnezeu însuflatul cântător dă răspuns chinuitoarei întrebări: De ce adesea necredincioșii au viață bună pe pământ și nu știu ce este durerea, pe când cei drepți suferă? Iată și cuvintele Psalmistului: „Cât este de bun Dumnezeul lui Israíl, celor drepți la inimă. Iar mie puțin de nu mi s'au alunecat picioarele, puțin de nu s'au vărsat pașii mei. Că am râvnit asupra celor fără de lege, pacea păcătoșilor văzând. Că nu este chin întru moartea lor."

Luați aminte! Numai până la moartea lor nu este suferință pentru ei! Iar după moarte? O, atunci vor începe chinurile veșnice pentru necredincioșii care nu s'au pocăit! Mai departe, psalmistul urmează prin a zugrăvi trufașa lor purtare pe pământ: „și întărire [este] în bătaia lor. Întru ostenelele oamenilor nu sânt și cu oamenii nu vor lua bătăi. Pentru aceasta a cuprins pre ei mândria lor până în sfârșit, îmbrăcatu-s'au cu nedreptatea și cu păgânătatea lor. […] Iată aceștia, păcătoșii și cari se îndestulează în veac, au cuprins avuție. Și am zis: Au doară în deșert am îndreptățit inima mea, și am spălat întru cei nevinovați mâinile mele? Și am fost bătut toată ziua, și mustrarea mea în dimineți. (adică: Oare în zadar m'am nevoit și am viețuit cu credincioșie?)… Și am socotit să cunosc aceasta, osteneală este înaintea mea. Până ce voiu intra la sfințitorul lui Dumnezeu și voiu înțelege spre cele de apoi ale lor."

Iată unde poate fi înțeleasă taina vieții, în lăcașul cel sfânt a lui Dumnezeu! Și, apoi, sfârșitul ne dă dezlegarea tuturor tainelor. Sfârșitul încununează lucrarea! Aici vin cele mai pline de tâlc gânduri ale cântătorului de Dumnezeu însuflat. El grăiește mai departe: „Însă pentru vicleșugurile lor ai pus lor rele, doborât-ai pre ei când s'au înălțat. Cum s'au făcut întru pustiire; îndatăși s'au stins, pierit-au pentru fărădelegea lor. Ca visul celui ce se deșteaptă, Doamne, în cetatea ta chipul lor de nimica vei face. […] Că iată cei

ce se depărtează pre sineși de la tine vor pieri, pierdut-ai pre tot cel ce curvește de la tine."

PĂCĂTOȘII FERICIȚI

Tocmai prin aceste cuvinte insuflate de Dumnezeu, primim răspunsul la anevoioasa întrebare: De ce sânt fericiți cei necredincioși? Răspunsul este: Fericirea lor este vremelnică pe acest pământ, căci sânt păcătoși neîndreptați, pe care Domnul i-a părăsit, fiindcă nici suferințele nu i-ar mai putea îndrepta. Pe căi lunecoase i-a pus Dumnezeu și i-a doborât când se înălțau. Noi știm că copiii în timpul iernii caută povârnișurile alunecoase, ca să se dea pe ele cu sania. Și cât de plăcut le este când alunecă în jos pe ele! Dar dacă în calea lor este vreo piedică, deși zboară în jos ca săgețile, cei nechibzuiți cad în groapă, își sparg capul, își frâng mâinile sau picioarele! Și atunci abia văd cât de scump i-a costat această plăcere! Dar este prea târziu! Asemenea este și cu bunăstarea necredincioșilor neîndreptați din lumea aceasta. Și ei alunecă pe sania ușoară a reușitelor lor necontenite, pe calea cea largă a plăcerilor și se desfată cu veselie de-a lungul întregii lor vieți. Pentru ei nu există opreliști neplăcute. Ei zboară în jos ca săgețile… spre pierzanie! O, de-ar fi în calea lor opreliști! Negreșit le-ar strica rânduiala, i-ar chinui, dar ar însemna pentru ei o adevărată binecuvântare, căci i-ar opri și i-ar feri de alunecarea lor în prăpastia fără de fund a pierzaniei veșnice! O, de-ar fi pentru ei suferințe! De n-ar fi existența lor pământească numai încântare și bucurie! Atunci și-ar aminti cu drag de Dumnezeu și s'ar mântui. Dar vai! „Nu este chin întru moartea lor." /Ps. 72:4/ Pentru ei, suferințele sânt păstrate până după moartea lor. Și când mor, adică la vremea când se trezesc din scurtul și fericitul, dar mincinosul

lor somn pământesc, vor vedea că toate bunurile pământești, toate bucuriile și desfătările au dispărut, așa cum piere visul după trezire, și cu amărăciune vor înțelege că chipul lor de nimic s'a făcut… dar va fi târziu, prea târziu!...

SUFERINȚELE SÂNT FERICIRE

De aici se vede limpede ce fericire mare sânt pentru noi suferințele vieții. Așadar, vom mai cârti când Dumnezeu îngăduie necazurile? Nu, ci vom săruta mâna nevăzută care ne pedepsește.

„Că pre carele iubește Domnul, îl ceartă, și bate pre tot fiul pre carele priimește. De veți suferi certarea, ca unor fii vouă se va afla Dumnezeu. Căci care fiu este pre carele nu-l ceartă tatăl? Dară de sânteți fără de certare, căreia toți s'au făcut părtași, iată dar că sânteți copii din curvie, iar nu fii." /Evr. 12:6-8/

Nu se află nici măcar un sfânt care să nu fi mers pe calea pătimirilor, până la mântuire. Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Să nu socotim când ni se aduc ispitiri drept un semn că Dumnezeu ne-a părăsit și ne-a disprețuit, ci aceasta să ne fie încredințare că Domnul se grijește de noi, căci prin îngăduirea acestor ispitiri ne curățește păcatele!"

Dumnezeu nu l-a uitat pe cel căruia îi trimite suferințe și încercări, ci tocmai prin aceasta își arătă apropierea de el.

„Aproape este Domnul de cei zdrobiți la inimă și pre cei smeriți cu duhul va mântui. Multe sânt necazurile drepților, și din toate acelea va izbăvi pre ei Domnul." /Ps. 33:17-18/

Cu cât este mai adânc necazul, cu atât mai aproape fi-vom de Dumnezeu, cu cât mai întunecată este noaptea, cu atât mai puternic străluci-vor stelele! Toți cei aflați în necazuri și smeriți sânt plăcuți lui Dumnezeu. Oare Dumnezeu îi va lăsa pe ei? Nu, nu-i va părăsi nici în lumea aceasta, nici în cea viitoare. Iată, pe toți cei ce suferă

îi cheamă cu blândețe să vină la Dânsul: „Veniți către Mine toți cei osteniți și împovărați, și eu voiu odihni pre voi.” /Mt. 11:28/ Încă din Vechiul Legământ, Domnul a dat o minunată mângâiere poporului Său iubit: „Au doară uita-va muierea pre copilul ei, au nu va avea milă de odrasla pântecelui ei? Iară de va și uita muierea acestea, ci eu pre tine nu te voiu uita, zice Domnul.” /Is. 49:15/

Pentru fiecare fiu credincios al Său, însuși Dumnezeu grăiește prin gura Psalmistului: „Că spre mine a nădăjduit, și voiu izbăvi pre el; acoperi-voiu pre el, că a cunoscut numele meu. Striga-va către mine, și voiu auzi pre el, cu dânsul sânt în necaz, scoate-voiu pre dânsul și-l voiu slăvi.” /Ps. 90:14-15/

Nu sânt, oare, toate acestea, o adâncă mângâiere pentru fiecare inimă ce suferă? Creștine, tu, care vei afla aceste rânduri și le vei citi, află prin ele mângâiere în durerea ta, dacă suferi! Să știi că Dumnezeu numai pe cei ce și-au vândut sufletele diavolului ca să dobândească de la acesta toate bucuriile și plăcerile pământești nu-i pedepsește! Dumnezeu numai pe cei ce nu sânt ai Săi nu-i pedepsește, așa cum orice tată nu este îngrijorat de îndreptarea și educarea copiilor străini! Fiecare tată își pedepsește fiii săi. Dacă Dumnezeu îți trimite încercări și necazuri, nu te întrista fără mângâiere, „ci te bucură că ești fiul Său, că El se îngrijește de mântuirea ta!” Întristează-te, nu este un păcat! Dar întristează-te cu credință! Plângi, dar nu fără mângâiere! Varsă-ți durerea înaintea Domnului, dar nu cârti. „Aruncă spre Domnul grija ta, și el te va hrăni.“ /Ps. 54:25/ „Rabdă pre Domnul; îmbărbătează-te, și să se întărească inima ta, și rabdă pre Domnul.” /Ps. 26:20/ Prin suferințe, Dumnezeu te tămăduiește și te pregătește pentru slava cea mare ce va să vină!

SFÂNTUL IOAN CEL MILOSTIV ȘI FEMEIA

Cei mai adânci lucrători de taină ai credinței au prețuit suferințele ca niște mângâieri ale lui Dumnezeu, niște încredințări ale dragostei nespuse a lui Dumnezeu, ale grijilor părintești și purtătoare de grijă ale lui Dumnezeu - pe care noi, în lumea aceasta, nu le putem încă înțelege pe deplin, dar care privite din viața viitoare ni se vor părea ca binecuvântare a lui Dumnezeu. Predania Bisericii istorisește că Sfântul Ioan cel Milostiv, sfârșind într'o zi Dumnezeiasca Slujbă, a băgat de seamă că o femeie plânge amarnic într'un colț al bisericii. L-a privit pe diaconul său și i-a spus: „Mergi și adă pe femeia aceea, să vedem de ce este atât de plânsă: oare bărbatul ei a murit sau copiii îi sânt bolnavi, sau vreo altă nenorocire i-a trimis Dumnezeu?" Diaconul a mers și a adus-o pe aceea la sfânt. Când Patriarhul Ioan cel Milostiv a întrebat-o de ce plânge, nemângâiată, ea i-a spus: „Cum să nu plâng, sfinte Vlădică! Iată, sânt trei ani de când nici un necaz nu s'a mai abătut asupra mea. Dumnezeu parcă ne-a uitat cu totul. Nici o boală nu este în casa noastră, nici boul nostru nu s'a pierdut, nici vreo oaie nu a murit și casnicii mei au început să trăiască fără grijă și cu nepăsare. Mă tem ca nu cumva să pierim din pricina vieții noastre în bunăstare. Iată, de aceea plâng!" Sfântul Vlădică s'a minunat de răspunsul ei și l-a preaslăvit pe Dumnezeu. Așa priveau odinioară Creștinii suferințele, ca o venire a lui Dumnezeu, și se îndurerau când nu aveau suferințe! Și dacă ei aveau nevoie de încercări în viață, spre a nu uita de Dumnezeu și a nu se răci de Dânsul, cu atât mai trebuincioase și mai mântuitoare sânt suferințele pentru noi, Creștinii de astăzi, care ne-am cufundat în păcate! Dumnezeu nu ne-ar trimite în viață dureri, dacă nu ar avea puterea să ne mântuiască de chinurile veșnice ale iadului.

SUFERINȚELE SÂNT UN LEAC

Suferințele sânt leacuri amare cu urmări bune. Ele vindecă feluritele noastre păcate, mai cu seamă mândria, și ne smeresc. Când doctorul îl vindecă pe cel bolnav, el nu îi dă dulciuri, ci leacuri amare. Dacă cel bolnav este înțelept, primește aceste doctorii amare cu recunoștință și fără cârtire, știind că ele îl vor tămădui. Numai copiii cei neînțelepți se încruntă și nu vor să bea leacurile tămăduitoare din pricină că sânt amare la gust! Cât de mult ne asemănăm acestor copii neînțelepți, atunci când cârtim împotriva suferințelor și necazurilor vieții pe care ni le trimite Dumnezeu! Trebuie să ne amintim în clipele celor mai grele necazuri de dreptul Iov, care fără vină a suferit și, în ciuda acestui fapt, a răbdat cu bărbăție toate nenorocirile care s'au revărsat asupra sa fără să cârtească sau să-l hulească pe Dumnezeu. Și-a pierdut și averea, și turmele, și slugile, și copiii săi. Primea una după alta cumplitele vești despre nenorocirile ce se abăteau asupra lui, însă, la fiecare veste rea, rostea minunatele cuvinte: „Domnul au dat, Domnul au luat, cum au plăcut Domnului, așa s'au și făcut: fie numele Domnului binecuvântat. Întru acestea toate ce s'au întâmplat lui, nu a păcătuit Iov înaintea Domnului, nici a socotit neînțelepție la Dumnezeu." /Iov 1:21-22/

RĂBDARE PÂNĂ LA SFÂRȘIT

Prin suferințe, Iov mare s'a făcut și s'a mântuit. Nu toate suferințele însă sânt de folos sufletului, nu toate îl înalță și-l duc în Împărăția Cerurilor, ci numai acelea care sânt îndurate cu răbdare, cu mulțumire, cu nădejde în Dumnezeu și fără cârtire. Mare răbdare trebuie să aibă cei pătimitori spre a aștepta să vadă roadele verzi și amare care atârnă de crengile vieții virtuoase, cum încet, sub

înrâurirea soarelui dreptății cel dătător de har, se coc și se prefac în roadele dulci ale desăvârșirii și ale mântuirii. Mare răbdare se cade a avea cei aflați în suferință pentru a nu deznădăjdui și, din pricina nerăbdării lor, roada să cadă înainte de vreme, necoaptă, amară și acră. În acest caz, suferința lor a fost zadarnică. Numai „cela ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui." /Mt. 24:13/ După învățătura Sfântului Efrem Sirul, „Creștinul trebuie să stea în mijlocul felurítelor necazuri și ispite ca pe o nicovală, care, deși neîncetat este lovită, totuși nu fuge de la locul ei, nici nu se strică, ci rămâne la fel de tare." Nu ne putem mântui fără suferințe, căci cum altfel ne va cerca Dumnezeu dacă am fost tari și neclintiți în bine? Multe lucruri din viața noastră le rânduiește Dumnezeu așa încât omul să fie ispitit, încât voia lui cea slobodă să se vădească, și astfel, prin răbdarea tuturor încercărilor, să afle mântuire. Căci, după cuvintele Sfântului Macarie cel Mare: „ceia ce viețuiesc în pătimiri și ispite, și până la sfârșit le rabdă, nu vor pierde Împărăția Cerurilor."

Se istorisește despre un sfânt că, asemenea Sfântului Apostol Pavel, a fost răpit cu duhul și luat la ceruri, unde a văzut lăcașurile cele luminoase ale drepților. S'a oprit sfântul în fața unei cămări minunate în care strălucea fericitul suflet al unui drept, și l-a întrebat pe locuitorul ceresc: „Ce-ai fost tu pe pământ?" El i-a răspuns: „Am fost lepros și neîncetat am mulțumit lui Dumnezeu pentru această milă." Iată care sânt roadele suferințelor răbdate cu mulțumire și fără cârtire! Unii se tulbură la gândul dacă nu cumva suferințele lor sânt deșarte și neroditoare pentru mântuirea sufletelor lor. Ei își spun: Sfinții au răbdat pentru Hristos și de aceea au fost încredințați că prin răbdarea suferințelor își mântuiesc sufletele. Dar noi suferim sau pentru păcatele noastre, sau din pizma oamenilor răi, sau din vreo întâmplare. Și pentru că nu suferim

pentru Hristos, suferințele ne apasă ca fiind lipsite de rost - și, prin nefolosul lor, îndoit mai mult ne chinuiesc. Trebuie să răspundem la acestea că în lume nimic nu este întâmplător, fără voia sau îngăduința lui Dumnezeu. Nici un fir de păr de pe capul tău nu va cădea fără voia lui Dumnezeu. /Lc. 12:7/ Dacă suferim pentru păcatele noastre, dar răbdăm și ne căim înaintea lui Dumnezeu, aceste suferințe ne curățesc de pedepsele viitoare din lumea de dincolo și ne mântuiesc.

Tâlharul care s'a mântuit a fost răstignit pe Cruce de-a dreapta lui Hristos, pentru păcatele sale. Dar prin răbdare și pocăință, a intrat în Rai. Suferințele sânt pentru suflet ceea ce este focul pentru minereu. Minereul, amestecat cu pământ, pietre și alte necurății, se curățește când este trecut prin foc. Sufletul tulburat de păcate se limpezește când trece răbdător prin suferințe. Chiar dacă păcătosul nu suferă pentru Hristos precum mucenicii, dar este cuprins de dorința de a se mântui, dacă se smerește în necazurile sale, dacă se căiește pentru păcatele săvârșite și spune: „Pentru fărădelegile mele eu merit mult mai multe suferințe decât mi-a trimis milostivul Dumnezeu" - atunci aceste suferințe ale sale îi vor fi socotite ca pătimiri pentru Dumnezeu și-l vor mântui. Sfântul Ioan Gură de Aur spune că „sufletul se curățește când rabdă scârbe pentru Dumnezeu." Apa cea tulbure nu se poate limpezi până ce nu trece prin filtrul nisipului. Tot astfel, nici sufletul nu se poate curăți până nu trece prin suferință… Potrivit cuvintelor Sfântului Dimitrie al Rostovului, de suferim fără vină, din pricina răutății oamenilor răi, și mulțumim lui Dumnezeu, și nu cârtim, ne va fi socotită ca o suferință pentru Hristos și ne va încununa cu cunună mucenicească. Astfel, fiecare suferință poate deveni o pătimire pentru Dumnezeu.

SFÂNTUL EFREM SIRUL

Dar care dintre noi, cei de astăzi, se poate lăuda că suferă fără vină? Nu e oare fiecare nenorocire a noastră o pedeapsă dreaptă de la Dumnezeu, pentru fărădelegile noastre văzute sau ascunse, pentru păcatele noastre cele cunoscute și necunoscute? Păcatele noastre sânt peste măsură de multe. Și dacă Dumnezeu nu ne pedepsește în clipa în care le săvârșim, este din pricină că Dumnezeu așteaptă să ne pocăim. Iar dacă vede că în noi nu există pocăință, ne trimite pedepse. Adesea ne gândim că suferim fără vină, dar dacă pătrundem mai adânc, ne aflăm vina.

Odată, Sfântul Efrem Sirul a pornit pe cale către o cetate. Pe drum, s'a oprit într'un sat și s'a abătut să înnopteze la o văduvă bătrână, bună Creștină, pe care o cunoștea de mai demult. Văduva l-a întâmpinat foarte bine, l-a ospătat cu lapte de la singura vacă pe care o avea, iar dimineața l-a dus pe cale. În cetate, Sfântul Efrem a aflat o mare zarvă. Era zi de târg. Sfântul Efrem s'a amestecat în mulțime, ca să vadă ce și unde se vinde. Într'un loc unul își lăuda marfa, altundeva striga un altul, dincolo un al treilea se târguia zgomotos cu cumpărătorii… Însă, după o vreme, pe neașteptate, o ceată de ostași a prins un grup de oameni între care se găsea din întâmplare și Sfântul Efrem. Toți au fost puși în temniță. S'a vădit mai târziu că aceștia erau niște tâlhari care coborâseră din munți, se amestecaseră cu poporul și unelteau să jefuiască în toiul zarvei și al învălmășelii. Dar străjerii i-au aflat la vreme și i-au oprit. În încăperea întunecată și umedă a temniței, tâlharii strigau, blestemau, și se plimbau mânioși încolo și-ncoace. Sfântul Efrem, așezându-se liniștit într'un colț, osebit de ei, se ruga cu smerenie la Dumnezeu, neînțelegând nenorocirea ce se abătuse asupra lui. Nebăgat în seamă de nimeni, el vorbea în rugăciune cu Dumnezeu

și întreba cu durere în suflet: „Doamne, pentru ce m’ai adus în temnița aceasta? Cei de aci primesc răsplata cuvenită faptelor lor, au fost prinși și întemnițați pentru nelegiuirile lor, dar eu… pentru ce?” Multă vreme s’a rugat și a plâns așa Sfântul Efrem. În cele din urmă, a adormit. Și iată că în somnul lui aude un glas: „Îți amintești că atunci când erai la văduva cea săracă, ai uitat să închizi când ai ieșit poarta de la drum? În curte păștea vaca văduvei. Vaca aceea a ieșit pe poartă și s’a pierdut! Și de la ea se hrănea sărmana femeie. Iată, de aceea a îngăduit Dumnezeu să suferi și tu!”… Sfântul Efrem a tresărit și s’a trezit. Și-a amintit că toate fuseseră așa cum i s’au descoperit în vis. Și atunci a ridicat mâinile sale către ceruri, a proslăvit pe Dumnezeu și i-a mulțumit că e pedepsit cu dreptate pentru păcatul său fără voie și neștiut…

Oare care este numărul păcatelor noastre cele fără voie? Cât de multe sânt cele cu voie? Și dacă un păcat fără voie al Sfântului Efrem nu a rămas nepedepsit, oare ne va cruța pe noi Dumnezeu, cu toate păcatele noastre cele făcute cu știință? Păcatele noastre sânt atât de multe, încât merităm să ne muncim veșnic în iad. Dar, iată, Bunul Dumnezeu a găsit o cale pentru a ne învrednici Raiului, ne-a trimis suferințele și necazurile de scurtă durată din viața trecătoare, pe care vrea să le răbdăm cu pocăință și fără cârtire. Dumnezeu amestecă suferințele cu bucurii, omoară amărăciunea necazurilor cu dulceața mângâierilor cerești, iar noi tot cârtim! O, dacă am putea să vedem cât de cumplite sânt păcatele noastre, am mulțumi cu cutremur pentru îngăduința lui Dumnezeu, înțelegând că „nu dupre fărădelegile noastre au făcut nouă, nici dupre păcatele noastre au răsplătit nouă.” /Ps. 102:10/

PARTEA DE-A DREAPTA ȘI CEA DE-A STÂNGA

Pentru cei care, cu toate acestea, se chinuie, tulburați fiind din pricină că suferă fără vină, vrednicul de pomenire cuvios de la Optina, marele Stareț Ambrosie, ne dă o învățătură minunată.

Tâlcuind cuvintele Mântuitorului: „Ci de te va lovi cineva preste obrazul drept, întoarce lui și pre celălalt," /Mt. 5:39/ el cugetă astfel: „În chip obișnuit, omul lovește cu mâna sa dreaptă, astfel încât palma cade pe obrazul stâng al celui lovit. Iar Hristos spune: „De te va lovi cineva preste obrazul drept…" Putea Atotștiutorul să nu ia în seamă aceste amănunte caracteristice? Bineînțeles că nu! Și dacă totuși a spus: „De te va lovi cineva preste obrazul drept," înseamnă că dacă te vatămă vreodată cineva atunci când ai dreptate și ești nevinovat, întoarce-i și celălalt obraz, adică partea stângă, amintește-ți de păcatele și nedreptățile tale și ți se va stinge tulburarea că pătimești în chip nedrept."

SFÂNTUL MACARIE EGIPTEANUL

Chiar de ni se va întâmpla să pătimim, întru totul nevinovați fiind, și atunci, după învățătura și cuvântul lui Dumnezeu și al Sfinților Părinți, nu trebuie să cădem pradă deznădejdii, ci dimpotrivă, să ne bucurăm.

„Că aceasta har este, de rabdă cineva întristăciune pentru cugetul lui Dumnezeu, pătimind pre nedrept. Că ce laudă este de veți răbda bătaie, păcătoși fiind? Ci bine făcând și pătimind, de veți răbda, aceasta e har înaintea lui Dumnezeu." /I Pet. 2:19-20/

Pilda cea mai mare de suferință fără vină este însuși Iisus Hristos, „lăsându-ne pildă, ca să urmăm urmelor lui." /I Pet. 2:21/ În Viețile Sfinților sânt zugrăvite o mulțime de mișcătoare suferințe pe nedrept,

îndurate cu răbdare nemaiauzită pentru numele lui Hristos. Cel ce vrea să-și mângâie inima cu astfel de pilde, să citească viața Sfântului Pimen, cel cu multe dureri, sfânt din Lavra Pecerska (7 August) și a Cuviosului Dula, purtătorul de chinuri (15 Iunie). Vom pomeni aici numai o întâmplare, legată de marele Sfânt și bineplăcut al lui Dumnezeu Macarie.

Viețuia el ca monah într'o peșteră de lângă cetatea Alexandriei, unde bine se nevoia. Ziua întreagă împletea coșuri și se ruga lui Dumnezeu. La el venea un Creștin binecinstitor, mijlocitor între el și cetate. El ducea coșnițele Sfântului Macarie în Alexandria, le vindea acolo și cumpăra din banii câștigați pesmeți și altele de trebuință sfântului. Astfel a trăit vreme îndelungată în liniște și tăcere Sfântul Macarie. Iar mijlocitorul său se lăuda neîncetat în cetate, printre cunoscuți: „Ah, ce om cunosc, un adevărat înger în trup! Cât de sfânt trăiește! și cum se nevoiește!”… La scurtă vreme după aceasta însă asupra peșterii liniștite a Sfântului Macarie s'a abătut o furtună îngrozitoare. O oarecare fecioară din oraș a rămas însărcinată. Când, după ceva vreme părinții ei au văzut aceasta, foarte îngrijorați au întrebat-o: „De ce ai adus așa rușine în casa noastră? Cu cine ai păcătuit?” Fata, tulburată, nu a vrut să-l vădească pe adevăratul vinovat și, ca să-l ascundă, a spus: „Acel pustnic, Macarie, a făcut aceasta!” Părinții au fost cutremurați și tulburați până în adâncul sufletului. În curând s'a răspândit în întreaga cetate vestea despre ce a săvârșit Macarie. Oamenii dădeau târcoale mijlocitorului său și îi reproșau: „Îl lăudai pe Macarie că este sfânt și iată ce a făcut! A nenorocit o fecioară. Nu e sfânt, ci mincinos și fățarnic!” Plecându-și capul, mijlocitorul nu știa ce să răspundă, dar în sinea sa nu putea crede că blândul și temătorul de Dumnezeu monah Macarie a putut să facă un păcat atât de mare. Părinții tulburați ai fecioarei au mers la Macarie, l-au scos cu sila din peștera lui, l-au dus în oraș și, în bat-

jocură și mustrare obștească, au hotărât să-l poarte așa pe cele mai zgomotoase ulițe ale cetății. Întreaga Alexandrie a aflat despre cele întâmplate. Săracul Macarie, tulburat de ispita ce l-a ajuns deodată, s'a încredințat voii lui Dumnezeu și a hotărât să nu se îndreptățească, ci să rabde totul pentru Domnul. Cetatea s'a însuflețit. L-au purtat pe sfânt pe cele mai îmbulzite ulițe. De pretutindeni se auzeau șușoteli și batjocuri la adresa monahului fără apărare. Oamenii schimbau priviri și râdeau batjocoritor. Unii îl loveau pe Sfântul Macarie cu pietre, alții se apropiau de el și îl scuipau pe față. Iar el, cu capul plecat, mergea acoperit de necinste, hulit de către toți și se ruga în taină la Dumnezeu. Seara, judecătorii cetății au hotărât: Macarie se va îngriji de întreținerea fecioarei și a copilului, după ce se va naște. Sfântul Macarie s'a întors în peștera sa și, rămânând singur, s'a așezat iarăși să împletească coșuri. Multă vreme a împletit și s'a rugat lui Dumnezeu. În cele din urmă a venit vremea să doarmă, dar Sfântul Macarie a început să plângă și să-și spună sieși: „Macarie, Macarie, nu ți se cuvine să dormi ca până acum, de acum înainte va trebui să muncești îndoit mai mult, căci trebuie să întreții și femeie. Apoi și copilul te așteaptă." Astfel, fără cârtire, Sfântul Macarie și-a purtat crucea cea grea și aducătoare de rușine, îngăduită de Dumnezeu, trimițând cu rânduială în fiecare săptămână bani pentru întreținerea fecioarei - căci așa glăsuia osânda judecătorilor cetății. Dar nu așa a hotărât și judecata lui Dumnezeu. Domnul a vădit curând nevinovăția celui bineplăcut al Său. A venit vremea ca fecioara să nască. S'a chinuit ea, ceasurile treceau, chinurile ei se întețeau - și ea tot nu putea să nască. Au trecut câteva zile în astfel de suferințe groaznice. Fecioara se afla înaintea morții. Atunci a înțeles că nu poate să nască pentru că a clevetit om nevinovat, s'a căit înaintea lui Dumnezeu, a mărturisit totul și a arătat cine este adevăratul vinovat. Și încă în ceasul acela ea a născut. Părinții și rudele care se aflau în

preajma ei au fost nespus de tulburați și înfricoșați. Au început să se căiască că au batjocorit într'atât un om nevinovat, și toți se minunau de răbdarea lui. Nevoința lui a crescut înaintea ochilor lor la măsuri uriașe. Și-au amintit cum a răbdat el fără cârtire rușinea, cum s'a lăsat batjocorit și scuipat, cum nu s'a îndreptățit. Așa că au hotărât să meargă la el și să-i ceară iertare. Auzind aceasta mijlocitorul lui, cuprins fiind de mare bucurie, a alergat înaintea tuturor la peștera Marelui Macarie, unde l-a aflat pe sfânt împletind liniștit coșuri și rugându-se. El a strigat: „Bucură-te, Părinte Macarie! Nevinovăția ta s'a făcut vădită!," și i-a povestit tot, și cum vin oamenii din cetate ca să-i ceară iertare. Iar Sfântul Macarie, în loc să se bucure, a strigat: „Vai mie, căci am pierdut răsplata cea cerească!" - și a alergat, ascunzându-se în alt loc, ca să nu fie slăvit de oameni.

Iată cât de minunate au fost nevoințele sfinților în suferințe! În mijlocul lor, și mai mult au strălucit ei în lumina cea cerească. S'au sfințit încă și mai mult, scăldați în propriile lor lacrimi. Și dacă au îndurat cu atâta bărbăție acele necazuri la care au fost supuși fără vină, ce putem spune despre noi, cei de astăzi, care suferim din vina nenumăratelor noastre păcate și, cu toate acestea, cârtim! Nu trebuie să cârtim, ci să ne minunăm de milostivirea lui Dumnezeu, care prin suferințele vremelnice caută să ne facă vrednici de Rai. „Că pre carele iubește Domnul, îl ceartă, și bate pre tot fiul pre carele priimește." /Evr. 12:6/ Ca să ne primească în Împărăția sa cea Cerească, Dumnezeu ne încearcă și ne pedepsește puțin în această viață. Suferințele vremelnice ne izbăvesc de muncile veșnice, oricât de osebite ar fi unele de celelalte. Dar tocmai într'aceasta se ascunde înțelepciunea și bunătatea lui Dumnezeu. Cunoscându-le, mulți sfinți s'au rugat lui Dumnezeu ca să-i pedepsească în viața aceasta scurtă, și în cea veșnică să-i miluiască. Sfântul Efrem Sirul grăiește: „Pedepsește-mă aici, Mântuitorule, și dincolo mă iartă!" Iar noi

vrem ca și aici, și acolo să fim numai în bucurii și plăceri. Dar este cu neputință! Să ne închipuim că Dumnezeu ne spune să alegem una din cele două, fie să suferim o zi ca să fim apoi întreaga viață sănătoși și fericiți, fie să ne veselim și să trăim în ospețe o singură zi, și după aceea întreaga viață să fim nefericiți și bolnavi. Ce am alege? Fără îndoială, cea dintâi: să fim numai o zi în suferință și viața întreagă în bucurii. Ei bine, nu se întâmplă așa și cu viața noastră? Viața noastră pământească este ca o zi dacă o asemănăm cu veșnicia. Cu atât mai bine este să suferim aici și să îndurăm fără cârtire necazurile, iar dincolo să ne aflăm la loc de bucurie! Sfântul Ioan Gură de Aur, minunându-se că Dumnezeu este atât de milostiv în purtarea sa de grijă, spune: „El a rânduit ostenelile pentru aici, unde viața este scurtă, iar cununile le-a păzit pentru cele ce vor fi, unde viața este veșnic tânără și nemuritoare!”

UN CEAS ÎN IAD

Sfântul Episcop Theofan Zăvorâtul ne înfățișează o pildă plină de multă învățătură, care deslușește mai bine decât orice altceva adevărul că suferințele răbdate fără cârtire, aici, pe pământ, slobozesc sufletul păcătos de muncile veșnice din lumea de dincolo.

„Un om zăcea greu bolnav de ani mulți și le răbda pe toate cu bărbăție. Când trupul lui a început să putrezească, nu a mai putut îndura durerile mari și mirosul greu, și a strigat: „Doamne, nu mai pot răbda! Ia-mi sufletul!” În aceeași clipă, i s’a înfățișat un înger al Domnului și i-a spus: „Domnul a auzit rugăciunea ta. Dar pentru că după judecata dreaptă a lui Dumnezeu îți rămâne să suferi încă un an pe pământ ca să te curățești pe deplin de păcatele tale, El îți lasă să alegi una din două: sau încă un an să te chinui bolnav, sau trei ceasuri să-ți fie dus sufletul în iad. Bolnavul s’a gândit: „Un an

întreg încă de chinuri în patul acesta este de neîndurat! Nu, mai bine în iad vreme de trei ceasuri"… Îngerul i-a luat sufletul, l-a închis în iad și l-a lăsat singur. De îndată ce îngerul a zburat, a pierit și ultima scânteiere de lumină din acel înfricoșat loc al chinurilor. Bolnavul auzea numai vaietele deznădăjduite ale păcătoșilor, care se chinuiau în focul cel veșnic, vedea cum se perindau înaintea lui chipurile pline de răutate ale dracilor și, simțindu-se singur și părăsit de toți, începu să strige deznădăjduit - dar la țipetele lui răspundea numai ecoul surd al beznei întunecimii iadului. Nimeni nu i-a sărit în ajutor, căci fiecare păcătos era ocupat cu propriile chinuri. Astfel, bietul bolnav a început să sufere în chip de neîndurat. Clipele treceau ca ceasurile, ceasurile ca zilele, zilele ca anii. I se părea că se muncește de veacuri întregi în temnița iadului și a deznădăjduit că se va mai izbăvi vreodată din acest loc cumplit al chinurilor. A început să geamă și să urle din toate puterile… În cele din urmă, s'a revărsat asupra lui o lumină lină și s'a arătat îngerul. „Cum te simți aici, frate?" l-a întrebat acesta. Iar bolnavul, în chinurile sale, i-a răspuns cu amărăciune: „N'am crezut că un înger poate minți!" „Cum așa?" l-a întrebat îngerul. Iar bolnavul a urmat: „Mi-ai făgăduit că după trei ceasuri mă vei scoate de aici. Și iată că veacuri întregi au trecut în aceste chinuri ale mele!" „Ce veacuri?," i-a răspuns cu un zâmbet blând îngerul. „A trecut numai un ceas, îți mai rămân încă două ceasuri de ședere în iad." „Încă două ceasuri?" a strigat îngrozit bolnavul. „A trecut numai un ceas? O, nu mai pot răbda! Nu mai am putere! Dacă Dumnezeu are milă de mine, rogu-te, ia-mă de aici! Mai bine să sufăr pe pământ ani și veacuri… Sânt gata să sufăr acolo chiar și până la a Doua Venire, doar scoate-mă de aici!" Îngerul i-a spus atunci: „Bine. Dumnezeu a îngăduit să te chinui în iad ca să vezi din ce munci vrea El, din dragostea Sa, să te mântuiască prin durerile tale vremelnice, ca, știind aceasta, să nu cârtești în

suferințele tale." La auzul acestor cuvinte, bolnavul a deschis ochii, s'a trezit iarăși în trupul lui și din acea zi a răbdat cu dulceață boala sa grea, care a început să i se pară un nimic, nespus de ușoară față de chinurile veșnice ale iadului."

CITITORI ÎNDURERAȚI!

Voi, care citiți aceste rânduri, luați învățătură pentru inimile voastre chinuite din aceste cuvinte dumnezeiești înfățișate în multe locuri, cuvinte luate din Sfânta Scriptură și din pildele minunate ale Sfinților bineplăcuți lui Dumnezeu. Nu sânteți singuri în suferința voastră. Ascultați făgăduința Domnului: „Cu dânsul sânt în necaz; /Ps. 90:15/ Aproape este Domnul de cei zdrobiți la inimă și pre cei smeriți cu duhul va mântui;" /Ps. 33:17/ Întru carea bucurați-vă, deși acum, pentru puțină vreme, trebuință ar fi a vă întrista întru multe feluri de ispite." /I Pet. 1:6/

Osteniți-vă să nu cârtiți! Amintiți-vă de răbdarea lui Iov și de smerenia lui David! Nu ne sânt trimise fără rost necazurile pe pământ. Celor cercați prin suferință, Domnul „roadă de pace a dreptății dă." /Evr. 12:11/ Cuvântul lui Dumnezeu mărturisește: „Pentru că necazul nostru ușor și curând trecător, vecinică și preste măsură greutate a slavei lucrează nouă." /II Cor. 4:17/ Amintiți-vă că Dumnezeu este dragoste și că El, când pedepsește, iubește cel mai mult, căci prin pedepsire își arată grija pentru voi și caută să vă mântuiască. De aceea, „Dumnezeu […] nu va lăsa pre voi să vă ispitiți mai mult decât puteți, ci împreună cu ispita va face și sfârșitul, ca să o puteți suferi." /I Cor. 10:13/

Dumnezeului nostru, Care ne mângâie și întru pedepse,
fie slava în veci. Amin.

CAPITOLUL VII

VIAȚA ARHIMANDRITULUI SERAFIM ALEXIEV
1912 - 1993

Arhimandritul Serafim (în lume Stoian Gheorghiev Alexiev) s'a născut la 25 Februarie/9 Martie 1912 în satul Gorno Brodi, în vecinătatea orașului Seres (Macedonia), ca cel mai mic fiu într'o familie evlavioasă, sărmană, cu mulți copii. Tatăl lui, Gheorghi Alexiev, se ocupa cu turnarea de clopote, meșteșug pe care l-a lăsat moștenire la doi dintre fiii săi mai mari, Dimităr și Atanas. Fiul mai mic, Stoian, se remarca printr-o trează conștiință bisericească și o adâncă credință ortodoxă. După mutarea familiei în Sofia (în urma războaielor Balcanice), el intră la Seminarul Duhovnicesc din Sofia, pe care îl termină cu bine. În anul 1934 este trimis a urma cursurile Facultății de Theologie Vetero - Catolică din Berna (Elveția), unde primește gradul științific de doctor în theologie cu dizertația pe tema *Semnificația cerințelor exprimate de Iisus Hristos în Predica de pe munte* (173 de pagini), tipărită în limba Germană la Sofia, în 1939.

La întoarcerea sa în Bulgaria, este numit profesor la Seminarul Duhovnicesc din Plovdiv, iar mai târziu și la Sofia. Aici, la 3 Februarie 1940, primește tunderea în monahism cu numele de Serafim, în cinstea Sfântului Serafim din Sarov, pe care l-a avut la evlavie în chip deosebit toată viața și căruia i-a închinat mai târziu una dintre cărțile preferate ale cititorilor ortodocși de pretutindeni - *Sfântul Serafim din Sarov* (1957).

Un moment de răscruce în viața tânărului monah este apropierea lui de Arhiepiscopul Rus Serafim Sobolev, care păstorea și trăia la acea vreme în Bulgaria (1950). De la acesta primește simțământul viu al

credinței ortodoxe și simțul subțire pentru viața duhovnicească, pe care și el, mai târziu, le-a înmânat numeroșilor săi fii duhovnicești.
Este hirotonit ieromonah de praznicul Buneivestiri, în anul 1943, și își începe activitatea pastorală folositoare sufletului, ca mărturisitor cu jertfă de sine, ce a continuat vreme de aproape jumătate de veac. După ce a slujit vreme de doi ani ca protosinghel al Mitropoliei din Sliven, Părintele Serafim a fost ridicat în cinul de arhimandrit în Ianuarie 1947 și mutat în funcția de responsabil al secției culturale și de educație al Sfântului Sinod de la Sofia. În această perioadă grea pentru Biserică, Arhimandritul Serafim a apărat nu o dată cu vitejie credința ortodoxă. În noua funcție, a desfășurat o activitate neobosită ca organizator de cursuri pastorale pentru preoți, ca propovăduitor insuflat prin predicile sale, pe care le rostea adeseori, și ca autor al multor articole și lucrări mai largi, dintre care cele mai însemnate sânt: *Credința noastră* (Catehism), *Nădejdea noastră* (Omilii despre Fericiri) și *Dragostea noastră* (Omilii asupra celor zece porunci dumnezeiești), precum și cărticele pe teme duhovnicesc-morale: *Mândrie și smerenie*, *Vrajbă și împăcare*, *Înțelesul suferinței*, *Judecătorii de sine numiți*, *Mistică bolnavă și mistică sănătoasă*, *Leacul uitat*, *Păstorul ca rugător* și altele.
Arhimandritul Serafim era înzestrat, de asemenea, cu un dar poetic rar, pe care l-a exprimat în multe poezii și poeme, publicate în ediții bisericești, precum și în două culegeri de versuri: *Străvederi și Cântece despre viață și moarte*. Această întreagă lucrare duhovnicească publicată și nepublicată așteaptă mai întâi să fie cercetată și apreciată.
În anul 1960, Arhimandritul Serafim a fost numit profesor la catedra de Theologie Dogmatică al Academiei Duhovnicești „Sfântul Climent al Ohridei” din Sofia și în scurt timp a fost confirmat ca doctor docent pentru lucrarea sa apologetică în care combătea învățătura papistașă privind „imaculata concepție” a Preasfintei Născătoare de

Dumnezeu.[20] Ca docent, publică în perioada 1963-1969, în Anuarul Academiei Duhovnicești din Sofia, o serie de studii theologice, printre care amintim: *Două puncte de vedere extreme în cultele apusene față de Preasfânta Născătoare de Dumnezeu*, *Starea omului până la căderea în păcat și după aceasta, din punct de vedere ortodox, catolic și protestant*, *Răscumpărarea ca lucrare a dragostei lui Dumnezeu și a dreptății dumnezeiești*, *Franz von Bader, un filosof și theolog romano-catolic în căutarea Ortodoxiei și a sobornicității ei*, *Erezia bogomilă, din punct de vedere al dogmelor ortodoxe, se întemeiază pe învățătura preotului Cosma și, în general, pe dogmatica ortodoxă*, *Lucrarea misionar-bisericească a lui Constantin Filosoful - Sfântul Chiril*.

După o activitate didactică de zece ani în cadrul Academiei Duhovnicești, Arhimandritul Serafim se vede silit să se retragă în anul 1969, nefiind de acord din punct de vedere theologic cu introducerea noului stil calendaristic în Biserica Ortodoxă Bulgară și îndeobște cu orientarea ecumenistă a politicii bisericești din Bulgaria, în urma participării Bisericii Ortodoxe Bulgare ca membru în Consiliul Mondial al „Bisericilor."

Părintele Serafim și-a continuat și în afara Academiei activitatea creatoare mult folositoare. În anii ce au urmat, a scris o serie de cărți cu conținut dogmatic și duhovnicesc-moral. Cele mai însemnate dintre ele sânt: *O vedere ortodoxă a noului și vechiului stil al Calenda-*

---

20 În veacul al XIX-lea (8 Decembrie 1854), în romano-catolicism a apărut credința în „Imaculata concepție a Sfintei Fecioare" definită de papa Pius al IX-lea în bula *Ineffabilis Deus*. Această învățătură pretinde că Născătoarea de Dumnezeu a fost zămislită de către părinții ei, Ioachim și Ana, în chip neprihănit - adică fără să moștenească și să poarte urmările păcatului originar al lui Adam. Nu trebuie să confundăm această dogmă latină cu învățătura ortodoxă despre nașterea cea mai presus de fire (adică fără durerile și urmările pe care le are o naștere omenească) a Mântuitorului Hristos din Maica sa, pe care o prăznuim la 25 Decembrie, în fiecare an. Ortodoxia învață, legat de zămislirea Maicii Domnului, că și ea a purtat, din naștere, în firea ei păcatul proto-părinților, însă prin curăția vieții, a minții și a inimii, s'a învrednicit a se face lăcaș Ziditorului a toate. *(n. ed.)*

rului (1972), *Credința noastră, Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul în lumina învățăturii Sfinților Părinți, Viața după viață, Stareții de la Optina* și altele. Arhimandritul Serafim a închinat în ultimii săi ani de viață atenție și eforturi deosebite pentru o critică profundă a ecumenismului, ca fiind o erezie potrivnică lui Dumnezeu și pierzătoare de suflet, ce macină Biserica Ortodoxă a lui Hristos în zilele noastre și pregătește calea venirii lui antihrist. Ultima lucrare-testament a Arhimandritului Serafim, *Ortodoxia și Ecumenismul* (Sofia, 1992), a ieșit de sub tipar cu numai trei săptămâni înainte de trecerea sa la Domnul, ce s'a întâmplat la 13/26 Ianuarie 1993. În această lucrare de căpătâi, rodul a un sfert de veac de stăruitoare activitate de cercetare, se dă un răspuns desăvârșit la întrebarea: „De ce nu sântem și de ce nu putem fi ecumeniști?," printr-o serie de temeiuri documentate și motivate cu mulțime de citate din Sfânta Scriptură, din Sfinții Părinți și din literatura theologică.

Cu această lucrare, Arhimandritul Serafim și-a încununat bogata sa activitate duhovnicesc-scriitoricească, care îi înalță numele la o înălțime de invidiat printre lucrătorii ortodocși și semănătorii țarinii lui Dumnezeu ce au plinit cuvintele de legământ ale Domnului Iisus Hristos: „Iar cela ce va face și va învăța, acela mare se va chema în împărăția cerurilor." /Mt. 5:19/

CUVÂNT AL ARHIMANDRITULUI SERGHIE IAZADJIEV LA ÎNMORMÂNTAREA VREDNICULUI DE POMENIRE ARHIMANDRIT SERAFIM ALEXIEV

Fericiți cei morți,
cari întru Domnul mor de acum…
ca să odihnească de ostenelele lor,
iar lucrurile lor vor urma cu ei.
/Apoc. 14:13/

Aceste cuvinte ale sfântului cunoscător al tainelor Ioan Theologul se potrivesc în chip osebit scumpului nostru părinte duhovnicesc și îndrumător, Arhimandritul Serafim, pe care îl însoțim astăzi pe drumul către veșnicul său lăcaș.

Cu adevărat, el s’a liniștit și s’a odihnit de mulțimea lucrărilor sale mântuitoare și de suflet folositoare, ale căror roade sânt astăzi înaintea noastră. Printre numeroșii săi fii duhovnicești și mai cu seamă printre cei apropiați de această sfântă mănăstire,[21] cunoaștem pe unii pe care i-a adus la credință, pe care i-a învățat în adevărurile Evangheliei și i-a pregătit pentru Sfântul Botez. Cunoaștem și pe unii pe care i-a scos din tina păcatului și a patimii. Pe alții i-a întors de la cumplite erezii și de la secte, și i-a unit cu Sfânta Biserică Ortodoxă.

21 Este vorba de Mănăstirea Kniajevo din Sofia. *(n.tr.)*

Încă și pe alții, printre care mă număr și eu, cel mai mic dintre fiii lui duhovnicești, i-a povățuit pe calea mântuitoare a monahismului.

Îmi amintesc că am făcut cunoștință cu Părintele Serafim încă de pe când era ierodiacon și profesor la Seminarul Duhovnicesc din Sofia. Acolo l-am vizitat pentru întâia oară, împreună cu alți oameni care îl îndrăgeau, după ce auzisem de la mulți cuvinte de laudă despre el. Încă de atunci s'a născut în mine gândul de a-l ruga să-mi fie povățuitor duhovnicesc pe calea monahicească ce o alesesem. Știind însă că din pricina adâncii sale smerenii, el primea așa ceva cu anevoie, nu m'am putut hotărî să-i vorbesc de-a dreptul despre această temă și tot amânam.

Între timp l-am cunoscut și pe vrednicul lui de pomenire părinte duhovnicesc și avvă, Vlădica Serafim (Sobolev),[22] și am aflat că părintele Serafim era credinciosul său fiu duhovnicesc. Atunci s'a născut în mine gândul de a mă adresa lui cu cererea să mă recomande Părintelui Serafim.

Aceasta se întâmpla în 1944, în timpul bombardamentelor de la noi (asupra Sofiei). Vlădica Serafim (Sobolev) stătea în Mănăstirea Kokalian; i-am trimis o scrisoare cu fierbintea mea cerere. În scurtă vreme am primit răspunsul, care începea cu cuvintele: „Te blagoslovesc să ai purtare față de Părintele Ieromonah Serafim ca față de bătrânul tău duhovnicesc." Această scrisoare a Vlădicii o păstrez până astăzi.

De îndată i-am scris Părintelui Serafim, care la acea vreme se afla la Mănăstirea Rila, citându-i literalmente din scrisoarea Vlădicii. La scurt timp, am primit răspunsul Părintelui Serafim. Mi-a scris că mă primește ca fiu duhovnicesc, spunând textual: „Dacă Vlădica Serafim a blagoslovit, cred adânc că și Dumnezeu a blagoslovit!"

22 Arhiepiscopul Rus Serafim (Sobolev), († 13/26 Februarie 1950), refugiat în Bulgaria în urma prigoanelor asupra Bisericii din Rusia. Moaștele sale se găsesc în biserica Sfântul Nicolae din Sofia. *(n. ed.)*

Aceste cuvinte arată cu ce credință, dăruire și dragoste se raporta părintele Serafim la părintele lui duhovnicesc!

Astfel s’a pus început celor aproape 50 de ani de strânse legături duhovnicești cu vrednicul meu de pomenire părinte duhovnicesc Serafim, despre care lesne se poate spune că a fost cel mai apropiat și mai credincios fiu dintre fiii duhovnicești Bulgari ai Avvei nostru, întemeietorul acestei sfintei mănăstiri. Îmi amintesc cu ce răbdare ne asculta spovedaniile noastre săptămânale, cu ce înțelepciune și chibzuință ne povățuia... Îl cunoștea toată Sofia și chiar întreaga Bulgarie, și se poate spune că a rămas până în ultima vreme aproape singurul duhovnic de la noi!

Cât de bogate sânt roadele lucrării lui duhovnicești de spovedanie! Despre aceasta dau mărturie numeroșii săi fii duhovnicești, care sânt acum adânc îndurerați de plecarea învățătorului lor duhovnicesc, de neînlocuit. La aceste roade face el trimitere, într’una din cele mai prețioase dintre poeziile lui, numită *Către Dumnezeu*:

Eu, încet, încet Te iubesc
pe Tine, Rostul meu și Viața mea!
chiar de anevoie, cu Tine mă deprind deja
și știu, Tu de la mine aștepți rod.....
Eu nu-s întristat că primăvara
demult a zburat, e deja vis,
că vara e deja spre sfârșit,
că toamna așteaptă afară!
O, numai roade să fie,
pe crengile mele să atârne,
atunci să vină iarna,
și mă voi duce acasă în viața cealaltă!

CUPRINS

arhim. **SERAFIM ALEXIEV**

Viața **DUHOVNICEASCĂ a CREȘTINULUI ORTODOX**

PREDANIA

Redactor/ Radu Hagiu

Traducere/ Valentin - Petre Lică

Concept layout/ Atelieruldegrafică.ro

Dtp/ Remus Brihac

Tipar/ Accent Print Suceava

Editura Predania/ CP 67, OP 13 București

www.predania.ro

Distribuție/ Balkan Press 0747034996

ISBN 978-606-8195-08-7